

REPUBLIKA HRVATSKA
AGENCIJA ZA ZAŠTITU
TRŽIŠNOG NATJECANJA

CROATIAN COMPETITION AGENCY

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primljeno:	04-09-2012
Klasifikacijski oznaka:	021-12/12-09/72 65
Uredbeni broj:	580-12-01 2 PD

Klasa: 034-08/2012-02/002
Urbroj: 580-07/23-2012-002
Zagreb, 31. kolovoza 2012.

HRVATSKI SABOR
n/r g. predsjednika Hrvatskoga sabora

Trg sv. Marka 6
10 000 Zagreb

Predmet: Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za
2011. godinu
- dostavlja se

Poštovani gospodine predsjedniče Hrvatskoga sabora,

Sukladno članku 30. točki 12. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja («Narodne novine», broj 79/09), u prilogu Vam dostavljamo Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje: Agencija) za 2011. godinu, te Vas molimo da predmetno izvješće uvrstite u dnevni red sjednice Hrvatskoga sabora.

U prilogu Vam sukladno članku 12., točki 5., Uredbe o sastavljanju i predaji izjave o fiskalnoj odgovornosti i izvještaja o primjeni fiskalnih pravila («Narodne novine», broj 78/2011), dostavljamo i Izjavu o fiskalnoj odgovornosti i popunjeni Upitnik o fiskalnoj odgovornosti za proračunsku godinu 2011., uz napomenu da se Mišljenje unutarnjih revizora ne prilaže s obzirom da Agencija nije obveznik uspostave unutarnje revizije prema kriterijima iz članka 3. Pravilnika o unutarnjoj reviziji korisnika proračuna («Narodne novine», br. 35/08).

S poštovanjem,

Predsjednica Vijeća
zaštitu tržišnog natjecanja

mr. sc. *Olgica Spelić*
Olgica Spelić

Privici:

- dvije inačice Godišnjeg izvješća o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2011. godinu u pisanom formatu,
- dvije inačice Godišnjeg izvješća o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2011. godinu u elektronskom formatu na 2 CD medija (Word dokument i PDF format),
- Izjava o fiskalnoj odgovornosti za proračunsku godinu 2011.,
- Upitnik o fiskalnoj odgovornosti za proračunsku godinu 2011.

REPUBLIKA HRVATSKA
Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Godišnje izvješće
o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja
za 2011. godinu

Zagreb, kolovoz 2012.

Sadržaj

UVOD	5
AZTN U 2011. - UKRATKO	9
SADRŽAJ IZVJEŠĆA	11
AGENCIJA ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA	12
ODLUKE IZ NADLEŽNOSTI AGENCIJE U 2011. GODINI	17
I. ZAŠTITA TRŽIŠNOG NATJECANJA	22
ZAKONODAVNI OKVIR	22
UREDBE VLADE RH	25
PROVEDBA ZAKONA O ZAŠTITI TRŽIŠNOG NATJECANJA	41
1. ZABRANJENI SPORAZUMI – KARTELI	41
1.1. <i>Zabranjeni horizontalni sporazum - kartel na tržištu prodaje uredskog materijala</i>	43
1.2. <i>AZTN protiv Hrvatske komore inženjera građevinarstva, Hrvatske komore arhitekata, Hrvatske komore inženjera strojarstva i Hrvatske komore inženjera elektrotehnike – rješenje o obustavi postupka</i>	45
2. OSTALI ZABRANJENI SPORAZUMI	47
2.1. <i>Zabranjeni vertikalni sporazumi sklopljeni između Euro rent sporta d.o.o. iz Zagreba i njegovih ovlaštenih distributera i servisera</i>	48
3. ZLOUPORABA VLADAJUĆEG POLOŽAJA	51
3.1. <i>AZTN protiv Adris grupe d.d., Rovinj i TDR-a d.o.o., Rovinj – utvrđena zlouporaba vladajućeg položaja</i>	53
3.2. <i>AZTN protiv TDR d.o.o., Rovinj – odbačena inicijativa za pokretanje postupka vezano uz novu prodajnu politiku TDR d.o.o. koja je u primjeni od 1. siječnja 2011.</i> 57	
3.3. <i>Dubrovnik Airline d.o.o., Dubrovnik protiv INA-Industrija nafte d.d., Zagreb – utvrđena zlouporaba vladajućeg položaja</i>	59
3.4. <i>KINO ZADAR FILM d.d., Zadar protiv BLITZ d.o.o., Zagreb i DUPLICATO MEDIA d.o.o., Zagreb – nije utvrđena zlouporaba vladajućeg položaja</i>	61
3.5. <i>AZTN protiv KD Kozala d.o.o., Rijeka – odbačena inicijativa</i>	62
3.6. <i>AZTN protiv Luka Vukovar d.o.o. i Nautica Vukovar d.o.o. – odbačena inicijativa</i>	64
3.7. <i>AZTN protiv IGH d.d., Zagreb – odbačena inicijativa</i>	64
3.8. <i>OT-Optima Telekom d.d., Zagreb protiv HT-Hrvatskih telekomunikacija d.d., Zagreb – odbačen zahtjev</i>	65
4. KONTROLA KONCENTRACIJA PODUZETNIKA	67
4.1. <i>Mexival Anstalt, Lihtenštajn / Grupa Jadranski luksuzni hoteli d.o.o., Rijeka i Jadranski luksuzni hoteli d.o.o., Dubrovnik</i>	72
4.2. <i>VIPnet d.o.o., Zagreb / B.net Hrvatska d.o.o., Zagreb</i>	73
5. PROMICANJE PRAVA I POLITIKE TRŽIŠNOG NATJECANJA	76
5.1. <i>Mišljenja na zakone i ostale propise</i>	77
5.2. <i>Sektorska istraživanja tržišta</i>	90
6. SUDSKA KONTROLA	93

II. DRŽAVNE POTPORE	95
1. PRETHODNO OBVEZUJUĆE MIŠLJENJE NA NACRTE PRIJEDLOGA ZAKONA	99
2. ODOBRENE DRŽAVNE POTPORE U 2011.	101
2.1. <i>Državne potpore u sektoru brodogradnje</i>	<i>101</i>
2.2. <i>Državne potpore za sanaciju i restrukturiranje poduzetnika u teškoćama</i>	<i>104</i>
2.3. <i>Državne potpore u cilju ublažavanja posljedica financijske i gospodarske krize</i>	<i>105</i>
2.4. <i>Državne potpore za zapošljavanje</i>	<i>106</i>
2.5. <i>Državne potpore za zaštitu okoliša</i>	<i>107</i>
2.6. <i>Regionalne potpore.....</i>	<i>108</i>
2.7. <i>Državne potpore za brzi razvoj širokopolasnih mreža</i>	<i>110</i>
2.8. <i>Državne potpore za obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa</i>	<i>112</i>
2.9. <i>Državne potpore za kulturu</i>	<i>113</i>
3. DRŽAVNE POTPORE MALE VRIJEDNOSTI	117
4. POVRAT DRŽAVNE POTPORE	117
5. ODLUKE AGENCIJE U KOJIMA JE UTVRĐENO DA NIJE RIJEČ O DRŽAVNOJ POTPORI	119
6. UTVRĐIVANJE REFERENTNE KAMATNE STOPE	127
7. OSTALE AKTIVNOSTI I POSLOVI AGENCIJE NA PODRUČJU POTPORA	128
8. SUDSKA KONTROLA U PODRUČJU DRŽAVNIH POTPORA	130
III. MEĐUNARODNA SURADNJA	132
IV. AGENCIJA I EU	136
V. PROJEKTI POMOĆI EU	137
VI. SURADNJA S OSTALIM REGULATORIMA	140
VII. JAVNOST RADA AGENCIJE.....	142
KOMUNIKACIJSKE AKTIVNOSTI AGENCIJE TIJEKOM 2011.	142
VIII. TRŽIŠNO NATJECANJE I PRISTUPANJE REPUBLIKE HRVATSKE EU	146
IX. ZAKLJUČAK.....	148
X. PRILOZI.....	151
<i>Prilog 1. Propisi temeljem kojih Agencija provodi zaštitu tržišnog natjecanja u RH</i>	<i>151</i>
<i>Prilog 2. Propisi o državnim potporama u RH.....</i>	<i>153</i>
<i>Prilog 3. Shematski prikaz unutarnje organizacije AZTN-a i kvalifikacijska struktura zaposlenika</i>	<i>155</i>
<i>Prilog 4. Tabelarni prikaz proračuna Agencije</i>	<i>156</i>
<i>Prilog 5. Istraživanje o poznatosti Agencije i djelokruga njezina rada</i>	<i>157</i>
<i>Prilog 6. Odluke Agencije iz 2011. godine objavljene na internetskim stranicama AZTN-a..</i>	<i>159</i>

UVOD

Uvjereni smo da je efikasno i konkurentno nacionalno tržište preduvjet uspjeha naših poduzetnika i na globalnom tržištu. Naime, samo izvozno i međunarodno konkurentno gospodarstvo može opstati u suvremenom okruženju u kojem su prilagodbe promjenama, restrukturiranje i napuštanje naslijeđenih modela poslovanja, nužan uvjet opstanka. Hrvatska danas mora što prije krenuti u restrukturiranje mnogih tradicionalnih industrija. Moramo se suočiti s tim izazovom, ali i pronaći način i mjere kojima će se postojeće stanje mijenjati u smjeru razvoja modernog i inovativnog gospodarstva odnosno industrija 21. stoljeća. Bez tržišta, bez konkurencije i bez politike koja će poticati dobre, izvozno usmjerene poduzetnike da budu još bolji i konkurentniji na svjetskom tržištu, taj prijelaz iz starih industrija i politika u industrije 21. stoljeća, neće biti moguće ostvariti.

No, za stvaranje globalno konkurentnog nacionalnog gospodarstva potrebno je prethodno osigurati i konkurentno institucionalno okruženje – propise, institucije i ljude koji će ih provoditi na svim razinama - od nacionalne do tijela regionalne i lokalne samouprave - kako bi svojim odlukama i djelovanjem pozitivno utjecali na zajednički cilj – stvaranje privlačnog okruženja za rast i razvoj poduzetničke aktivnosti, ulazak u nove investicije ili istraživačko-razvojne projekte koji će rezultirati poboljšanjem i unapređenjem postojećih proizvodnji i industrija. U ostvarenju toga cilja je, nekima još možda nevidljiva, i politika promicanja i zaštite tržišnog natjecanja.

Politika promicanja tržišta i tržišnog natjecanja podrazumijeva aktivnosti usmjerene na otvaranje mnogih, za sada još uvijek zatvorenih tržišta, na kojima postoje čak i zakonski uspostavljeni monopoli odnosno niz ograničenja i prepreka za ulazak ostalih poduzetnika na tržište. Na njima su propisima uređeni uvjeti za obavljanje određenih djelatnosti, a pojedini tržišni takmaci stavljaju se u povoljniji položaj u odnosu na konkurente ili se, pak, dopušta gransko i interesno utvrđivanje minimalnih cijena, čime se u tim djelatnostima silom propisa u cijelosti ili većim dijelom ukida tržište i tržišno natjecanje. S druge strane, zaštita tržišnog natjecanja podrazumijeva poduzimanje zakonom dopuštenih mjera kako bi se na tržištu osigurao razvoj, ne samo slobodnog, već i što je još važnije, fer tržišnog natjecanja.

U provedbu politika promicanja i zaštite tržišnog natjecanja uključen je niz dionika, od državnih tijela i institucija na svim razinama (nacionalnim, regionalnim i lokalnim), koji izrađuju, predlažu, donose i provode zakone i druge propise, nadziru pojedina tržišta kao što su energetska, telekomunikacijska, financijska, medijska i ostala, do komorskih i ostalih interesnih udruga, a na kraju čak i samih poduzetnika kojima se u pojedinim slučajevima daju prava da obavljaju određene regulatorne poslove na tržištu. Među njima, nalazi se i naša Agencija. Njezina se uloga ostvaruje statusom neovisnog i samostalnog tijela zaduženog za provedbu Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja i, sve do ulaska RH u EU, propisa o odobravanju, nadzoru provedbe i povratu nezakonito dodijeljenih državnih potpora sukladno Zakonu o državnim potporama. Konkretno, Agencija u okviru danih zakonskih ovlasti poduzima mjere kojima je krajnji cilj osigurati bolje funkcioniranje tržišta za poduzetnike, potrošače i gospodarstvo u cjelini te na taj način poticati razvoj okruženja.

No, Agencija nije jedina čija je zadaća razvijati tržište i stvarati jednake uvjete za sve poduzetnike na tržištu (*eng.level playing field*). U gospodarskoj krizi posebno je važno da upravo oni koji oblikuju politiku razumiju koristi od zaštite tržišnog natjecanja o kojoj govore naše odluke u postupcima odnosno one vezane za aktivno promicanje tržišnog natjecanja. Naime, u uvjetima krize je, čak i više nego inače, posebno važno poduzimati reforme koje otvaraju tržišta, potiču restrukturiranje postojećih gospodarskih sektora i stvaraju uvjete za nova ulaganja i pojavu novih poduzetničkih pothvata. Naša je zadaća ukazivati nositeljima gospodarske politike na štetu koju donosi ograničavanje ili čak ukidanje tržišnog natjecanja u određenim djelatnostima ili, pak, neograničeno i stalno spašavanje neuspješnih poduzetnika kroz dodjelu raznih oblika potpora.

Stoga je veliki dio svojih aktivnosti i u 2011. Agencija usmjerila na poslove kojima je cilj bio afirmirati i promicati tržišna načela već prilikom predlaganja zakona ili propisa kojima se stvara okruženje za razvoj određenih tržišta te uvjeta poslovanja na njima. Otvoreno smo i bez straha, kritički upozorili na nedostatke i prepreke koje za razvoj određenih tržišta predstavljaju neki postojeći zakoni i propisi, a koje bi trebalo mijenjati upravo radi poticanja razvoja i unapređenja stanja na tim tržištima. Među njima svakako treba istaknuti Zakon o šumama koji poduzetniku *Hrvatske šume* daje značajne regulatorne ovlasti, Zakon o zaštiti od požara, koji također jednom poduzetniku daje prevelika prava u odnosu na konkurente, zakone o komorama arhitekata i inženjera kojima se godinama tolerira interesno dogovaranje o cijenama usluga, a sankcioniraju oni arhitekti i inženjeri koji žele poslovati prema uvjetima tržišta i s više uvažavanja potreba korisnika svojih usluga, zatim uredbe i odluke Vlade RH koji dijelu marina u državnom vlasništvu putem koncesija daju povoljnije uvjete na tržištu u odnosu na neke privatne itd. To su samo neki od primjera izdvojeni između 149 mišljenja i očitovanja na nacрте ili važeće zakone i druge propise (bilo na zahtjev središnjih ili lokalnih tijela javne vlasti, regulatora, profesionalnih udruženja, pa i poduzetnika ili po službenoj dužnosti) koje je Agencija dala u 2011. godini o sukladnosti s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Tome treba dodati i sektorska istraživanja koja se u Agenciji već tradicionalno provode i koja su neovisna o konkretnim postupcima, a ispituju određenu strukturu, zakonitosti ili nepravilnosti pojedinog tržišta.

S druge strane, velike tvrtke, mogu biti u iskušenju da svoju snagu koriste u svrhu kontroliranja pojedinih tržišta, a na račun novih sudionika. Stoga provedba propisa o zaštiti tržišnog natjecanja treba onemogućiti poduzetnicima u vladajućem položaju da taj svoj položaj koriste kako bi spriječili ulazak novih poduzetnika na tržište, ili, pak, kako bi s tržišta istisnuli postojeće konkurente. U 2011. Agencija je utvrdila zlouporabe vladajućeg položaja od strane dva vrlo jaka poduzetnika, *INA – Industrija nafte d.d., Zagreb*, i to zbog primjene različitih kriterija pri formiranju cijene aviogoriva za *Dubrovnik Airline* i druge domaće kupce u odnosu na inozemne kupce, te od strane poduzetnika *Adris grupa d.d., Rovinj* i *TDR d.o.o., Rovinj*, na tržištu prodaje i promidžbe cigareta i to primjenom diskriminirajuće poslovne politike koja je trajala gotovo šest godina. I dok je u prvom slučaju diskriminacija bila prijavljena od strane jednog poduzetnika i relativno jednostavno utvrđena od strane Agencije, u drugom se

slučaju radilo o postupku kojeg je Agencija sama pokrenula i u kojem je protutržišno ponašanje bilo puno teže dokazati i u konačnici, nedvojbeno utvrditi.

Premda se u Hrvatskoj dogovaranje o cijenama između konkurenata još uvijek ne smatra neuobičajenim i nedopustivim, a u nizu djelatnosti ono je čak i zakonski uređeno, pa Agencija u takvim slučajevima nema ovlasti spriječiti dogovore, ono je ipak u svim drugim slučajevima zabranjeno i suprotno Zakonu o zaštiti tržišnog natjecanja. No, dogovore o cijenama, podjeli tržišta i slično između konkurenata nije jednostavno otkriti i dokazati jer su oni samo iznimno formalni, a najčešće tajni i neformalni. Budući da su takvi dogovori po svojoj prirodi negacija gospodarskog ustroja koji se temelji na tržištu i tržišnom natjecanju, u zemljama razvijenog tržišnog gospodarstva se borbi protiv kartela posvećuje iznimna pažnja, koriste razne metode, uključivo „pokajnički“ programi i sofisticirana tehnička oprema za njihovo otkrivanje, a potom visoke novčane kazne ili čak kazne zatvora za sudionike takvih dogovora. U 2011. godini Agencija je utvrdila postojanje kartela na tržištu opskrbe uredskim materijalom te pokrenula nekoliko istraga vezanih uz slične dogovore. Zbog teških ograničenja tržišnog natjecanja koje sadrže, a naročito zbog materijalne štete koju nanose poduzetnicima, krajnjim potrošačima, i posljedično, čitavom gospodarstvu višim cijenama koje su redovito posljedica kartela, borba protiv ovakvih dogovora bit će sve značajniji dio aktivnosti Agencije.

O dubini krize u našoj zemlji govori i podatak da je u 2011. godini nastavljen trend pada prijave koncentracija ovoj Agenciji, što znači da je ta aktivnost na hrvatskom tržištu usporena, kako od strane domaćih poduzetnika, a još više, to je pokazatelj nedovoljnog interesa stranih poduzetnika za akvizicije i širenje na hrvatsko tržište. Za razliku od tog trenda, u EU je primjerice u 2011. povećan broj prijave koncentracija poduzetnika. Kontrola koncentracija između poduzetnika mora, pak, uspostaviti ravnotežu između ekonomske koristi koncentracije, konsolidacije i ostalih parametara kao što su cijena, izbor, kvaliteta ili inovacija. Bilo da je riječ o spajanju ili preuzimanju kao odgovoru na globalnu financijsku ili gospodarsku krizu, ili ulasku na nova tržišta, poduzetnici imaju pravo tražiti za njih najproduktivnije i najkonkurentnije organizacijske strukture koje će odražavati njihove strateške poslovne potrebe. S druge strane, kontrola koncentracija osigurava da se ne naruši tržišno natjecanje i primarni joj je cilj spriječiti nastanak koncentracija kojima se mijenja struktura tržišta u smislu ukidanja ili slabljenja tržišnog natjecanja. U 2011. Agencija je ocijenila dopuštenima deset koncentracija, dok niti jedna nije bila zabranjena. Europska komisija je, istodobno, odobrila preko 300 koncentracija, a nedopuštenom je ocijenila samo jednu.

Konačno, u Republici Hrvatskoj je postupno zaživjela svijest o tome kako se dodjelom državne potpore daje prednost njezinom primatelju (korisniku) u odnosu na ostale poduzetnike ili sektore na tržištu. To je važno ne samo zbog nas, nego i zbog ulaska Hrvatske na unutarnje tržište EU jer ona provodi strogu politiku kontrole potpora koje mogu narušiti tržišno natjecanje od strane država članica, a izričito potiče dodjelu tzv. „dobrih“ potpora koje jamče rast i razvoj. Najvažnije što smo naučili od 2003. (od uvođenja propisa o dodjeli i odobravanju potpora) je da učinak potpora prije svega ovisi o izboru vrste potpore, dobro određenom cilju potpore,

adekvatnom iznosu potpore i kontroli njezinog korištenja. Ipak, Agencija je u 2011., uz vrlo ograničen broj programa potpora koji su sadržavali upravo takve potpore – s jasnim ciljevima, odgovarajućim iznosima i dobro postavljenim kontrolnim mehanizmima, a koji su primjerice odobreni za razvoj širokopojasnog interneta, zaštitu okoliša i slično, najveći dio svojih aktivnosti posvetila poslovima koji se odnose na dodjelu potpora za sanaciju i restrukturiranje, dakle na pokušaje spašavanja poduzetnika u teškoćama, bilo da se radi o onima koji su u teškoće zapali radi lošeg posloводства, ili onima čiji proizvodi više nisu prihvaćeni na tržištu. Te su aktivnosti bile prvenstveno vezane uz poslove oko pripreme, dorade i ocjene programa restrukturiranja hrvatskih brodogradilišta u teškoćama, suradnju s nadležnim hrvatskim ministarstvom, a potom i suradnju s Europskom komisijom odnosno davanje preliminarnih mišljenja temeljem kojih je dano zeleno svjetlo i za završetak pregovora s EU u poglavlju tržišno natjecanje.

Ulaskom u EU, kontrolu državnih potpora od Agencije preuzima Europska komisija. Ova promjena u nadležnosti značit će i bitnu promjenu u radu za davatelje potpora, primjerice, kod dodjele državnih jamstava, potpora za restrukturiranje, izrade programa horizontalnih potpora, i.t.d., s obzirom na postupak prijave EK. Taj postupak mora prethoditi dodjeli potpora jer je dodjela potpore bez prethodnog odobrenja, sukladno *acquisu*, nelegalna *per se*. S obzirom na to da isto tijelo odlučuje o potporama u još 27 država članica, žurnost i hitnost ne treba očekivati. Povoljna je okolnost što se do kraja 2013. godine u EU planira provesti reforma kontrole potpora kojoj je jedan od ciljeva dati veće ovlasti i odgovornost državama članicama pri dodjeli i kontroli potpora.

Zaključno, želimo li vratiti povjerenje investitora i sudionika na tržištu, to se može učiniti samo kroz sustav koji se temelji na čvrstim pravilima i odgovornoj provedbi. Tržište je pokretač rasta i zapošljavanja, golemi potencijal koji treba iskoristiti. Prvo kod kuće, a onda i u Europi. Tržišta koja potiču konkurenciju pozitivno utječu na poduzetništvo i ohrabruju poduzetnike da budu inovativni – da stvaraju nove proizvode i usluge koji će zadovoljiti potražnju, da se natječu cijenama i bore se za potrošače. To pak stvara radna mjesta, ali i mijenja i unapređuje čitavo društvo. Mijenja naše stavove o tome kao treba poslovati, a potičući zapošljavanje i pretvarajući nove ideje u rast poduzetnika, utječe i na blagostanje čitavog društva. Međutim, tržište ne može samo riješiti sve probleme, bilo da se radi o ponašanju poduzetnika, bilo države, kada se radi o dodjeli državnih potpora koje određene poduzetnike stavljaju u tržišno povoljniji položaj u odnosu na ostale. Upravo stoga je sustav pravila zaštite tržišnog natjecanja koji je sadržan u Zakonu o zaštiti tržišnog natjecanja i Zakonu o državnim potporama usmjeren na to da uspostavi određena pravila ponašanja i da primjereno sankcionira one koji se ne pridržavaju tih pravila. Agencija nikada, niti u jednom trenutku, nije dovodila u pitanje svoju spremnost da u praksi provodi ta pravila i snosi odgovornost za donesene odluke i rješenja.

Predsjednica Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja

mr.sc. Olgica Spevec

AZTN U 2011. - UKRATKO

Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje u izvješću: Agencija; ili službena kratica AZTN) daje prikaz aktivnosti iz nadležnosti Agencije u 2011. godini. Izdvajamo najvažnije aktivnosti Agencije:

- **Otvoreno je ukupno 419 predmeta** iz područja tržišnog natjecanja i državnih potpora.
- **Riješeno je ukupno 390 predmeta**, 294 iz područja tržišnog natjecanja, 96 iz područja državnih potpora.
- Izrađeni su nacrti prijedloga provedbenih propisa, temeljem obveze Agencije iz važećeg ZZTN-a, a Vlada RH ih je usvojila. Konkretno, **9 novih uredbi iz područja tržišnog natjecanja stupilo je na snagu u razdoblju od 29. siječnja 2011. do 16. srpnja 2011.**
- Utvrđeno je postojanje zabranjenog horizontalnog sporazuma (kartelu) na tržištu uredskog materijala koji je bio u primjeni od 6. veljače 2008. do 15. listopada 2010. te **zabranjenog vertikalnog sporazuma** na tržištu distribucije novih motornih vozila, pružanja usluga popravka i održavanja motornih vozila i tržištu distribucije rezervnih dijelova za motorna vozila, koji je bio u primjeni od kraja 2009. do 13. listopada 2011.
- Utvrđene su **zlouporabe vladajućeg položaja** od strane **INA – Industrija nafte d.d., Zagreb** na tržištu prodaje mlaznog goriva u razdoblju od 21. travnja 2008. do 19. svibnja 2011., te od strane **ADRIS GRUPA d.d., Rovinj i TDR d.o.o., Rovinj**, na tržištu trgovine cigaretama u razdoblju od 15. kolovoza 2004. do 31. prosinca 2010.
- Zaprimljeno je ukupno **12 prijave namjera dopuštenosti koncentracija poduzetnika**, a doneseno je **10 odluka o dopuštenosti koncentracija**, a dvije prijave su odbačene. Zabranjenih koncentracija nije bilo.
- Temeljem zahtjeva Hrvatske narodne banke, Agencija je dala **tri mišljenja** o dopuštenosti koncentracija iz područja financijskog (bankarskog) sektora, a za te koncentracije je sve do ulaska RH u EU nadležna HNB.
- U okviru privatizacije hrvatskih brodogradilišta i nastavku rada na reviziji programa restrukturiranja i poslovnih planova investitora u 2011. Agencija je donijela **4 odluke o odobrenju državnih potpora koje su se odnosile na programe restrukturiranja hrvatskih brodogradilišta**, u kojima je odobren ukupan iznos od 16,370 milijardi kuna.
- U području promicanja tržišnog natjecanja i jačanja politike tržišnog natjecanja u 2011. godini **riješeno je ukupno 140 predmeta**.
- Na traženje Hrvatske agencije za poštu i elektroničke komunikacije (HAKOM) u okviru njezinih analiza mjerodavnih tržišta podložnih prethodnoj (*ex ante*) regulaciji, u 2011. godini, Agencija je dostavila HAKOM-u **12 stručnih mišljenja**.
- Odgovoreno je na ukupno **107 različitih upita državnih tijela, poduzetnika i drugih osoba** (od toga 68 odgovora upućenih elektroničkom poštom i to 22

odgovora iz područja tržišnog natjecanja i 46 odgovora iz područja državnih potpora).

- Upravni sud Republike Hrvatske¹ dostavio je Agenciji u 2011. **ukupno 10 odluka po tužbama protiv odluka Agencije**. Od tog broja u 9 odluka je potvrdio odluku Agencije i odbio tužbu podnositelja, dok je jedna tužba uvažena.
- Podneseno je **15 optužnih prijedloga** nadležnim prekršajnim sudovima i to dvanaest zbog sklapanja zabranjenog sporazuma, dva zbog zlouporabe vladajućeg položaja te jedan zbog propusta dostave zatraženih podataka.
- U sklopu projekta *Cro Compete* 515 studenata sa šest hrvatskih sveučilišta sudjelovalo je na predavanjima o tržišnom natjecanju i državnim potporama. Održano je 17 seminara za predstavnike lokalne vlasti i poslovne zajednice diljem Hrvatske, **464 predstavnika lokalne vlasti i poslovne zajednice** prisustvovalo je seminarima.
- Izdan je „**Vodič za poduzetnike o ovlastima i djelokrugu rada Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja**“.
- Održane **su 2 međunarodne konferencije** o tržišnom natjecanju.
- U 2011. bilo je oko **2000 medijskih objava** iz područja tržišnog natjecanja i državnih potpora odnosno onih koje su se odnosile na funkcioniranje same Agencije.
- Za redovne aktivnosti Agencije izvršenje proračuna u 2011. godini iznosilo je **13.310.128,07 kuna**. Iz sredstava EU za Projekte IPA 2007 i IPA 2008 izvršeno je 3.544.478,84 pa su ukupno izvršena sredstva iznosila **16.854.606,91 kuna**.
- U 2011. u Agenciji je bilo **zaposleno 57 djelatnika**, od čega je 44 djelatnika bilo izravno uključeno u provedbu zakona iz nadležnosti Agencije.
- Stupio je na snagu **novi Statut Agencije** kojeg je potvrdio Hrvatski sabor i 9 internih općih akata kojima je reguliran novi ustroj i organizacija poslovanja Agencije u cilju postizanja što veće učinkovitosti i transparentnosti njenog rada, i to: Poslovnik o radu Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, Pravilnik o radu, Pravilnik o unutarnjem redu Agencije i Sistematizacija radnih mjesta i uvjeta za obavljanje poslova u Agenciji, Pravilnik o plaćama i materijalnim pravima radnika, Pravilnik o obrazovanju i stručnom usavršavanju radnika, Pravilnik o službenoj iskaznici ovlaštene osobe u Agenciji, Pravilnik o korištenju službenih vozila, službenim putovanjima i naknadama troškova putovanja, korištenju mobilnih telefona, poslovnih kreditnih kartica i sredstava reprezentacije i Pravilnik o zaštiti na radu.

¹ Sukladno člancima 8. i 9. Zakona o izmjenama Zakona o sudovima ("Narodne novine", broj 130/2011), kada je posebnim zakonima za rješavanje upravnih sporova propisana nadležnost Upravnog suda Republike Hrvatske, sukladno Zakonu o upravnim sporovima (»Narodne novine«, br. 53/91, 9/92. i 77/92) za takve sporove od 1. siječnja 2012. nadležni su mjesno nadležni upravni sudovi, osim upravnih sporova za koje je Zakonom o upravnim sporovima (»Narodne novine«, br. 20/2010) i drugim posebnim zakonima propisano da rješava Visoki upravni sud Republike Hrvatske. Upravni sud Republike Hrvatske od 1. siječnja 2012. nastavlja s radom kao Visoki upravni sud Republike Hrvatske.

SADRŽAJ IZVJEŠĆA

Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2011. godinu opisuje nadležnosti Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja, organizacijsku strukturu, ovlasti Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, daje podatke o zaposlenicima, te navodi iznose sredstava iz Državnog proračuna RH iz kojega se Agencija financira.

Slijedi dio koji pregledno i analitički predstavlja Odluke iz nadležnosti Agencije u 2011. godini.

Središnji dio izvješća podijeljen je na deset poglavlja.

Poglavlje I. odnosi se na Zaštitu tržišnog natjecanja u užem smislu (antitrust i kontrola koncentracija), a predstavlja Zakonodavni okvir i Uredbe Vlade RH temeljem kojih Agencija provodi zaštitu tržišnog natjecanja u RH. Slijedi dio o provedbi Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja koji je podijeljen na šest odjeljaka: Zabranjeni sporazumi – karteli, Ostali zabranjeni sporazumi, Zloupotrebavanje vladajućeg položaja, Kontrola koncentracija poduzetnika, Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja te završno, Sudska kontrola. Svaki od odjeljaka donosi i konkretne opise predmeta iz rada Agencije u 2011. godini.

Poglavlje II. odnosi se na Državne potpore koje u osam odjeljaka predstavlja rad Agencije u tom području njezine nadležnosti: Prethodno obvezujuće mišljenje na nacrtu prijedloga zakona, Odobrene državne potpore u 2011. (po kategorijama), Državne potpore male vrijednosti, Povrat državne potpore, Odluke Agencije u kojima je utvrđeno da nije riječ o državnoj potpori, Utvrđivanje referentne kamatne stope, te Ostale aktivnosti i poslovi Agencije na području potpora, kao i Sudske odluke u području državnih potpora. Kao i u poglavlju I., i poglavlje II. donosi niz opisa konkretnih odluka iz rada Agencije u 2011. iz ovoga područja.

Poglavlje III. bavi se Međunarodnom suradnjom Agencije u prošloj, 2011. godini, dok poglavlje IV. Agencija i EU, opisuje poslove Agencije koji su bili vezani uz pregovore u pristupanju RH EU.

Poglavlje V. opisuje Projekte pomoći EU kojih je Agencija bila korisnica u 2011.

Poglavlje VI. donosi podatke o Suradnji s ostalim regulatorima, a poglavlje VII. bavi se Javnošću rada Agencije i daje prikaz njezinih komunikacijskih aktivnosti u 2011.

Posebno poglavlje, poglavlje VIII., bavi se Tržišnim natjecanjem i pristupanjem RH EU, odnosno daje podatke o promjenama koje donosi pristupanje RH EU 1. srpnja 2013. u odnosu na poslove zaštite tržišnog natjecanja i kontrole državnih potpora.

Poglavlje IX. je Zaključak, s osvrtom na izazove i zadaće zaštite tržišnog natjecanja i kontrole državnih potpora za Agenciju u nastupajućem razdoblju s obzirom na cjelokupno gospodarsko okruženje.

Poglavlje X. sadrži Priloge – od popisa propisa temeljem kojih Agencija provodi zaštitu tržišnog natjecanja u RH, popisa propisa o državnim potporama u RH, shematskog prikaza unutarnjeg ustroja Agencije i kvalifikacijske strukture zaposlenika, tabelarnog prikaza proračuna Agencije, do rezultata istraživanja o poznatosti Agencije i konačno, popisa odluka objavljenih na internetskoj stranici Agencije.

Napomena:

U Izvješću su korišteni nazivi ministarstava i drugih državnih institucija koji su bili na snazi u 2011.

AGENCIJA ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja osnovana je odlukom Hrvatskog sabora 1995. godine. Sukladno Zakonu o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, broj 79/2009; dalje i: ZZTN) ona je pravna osoba s javnim ovlastima koja samostalno i neovisno obavlja poslove u okviru djelokruga i nadležnosti utvrđenih navedenim zakonom i Zakonom o državnim potporama („Narodne novine“, broj 140/2005 i 49/2011; dalje i: ZDP), koja za svoj rad odgovara Hrvatskom saboru, a kroz godišnja izvješća o radu i izvješća o državnim potporama, redovito izvješćuje Hrvatski sabor.

U nadležnost Agencije u području tržišnog natjecanja u užem smislu, sukladno **Zakonu o zaštiti tržišnog natjecanja**, dakle, bez državnih potpora, spadaju:

- utvrđivanje **zabranjenih sporazuma između poduzetnika** te određivanje mjera, uvjeta i rokova za otklanjanje štetnih učinaka zabranjenih sporazuma,
- utvrđivanje **zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika** i zabrana svakog postupanja koje dovodi do zlouporabe te određivanje mjera, uvjeta i rokova za otklanjanje štetnih učinaka takvog postupanja, kao i
- ocjena dopuštenosti **koncentracija poduzetnika**.

Nadalje, u sklopu svojih zadaća koje se odnose na **promicanje prava i politike tržišnog natjecanja**, Agencija daje i stručna mišljenja o sukladnosti sa Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja nacrta prijedloga zakona i drugih propisa, važećih zakona i drugih propisa, te o ostalim pitanjima od značaja za tržišno natjecanje.

Agencija je nadležna za provedbu Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja na svim tržištima osim tržišta financijskih (bankarskih) usluga za koje je, do ulaska RH u EU, nadležna Hrvatska narodna banka sukladno Zakonu o financijskim institucijama.

Sukladno **Zakonu o državnim potporama**, Agencija osim u području poljoprivrede i ribarstva, **odobrava i nadzire provedbu državnih potpora te nalaže povrat državnih potpora koje su dane ili korištene protivno propisima o državnim potporama** te podnosi godišnje izvješće o državnim potporama Hrvatskom saboru.

Temeljem ZZTN-a i ZDP-a, područje tržišnog natjecanja i državnih potpora u RH, detaljnije uređuje i niz uredbi i odluka koje je donijela Vlada RH, a koje provodi Agencija. Uz to, sukladno članku 70. stavku 2. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica i Republike Hrvatske (dalje: SSP)² pri obavljanju poslova iz svoje nadležnosti Agencija je dužna, na odgovarajući način, primjenjivati kriterije koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u Europskoj uniji i instrumenata za tumačenje koje su usvojile institucije Unije³. To konkretno znači da, sukladno članku 74. ZZTN-a, pri donošenju odluka iz svoga djelokruga AZTN primjenjuje primarno hrvatske propise, a u slučaju pravnih praznina ili dvojbi pri tumačenju hrvatskih propisa, kao pomoćno sredstvo

² „Narodne novine“ – Međunarodni ugovori, broj 14/2001, 14/2004, 1/2005 i 7/2005.

³ Članak 70. stavak 2. SSP-a: „Svako postupanje suprotno ovomu članku ocjenjivat će se na temelju kriterija koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u Zajednici, posebice članaka 81., 82., 86. i 87. Ugovora o osnivanju Europske zajednice i instrumenta za tumačenje koje su usvojile institucije Zajednice.“

tumačenja hrvatskih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja i državnim potporama, na odgovarajući način primjenjuje kriterije iz pravne stečevine EU (*acquis*), što uključuje uredbe i smjernice EU, ali i odluke Europske komisije, odluke europskih sudova i drugih institucija EU. Takvu primjenu prava svojim je odlukama potvrdio i Ustavni sud Republike Hrvatske⁴.

Svi hrvatski propisi o zaštiti tržišnog natjecanja, pored obvezne objave u „Narodnim novinama“, objavljuju se i na internetskoj stranici Agencije: www.aztn.hr. Osiguravajući transparentnost u radu, na internetskoj stranici objavljuju se sve konačne odluke Agencije (rješenja i zaključci), mišljenja Agencije, javni pozivi i ostali akti, kao i priopćenja za medije, odluke nadležnih upravnih sudova povodom tužbi na konačne odluke Agencije, Odluke Visokog upravnog suda Republike Hrvatske koji odlučuje u drugom stupnju, ali i dijelovi pravne stečevine EU iz područja tržišnog natjecanja i državnih potpora u prijevodu na hrvatski jezik, naročito oni dijelovi s kojim su hrvatski propisi iz navedenih područja morali biti usklađeni u svrhu ispunjavanja mjerila za pristupanje RH Europskoj uniji.

Radom Agencije upravlja **Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja** koje broji 5 članova, a imenuje ih i razrješava dužnosti Hrvatski sabor, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske. Uvjeti za imenovanje i trajanje mandata, za razrješenje predsjednika i članova Vijeća, kao i djelokrug Vijeća, uređeni su Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja⁵. Vijeće u upravljanju Agencijom donosi odluke o svim općim i pojedinačnim aktima Agencije, na sjednicama Vijeća, većinom od najmanje tri glasa, a član Vijeća ne može biti suzdržan⁶.

Predsjednik Vijeća, zamjenik predsjednika Vijeća i članovi Vijeća dužnost obavljaju profesionalno, ne mogu biti državni dužnosnici, osobe koje obnašaju dužnost u tijelima političkih stranaka ni članovi uprava, nadzornih odbora te upravnih vijeća poduzetnika, ili biti članovi bilo kojih drugih oblika interesnih udruživanja, što bi moglo dovesti do sukoba interesa. **Stručna služba Agencije**, temeljem zakonskih ovlasti, obavlja upravne, stručne i administrativne poslove za potrebe Vijeća, odnosno vodi postupke iz nadležnosti Agencije.

U 2011. godini u Agenciji je bilo zaposleno **57 djelatnika**. Od toga je 44 djelatnika bilo uključeno u provedbu zakona iz nadležnosti Agencije, dok je preostalih 13 obavljalo druge poslove usko povezane s provođenjem zakona i funkcioniranjem Agencije. Ukupno 48 zaposlenika Agencije ima visoku stručnu spremu, 9 završene poslijediplomske znanstvene i stručne stupnjeve obrazovanja⁷, a svi voditelji postupaka u nadležnosti Agencije moraju imati položen pravosudni ispit⁸. U skladu s financijskim mogućnostima, Agencija kontinuirano potiče dodatno obrazovanje svih

⁴ Odluka Ustavnog suda RH, broj U-III-1410/2007 od 13. veljače 2008. („Narodne novine“, broj 25/2008), Odluka ustavnog suda RH, broj: U-III-4082/2010 od 17. veljače 2011. („Narodne novine“, broj 28/2011) i Odluka Ustavnog suda RH, broj: U-III-1804/2012 od 17. svibnja 2012.

⁵ U Vijeću su: mr. sc. Olgica Spevec, predsjednica Vijeća, Mladen Cerovac, mag.iur., zamjenik predsjednice Vijeća, te Milivoj Maršić, dipl.oec, Vesna Patrlj, dipl.iur. i dr.sc. Mirna Pavletić-Župić, članovi Vijeća. Svi članovi Vijeća, uključujući predsjednicu i njezinoga zamjenika, zaposleni su u Agenciji.

⁶ Članak 31. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja, „Narodne novine“, broj 79/2009.

⁷ Shematski prikaz unutarnje organizacije AZTN-a i kvalifikacijska struktura zaposlenika nalaze se u Prilogu 3. ovoga izvješća.

⁸ Članak 35. stavak 2. i 3. ZZTN-a.

svojih djelatnika. Pored edukacije na visokoškolskim ustanovama u Republici Hrvatskoj, odlaska na tromjesečnu edukaciju u Europsku komisiju, pohađanja seminara u zemlji i inozemstvu, te usavršavanje kroz seminare iz EU projekata, Agencija, sukladno Programu unutarnjeg usavršavanja (INTER-EDUKA), provodi plan stručnog usavršavanja djelatnika u samoj Agenciji.

Unutarnja organizacija i način poslovanja kao i opći akti Agencije te druga pitanja značajna za rad Agencije pobliže su uređena Statutom Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja⁹. Sukladno ZZTN-u za ostvarivanje prava i obveza iz radnog odnosa, na radnike Agencije i članove Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja primjenjuju se opći propisi o radu.

U 2011. Agencija je sukladno Statutu izmijenila unutarnji ustroj pa se danas rad stručne službe odvija u *Odjelu za suzbijanje kartela (Odjel I.)*, *Odjelu za sprječavanje zlouporaba vladajućeg položaja i ocjenu sporazuma (Odjel II.)*, *Odjelu za ocjenu koncentracije poduzetnika (Odjel III.)*, *Odjelu za politiku i promicanje tržišnog natjecanja*, *Odjelu za međunarodnu suradnju*, *Uredu glavnog pravnika Agencije*, *Uredu glavnog ekonomista Agencije*, *Odjelu za opće, pravne poslove i ljudske resurse*, *Odjelu za financijsko-računovodstvene poslove* i *Sektoru za državne potpore*. Cilj novoga ustroja bio je usmjeriti Agenciju, u skladu sa europskim uputama i strategijama u radu sličnih nacionalnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja, na povećanje njezine usredotočenosti na bavljenje tzv. značajnim predmetima narušavanja tržišnog natjecanja te ojačati razvojni potencijal ljudskih resursa Agencije, naročito u jačanju odgovornosti i razvoju upravljačkih vještina voditelja odjela. Sve navedeno treba doprinijeti jačanju učinkovitosti rada Agencije u rješavanju predmeta iz njezine nadležnosti¹⁰.

Ukupno planirana sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga Agencije **u Državnom proračunu za 2011. iznosila su 19.903.870 kune**. Od toga je 13.740.035 kuna planirano iz izvora 1 Općih prihoda i primitaka (sredstva za redovne aktivnosti Agencije i sredstva učešća RH za Projekte pomoći), a 6.163.835 kuna planirano je iz izvora 5 Pomoći (sredstava EU za Projekte IPA 2007 i IPA 2008)¹¹.

Ukupno izvršenje proračuna Agencije iznosi **16.854.606,91 kuna**. Iz izvora 1 Općih prihoda i primitaka izvršeno je 13.310.128,07 kuna što čini 79 % ukupnih sredstava, dok je iz izvora 5 Pomoći izvršeno 3.544.478,84 kuna što čini 21 % ukupnih sredstava Agencije.

⁹ Važeći Statut Agencije Hrvatski sabor potvrdio je 11. veljače 2011., objavljen je u „Narodnim novinama“, broj 22/2011., a stupio je na snagu 16. veljače 2011.

¹⁰ U tu svrhu Agencija je 2011. donijela devet internih akata kojima je reguliran novi ustroj i organizacija poslovanja Agencije: Poslovnik o radu Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, klasa: 023-01/11-01/003, donesen 16. ožujka 2011.; Pravilnik o radu, klasa: 023-01/11-01/005, donesen 16. ožujka 2011.; Pravilnik o obrazovanju i stručnom usavršavanju radnika, klasa: 023-01/11-01/007, donesen 16. ožujka 2011.; Pravilnik o službenoj iskaznici ovlaštene osobe u Agenciji, klasa: 023-01/11-01/009, donesen 16. ožujka 2011.; Pravilnik o unutarnjem redu Agencije i Sistematizacija radnih mjesta i uvjeta za obavljanje poslova u Agenciji, klasa: 023-01/11-01/004, donesen 29. ožujka 2011.; Pravilnik o plaćama i materijalnim pravima radnika, klasa: 023-01/11-01/006, donesen 10. lipnja 2011.; Pravilnik o obrazovanju i stručnom usavršavanju radnika, klasa: 023-01/11-01/007, donesen 28. srpnja 2011.; Pravilnik o korištenju službenih vozila, službenim putovanjima i naknadama troškova putovanja, korištenju mobilnih telefona, poslovnih kreditnih kartica i sredstava reprezentacije, klasa: 023-01/11-01/010, donesen 10. lipnja 2011., i Pravilnik o zaštiti na radu, klasa: 023-01/11-01/012, donesen 22. prosinca 2011.

¹¹ Tabelarni prikaz proračuna Agencije nalazi se u Prilogu 4. ovoga izvješća.

Agencija je i u poslovanju u 2011. primjenjivala Plan štednje kojeg je donijela 2009., a kojim je između ostalog utvrđeno da se pravo na uvećanu plaću za prekovremeni rad zaposlenika osigurava u obliku slobodnih dana, dok se za materijalne i ostale izdatke kontinuirano provode mjere štednje u cilju racionalnog trošenja proračunskih sredstava.

Uz poslove iz navedenog djelokruga, i to bilo da je riječ o stručnoj službi ili članovima Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, i u 2011. godini Agencija je izrazito intenzivno sudjelovala u pregovorima za pristupanje Republike Hrvatske u EU. U ispunjavanju **mjerila za zatvaranje poglavlja 8: Tržišno natjecanje** zajedno s državnim i pravosudnim tijelima u Hrvatskoj te Europskom komisijom nastavila je s provedbom EU projekata te s međunarodnim aktivnostima vezanim za ispunjavanje zadaća iz svoga djelokruga.

Uspoređujući se s veličinom, proračunom, provedbenim rezultatima i pokazateljima efikasnosti sličnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja primarno u EU, u odnosu na broj zaposlenih koji se u tim tijelima bave tržišnim natjecanjem u užem smislu (dakle, samo *antitrustom* i kontrolom koncentracija, a bez državnih potpora), AZTN sa svojih 57 zaposlenih spada u jednu od manjih Agencija te smo po broju zaposlenih približno slični slovačkoj i litvanskoj agenciji koje broje 61 odnosno 62 zaposlenih¹².

No, u jednom od najvažnijih pitanja vezanih uz funkcioniranje i rad tijela za zaštitu tržišnog natjecanja Agencija je na samom dnu ljestvice. Proračun AZTN-a preračunat u 2,2 milijuna eura – odnosno bez EU sredstava – veći je samo od onog litvanske agencija s proračunom od oko 1,3 milijuna eura, dok se Slovačka s 2,4 milijuna eura i Austrija s 2,5 milijuna eura proračuna nalaze odmah ispred Hrvatske. Većina zemalja članica EU izdvajaju preko 4 milijuna eura za financiranje tijela sličnih AZTN-u.

Nadzor nad poslovanjem Agencije obavlja Državna revizija koja je u nekoliko nadzora obavljenih u prethodnim godinama utvrdila da je poslovanje Agencije bilo u potpunosti sukladno propisima¹³.

Agencija za svoj rad odgovara Hrvatskom saboru, ali njezin rad prate i institucije EU sukladno odredbama SSP-a i zahtjevima iz Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske EU koji je potpisan 9. prosinca 2011. Tako se, primjerice, u radnom dokumentu Europske komisije SEC (2011) 1200 – **Izješće o napretku Hrvatske 2011.**, Poglavlje 8. Politika tržišnog natjecanja, koji obuhvaća razdoblje od početka listopada 2010. do rujna 2011., Europska komisija pohvalno očitovala o Agenciji:

*„O napretku se može izvijestiti u području **anti-trusta i kontrole koncentracija između poduzetnika. Novi Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja koji je stupio na snagu 1. listopada 2010., daje hrvatskoj Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) nove alate za provedbu pravila o tržišnom natjecanju u Hrvatskoj. Doneseno je niz***

¹² Po uzoru na međunarodni časopis o politici tržišnog natjecanja, *Global Competition Review*, broju 5. iz lipnja 2012. Agencija je, ne ulazeći u metodologiju koju je primijenio spomenuti časopis, objavljene podatke usporedila s vlastitim pokazateljima.

¹³ U posljednjoj takvoj kontroli provedenoj u razdoblju od 1. prosinca 2008. do 18. veljače 2009., Državni ured za reviziju je treći puta zaredom dao bezuvjetno mišljenje o godišnjem poslovanju i raspolaganju državnom imovinom.

provedbenih uredbi, posebno Uredba o kriterijima za izricanje kazneno-upravne mjere i Uredba o kriterijima za oslobođenje ili umanjenje upravno-kaznene mjere. Sa 55 zaposlenih AZTN ima dobre administrativne kapacitete, ali oni se mogu dalje jačati kroz upravljanje i edukaciju, posebno u borbi protiv kartela i području zlouporabe vladajućeg položaja.“

U konačnici, zaštita tržišnog natjecanja kojoj je cilj uspostaviti djelotvorno tržišno natjecanje koje će poticati dugoročni gospodarski rast, u širem smislu i sukladno ustavnom načelu slobode poduzetništva i jednakosti na tržištu, može se tumačiti važnim komplementarnim oblikom antikorupcijske aktivnosti. Stoga je i cjelokupno djelovanje Agencije u prethodnih 15 godina predstavljalo oblik prevencije i suzbijanja nedozvoljenih aktivnosti na tržištu, a time i u društvu. Naime, na zahtjev Nacionalnog vijeća za praćenje provedbe Strategije suzbijanja korupcije, Agencija je u 2011. izradila i **Izvešće o provedbi antikorupcijskih mjera u području odgovornosti Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja**¹⁴ u kojem je Nacionalnom vijeću prezentirala svoje zakonske ovlasti i djelokrug rada, način vođenja postupaka i donošenja odluka, kontrolu rada, transparentnost u trošenju proračunskih i sredstava iz EU, sudski nadzor nad odlukama Agencije te pozitivne ocjene koje dobiva od mjerodavnih tijela iz inozemstva, posebno iz Europske komisije. Također, ukazala je i na neke zaštitne mehanizme koji su ugrađeni u ZZTN i koji, uz obrazovanje i motiviranost zaposlenika Agencije, stvaraju realne uvjete isključivanja bilo kakvih djelovanja koja bi se povezivala s koruptivnim ponašanjem. Primjerice, članak 28. ZZTN-a u uvjetima za imenovanje članova Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja izričito propisuje da predsjednik i članovi Vijeća ne mogu biti državni dužnosnici, osobe koje obavljaju dužnost u tijelima političke stranke niti članovi uprava, nadzornih odbora te upravnih vijeća poduzetnika, ili biti članovi bilo kojih drugih oblika interesnih udruženja, koji bi mogli dovesti do sukoba interesa. Predsjednik i članovi Vijeća mogu samo pisati i objavljivati stručne ili znanstvene radove i sudjelovati u radu stručnih ili znanstvenih skupova ili projekata, te su obvezni ponašati se tako da ne umanjuju ugled Agencije, te da ne dovode u pitanje samostalnost i neovisnost Agencije pri donošenju odluka. Posljednje navedeno odnosi se i na sve zaposlenike Agencije u svakodnevnom radu i odnosu sa stankama. Nadalje, kolektivni način odlučivanja te odvojenost priprema odluka od njihovog konačnog donošenja od strane Vijeća dodatan su sigurnosni mehanizam sprječavanja bilo kakvih koruptivnih djelovanja.

¹⁴ Izvešće je zaključkom jednoglasno prihvaćeno 15. lipnja, na 35. sjednici Nacionalnog vijeća za praćenje provedbe Strategije suzbijanja korupcije. Agencija je u svibnju 2012. donijela Akcijski plan za suzbijanje korupcije s detaljno navedenim ciljevima i mjerama provedbe programa.

ODLUKE IZ NADLEŽNOSTI AGENCIJE U 2011. GODINI

U 2011. godini Agencija je **ukupno riješila 390 predmeta** iz svoje nadležnosti. Sljedeća tablica pokazuje broj i vrstu riješenih predmeta iz dva osnovna područja nadležnosti Agencije, tržišnog natjecanja i državnih potpora, dok se podaci u nastavku teksta ovoga izvješća mogu odnositi i na druge prikaze odnosno metodologiju klasifikacije predmeta kako ju vodi stručna služba Agencije.

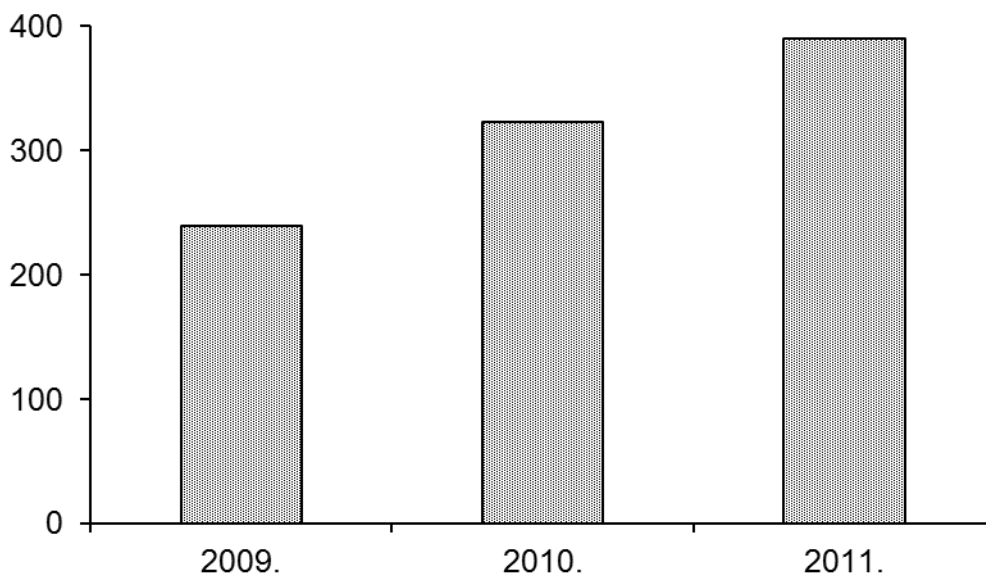
Tablica 1. Broj riješenih predmeta u 2011. godini

Kvalifikacija predmeta	Broj riješenih predmeta u 2011. godini		
	Tržišno natjecanje	Državne potpore	Ukupno
I. UPRAVNI PREDMETI	65	40	105
II. NEUPRAVNI PREDMETI	229	56	285
UKUPNO	294	96	390

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

U usporedbi s **240 riješenih predmeta u 2009. godini**, **323 riješena predmeta u 2010. godini**, u **2011. Agencija je riješila ukupno 390 predmeta** iz svoje nadležnosti.

Slika 1. Broj ukupno riješenih predmeta u razdoblju od 2009. do 2011. godine

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Uz razvidno povećanje apsolutnog broja riješenih predmeta ovdje je potrebno objasniti prikaz riješenih predmeta Agencije koji se temelji na posebnosti Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja i Zakona o državnim potporama.

Naime, u području zaštite tržišnog natjecanja u užem smislu (bez državnih potpora) u statistici se kao upravni predmeti prikazuju svi postupci u nadležnosti Agencije koji se vode protiv određenih poduzetnika, radi utvrđivanja sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja, neovisno o tome je li postupak pokrenut donošenjem zaključka o pokretanju postupka i okončan konačnim rješenjem Agencije ili je nakon provedenog prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu (koje može trajati najdulje 10 mjeseci) radi utvrđivanja postojanja dostatnih indicija za pokretanje postupka protiv određenog poduzetnika, Agencija konačnim zaključkom utvrdila da nema uvjeta za pokretanje postupka. Također, upravnim predmetima smatraju se i postupci utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje upravno kaznene mjere i izricanje upravno-kaznene mjere zbog povrede Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja. Svi ostali predmeti klasificiraju se kao neupravni predmeti. Tako se neupravnim predmetima smatraju sva sektorska istraživanja pojedinih tržišta, stručna mišljenja koja Agencija daje na zahtjev središnjih tijela državne uprave o sukladnosti nacрта prijedloga zakona i drugih propisa sa ZZTN-om, mišljenja o sukladnosti važećih zakona i drugih važećih propisa s odredbama ZZTN-a, kao i predmeti suradnje Agencije s drugim regulatorima (HNB-om, HANFOM, HAKOM-om, HEROM, AEM-om i ARTZU-om) u kojima Agencija tim tijelima upućuje očitovanja i daje stručna i druga mišljenja.

Nepravne predmete čine i svi odgovori Agencije na upite državnih tijela, poduzetnika i drugih osoba. Tako se u toj grupi predmeta u 2011. godini nalaze, primjerice, odgovori na upite iz Ureda predsjednika RH, Ustavnog suda RH, Vlade RH – Ureda za središnju javnu nabavu, Ministarstva obrane, Ministarstva mora, prometa i infrastrukture, HZZO-a, upiti jedinica lokalne samouprave (primjerice, Općine Sutivan), upiti udruženja poduzetnika poput HGK, HUP-a, Hrvatske odvjetničke komore, Nacionalne udruge televizija, Mreže neovisnih kazališta, Udruge proizvođača ortopedskih pomagala, Hrvatskog autokluba, Hrvatskog centra za razminiranje, Vijeća veleučilišta i visokih učilišta te ostalih poduzetnika poput Viadukta d.d. i Imperial Tabacco Zagreb d.o.o). U nepravne predmete računaju se i svi predmeti iz područja međunarodne suradnje, multilateralne i bilateralne, primjerice, s Europskom komisijom, OECD-om, ICN-om i drugim tijelima.

U odnosu na nepravne predmete posebno je potrebno istaći da je u 2011. godini Agencija **izradila i prijedloge 9 od ukupno 11 uredbi** (dvije uredbe donesene su u 2010. godini) temeljem obveze iz važećeg ZZTN-a koji je stupio na snagu 1. listopada 2010., a ti prijedlozi, zajedno sa gore navedenima čine brojku od 229 nepravna predmeta koje je Agencija okončala u području tržišnog natjecanja u užem smislu u 2011. godini.

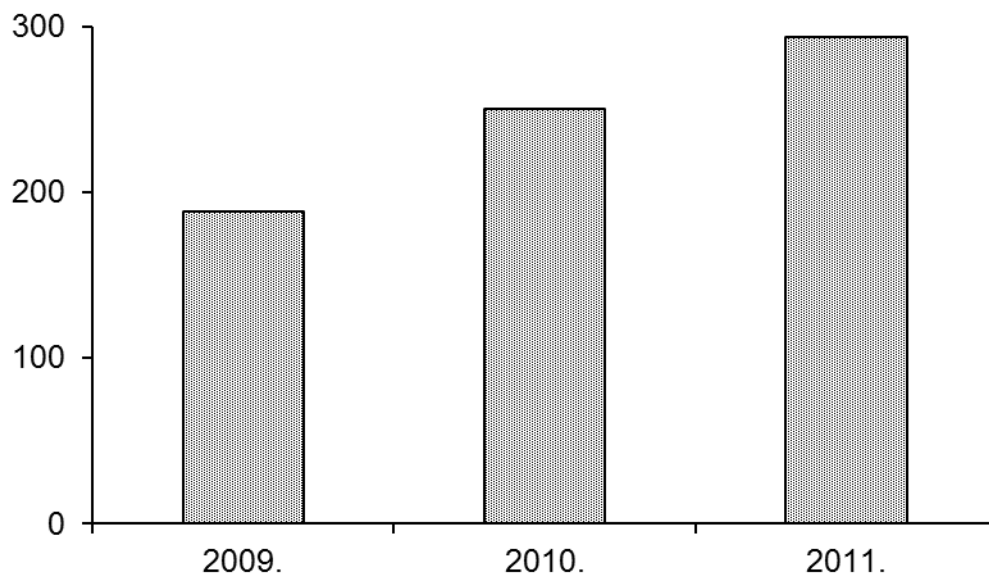
Uz navedeno, važno je istaći da se Agenciji obraćaju i poduzetnici i to s upitima koji nisu predmet rada ove Agencije. Posebno su brojni upiti o postupcima javne nabave i žalbama na te postupke, ali i upiti koji su umjesto nadležnim tijelima dostavljeni Agenciji (primjerice, upiti o bankarskom poslovanju, dodjeli koncesija, nepoštenom trgovanju, upiti u svezi pružanja usluga elektroničkih komunikacija i sl.) koje Agencija tada prosljeđuje na nadležno postupanje odgovarajućim tijelima. Uz to, brojni su i upiti, uglavnom privatnih osoba, ali i poduzetnika koji se obraćaju Agenciji u

slučajevima kada svoje probleme ne mogu riješiti, primjerice, s nadležnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, a probleme koje imaju ne mogu sa sigurnošću pripisati niti jednom nadležnom tijelu. Agencija odgovara i na takve upite, u cilju upoznavanja s pravom i politikom tržišnog natjecanja širokog kruga svih zainteresiranih građana.

Također, Agencija izrađuje niz statističkih i drugih izvješća, izvješća o provedbi zakona, projekte međunarodne suradnje i dr.

Kao što je slučaj i sa ukupnim povećanjem broja predmeta, i područje zaštite tržišnog natjecanja u užem smislu bilježi blagi porast u 2011. u odnosu na prethodne dvije godine:

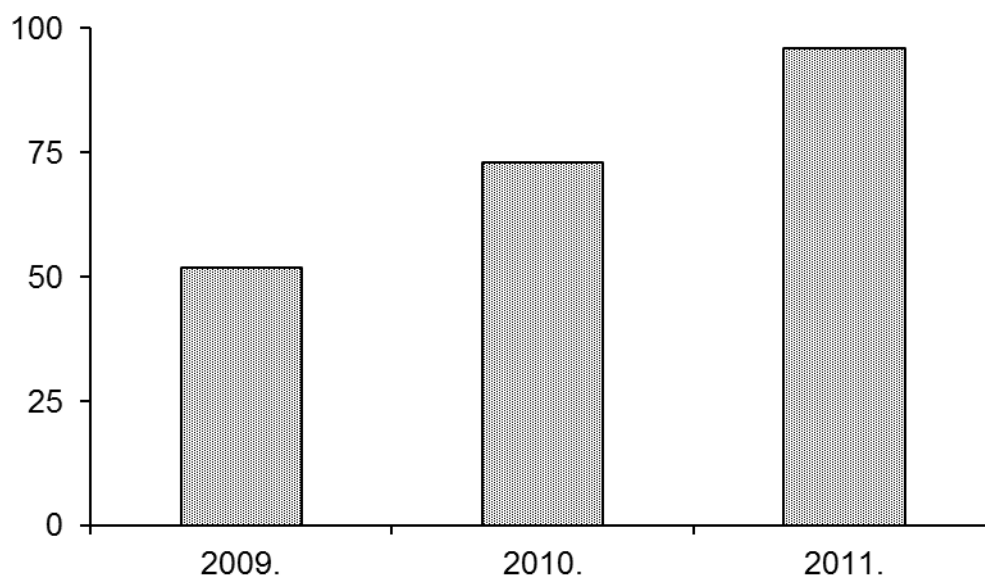
Slika 2. Broj riješenih predmeta iz područja tržišnog natjecanja u razdoblju od 2009. do 2011. godine

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Kada je riječ o **primjeni Zakona o državnim potporama**, upravnim predmetima smatraju se postupci prethodnog odobrenja prijedloga državnih potpora, postupci naknadnog odobrenja državnih potpora te postupci nadzora provedbe i povrata državnih potpora, dok se prethodna obvezujuća mišljenja na nacрте prijedloga zakona koji sadrže državne potpore izdaju kao nepravni akti. U 2011., 21 odluka se odnosila na ocjenu programa potpora, a 18 odluka na dodjelu pojedinačne potpore, a Agencija je dala i jedno obvezujuće mišljenje. U 56 okončanih nepravni predmeta riječ je bila o davanju mišljenja, odnosno odgovora u vezi primjene propisa o državnim potporama, načinu korištenja državnih potpora kao i potpora male vrijednosti te odgovorima na pitanja davatelja i korisnika potpora (takozvani „*advocacy cases*“). I ovdje je primjetan porast broja predmeta u odnosu na prethodne godine.

Slika 3. Broj riješenih predmeta iz područja državnih potpora u razdoblju od 2009. do 2011. godine

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

U području državnih potpora razna očitovanja i obavijesti odnosila su se na programe i planove pojedinih ministarstva kao što su Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo financija, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, zatim očitovanja Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak, Agenciji za elektroničke medije, Sisačko - moslavačkoj županiji, Otvorenoj televiziji Zagreb d.d. te Europskoj organizaciji za jaka alkoholna pića. Iako je riječ o neupravnim predmetima, takvi predmeti u pravilu zahtijevaju složenu obradu, komunikaciju s nadležnim tijelima, i naročito, usklađivanja koja su neizbježan dio suradnje na konkretnim programima.

Brojni su bili i upiti davatelja državnih potpora kao što su primjerice Ministarstvo financija, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo obrane, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture te korisnika potpora koji se u najvećoj mjeri odnose na potpore male vrijednosti (*de minimis* potpore). Također pojedini upiti, a u odnosu na problematiku državnih potpora upućeni su od strane Vlade Republike Hrvatske, zatim Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Hrvatske banke za obnovu i razvitak, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Agencije za upravljanje državnom imovinom, Središnjeg državnog ureda za upravljanje državnom imovinom, Hrvatske poljoprivredne komore, jedinica lokalne samouprave (primjerice Grada Rijeke, Krapinsko–zagorske županije, Sisačko–moslavačke županije i Splitsko–dalmatinske županije), kao i upiti korisnika potpora i ostalih poduzetnika (koji ne moraju i sami biti korisnici potpora) kao što su *Brodoremont Punat d.o.o.*, *Viktor Lenac d.d.*, *Pučko otvoreno učilište Algebra*, *Zračna luka Zagreb d.o.o.* te ostalih fizičkih osoba.

Neovisno od broja predmeta koji su sastavni dio ove statistike, ovdje je potrebno dodati i **komunikaciju Agencije s Europskom komisijom** u obliku kontinuirane izrade izvješća o provedbi s kratkim opisom sadržaja predmeta (*eng. enforcement record*), kao i dostave sažetaka odluka Agencije. Od otvaranja pregovora, a posebno kako su se oni približavali kraju, Europska komisija je nadzirala rad Agencije, pravilnu primjenu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja i propisa o državnim potporama, te pratila i ocjenjivala promjene u razvoju novog zakonodavstva.

U lipnju 2011. ispunjenjem mjerila za zatvaranje pregovora o pristupanju Republike Hrvatske EU u poglavlju 8. Tržišno natjecanje isti su i zatvoreni, a Agencija je u tom razdoblju, i kasnije, izrazito intenzivno surađivala s Europskom komisijom, posebno u ocjeni programa restrukturiranja hrvatskih brodogradilišta u teškoćama, izradi Zajedničkog stajališta EU u poglavlju 8. Tržišno natjecanje, izradi i dopunama lista postojećih potpora itd.

I. ZAŠTITA TRŽIŠNOG NATJECANJA

Zakonodavni okvir

Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja koji je Hrvatski sabor usvojio 24. lipnja 2009., a čija je primjena započela 1. listopada 2010., temeljni je propis koji uređuje pravila i uspostavlja sustav mjera zaštite tržišnog natjecanja u RH. Zakon se primjenjuje se na sve oblike sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja od strane poduzetnika na teritoriju Republike Hrvatske ili izvan njezinog teritorija, ako imaju učinak na Republiku Hrvatsku. Budući da je taj zakon opći propis o zaštiti tržišnog natjecanja, njegove odredbe se ne primjenjuju samo ako je nekim drugim, posebnim zakonom za pojedina tržišta drugačije određeno.

Ovaj treći po redu Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja stvorio je preduvjete za jačanje discipline tržišnog natjecanja među poduzetnicima, a Agenciji dao instrumente za preventivno djelovanje i kažnjavanje u slučajevima kada se njegove odredbe ne poštuju.

Tim ovlastima Agencije, stvaraju se pretpostavke za učinkovitiju provedbu zaštite tržišnog natjecanja u praksi, naročito onu koja u nadležnost Agencije stavlja izricanje upravno - kaznenih mjera za povrede zakona koje ona utvrdi u postupku narušavanja, ograničavanja ili sprječavanja tržišnog natjecanja. Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja osim pravila i sustava mjera za zaštitu tržišnog natjecanja, te postupaka u nadležnosti Agencije, propisani su i ustroj Agencije, djelokrug Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja i zadaće stručne službe Agencije.

Radi jačanja pravne sigurnosti stranaka u postupcima u nadležnosti Agencije, osiguranja transparentnosti u njezinu poslovanju, neovisnosti i nepristranosti pri vođenju postupaka kao i prilikom odlučivanja, ubrzavanja rada i usvajanja rješenja kojima se osigurava ponovna uspostava tržišnog natjecanja na tržištu, zakonom su bitno doradene i detaljnije uređene odredbe koje se odnose na postupak. **U postupcima u nadležnosti Agencije** primjenjuje se Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja, a podredno Zakon o općem upravnom postupku¹⁵ te Prekršajni zakon¹⁶ i to na odgovarajući način, ali samo u dijelu koji se odnosi na oblik i sadržaj poziva za glavnu raspravu, tijekom glavne rasprave, dovođenje stranaka i trećih osoba na glavnu raspravu i zapisnik o glavnoj raspravi.¹⁷

Sve postupke koji se odnose na utvrđivanje zabranjenih sporazuma poduzetnika i zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika, Agencija pokreće **po službenoj dužnosti**.¹⁸ Međutim, **inicijativu za pokretanje postupka** Agencije po službenoj dužnosti može podnijeti svaka pravna ili fizička osoba, strukovna ili gospodarska interesna udruga, odnosno komora poduzetnika, udruga potrošača, Vlada RH,

¹⁵ „Narodne novine“, broj 47/2009.

¹⁶ „Narodne novine“, broj 107/2007.

¹⁷ Članak 35. stavak 1. i članak 52. stavak 7. ZZTN-a („Narodne novine“, broj 47/2009.)

¹⁸ Članak 38. stavak 1. ZZTN-a.

središnja tijela državne uprave te tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Po primitku inicijative, Agencija provodi **prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu** kako bi utvrdila postojanje dostatnih indicija za pokretanje postupka utvrđivanja zabranjenog sporazuma ili zlouporabe vladajućeg položaja protiv određenog poduzetnika. U tu svrhu prikupljaju se podatci i obavijesti od pravnih ili fizičkih osoba, strukovnih ili gospodarskih interesnih udruga, odnosno komora poduzetnika, udruga potrošača, tijela državne uprave, te tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koji imaju određena saznanja koja su bitna za ispitivanje tržišta i utvrđivanje stanja na tržištu.

Prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu ograničeno je zakonskim rokom na najviše deset mjeseci. Dakle, najkasnije u tom roku nakon zaprimanja inicijative, Agencija mora odlučiti ima li dostatno indicija za pokretanje postupka. Ako to nije slučaj, Agencija je obvezna donijeti zaključak o odbacivanju inicijative, na koji podnositelj inicijative ima pravo tužbe nadležnom upravnom sudu.

U protivnom, ako Agencija utvrdi da ima dostatno indicija za pokretanje postupka obvezna je donijeti poseban zaključak o pokretanju postupka. Postupak se smatra pokrenutim tek donošenjem **zaključka o pokretanju postupka**.¹⁹ Nakon donošenja zaključka o pokretanju postupka slijedi **ispitni postupak** utvrđivanja svih relevantnih činjenica i okolnosti te se strankama dostavlja **obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama** u postupku. Na istu se stranke imaju pravo očitovati pisanim putem i predlagati dodatne dokaze i svjedoke. Također, u mogućnosti su ostvariti pravo uvida u spis. I podnositelj inicijative, ako to zatraži, ima pravo na dostavu skraćene obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku i na dostavu primjedbi na tu obavijest te da bude saslušan kao svjedok na usmenoj raspravi. Nakon dovršetka usmene rasprave, Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja na sjednici utvrđuje možebitnu povredu ZZTN-a. Ako Vijeće utvrdi povredu ZZTN-a, stranci se dostavlja obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju u konkretnom predmetu te uručuje poziv na glavnu raspravu i poziv za dostavu pisane obrane. Tijekom **glavne rasprave** stranka ima mogućnost davati obranu te izvoditi dokaze u svrhu utvrđivanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere. Tek nakon završetka glavne rasprave Vijeće donosi **jedinstveno rješenje** koje uključuje povredu ZZTN-a te upravno-kaznenu mjeru.

Postupak ocjene dopuštenosti koncentracija Agencija u pravilu pokreće na temelju prijave sudionika koncentracije, a po službenoj dužnosti samo ako sudionici propuste prijaviti koncentraciju, ako nastupe okolnosti za ukidanje ili izmjenu rješenja, te u slučaju određivanja mjera nakon provedbe nedopuštene koncentracije. Budući da se postupak ocjene koncentracije razlikuje od prethodno opisanih postupaka utvrđivanja zabranjenih sporazuma i zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika, navedeni

¹⁹ Članak 38. stavak 3. ZZTN-a.

postupak se detaljnije opisuje u posebnom poglavlju ovog izvješća koji uređuje koncentracije.²⁰

Protiv odluka Agencije (rješenja kojim se utvrđuje povreda ZZTN-a i izriču upravno kaznene mjere, rješenja kojima se utvrđuje da nije došlo do povrede ZZTN-a, rješenja kojima se obustavlja postupak, kao i protiv rješenja kojim se prekida postupak zbog rješavanja prethodnog pitanja te protiv zaključaka kojima se odbacuje inicijativa podnositelja jer ne postoji javni interes za pokretanje postupka ili nema uvjeta za pokretanje postupka) nije dopušteno uložiti žalbu, ali se može u roku od 30 dana tužbom pokrenuti **upravni spor** pred mjesno nadležnim upravnim sudom. Spomenuta tužba zadržava izvršenje rješenja Agencije. Tužbe protiv odluka Agencije imaju status žurnosti pri odlučivanju upravnih sudova.

O zakonitosti odluka upravnih sudova odlučuje **Visoki upravni sud Republike Hrvatske**.

²⁰ Članak 38. stavak 2. ZZTN-a.

Uredbe Vlade RH

Pravnoj sigurnosti i transparentnosti rada Agencije pridonosi niz provedbenih propisa utvrđenih ZZTN-om koje je, na prijedlog Agencije, donijela Vlada Republike Hrvatske tijekom 2010. i 2011. To je ukupno jedanaest uredbi, od koje su dvije, **Uredba o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere**²¹, kojom su uređeni kriteriji koje je Agencija dužna uzimati u obzir u postupku utvrđivanja uvjeta za izricanje upravno-kaznenih mjera i pri izricanju upravno-kaznenih mjera poduzetnicima koji su povrijedili odredbe ZZTN-a, i **Uredba o kriterijima za oslobođenje ili umanjeње upravno-kaznene mjere**²², kojom su uređeni kriteriji koje je Agencija dužna uzeti u obzir prije nego što donese odluku o oslobođenju poduzetnika od plaćanja upravno-kaznene mjere te kriteriji koje je Agencija dužna uzeti u obzir prije nego što donese odluku o umanjeњу upravno-kaznene mjere sudionicima zabranjenog horizontalnog sporazuma – kartela, donesene u 2010.

Osim što je njihovim donošenjem učinjen daljnji korak u harmonizaciji propisa s područja tržišnog natjecanja s najnovijim izmjenama u pravnoj stečevini Europske unije (*acquis*),²³ navedene uredbe Vlade RH svojim područjem primjene omogućuju svim adresatima zakona predvidljivost u primjeni propisa, odnosno prilagodbu njihovih aktivnosti tim propisima kako bi izbjegli povrede ZZTN-a. S druge strane, prethodno navedene dvije uredbe koje se odnose na upravno-kaznene mjere omogućuju poduzetnicima na koje se primjenjuje ZZTN i njegovi podzakonski akti, da u slučaju kada je učinjena povreda ZZTN-a, unaprijed i sa velikom sigurnošću procijene kako i na koji način će im Agencija utvrditi i izreći upravno-kaznenu mjeru.

Tijekom 2011. Agencija je nastavila rad na izradi prijedloga uredbi koje propisuju ZZTN i predložila ih je Vladi RH. Tako je uz dvije prethodno navedene uredbe iz 2010., u 2011. godini **Agencija predložila, a Vlada RH usvojila 9 novih uredbi**.

To su **Uredba o načinu i kriterijima utvrđivanja mjerodavnog tržišta**²⁴, **Uredba o sporazumima male vrijednosti**²⁵, **Uredba o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika**²⁶, **Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije**²⁷, **Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika**²⁸, **Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila**²⁹, **Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju**³⁰ i **Uredba o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru prometa**³¹, te **Uredba o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika**³².

²¹ „Narodne novine“, broj 129/2010.

²² „Narodne novine“, broj 129/2010.

²³ Tijekom 2010. godine izvršene su značajne promjene u pravnoj stečevini EU koje se odnose na mogućnost skupnih izuzeća vertikalnih sporazuma, sporazuma u sektoru motornih vozila, horizontalnih sporazuma i sporazuma u sektoru osiguranja, od primjene članka 101. (1) UFEU koji je odgovarajući članku 8. stavku 1. ZZTN-a.

²⁴ „Narodne novine“, broj 9/2011.

²⁵ „Narodne novine“, broj 9/2011.

²⁶ „Narodne novine“, broj 72/2011.

²⁷ „Narodne novine“, broj 9/2011.

²⁸ „Narodne novine“, broj 37/2011.

²⁹ „Narodne novine“, broj 37/2011.

³⁰ „Narodne novine“, broj 78/2011.

³¹ „Narodne novine“, broj 78/2011.

³² „Narodne novine“, broj 38/2011.

Uredba o načinu i kriterijima utvrđivanja mjerodavnog tržišta

Uredbom o načinu i kriterijima utvrđivanja mjerodavnog tržišta uređuju se način i kriteriji utvrđivanja mjerodavnog tržišta kao temelja za **izračunavanje tržišnih udjela** poduzetnika. Ova uredba primjenjuje se tijekom vođenja prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu radi utvrđivanja postojanja dostatnih indicija za pokretanje postupka, odnosno u postupcima utvrđivanja zabranjenih sporazuma poduzetnika, utvrđivanja zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika i pri ocjeni dopuštenosti koncentracija poduzetnika, koje Agencija vodi temeljem odredaba ZZTN-a. Na odgovarajući način se ova uredba primjenjuje i na postupke odobravanja, nadzora provedbe i povrata državnih potpora koje Agencija vodi temeljem odredaba Zakona o državnim potporama.

Svrha utvrđivanja mjerodavnog tržišta je određivanje robe i/ili usluga s kojima se poduzetnici tržišno natječu, te zemljopisnog područja na kojem se natječu. **Mjerodavno tržište utvrđuje se posebno za svaki konkretni slučaj.** Mjerodavno tržište u tzv. **proizvodnom smislu** tj. u dimenziji roba ili usluga, obuhvaća sve one proizvode i usluge koji su međusobno zamjenjivi, ne samo u smislu njihovih objektivnih značajki na temelju kojih zadovoljavaju potrebe potrošača, njihove cijene ili njihove namjene, već i u smislu konkurentnosti i/ili strukture ponude i potražnje na promatranom tržištu. Prilikom utvrđivanja mjerodavnog tržišta, potrebno je obuhvatiti one **proizvode ili usluge koje krajnji potrošači smatraju međusobno zamjenjivima**. U tom smislu, u postupku određivanja mjerodavnog tržišta, pored analize značajki samog proizvoda ili usluge, njihove cijene i namjene, potrebno je analizirati zamjenjivost proizvoda ili usluge na strani potražnje i zamjenjivost proizvoda ili usluge na strani ponude.

Mjerodavno tržište u **zemljopisnom smislu** obuhvaća zemljopisno područje na kojem poduzetnici sudjeluju u ponudi ili nabavi proizvoda.

Definicija mjerodavnog tržišta u proizvodnom i zemljopisnom smislu potrebna je kako bi se mogla izračunati ukupna veličina tržišta te tržišni udjeli svakog od poduzetnika koji djeluju na nekom mjerodavnom tržištu. Tržišni udjel svakog od poduzetnika koji djeluju na nekom mjerodavnom tržištu izračunava se na temelju njihovih tržišnih udjela u proizvodnji i/ili prodaji mjerodavnog proizvoda na mjerodavnom tržištu u određenom razdoblju.

Uredba o načinu i kriterijima utvrđivanja mjerodavnog tržišta objavljena je u „Narodnim novinama“, broj 9/2011, a stupila je na snagu 29. siječnja 2011.³³

³³ Stupanjem na snagu navedene Uredbe prestala je važiti Uredba o načinu utvrđivanja mjerodavnog tržišta („Narodne novine“, broj 51/2004).

Zabranjeni sporazumi i izuzeća

Zabranjeni sporazumi uređeni su člankom 8. stavkom 1. ZZTN-a. Riječ je o općoj odredbi koja **zabranjuje sve sporazume između dva ili više neovisnih poduzetnika, odluke udruženja poduzetnika i usklađeno djelovanje koje kao cilj ili posljedicu imaju sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu.**

U pravu tržišnog natjecanja forma sporazuma nije propisana, pa se tako sporazumima smatraju ugovor, pojedina odredba ugovora, usmeni ili pisani dogovor, te usklađena praksa koja je posljedica takvih dogovora, odluke poduzetnika ili udruženja poduzetnika, opći uvjeti poslovanja i drugi akti poduzetnika, koji jesu ili mogu biti sastavni dio ugovora i slično, sklopljeni između dva ili više neovisnih poduzetnika, neovisno o tome jesu li takvi sporazumi sklopljeni između konkurenata, odnosno poduzetnika koji djeluju na istoj razini proizvodnje odnosno distribucije (horizontalni sporazumi), ili između poduzetnika koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje odnosno distribucije, odnosno poduzetnika koji nisu konkurenti (vertikalni sporazumi).

Također su navedeni **osobito zabranjeni sporazumi** između poduzetnika kojima se: **1. izravno ili neizravno utvrđuju kupovne ili prodajne cijene, odnosno drugi trgovinski uvjeti, 2. ograničava ili nadzire proizvodnja, tržište, tehnološki razvoj ili ulaganje, 3. dijele tržišta ili izvori nabave, 4. primjenjuju nejednaki uvjeti na istovrsne poslove s različitim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju i 5. uvjetuje sklapanje ugovora prihvaćanjem od drugih ugovornih strana dodatnih obveza, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u vezi s predmetom tih ugovora.**

Ipak, neki sporazumi mogu se izuzeti od primjene odredbi o zabranjenim sporazumima ako je riječ o sporazumima male vrijednosti ili ako je riječ o određenim kategorijama sporazuma koji se skupno mogu izuzeti od primjene članka 8. stavka 1. ZZTN-a, odnosno ako sporazum ispunjava sve propisane kriterije za izuzeće iz članka 8. stavka 3. ZZTN-a.

Članak 8. stavak 3. ZZTN-a uređuje da se određeni sporazumi neće smatrati zabranjenim sporazumima, odnosno izuzet će se od opće zabrane, ako kumulativno, za vrijeme njihova trajanja, ispunjavaju sljedeće uvjete i to: 1. pridonose unapređenju proizvodnje i distribucije robe i/ili usluga ili promicanju tehnološkog ili gospodarskog razvoja, 2. pružaju potrošačima razmjernu korist, 3. poduzetnicima ne nameću ograničenja koja nisu neophodna za postizanje navedenih ciljeva i 4. poduzetnicima ne omogućuju isključivanje znatnog dijela konkurencije za robu i/ili usluge koje su predmet sporazuma.

Izuzeća od opće zabrane sporazuma uređena su Uredbom o sporazumima male vrijednosti i uredbama Vlade RH o skupnom izuzeću određenih kategorija sporazuma. Navedene uredbe propisuju uvjete koje pojedini sporazumi, koje u pravilu sklapaju mali i srednji poduzetnici, odnosno poduzetnici koji nemaju značajnu

tržišnu snagu, moraju ispunjavati kako se na njih ne bi primjenjivao članak 8. stavak 1. ZZTN-a, odnosno kako bi bili skupno izuzeti od opće zabrane sporazuma. Uredbe propisuju i teška ograničenja tržišnog natjecanja ili druge zabranjene obveze koje takvi sporazumi ne smiju sadržavati. Navedene uredbe tako osiguravaju **pravnu sigurnost** hrvatskim poduzetnicima koji sukladno njima sami ocjenjuju je li njihov sporazum usklađen s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja.

Za sporazume koji ispunjavaju uvjete iz navedenih uredbi, u pravilu se predmnijeva da ispunjavaju uvjete za izuzeće sporazuma iz članka 8. stavka 3. ZZTN-a. Iznimno, za sporazume koji ne ispunjavaju uvjete iz navedenih uredbi, njihovi sudionici moraju sami procijeniti ispunjavaju li njihovi sporazumi uvjete za izuzeće od opće zabrane sporazuma iz članka 8. stavka 3. ZZTN-a. ZZTN više ne sadrži odredbe o pojedinačnom izuzeću sporazuma. To znači da poduzetnici koji sklapaju sporazum koji nije sukladan navedenim uredbama, a smatraju da ipak i nadalje postoje propisani razlozi za njihovo izuzeće od opće zabrane sporazuma iz članka 8. stavka 3. ZZTN-a, više nemaju zakonske osnove zatražiti od Agencije da im posebnom odlukom odobri pojedinačno izuzeće sporazuma. Dakle, poduzetnici sami snose rizik neusklađenosti sporazuma s odredbama ZZTN-a, odnosno sami snose teret dokaza o ispunjenju uvjeta za izuzeće sporazuma iz članka 8. stavka 3. ZZTN-a.³⁴

Time se unaprijed smanjuje potreba za *ex post* postupanjima Agencije kao i broj subjekata kojima se nanosi šteta ograničavanjem tržišnog natjecanja.

Uredba o sporazumima male vrijednosti

Sporazum u kojem je zajednički tržišni udio sudionika sporazuma i poduzetnika koji su pod njihovom kontrolom neznatan, smatra se sporazumom male vrijednosti, na koje se ne primjenjuju odredbe ZZTN-a koje uređuju zabranjene sporazume, ali samo pod uvjetom da takvi sporazumi ne sadrže teška ograničenja tržišnog natjecanja koja su propisana Uredbom o sporazumima male vrijednosti.

Navedenom uredbom omogućena je tzv. **sigurna luka od primjene članka 8. stavka 1. ZZTN-a koji uređuje zabranjene sporazume za sporazume** sklopljene između konkurenata (horizontalni sporazumi), pod uvjetom da njihov **ukupan** tržišni udjel nije veći od 10% na mjerodavnom tržištu na kojem sporazum proizvodi učinke, zatim za sporazume između poduzetnika koji nisu konkurenti (vertikalni sporazumi), pod uvjetom da tržišni udjel **svakog** od sudionika sporazuma ne smije biti veći od 15% na mjerodavnom tržištu na kojem sporazum proizvodi učinke, te u slučaju kada nije moguće utvrditi o kakvom je sporazumu riječ, pod uvjetom da tržišni udjel svakog od sudionika sporazuma ne smije biti veći od 10% na mjerodavnom tržištu na kojem sporazum proizvodi učinke.

³⁴ Agencija pak može u svakom trenutku pokrenuti postupak za ocjenu sporazuma kada postoje dostatne indicije da učinci toga sporazuma ne ispunjavaju uvjete za izuzeće iz članka 8. stavka 3. ZZTN-a.

Teškim ograničenjem tržišnog natjecanja u horizontalnim sporazumima sklopljenim između konkurenata, smatraju se ograničenja koja izravno ili neizravno, samostalno ili zajedno s ostalim čimbenicima pod kontrolom ugovornih strana, imaju za cilj:

- a) utvrđivanje cijena kod prodaje proizvoda trećim stranama,
- b) ograničavanje proizvodnje ili prodaje,
- c) podjelu tržišta ili kupaca.

Teška ograničenja tržišnog natjecanja, u sporazumima male vrijednosti koje sklapaju poduzetnici koji nisu konkurenti jednaka su teškim ograničenjima tržišnog natjecanja koja su propisana i Uredbom o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma za sve ostale vertikalne sporazume i koja su posebno opisana uz tu uredbu pa se ovdje neće posebno obrazlagati.

Uredba o sporazumima male vrijednosti objavljena je u „Narodnim novinama“, broj 9/2011, a stupila je na snagu 29. siječnja 2011.³⁵

Uredba o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika

Pod horizontalnim sporazumom smatraju se ugovor, pojedina odredba ugovora, usmeni ili pisani dogovor, te usklađena praksa koja je posljedica takvih dogovora, odluke poduzetnika ili udruženja poduzetnika, opći uvjeti poslovanja i drugi akti poduzetnika, koji jesu ili mogu biti sastavni dio ugovora i slično, sklopljeni između dva ili više neovisnih poduzetnika koji djeluju na istoj razini proizvodnje odnosno distribucije, a kojima se uređuju uvjeti pod kojima sudionici sporazuma mogu kupovati, prodavati ili preprodavati određene robe i/ili usluge.

Iako **sporazumi o horizontalnoj suradnji** mogu za posljedicu imati narušavanje tržišnog natjecanja, primjerice kada se sudionici sporazuma dogovore o cijenama ili proizvodnji ili podjeli tržišta, ili kada suradnja omogućuje sudionicima sporazuma da zadrže, steknu ili povećaju svoju tržišnu snagu, čime se povećava vjerojatnost negativnih učinaka na tržištu u odnosu na cijene, proizvodnju, kvalitetu proizvoda, raznolikost proizvoda i inovacije, takvi sporazumi o horizontalnoj suradnji mogu za posljedicu imati značajnu ekonomsku korist, posebno ako udružuju komplementarne aktivnosti, znanja ili sredstva. Horizontalna suradnja može biti sredstvo podjele rizika, uštede troškova, povećanja ulaganja, udruživanja posebnih znanja i iskustva (*know-how*), unaprjeđenja kvalitete i raznovrsnosti proizvoda i bržeg uvođenja inovacija.

Ova uredba sadrži analitički okvir osobito za najčešće vrste horizontalnih sporazuma o suradnji na koje se primjenjuje skupno izuzeće od opće zabrane sporazuma s ciljem utvrđivanja njihove sukladnosti sa ZZTN-om. Riječ je o **sporazumima o istraživanju i razvoju** te o **sporazumima o specijalizaciji**.

³⁵ Na dan stupanja na snagu ove uredbe prestala je važiti Uredba o sporazumima male vrijednosti („Narodne novine“, broj 51/2004).

➤ Sporazumi o istraživanju i razvoju

Kod sporazuma o istraživanju i razvoju **skupno izuzeće** primjenjuje se pod uvjetom da svi sudionici sporazuma imaju **puni pristup rezultatima zajedničkog istraživanja i razvoja** ili plaćenog istraživanja i razvoja, uključujući sva proizašla prava intelektualnog vlasništva i posebna znanja i iskustva (know-how), u svrhu daljnjeg istraživanja, razvoja i korištenja rezultata tog istraživanja i razvoja i to čim rezultati postanu dostupni, te pristup svakom prethodno postojećem **posebnom znanju i iskustvu** (know-how) drugih poduzetnika, ako je to posebno znanje i iskustvo (know-how) neophodno za iskorištavanje tih rezultata kada sporazum o istraživanju i razvoju osigurava samo zajedničko istraživanje i razvoj ili plaćeno istraživanje ili razvoj.

Također, svako zajedničko iskorištavanje mora se odnositi na rezultate koji su zaštićeni pravom intelektualnog vlasništva ili predstavljaju posebna znanja i iskustvo (know-how), koji značajno pridonose tehnološkom i gospodarskom napretku, a ti rezultati moraju biti odlučujući za proizvodnju ugovornih proizvoda ili za primjenu ugovornih tehnologija, a poduzetnici koji su se obvezali na proizvodnju ugovornih proizvoda putem specijalizacije, obvezni su izvršiti sve narudžbe od svih drugih sudionika sporazuma u cilju njihove opskrbe, osim u slučaju kada sporazum o istraživanju i razvoju istovremeno predviđa zajedničku distribuciju, odnosno ako su sudionici sporazuma sporazumno uredili da te proizvode može distribuirati samo sudionik koji proizvodi ugovorne proizvode.

Ako sudionici sporazuma **nisu konkurenti**, skupno izuzeće za sporazume o istraživanju i razvoju primjenjivat će se za sve vrijeme trajanja istraživanja i razvoja. U slučaju zajedničkog korištenja rezultata istraživanja i razvoja izuzeće se nastavlja primjenjivati u razdoblju od **sedam godina** od prvog stavljanja ugovornog proizvoda ili ugovorne tehnologije na mjerodavno tržište.

Ako su sudionici sporazuma **konkurenti**, skupno izuzeće primjenjuje se samo ako zajednički tržišni udjel sudionika sporazuma nije veći od 25 % mjerodavnog tržišta proizvoda i tehnologije u slučaju sporazuma o istraživanju i razvoju, odnosno ako zajednički tržišni udjel sudionika sporazuma koji obuhvaća sudionika koji financira istraživanje i razvoj i svih drugih sudionika sporazuma s kojima je taj sudionik zaključio sporazume o istraživanju i razvoju za iste ugovorne proizvode ili tehnologije nije veći od 25 % mjerodavnog tržišta proizvoda i tehnologije.

Po isteku sedam godina od prvog stavljanja ugovornog proizvoda ili ugovorne tehnologije na mjerodavno tržište, izuzeće će se primjenjivati sve dok zajednički tržišni udjel sudionika sporazuma ne premašuje 25 % mjerodavnog tržišta proizvoda i tehnologije.

Skupno izuzeće ne može se primijeniti na sporazume o istraživanju i razvoju, koji neposredno ili posredno, samostalno ili zajedno s drugim čimbenicima pod kontrolom ugovornih strana sadrže **teška ograničenja** koja imaju za cilj:

- a) ograničavanje slobode sudionika sporazuma u provođenju istraživanja i razvoja samostalno ili zajednički s trećim stranama, na području koje nije u vezi s područjem na koje se odnosi sporazum o istraživanju i razvoju ili na srodnom području,
- b) ograničavanje proizvodnje ili prodaje,

- c) dogovor o cijenama prilikom prodaje ugovornog proizvoda ili licenciranja ugovornih tehnologija trećim stranama,
- d) ograničavanje teritorija na koje, odnosno kupaca kojima sudionici mogu pasivno prodavati ugovorne proizvode ili licencirati ugovorne tehnologije,
- e) postavljanje uvjeta kojim se ograničava ili zabranjuje aktivna prodaja ugovornih proizvoda ili ugovornih tehnologija na teritorijima ili kupcima koji nisu isključivo dodijeljeni jednom od sudionika sporazuma kroz specijalizaciju, koje je uređeno člankom 5. stavkom 4. ove uredbe,
- f) postavljanje uvjeta kojim se odbija potražnja kupaca na teritorijima sudionika sporazuma o istraživanju i razvoju, odnosno kupaca raspodijeljenih na neki drugi način između sudionika tog sporazuma, kroz specijalizaciju, koji bi ugovorne proizvode prodavali izvan mjerodavnog tržišta,
- g) postavljanje uvjeta kojim se korisnicima ili preprodavačima oteža nabavljanje ugovornih proizvoda od drugih preprodavača u Republici Hrvatskoj.

➤ **Sporazumi o specijalizaciji**

Kod sporazuma o specijalizaciji skupno izuzeće primjenjuje se pod uvjetom da sudionici sporazuma prihvate obvezu isključive kupnje i/ili isključive opskrbe, odnosno kada sudionici sporazuma ne prodaju samostalno proizvode koji su predmet sporazuma o specijalizaciji već zajednički distribuiraju te proizvode.

Skupno izuzeće za sporazume o specijalizaciji primjenjuje se pod uvjetom da ukupan tržišni udjel sudionika sporazuma na mjerodavnom tržištu nije veći od 20 %.

Ako tržišni udjel sudionika sporazuma u trenutku sklapanja sporazuma nije veći od 20 %, a naknadno se poveća iznad tog iznosa, ne više od 25 %, izuzeće će se nastaviti primjenjivati tijekom razdoblja od dvije uzastopne kalendarske godine koje slijede godinu u kojoj je prvi put povećan iznos tržišnog udjela iznad 20 %. Ako pak tržišni udjel sudionika sporazuma u trenutku sklapanja sporazuma nije veći od 20 %, a naknadno se poveća na više od 25%, izuzeće će se nastaviti primjenjivati u razdoblju od jedne kalendarske godine koja slijedi godinu u kojoj je tržišni udjel prvi put povećan iznad 25 %. Navedena izuzeća ne mogu se kumulirati u svrhu produljenja vremenskog razdoblja izuzeća na više od 2 kalendarske godine.

Skupno izuzeće ne može se primijeniti na sporazume o specijalizaciji, koji neposredno ili posredno, samostalno ili zajedno s drugim čimbenicima pod kontrolom ugovornih strana sadrže **teška ograničenja** koja imaju za cilj:

- a) utvrđivanje cijena pri prodaji proizvoda trećim stranama;
- b) ograničavanje proizvodnje ili prodaje, ili
- c) podjelu tržišta ili kupaca.

Uredba o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika objavljena je u „Narodnim novinama“, broj 72/2011, a stupila je na snagu 6. srpnja.2011.³⁶

Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije

Skupno izuzeće primjenjuje se na sporazume o prijenosu tehnologije sklopljene između poduzetnika kojima se ugovara proizvodnja proizvoda koji je predmet sporazuma, uključujući i sporazume u kojima se uz proizvodnju ugovara i više od jedne razine trgovine.

Sporazumom o prijenosu tehnologije smatra se sporazum o licenciranju patenata, sporazum o licenciranju tehnološkog znanja i iskustva (*know-how*), sporazum o licenciranju autorskog prava na računalni program ili kombinirani sporazum o licenciranju patenata, tehnološkog znanja i iskustva (*know-how*) ili autorskog prava na računalni program, uključujući i svaki drugi sporazum koji sadrži odredbe u svezi s prodajom i kupnjom proizvoda, ili odredbe koji se odnose na licenciranje drugih prava intelektualnog vlasništva, kao i na ustupanje prava intelektualnog vlasništva, pod uvjetom da te odredbe ne predstavljaju primarni cilj takvih sporazuma te da su izravno povezane s proizvodnjom predmeta sporazuma.

Također, sporazumom o prijenosu tehnologije smatra se i sporazum o ustupanju patenata, tehnološkog znanja i iskustva (*know-how*), autorskog prava programske opreme ili kombinacije navedenog, u slučaju kada dio rizika u svezi s iskorištavanjem licencirane tehnologije i dalje snosi ustupatelj, a naročito kada je iznos koji se plaća za ustupanje tehnologije ovisan od prihoda ostvarenog od strane stjecatelja proizvodnjom proizvoda temeljem ustupljene tehnologije, količine tako proizvedenih proizvoda ili broja aktivnosti u kojima je korištena ta tehnologija.

Sporazumi o prijenosu tehnologije u pravilu poboljšavaju gospodarsku učinkovitost, potiču istraživanje i razvoj te jačaju tržišno natjecanje na određenom mjerodavnom tržištu. Međutim, oni isto tako mogu biti korišteni i u protutržišne svrhe, npr. kada dva poduzetnika koriste ugovor o licenciji kako bi podijelili tržište odnosno kako bi isključili konkurentske tehnologije s tržišta.

Kako bi se postigla prava ravnoteža između zaštite tržišnog natjecanja i zaštite prava intelektualnog vlasništva, ova Uredba, kao i ostale uredbe o skupnom izuzeću, stvara tzv. sigurnu luku za većinu sporazuma o prijenosu tehnologije. Kako bi se odredilo mogu li pojedini sporazumi biti izuzeti od opće zabrane sporazuma iz članka 8. stavka 1. ZZTN-a, Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije razlikuje sporazume između konkurenata i sporazume između poduzetnika koji nisu konkurenti na mjerodavnom tržištu tehnologije i/ili mjerodavnom tržištu proizvoda, uzimajući u obzir i tržišni udjel sudionika sporazuma na predmetnim tržištima i određuje teška ograničenja tržišnog natjecanja koja takvi sporazumi ne smiju sadržavati.

³⁶ Stupanjem na snagu ove uredbe prestala je važiti Uredba o skupnom izuzeću sporazuma između poduzetnika koji djeluju na istoj razini proizvodnje, odnosno distribucije („Narodne novine, broj 158/2004).

Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije objavljena je u „Narodnim novinama“, broj 9/2011, a stupila je na snagu 29. siječnja 2011.³⁷

Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika

Pod vertikalnim sporazumom smatraju se ugovor, pojedina odredba ugovora, usmeni ili pisani dogovor, te usklađena praksa koja je posljedica takvih dogovora, odluke poduzetnika ili udruženja poduzetnika, opći uvjeti poslovanja i drugi akti poduzetnika, koji jesu ili mogu biti sastavni dio ugovora i slično, sklopljeni između dva ili više neovisnih poduzetnika koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje odnosno distribucije, a kojima se uređuju uvjeti pod kojima sudionici sporazuma mogu kupovati, prodavati ili preprodavati određene robe i/ili usluge. Riječ je o sporazumima koje sklapaju poduzetnici koji nisu konkurenti.

Određene vrste **vertikalnih sporazuma** mogu unaprijediti ekonomsku učinkovitost unutar proizvodnog ili distribucijskog lanca olakšavajući bolju koordinaciju između sudionika sporazuma, što dovodi do raspodjele troškova sudionika sporazuma kao i do optimizacije na razini prodaje i investicija.

U slučaju većine vertikalnih ograničenja problemi za tržišno natjecanje mogu nastati samo ako ne postoji dovoljno tržišno natjecanje na jednoj ili više razina trgovine, drugim riječima, ako postoji neki stupanj tržišne snage na razini dobavljača ili na razini kupca ili na obje razine. Pod uvjetom da ne sadrže teška ograničenja tržišnog natjecanja ili zabranjene obveze propisane za tu vrstu sporazuma, uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma stvara zakonsku pretpostavku tzv. sigurne luke za vertikalne sporazume, ovisno o tržišnom udjelu dobavljača i kupca.

Ova uredba primjenjuje se na vertikalne sporazume koji sadrže određena vertikalna ograničenja, a posebno na: sporazume o **isključivoj distribuciji**, sporazume o **selektivnoj distribuciji**, sporazume o **isključivoj kupnji**, sporazume o **isključivoj opskrbi**, sporazume o **franšizi**, osim na sporazume o industrijskoj (tehnološkoj) franšizi koji se odnose na proizvodnju proizvoda ili na tehnološki proces u proizvodnji tih proizvoda, te sporazume koji sadrže odredbe kojima se kupcu **ustupaju ili daju na korištenje prava intelektualnog vlasništva**, pod uvjetom da te odredbe ne čine primarni cilj takvih sporazuma, te da su u izravnoj vezi s uporabom, prodajom i/ili preprodajom ugovorenih proizvoda od strane izravnih ili neizravnih kupca.

Skupno izuzeće ne može se primijeniti na vertikalne sporazume koji neposredno ili posredno, samostalno ili zajedno s drugim čimbenicima, pod kontrolom ugovornih strana, sadrže ograničenja koja se smatraju **teškim ograničenjima tržišnog natjecanja**, a kojima je cilj:

- a) **ograničavanje prava kupca da slobodno određuje prodajnu cijenu proizvoda**, ne dovodeći u pitanje pravo dobavljača da odredi maksimalnu prodajnu cijenu ili preporuči prodajnu cijenu, pod uvjetom da nije riječ o

³⁷ Stupanjem na snagu navedene uredbe prestala je važiti Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije („Narodne novine“, broj 2/2005).

fiksni ili minimalni prodajni cijenama, koje su rezultat izvršenog pritiska ili poticaja od bilo koje ugovorne strane,

- b) **ograničavanje područja** na kojem kupac sudionik sporazuma može prodavati proizvode koji su predmet sporazuma, ili ograničavanje prodaje ugovorenih proizvoda određenoj skupini potrošača,
- c) **ograničavanje** članovima unutar sustava selektivne distribucije koji djeluju na razini trgovine na malo, **aktivne ili pasivne prodaje proizvoda** krajnjim korisnicima, ne isključujući mogućnost zabrane članu unutar sustava selektivne distribucije da djeluje izvan ovlaštenog poslovnog prostora,
- d) **ograničavanje međusobne opskrbe** između distributera unutar sustava selektivne distribucije, uključujući ograničenja između distributera koji ne djeluju na istoj razini trgovine,
- e) **ograničavanje dobavljača dijelova**, koji te dijelove prodaje kupcu radi ugradnje u novi proizvod, pri prodaji tih dijelova, kao rezervnih dijelova, krajnjim korisnicima ili serviserima, te drugim pružateljima usluga, koje kupac nije ovlastio za popravak ili servisiranje njegovih proizvoda.

Skupno izuzeće ne može se primijeniti niti na sljedeće zabranjene **obveze** sadržane u vertikalnim sporazumima:

- a) neposredne ili posredne **obveze nenatjecanja** čije je trajanje neograničeno ili premašuje pet godina, odnosno koje se prešutno obnavljaju te traju dulje od pet godina, jer se smatra da su **ugovorene na neodređeni rok**,
- b) neposredne ili posredne **obveze** zbog kojih kupac **nakon prestanka sporazuma** ne smije proizvoditi, kupovati, prodavati ili preprodavati proizvode koji su predmet sporazuma,
- c) neposredne ili posredne **obveze** nametnute članovima **selektivnog distribucijskog sustava** da ne prodaju proizvode sa zaštitnim znakom od pojedinih tržišnih takmaca dobavljača.

Skupno izuzeće za vertikalne sporazume, primjenjuje se pod uvjetom da tržišni udjel **dobavljača** na mjerodavnom tržištu, na kojem prodaje proizvode koji su predmet sporazuma, **nije veći od 30 %**, te da tržišni udjel **kupca** na mjerodavnom tržištu na kojem kupuje proizvode koji su predmet sporazuma, **nije veći od 30 %**.

Naime, poput odgovarajuće europske uredbe i Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika predviđa kao jedan od uvjeta za izuzeće vertikalnih sporazuma pored tržišnog udjela dobavljača i tržišni udjel kupca, što je novina u odnosu na ranije važeću uredbu³⁸. Novina ove uredbe je njena primjena kao opće uredbe za sve vrste vertikalnih sporazuma u svim djelatnostima, pa i onima koje su do sada bili izdvojeni odnosno obuhvaćeni posebnom **Uredbom o skupnom**

³⁸ Uredba o skupnom izuzeću sporazuma između poduzetnika koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje, odnosno distribucije („Narodne novine“, broj 51/2004).

izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila. Riječ je o vertikalnim sporazumima o distribuciji novih motornih vozila te vertikalnim sporazumima o distribuciji rezervnih dijelova za motorna vozila i vertikalnim sporazumima o pružanju usluga popravka i održavanja motornih vozila. Pri tom se vertikalni sporazumi o distribuciji novih motornih vozila vraćaju u cijelosti, počevši od 1. lipnja 2013., pod režim opće uredbe jer je Europska komisija utvrdila da je tržišno natjecanje u distribuciji novih motornih vozila na tržištu EU značajno unaprijeđeno, te da više nije potreban poseban, stroži režim ocjene tih vrsta sporazuma.

Sporazumi na tržištu prodaje rezervnih dijelova za motorna vozila i tržištu pružanja usluga popravka i održavanja motornih vozila sklopljeni nakon stupanja na snagu ove uredbe moraju ispunjavati istovremeno uvjete za skupno izuzeće iz ove uredbe i posebne uredbe koja uređuje skupno izuzeće tih sporazuma. Razlog za navedeno je utvrđen različit stupanj razvijenosti tržišnog natjecanja na tržištu distribucije novih motornih vozila od tržišta prodaje rezervnih dijelova za motorna vozila i tržišta pružanja usluga popravka i održavanja motornih vozila. Naime, Europska komisija je u svojim evaluacijskim izvješćima utvrdila da je tržišno natjecanje još uvijek slabije razvijeno na tržištu prodaje rezervnih dijelova za motorna vozila i tržištu pružanja usluga popravka i održavanja motornih vozila, pa da sporazumi koji se odnose na ta tržišta zahtijevaju dvojni režim ocjene, odnosno na njih se primjenjuju obje uredbe.

Uredba uređuje i prijelazno razdoblje do 31. siječnja 2012. radi prilagodbe ovom propisu poduzetnika koji su sklopili vertikalne sporazume prije njenog stupanja na snagu i koji su u trenutku sklapanja pa sve do stupanja na snagu ove uredbe u cijelosti ispunjavali uvjete iz prethodno važeće uredbe.

Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika objavljena je u „Narodnim novinama“, broj 37/2011, a stupila je na snagu 7. travnja 2011.

Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila

Budući da su sporazumi o distribuciji i servisiranju motornih vozila jedan od oblika vertikalnih sporazuma, kao što je to već prethodno navedeno kod Uredbe o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika, Europska komisija utvrdila je da više nije potreban poseban, stroži režim ocjene sporazuma o distribuciji novih motornih vozila počevši od 1. lipnja 2013. Međutim, sporazumi o distribuciji rezervnih dijelova za motorna vozila i pružanju usluga popravka i održavanja motornih vozila sklopljeni nakon stupanja na snagu ove uredbe moraju ispunjavati odmah istovremeno uvjete za skupno izuzeće iz opće uredbe i ove, posebne uredbe koja uređuje skupno izuzeće tih sporazuma. Kao što je to navedeno u objašnjenju Uredbe o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma, razlog tomu je utvrđen različit stupanj razvijenosti tržišnog natjecanja na tržištu distribucije novih motornih vozila od tržišta prodaje rezervnih dijelova za motorna vozila i tržišta pružanja usluga popravka i održavanja motornih vozila.

Teška ograničenja tržišnog natjecanja i ostale zabranjene obveze koje vertikalni sporazumi o distribuciji **novih motornih vozila** ne smiju sadržavati ostali su

nepromijenjeni u odnosu na prijašnju uredbu³⁹, ali primjena tih odredaba ograničena je do 31. svibnja 2013., jer se počevši od 1. lipnja 2013. na te sporazume počinje primjenjivati prethodno opisana Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika. Također, uvedena je nova odredba koja uređuje teška ograničenja tržišnog natjecanja koja se odnose na vertikalne sporazume o distribuciji rezervnih dijelova za motorna vozila i pružanju usluga popravka i održavanja motornih vozila.

Tako se **teškim ograničenjem** smatra:

- a. ograničavanje članovima unutar sustava selektivne distribucije, prodaje rezervnih dijelova za motorna vozila neovisnim serviserima koji te dijelove koriste za popravak i održavanje motornih vozila;
- b. ograničavanje prava dobavljača rezervnih dijelova, alata za popravke ili dijagnostičke i druge opreme, ugovoreno s proizvođačem motornih vozila da prodaje rezervne dijelove, alate za popravke ili dijagnostičku ili drugu opremu ovlaštenim ili neovisnim distributerima, odnosno ovlaštenim ili neovisnim serviserima ili krajnjim korisnicima;
- c. ograničavanje prava dobavljača dijelova za motorna vozila, ugovoreno s proizvođačem motornih vozila koji koristi te dijelove u prvoj ugradnji u proizvodnji motornih vozila, da te dijelove ili rezervne dijelove valjano i na vidljivom mjestu označi svojim robnim žigom ili logotipom.

Za vertikalne sporazume o prodaji **rezervnih dijelova** za motorna vozila te vertikalne sporazume o pružanju **usluga popravka i održavanja motornih vozila** koji su sklopljeni prije stupanja na snagu ove uredbe, koji su ispunjavali uvjete za skupno izuzeće iz Uredbe o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila ("Narodne novine", broj 105/2004), nastavlja se primjena te uredbe do isteka trajanja tih sporazuma, a najkasnije do 31. svibnja 2013. godine. Navedeno prijelazno razdoblje utvrđeno je zbog zaštite slabije ugovorne strane, u ovom slučaju ovlaštenih servisera motornih vozila i ovlaštenih distributera rezervnih dijelova za motorna vozila koji su uložili značajna financijska sredstva za pristup tom tržištu, u odnosu na dobavljača i/ili proizvođača motornih vozila kao neosporno jaču ugovornu stranu, jer se ukidaju posebne odredbe koje su im davale određenu pravnu sigurnost vezanu, primjerice, uz minimalnu dužinu trajanja ugovora, prijenos prava i obveza iz ugovora, način raskida ugovora i sl. Na taj će se način i na te sporazume u tom dijelu primjenjivati opći propisi o obveznim odnosima počevši od 1. lipnja 2013., a ne, kao do sada, prisilni propisi. Time se do 31. svibnja 2013. godine štite dosadašnja, značajna ulaganja tih poduzetnika, odnosno omogućuje im se vraćanje do sada uloženi sredstva i prilagodba njihovog poslovanja novim uredbama.

Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila objavljena je u „Narodnim novinama“, broj 37/2011, a stupila je na snagu 7. travnja 2011.

³⁹ Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila ("Narodne novine", broj 105/2004).

Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju

Ova uredba primjenjuje se, pod određenim uvjetima, na sporazume sklopljene između dva ili više neovisnih poduzetnika u sektoru osiguranja koji se odnosi na razmjenu informacija potrebnih u svrhu izračunavanja rizika. Suradnja između osiguravatelja ili unutar udruženja osiguravatelja u postupku izrade i prikupljanja **zbirnih podataka** (koji mogu uključivati i statističke izračune) na temelju kojih se izračunavaju prosječni troškovi pokrića određenog rizika u prošlosti, ili u slučaju životnog osiguranja, izrađuju **tablice** stopa smrtnosti ili učestalosti bolesti, nesreća i invaliditeta, provode različite **studije**, doprinosi unapređenju znanja o rizicima te pojedinačnim društvima – osiguravateljima, omogućuje stupnjevanje rizika. To pak s druge strane, može omogućiti pristup tržištu i tako osigurati korist za potrošače. Međutim, neophodno je osigurati da će takva suradnja biti obuhvaćena izuzećem samo u mjeri u kojoj je nužna da bi se ti ciljevi postigli. Razmjena informacija koje nisu neophodne za ostvarivanje rečenih ciljeva nisu obuhvaćene ovom uredbom.

Skupno izuzeće za sporazume o osiguranju primjenjuje se pod uvjetom:

- da su zbirni podaci i/ili tablice utemeljeni na prikupljenim podacima koji su raspoređeni na način da čine određeno promatrano razdoblje, i koji odnose se na istovjetne ili usporedive rizike u broju dostatnom za statističku obradu koja će:
 - rezultirati brojčanim podacima o broju zahtjeva za naknadu štete tijekom navedenog razdoblja,
 - broju pojedinačnih rizika osiguranih u svakoj godini rizika tijekom promatranog razdoblja,
 - ukupno plaćenim iznosima ili dospjelim obvezama koje se odnose na zahtjeve za naknadu štete podnesene tijekom tog razdoblja, te
 - ukupnom iznosu kapitala za svaku godinu rizika tijekom promatranog razdoblja.
- uključuju detaljan prikaz raspoložive statistike, kako je to aktuarski primjereno;
- ne uključuju elemente za nepredviđene izdatke, prihode iz rezervacija, administrativne ili tržišne troškove ili fiskalne ili parafiskalne doprinose, prihode od ulaganja niti očekivanu dobit.

Isto tako, skupno izuzeće za sporazume o osiguranju primjenjuje se pod uvjetom da zbirni podaci, tablice i/ili studije ne imenuju osiguratelje ili bilo koju osiguranu stranu, pri prikupljanju i distribuciji sadrže izjavu da su neobvezujući, da ne sadrže i ne navode bruto premiju osiguranja, da su dostupni pod primjerenim i nediskriminirajućim uvjetima svim osigurateljima koji zatraže njihov primjerak, udrugama potrošača ili kupaca koje iz opravdanih razloga zahtijevaju pristup tim informacijama pod određenim i precizno navedenim uvjetima.

Skupno izuzeće za sporazume o osiguranju primjenjuje se i na sporazume sklopljene između dva ili više poduzetnika u sektoru osiguranja u svrhu osnivanja i djelovanja **udruženja (pulova) osiguratelja** ili osiguratelja i osiguratelja reosiguranja za zajedničko pokriće specifičnih kategorija rizika u obliku suosiguranja ili suosiguranja reosiguranja.

Skupno izuzeće za udruženja suosiguratelja ili udruženja suosiguratelja reosiguranja koja se osnivaju isključivo u svrhu pokrivanja novih rizika, primjenjuje se u razdoblju od **tri godine** od dana kada je udruženje prvi put osnovano, neovisno o visini tržišnog udjela udruženja (pula), pod uvjetom da zajednički tržišni udjel poduzetnika sudionika sporazuma nije viši od 20% udjela na bilo kojem mjerodavnom tržištu, u slučaju udruženja suosiguratelja, viši od 25% udjela na bilo kojem mjerodavnom tržištu, u slučaju udruženja suosiguratelja reosiguranja.

Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju utvrđuje i detaljne uvjete za skupno izuzeće za udruženja suosiguratelja ili udruženja suosiguratelja reosiguranja (istupanje iz pula, obveza osiguranja ili reosiguranja rizika, ograničavanje aktivnosti člana udruženja, ograničavanje prodaje i.t.d.).

Prijelazno razdoblje za usklađivanje već sklopljenih ugovora s odredbama nove uredbe bilo je do 30. lipnja 2012. u cilju zaštite stečenih prava poduzetnika koji su sklopili ugovore temeljem tada važeće uredbe.⁴⁰

Uredba je objavljena u „Narodnim novinama“, broj 78/2011, a stupila je na snagu 16. srpnja 2011.

Uredba o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru prometa

Skupno izuzeće od opće zabrane sporazuma primjenjuje se na sporazume koji uređuju željeznički i cestovni promet te promet unutarnjim vodama sklopljene između dva ili više neovisnih poduzetnika, a koji za cilj ili posljedicu imaju primjenu tehničkih poboljšanja ili uspostavu tehničke suradnje primjerice putem standardizacije opreme, opskrbe ili prijevoznih sredstava, razmjene ili udruživanja osoblja, opreme odnosno vozila u svrhu pružanja prijevoza kao i organizacije i izvedbe uzastopnog, dopunskog, zamjenskog ili kombiniranog prijevoza.

Skupno izuzeće primjenjuje se i na sporazume koji uređuju željeznički i cestovni promet te promet unutarnjim vodama sklopljene u svrhu osnivanja i djelovanja udruženja poduzetnika koji se bave cestovnim prometom i prometom unutarnjim vodama radi pružanja usluge prijevoza ili zajedničkog financiranja ili kupnje prijevozne opreme ili opskrbe, kada su te aktivnosti izravno povezane s pružanjem usluga prijevoza i kada su neophodne za zajedničko djelovanje poduzetnika.

Također, skupno izuzeće primjenjuje se na sporazume koji uređuju linijski pomorski promet (konzorcij) sklopljene između dva ili više neovisnih poduzetnika, a koji se odnose na zajedničko pružanje usluga pomorskog linijskog prijevoza, prilagodbu kapaciteta s obzirom na fluktuacije u ponudi i potražnji te zajedničko upravljanje ili korištenje lučkih terminala i povezanih usluga.

Uredba se ne primjenjuje na sporazume između poduzetnika koji uređuju zračni promet.

⁴⁰ Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju („Narodne novine“, broj 54/2005).

Kako bi se omogućila poboljšanja u sektoru željezničkog i cestovnog prometa te prometa unutarnjim vodama koje često obilježava izrazito raspršena struktura djelatnosti, izuzeće od zabrane ograničavajućih sporazuma treba biti odobreno u slučaju takvih sporazuma, odluka i usklađenog djelovanja na temelju kojih se osnivaju i djeluju grupe poduzetnika u ova tri prometna sektora, a čiji je cilj pružanje usluga prijevoza, uključujući i zajedničko financiranje ili kupnju prijevozne opreme u svrhu zajedničkog pružanja usluga. Takvo opće izuzeće može se odobriti samo pod uvjetom da ukupan prijevozni kapacitet grupe ne prelazi zadani maksimum, a da pojedinačan kapacitet poduzetnika koji su članovi grupe ne prelazi određene granične vrijednosti zadane na način kako bi se osiguralo da niti jedan poduzetnik ne bude u vladajućem položaju unutar grupe.

U odnosu na sporazume koji uređuju linijski pomorski promet (konzorcij), korisnici ostvaruju stvarnu korist od konzorcija samo ukoliko postoji dovoljna razina tržišnog natjecanja na mjerodavnim tržištima na kojima djeluju konzorciji. Na rečene sporazume primijenit će se skupno izuzeće ukoliko konzorcij ostane ispod zadanog praga tržišnog udjela pa se može pretpostaviti da je izložen učinkovitom postojećem ili potencijalnom tržišnom natjecanju od strane prijevoznika koji nisu članovi tog konzorcija.

Uredba o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru prometa objavljena je u „Narodnim novinama“, broj 78/2011, a stupila je na snagu 16. srpnja 2011.

Uredba o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika

Koncentracija poduzetnika, u pravu tržišnog natjecanja, nastaje **promjenom kontrole nad poduzetnikom na trajnoj osnovi** koja se stječe pripajanjem ili spajanjem dvaju ili više neovisnih poduzetnika, stjecanjem, na trajnoj osnovi, izravne ili neizravne kontrole ili prevladavajućeg utjecaja jednog odnosno više poduzetnika nad drugim odnosno više drugih poduzetnika ili dijelom odnosno dijelovima drugih poduzetnika, na način da jedan odnosno više poduzetnika stekne većinski udjel u temeljenom kapitalu ili većinsko pravo glasa u drugom odnosno drugim poduzetnicima ili steknu kontrolu na drugi način sukladno Zakonu o trgovačkim društvima i drugim propisima.

Također, koncentracijom će se smatrati i **stvaranje zajedničkog pothvata** (*eng. joint venture*) od strane dva ili više neovisnih poduzetnika, koji na trajnijoj osnovi djeluje kao neovisan gospodarski subjekt. Međutim, stvaranje zajedničkog pothvata kojem je cilj ili učinak značajno ograničavanje tržišnog natjecanja putem usklađenih postupanja na tržištu između navedenih, međusobno neovisnih poduzetnika, neće se smatrati koncentracijom već zabranjenim sporazumom u smislu Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja.

Prijavu namjere koncentracije potrebno je prijaviti Agenciji koja će je ocijeniti prije provedbe, a kako bi se izbjegli i spriječili negativni učinci na tržišno natjecanje na predmetnom tržištu (primjerice, jačanje postojećeg vladajućeg položaja poduzetnika ili stvaranje novog).

Predmetnom uredbom određuju se način prijave i kriteriji za ocjenu dopuštenosti koncentracija poduzetnika u postupcima u nadležnosti Agencije, u skladu s novim ZZTN-om iz 2009. Novina uredbe je u tome da se uvodi i mogućnost skraćenog postupka ocjene koncentracije sukladno kojem je obveznik prijave koncentracije dužan dostaviti samo Kratki obrazac prijave koncentracije. Time se, s jedne strane, pojednostavljuje prijava za sudionike koncentracije i olakšava im se poslovanje bez nepotrebnog dodatnog administriranja, a s druge strane olakšava se i ubrzava se postupak u nadležnosti Agencije u slučajevima kada se sa dostatnom sigurnošću može pretpostaviti da je riječ o koncentraciji koja nema značajni učinak na mjerodavnom tržištu.

Tako se **skraćeni postupak ocjene koncentracije** vodi u pravilu kada niti jedan od sudionika koncentracije ne djeluje na istom mjerodavnom tržištu u proizvodnom i zemljopisnom smislu pa između njih nema horizontalnog preklapanja, ili pak kad niti jedan od sudionika koncentracije ne djeluju na uzlaznom ili silaznom tržištu u odnosu na tržište na kojem djeluje drugi sudionik koncentracije, pa među njima nema niti vertikalne povezanosti. Isto tako, skraćeni postupak vodi se i u slučaju kada iz dostavljenih podataka uz prijavu koncentracije proizlazi kako zajednički tržišni udio sudionika koncentracije kada oni djeluju na istom zemljopisnom i proizvodnom tržištu, ne prelazi 15 %, ili kada se radi o koncentraciji s poduzetnicima koji djeluju na tržištu koje je uzlazno ili silazno u odnosu na tržište na kojem djeluje bilo koji drugi sudionik koncentracije, a njihov pojedinačni ili zajednički tržišni udjel niti na jednom tržištu ne prelazi 25 %. Također, skraćeni postupak ocjene koncentracije provodi se i u slučajevima kada sudionik koncentracije stječe samostalnu kontrolu nad poduzetnikom koji se već nalazi pod njegovom zajedničkom kontrolom koju dijeli s drugim poduzetnikom ili u slučajevima kada dva ili više poduzetnika stječu kontrolu nad zajedničkim pothvatom (*eng. joint venture*), koji nema značajnijih aktivnosti u Republici Hrvatskoj ili se one ne predviđaju u dogledno vrijeme.

Uredba sadrži ukupno 4 privitka koji čine njen sastavni dio i to: **Obrazac prijave koncentracije, Kratki obrazac prijave koncentracije, Obrazac obavijesti o stjecanju ili držanju dionica ili udjela s namjerom daljnje prodaje, te Obrazac prijave mjera praćenja poslovanja i/ili strukturnih mjera i uvjeta kojima se otklanjaju negativni učinci koncentracije.**

Uredba o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika objavljena je u „Narodnim novinama“, broj 38/2011, a stupila je na snagu 9. travnja 2011.⁴¹

⁴¹ Stupanjem na snagu ove uredbe prestala je važiti Uredba o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracije poduzetnika („Narodne novine“, broj 51/2004).

Provedba Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja

U okviru svojih primarnih aktivnosti u području zaštite tržišnog natjecanja: utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika, utvrđivanja zlorabe vladajućeg položaja poduzetnika (tzv. *antitrust*) i ocjene dopuštenosti koncentracija poduzetnika, kao i davanja mišljenja u području promicanja prava i politike tržišnog natjecanja, Agencija je u 2011. ukupno riješila 294 predmeta.

1. Zabranjeni sporazumi – karteli

Kada se govori o zabranjenom ili ograničavajućem sporazumu, iako postoje i drugi zabranjeni sporazumi, najčešće mislimo na horizontalne sporazume između konkurenata na nekom tržištu kojim se oni obvezuju da se međusobno neće na njemu natjecati, odnosno na kartele. Takvi sporazumi su najčešće tajni, usmeni i neformalni i zbog toga ih je vrlo teško otkriti. Uobičajeno je da se članovi kartela dogovaraju o cijenama, količini proizvodnje, rabatima, izboru kupaca koje će opskrbljivati robom i izboru područja koje će opskrbljivati, no isto tako definiraju i čitavu djelatnost kojom se bave, dogovaraju svoje ponašanje i uvjete koje će postaviti u postupcima javne nabave, dijele profit, zatvaraju tržište za nove konkurente ili kombiniraju navedeno. Štoviše, umjesto da se međusobno natječu, navodni konkurenti, sudionici kartela, oslanjaju se na njihovo unaprijed dogovoreno ponašanje na tržištu koje im osigurava poznati rezultat na tom tržištu, što ima za posljedicu gubitak motiva za proizvodnju ili nabavu odnosno distribuciju novih ili boljih i kvalitetnijih proizvoda ili pružanje novih ili unaprijeđenih usluga, inovacije, niti za određivanje nižih konkurentnijih cijena.

Cilj ili posljedica dogovora između konkurenata je prije svega ukidanje tržišnog natjecanja i ostvarivanje dodatne zarade koja je rezultat njihovog dogovora, a nije rezultat njihovog uspješnog poslovanja. Takvi sporazumi nemaju nikakvih pozitivnih učinaka. Pored ukidanja tržišnog natjecanja, oni i izravno štete interesima potrošača koji u pravilu moraju plaćati visoke cijene za proizvode obuhvaćene tim sporazumima. Sudionici takvih sporazuma nemaju poticaja za poboljšanje svojih proizvoda ili inovacija, jer je kratkoročan profit na štetu korisnika zanimljiviji i isplativiji.

Sporazumi ili dogovori između konkurenata mogu se pojaviti u svakom sektoru, bez iznimke. Međutim, neki su sektori ipak osjetljiviji i podložniji sklapanju takvih sporazuma zbog strukture ili načina na koji se obavlja pojedina djelatnost. Primjerice, karteli su češći na tržištima koje obilježava mali broj konkurenata, u slučaju proizvoda koji imaju slična obilježja (homogeni proizvodi) i time ostavljaju malo prostora poduzetnicima za natjecanje u kvaliteti ili pružanju usluga, ili kada su odnosi suradnje između konkurenata na nekom tržištu već uspostavljeni putem udruženja poduzetnika. U svjetskoj i europskoj praksi kartelni sporazumi su sklapani na velikom broju različitih tržišta, primjerice na tržištu cementa, šećera, kemijskih proizvoda, supstrata za izradu lijekova, kozmetičkih proizvoda, dizala, deterdženata, na svjetskom tržištu plinom izoliranih visokonaponskih postrojenja itd.

Iako se smatraju najtežim povredama propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja, po uzoru na pravnu stečevinu EU, predviđa oslobođenje od izricanja upravno-kaznene mjere pokajniku – sudioniku zabranjenog sporazuma koji Agenciji prvi otkrije kartel i omogući joj pokretanje postupka ili, ako je Agencija već pokrenula postupak, koji joj prvi dostavi relevantne dokaze o postojanju kartela. Na način kako to predviđa prethodno navedena Uredba o kriterijima za oslobođenje ili umanjeње upravno-kaznene mjere, ostali pokajnici, ovisno o redu obraćanja Agenciji, imaju pravo na umanjeње upravno-kaznene mjere pod uvjetom da Agenciji dostave dodatne valjane dokaze, odlučujućeg značaja za okončanje postupka utvrđivanja kartela.

U 2011. Agencija je okončala 5 postupaka utvrđivanja zabranjenog horizontalnog sporazuma. U jednom predmetu - *AZTN protiv Udruge trgovaca uredskim materijalom i njezinih članova*⁴², utvrđeno je postojanje zabranjenog horizontalnog sporazuma između poduzetnika konkurenata na mjerodavnom tržištu prodaje uredskog materijala na području RH. U 4 predmeta i to *AZTN protiv Hrvatske komore inženjera građevinarstva*⁴³, *AZTN protiv Hrvatske komore arhitekata*⁴⁴, *AZTN protiv Hrvatske komore inženjera strojarstva*⁴⁵ i *AZTN protiv Hrvatske komore inženjera elektrotehnike*⁴⁶, postupak je obustavljen rješenjem jer više nisu postojale pravne pretpostavke za vođenje postupka.

U dvama predmetima utvrđivanja zabranjenih horizontalnih sporazuma – kartela koji su pokrenuti zaključkom o pokretanju postupka u 2011. – *AZTN protiv Udruženja obrtnika Osijek, Sekcija pekara i 17 poduzetnika koji su prisustvovali sastanku 16. veljače 2011.* klase: UP/I 030-02/2011-01/039, *AZTN protiv VIPnet d.o.o., HT d.d. i Tele2 d.o.o.*, klase: UP/I 030-02/2010-01/001, postupci su u tijeku.

Postupak u predmetu *AZTN protiv članica udruga Viadukt-Konstruktor inženjering i Hidroelektra niskogradnja – INGRA* klase: UP/I 030-02/2010-01/014 koji je pokrenut u 2011., okončan je rješenjem o obustavi 19. travnja 2012.

U 2011. godini jedna je inicijativa zaključkom odbačena zbog nepostojanja uvjeta za pokretanje postupka u predmetu - *MOL, Ltd, Budimpešta, Mađarska - prijava zabranjenog sporazuma između Allianz Zagreb d.o.o., PBZ Croatia osiguranje d.d., Raiffeisen d.d. i Erste d.o.o. – društva za Upravljanje obveznim mirovinskim fondom vezano uz kupnju Ina d.d. dionica na Zagrebačkoj burzi u razdoblju od 14. do 20. prosinca 2010.*⁴⁷

⁴² Rješenje Agencije, klasa: UP/I 030-02/2010-01/018, od 21. srpnja 2011., "Narodne novine" broj 111/2011.

⁴³ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 030-02/2011-01/027, od 1. prosinca 2011.

⁴⁴ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 030-02/2011-01/035, od 1. prosinca 2011.

⁴⁵ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 030-02/2011-01/036, od 1. prosinca 2011.

⁴⁶ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 030-02/2011-01/037, od 1. prosinca 2011.

⁴⁷ Zaključak Agencije, klasa: UP/I 030-02/10-01/037, od 13. siječnja 2011., objavljeno na Internet stranici Agencije.

Temeljem inicijative HZZO-a zaprimljene u Agenciji u 2011. u predmetu *AZTN protiv Media d.o.o., Zagreb i Medical Intertrade d.o.o., Zagreb*, inicijativa je zaključkom odbačena također u 2012.⁴⁸ jer nije bilo uvjeta za pokretanje postupka.

Nastavno se daje detaljniji opis nekoliko zanimljivih slučajeva (predmeta) iz prakse AZTN-a, a koji se odnosi na utvrđivanje zabranjenog sporazuma.

1.1. Zabranjeni horizontalni sporazum - kartel na tržištu prodaje uredskog materijala

Agencija je 21. srpnja 2011. rješenjem⁴⁹ utvrdila kako su **Udruga trgovaca uredskim materijalom** i članovi te udruge – poduzetnici: **Birodom, Ingpro, Jadran Informatika, Petrix promet, Text papir, Timi, Tip Kutina, Tip Zagreb i Zvibor** sklopili u Zagrebu, 6. veljače 2008. Sporazum o nastupanju na tržištu u prodaji uredskog materijala kojim su **izričito dogovorili način formiranja cijene i podjelu njihovih kupaca pri prodaji uredskog materijala.**

Sporazum je bio u primjeni od 6. veljače 2008. do 15. studenoga 2010.

Za poduzetnika Zvibor Agencija je utvrdila da je bio sudionik zabranjenog sporazuma u razdoblju od 6. veljače 2008. do 16. listopada 2009. kada je Odlukom Udruge isključen iz članstva iste, dok je za poduzetnika Tip Zagreb utvrđeno da je bio sudionik zabranjenog sporazuma u razdoblju od 6. veljače 2008. do 20. srpnja 2010. kada je obavijestio tadašnjeg predsjednika Udruge da na vlastiti zahtjev istupa iz članstva.

Važno je napomenuti da se sudionikom predmetnog sporazuma (kartela) smatra i Udruga, s obzirom na činjenicu da je prekoračujući svoje legitimne ovlasti **omogućila svojim članovima kreiranje zajedničke poslovne i cjenovne politike** na tržištu prodaje uredskog materijala koja je protivna propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, te je **izravno sudjelovala u sankcioniranju onog člana Udruge koji bi postupio suprotno dogovorenom.**

Konkretno, dogovor o **cjenovnom nenatjecanju** sastojao se u tome da drugi član ne smije ponuditi cijenu konkurentniju od onog člana Udruge o čijemu je povijesnom kupcu riječ. **Dogovor o podjeli kupaca** postigao se na način da je svaki član Udruge iznio na znanje nazive svojih 5 najvećih kupaca kako bi imao osnovnu informaciju o tome tko su najznačajniji kupci drugih članova Udruge. Nadalje, Sporazumom je bila predviđena i **sankcija za svakog onog člana Udruge koji ne bude poštovao navedeni dogovor.**

Provedbom tog zabranjenog sporazuma, pak, izbjegnut je rizik koji sa sobom donosi tržišno natjecanje, a umjesto međusobne konkurencije između članova Udruge, tržištem je upravljao njihov međusobni dogovor.

⁴⁸ Zaključak Agencije, klasa: UP/I 030-02/11-01/021, od 26. siječnja 2012., objavljeno na Internet stranici Agencije.

⁴⁹ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 030-02/2010-01/018, od 21. srpnja 2011., „Narodne novine“, broj 111/2011.

Neznanje, odsustvo svijesti Udruge i njezinih članova o tome da određivanjem pravila ponašanja na naprijed opisan način i postupanjem sukladno dogovorenom, postupaju protivno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja ne izuzima iste od odgovornosti za opisano protupravno postupanje.

*Ekonomskom analizom poslovanja sudionika kartela, utvrđeno je da je u konkretnom slučaju riječ o poduzetnicima s niskim tržišnim udjelima na tržištu prodaje uredskog materijala u Republici Hrvatskoj. Međutim, sa stajališta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, navedeno je irelevantno, jer se horizontalni sporazumi koji sadrže teška ograničenja tržišnog natjecanja (dogovor o cijenama i podjeli tržišta i/ili kupaca) ne mogu izuzeti od primjene odredbi ZZTN-a koja uređuje zabranjene sporazume, **neovisno o visini tržišnih udjela njihovih sudionika.***

*Također, analizom natječajne dokumentacije i očitovanja odabranih kupaca uredskog materijala utvrđeno je da se na natječaj ili oglašenu nabavu određenog kupca u 2008. i/ili 2009. uglavnom javljao, odnosno **ponudu slao samo onaj član Udruge koji je tog kupca naveo kao svojeg ključnog kupca.***

Iako su se stranke u postupku očitovale kako je do udruživanja došlo kako bi se kao mali poduzetnici mogli na taj način zaštititi od velikih poduzetnika, a u cilju zajedničke nabave robe, izravni dokazi tj. Odluke Udruge o isključenju poduzetnika Fiv i Zvibor iz članstva od 5. studenoga 2008. i 16. listopada 2009., te zapisnik s 1. sjednice Udruge održane 6. veljače 2008., kao i činjenica da se niti jedan od članova Udruge, kao i sama Udruga, nisu tijekom ili nakon trajanja sjednice Udruge, ogradili ili povukli iz takvog gore opisanog načina ponašanja, govori u prilog činjenici da je upravo rečeno udruživanje služilo u cilju kartelnog ponašanja.

*Konačno, utvrđivanjem cijena i podjelom kupaca temeljem sporazuma, ili pojedinih odredbama ugovora, izričitih ili prešutnih dogovora, usklađenog djelovanja, ili odluka udruženja poduzetnika nanosi se **izravna šteta potrošačima.** Naime, posljedica kartela je da na mjerodavnom tržištu postoji **sužen cjenovni izbor za istu uslugu, a poduzetnike se ne prisiljava na troškovno efikasno poslovanje i na pružanje kvalitetnijih usluga.***

Stoga je Agencija, nakon što je utvrdila postojanje zabranjenog horizontalnog sporazuma, nadležnom prekršajnom sudu podnijela optužni prijedlog protiv 9 članova Udruge i to poduzetnika: Birodom, Ingpro, Jadran Informatika, Petrix promet, Text papir, Timi, Tip Kutina, Tip Zagreb i Zvibor i njihovih odgovornih osoba.

Međutim, iako je rješenjem Agencije utvrđeno da je Udruga, u konkretnom slučaju, djelovala preko svojih zakonom dobivenih ovlasti, te da se ima smatrati sudionikom kartela, optužni prijedlog protiv Udruge nije podniet jer je utvrđeno da je temeljem pravomoćnog rješenja Gradskog ureda za opću upravu Grada Zagreba, Odjela za upravno-pravne poslove klase: UP/I-230-02/2010-05/38, urbroja: 251-07-02/1-10-2, od 15. studenoga 2010., Udruga brisana iz Registra udruga Republike Hrvatske čime je izgubila pravnu osobnost, a time i sva prava i obveze koje iz toga proističu.

Dana 18. listopada 2011. Prekršajni sud u Zagrebu donio je rješenja kojima se proglašava stvarno nenadležnim za postupanje u predmetima protiv poduzetnika Birodom, Ingpro, Jadran Informatika, Petrix promet, Text papir, Timi, Tip Kutina, Tip Zagreb i Zvibor i njihovih odgovornih osoba. Iako je predmetni postupak vođen temeljem prethodno važećeg ZZTN-a koji je povrede tog zakona utvrđivao prekršajima, predmet će biti ustupljen Agenciji kao nadležnom tijelu za izricanje upravno-kaznene mjere sukladno važećem ZZTN-u nakon što rješenje navedenog suda postane pravomoćno.

Poduzetnici Zvibor d.o.o., Timi d.o.o., Tip Kutina d.o.o i Tip Zagreb d.o.o. tužbom su pokrenuli upravni spor pred tadašnjim Upravnim sudom Republike Hrvatske protiv predmetnog rješenja Agencije. Agencija je u otvorenom roku Upravnom sudu RH odgovorila na podnesenu tužbu ostavši u cijelosti pri svom rješenju. Upravni spor je u tijeku.

1.2. AZTN protiv Hrvatske komore inženjera građevinarstva, Hrvatske komore arhitekata, Hrvatske komore inženjera strojarstva i Hrvatske komore inženjera elektrotehnike – rješenje o obustavi postupka

U predmetima AZTN protiv Hrvatske komore inženjera građevinarstva⁵⁰, Hrvatske komore arhitekata⁵¹, Hrvatske komore inženjera strojarstva⁵² i Hrvatske komore inženjera elektrotehnike⁵³, Agencija je rješenjem od 1. prosinca 2011. obustavila postupak jer više nisu postojale pravne pretpostavke za njegovo daljnje vođenje.

Naime, Agencija je utvrdila kako je cjenikom koji primjenjuju komore i koji se nalazi na službenim internetskim stranicama svake od navedenih komora, uređen obračun naknade za rad arhitekata i inženjera (izvršitelja) za poslove izrade dokumenata prostornog uređenja, izrade projekata i tehničkog savjetovanja investitora i nadzora nad gradnjom. Cjenik određuje najniže i najviše naknade za obavljanje usluga članova komora, a donijela ga je Hrvatska komora arhitekata i inženjera u graditeljstvu, čiji su članovi bili ovlaštene inženjeri građevinarstva, ovlaštene arhitekti, ovlašten inženjeri strojarstva i ovlaštene inženjeri elektrotehnike temeljem tada važećeg Zakona o Hrvatskoj komori arhitekata i inženjera u graditeljstvu («Narodne novine», broj 47/98). No, stupanjem na snagu Zakona o arhitektonskim i inženjerskim poslovima i djelatnostima u prostornom uređenju i gradnji („Narodne novine“, broj: 152/2008 i 49/2011), Hrvatska komora arhitekata i inženjera u graditeljstvu prestaje postojati, a osnivaju se HKIG, HKA, HKIS i HKIE, te iste nastavljaju primjenjivati navedeni cjenik.

Svaka od navedene četiri komore je u svom statutu odredila obvezu poštivanja cjenika, te za one članove koji primjenjuju cijene niže od onih propisanih cjenikom, odredila stegovne mjere koje se kreću od visokih novčanih kazni pa čak do

⁵⁰ Klasa: UP/I 030-02/2011-01/027.

⁵¹ Klasa: UP/I 030-02/2011-01/035.

⁵² Klasa: UP/I 030-02/2011-01/036.

⁵³ Klasa: UP/I 030-02/2011-01/037.

izbacivanja iz komore, čime se posljedično tim članovima onemogućuje obavljanje djelatnosti ovlaštenog arhitekta ili ovlaštenog inženjera.

Bitno je naglasiti kako je Agencija, sukladno ZZTN-u, **navedene komore promatrala kao udruženja poduzetnika**, konkretno ovlaštenih inženjera i ovlaštenih arhitekata, koji obavljaju djelatnosti prostornog uređenja, projektiranja i stručnog nadzora građenja, svaki u okviru zadaća svoje struke, dakle obavljaju gospodarsku djelatnost i sudjeluju u prometu roba, odnosno pružanja usluga na tržištu.

Usuglašavanje cijena između konkurenata na tržištu smatra se teškim ograničenjem tržišnog natjecanja koje za posljedicu ima **nepostojanje cjenovnog izbora na tržištu** za istu uslugu, odnosno sprječava se optimalno utvrđivanje cijena usluga na mjerodavnom tržištu.

Međutim, iako sve navedeno ukazuje na postojanje zabranjenog horizontalnog sporazuma Agencija je tijekom postupka utvrdila kako je postupanje komora **posljedica odredbe Zakona o arhitektonskim i inženjerskim poslovima i djelatnostima u prostornom uređenju i gradnji**. Naime, člankom 160. toga zakona izričito je propisano da se do stupanja na snagu odgovarajućeg akta pojedine komore primjenjuje Pravilnik o cijenama usluga iz 1999. donesen temeljem ranije važećeg Zakona o hrvatskoj komori arhitekata i inženjera u graditeljstvu. Stoga, nisu postojale pravne pretpostavke za daljnje vođenje postupka protiv komora.

Niti jedna komora do danas nije donijela vlastiti cjenik, a zakon im nije propisao rok za ispunjenje te obveze.

Premda iz opisanih razloga Agencija nije mogla nastaviti vođenje postupaka, sukladno odredbi članka 25. stavka 3. ZZTN-a, ovlaštena je donositi mišljenja o sukladnosti važećih zakona pa tako i Zakona o arhitektonskim i inženjerskim poslovima i djelatnostima u prostornom uređenju i gradnji, kao i o sukladnosti Pravilnika o cijenama usluga iz 1999. s odredbama ZZTN-a. Pri izradi mišljenja Agencija je u obzir uzela najbolja rješenja koja o toj materiji postoje u državama članicama EU, uz istovremeno osiguranje da primjena prisilnih propisa (ZZTN-a), pravno i činjenično ne sprječava komore u obavljanju zadaća koje su utvrđene posebnim propisima.

Stoga je **nadležnom ministarstvu i svakoj od navedene četiri komore dostavila mišljenja**, u kojima je ukazala na nedorečenosti Zakona o arhitektonskim i inženjerskim poslovima i djelatnostima u prostornom uređenju i gradnji, kao i nužnost **donošenja, u razumnom roku, cjenika svake pojedine komore koji bi u cijelosti bili usklađeni sa ZZTN-om kao prisilnim propisom**. Prilikom donošenja cjenika, komore trebaju voditi računa o tome da cijene po kojima će njihovi članovi pružati svoje usluge ne smiju biti određene u minimalnom ili fiksnom iznosu, odnosno da članovi, ukoliko imaju ekonomski interes, mogu primjenjivati i niže cijene od onih propisanih cjenikom, a zbog toga ni u kom slučaju ne smiju biti sankcionirani.

Korisnicima usluga to bi pak omogućilo da se, između ostalih kriterija, i temeljem cijene odluče za pružatelja usluge⁵⁴.

2. Ostali zabranjeni sporazumi

Pored prethodno navedenih zabranjenih horizontalnih sporazuma - kartela, kao najtežih povreda propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, i ostale vrste sporazuma, kako horizontalni koje sklapaju konkurenti, tako i vertikalni koje sklapaju poduzetnici koji nisu međusobni konkurenti, mogu pod određenim okolnostima biti utvrđeni zabranjenima. Drugim riječima, ako sadrže teška ograničenja tržišnog natjecanja koja se sukladno ZZTN-u ne mogu izuzeti od opće zabrane⁵⁵.

Tako će se, primjerice, ograničavajućim horizontalnim sporazumima o suradnji smatrati sporazumi između konkurenata kojima oni pored određene suradnje koja može biti dopuštena utvrđuju cijene, ograničavaju proizvodnju i dijele tržišta, a kod sporazuma koje sklapaju poduzetnici koji nisu konkurenti, ograničavajući će, primjerice, biti sporazumi između proizvođača i distributera ako se njima **utvrđuju minimalne ili fiksne cijene proizvoda za daljnju prodaju**, ili ako se kroz apsolutnu teritorijalnu zaštitu **stvaraju zapreke ulasku novih sudionika**, odnosno konkurenata na tržište.

Teret dokaza za izuzeće od opće zabrane sporazuma uvijek je na sudionicima sporazuma. Ocjena o tome jesu li sporazumi s navedenim ograničenjima zabranjeni ili ne, ovisit će o procjeni njihovih pozitivnih ili negativnih učinaka na tržišno natjecanje u svakom konkretnom slučaju. Tako, primjerice sporazumi između konkurenata mogu ograničavati tržišno natjecanje, ali to ograničenje može biti neophodno, a time i dopušteno, za proizvodnju kvalitetnijih ili potpuno novih proizvoda koji se bez zajedničkog istraživanja i razvoja, zajedničke proizvodnje ili specijalizacije ne bi mogli uopće proizvesti.

Za razliku od horizontalnih sporazuma, gdje sporazume sklapaju konkurenti koji djeluju na istoj razini, vertikalni sporazumi definiraju se kao sporazumi između poduzetnika koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje ili distribucije, no isto tako mogu sadržavati zabranjena tzv. vertikalna ograničenja, dakle odredbe koje se smatraju teškim ograničenjima tržišnog natjecanja. Najčešće vrste vertikalnih sporazuma su, primjerice, sporazumi o isključivoj distribuciji, o selektivnoj distribuciji, o isključivoj kupnji, o isključivoj opskrbi, sporazumi o franšizi, sporazumi o distribuciji i servisiranju motornih vozila. Treba imati na umu da je jedno od najčešćih zabranjenih ograničenja sadržanih **u vertikalnim sporazumima je ograničavanje kupca da slobodno određuje prodajnu cijenu proizvoda** kojim ga (ili kojima ga) opskrbljuje dobavljač. Određivanje cijene ili tzv. fiksiranje cijene uvijek se, i u ovakvom, vertikalnom odnosu, smatra teškim ograničenjem tržišnog natjecanja. No, to ne

⁵⁴ Mišljenja Agencije u predmetima klase: 011-01/2012-02/001; 011-01/2012-02/002; 011-01/2012-02/003; 011-01/2012-02/004, sva od 5. travnja 2012., objavljeno na Internet stranici Agencije.

⁵⁵ Člankom 8. stavkom 1. ZZTN-a („Narodne novine“, broj 79/2009) uređeni su zabranjeni sporazumi, stavkom 2. istoga članka uvodi se definicija sporazuma u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, dok je stavkom 3. uređena mogućnost izuzeća od opće zabrane sporazuma.

isključuje dopuštenu mogućnost da dobavljač odredi maksimalnu cijenu ili preporuči prodajnu cijenu, pod uvjetom da to nije fiksna ili minimalna prodajna cijena, koja bi bila posljedica izvršenog pritiska ili poticaja, bilo od strane dobavljača bilo od strane kupca. Primjerice, cijena za daljnju prodaju može ovisiti o odobrenom rabatu na količinu. No, pri tome dobavljač ne smije primjenjivati nejednake uvjete na istovrsne poslove s različitim poduzetnicima jer time neke od njih dovodi u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju.

Međutim, nisu zabranjeni svi sporazumi koji imaju određena ograničenja. Neki sporazumi neće se smatrati zabranjenima, pa će se moći izuzeti od opće zabrane propisane Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja, ako kumulativno, za vrijeme njihova trajanja, ispunjavaju zakonske uvjete za izuzeće (dva pozitivna i dva negativna) iz članka 8. stavka 3. ZZTN-a ili ako ispunjavaju uvjete za skupno izuzeće iz šest naprijed opisanih uredbi koje uređuju skupna izuzeća za već spomenute kategorije sporazuma ili ako je riječ o sporazumima male vrijednosti koji su sukladni ranije opisanoj Uredbi o sporazumima male vrijednosti.

Agencija je tijekom 2011. utvrđivala postojanje zabranjenih vertikalnih sporazuma u pet predmeta. Utvrdila je postojanje zabranjenog vertikalnog sporazuma u predmetu AZTN protiv *Euro rent sporta d.o.o. iz Zagreba*⁵⁶.

U predmetu AZTN protiv TM ZAGREB d.o.o., Zagreb⁵⁷, na tržištu distribucije «Yamaha» proizvoda u RH, Agencija je donijela rješenje o obustavi postupka jer je u tijeku postupka utvrđeno kako su prestale postojati pravne pretpostavke za vođenje predmetnog postupka. U preostala tri predmeta utvrđivanja zabranjenog vertikalnog sporazuma, *Auto prodajni centar Muše d.o.o., Split protiv PSC Dalmacija d.o.o.*⁵⁸, *More d.o.o., Zagreb protiv Bugatti d.o.o., Višnjevac*⁵⁹ i *AZTN protiv Vitaminke, Prilep*⁶⁰ zahtjevi odnosno inicijativa odbačeni su nakon provedenog prethodnog ispitivanja stanja na tržištu distribucije motornih vozila marke «Opel» na teritoriju RH, tržištu distribucije i servisiranja motornih vozila marke «Lada» na teritoriju RH te na tržištu distribucije proizvodnog asortimana *Vitaminke, Prilep*, jer nije bilo uvjeta za pokretanje postupka u smislu odredaba ZZTN-a.

2.1. Zabranjeni vertikalni sporazumi sklopljeni između Euro rent sporta d.o.o. iz Zagreba i njegovih ovlaštenih distributera i servisera

Agencija je rješenjem od 13. listopada 2011. utvrdila da je Euro rent sport, ovlaštení uvoznik i distributer motornih vozila marke „Mitsubishi Motors“, na području Republike Hrvatske sklapanjem zabranjenih sporazuma ograničio tržišno natjecanje na mjerodavnim tržištima distribucije novih motornih vozila, pružanja usluga popravka i održavanja motornih vozila „Mitsubishi Motors“ te distribucije rezervnih dijelova za motorna vozila marke „Mitsubishi Motors“.

⁵⁶ Rješenje Agencije, klasa: UP/I-030-02/2010-01/024, od 13. listopada 2011., „Narodne novine“, broj 145/2011.

⁵⁷ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 030-02/10-01/017 od 16. lipnja 2011.

⁵⁸ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 030-02/2010-01/032 od 23. siječnja 2011.

⁵⁹ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 030-02/2010-01/028 od 23. siječnja 2011.

⁶⁰ Zaključak Agencije, klasa: UP/I 030-02/2011-01/034 od 15. rujna 2011., objavljeno na Internet stranici Agencije.

Time je Agencija okončala postupak koji je pokrenula na zahtjev Auto teskera d.o.o., Velika Mlaka, Auto kuća Horvat, Hrvatski Leskovac i Morić d.o.o., Velika Mlaka.

Konkretno, taj je poduzetnik krajem 2009. preuzeo ovlast ustrojavanja ovlaštene distribucijske mreže za motorna vozila „Mitsubishi Motors“ od poduzetnika Japan motors d.o.o., Zagreb te je istu odlučio ustrojiti primjenom **mješovitog kvalitativno-kvantitativnog selektivnog distribucijskog sustava**. Prema propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, koji su po svojoj naravi prisilne prirode, poduzetnik koji se odluči za primjenu takvog distribucijskog sustava **obvezan je odrediti broj ovlaštenih distributera i serviseri koji će činiti njegovu ovlaštenu mrežu te na jedinstven način utvrditi kriterije za njihov izbor**, prilikom čega navedene kriterije ne smije primjenjivati na diskriminirajući način.

Agencija je utvrdila kako, unatoč navedenoj obvezi, Euro rent sport nije učinio navedene kriterije dostupnima svim zainteresiranim poduzetnicima, budući da poduzetnicima Auto teskera, Auto kuća Horvat i Morić, dotadašnjim ovlaštenim distributerima i serviserima, nije odgovorio na njihov pisani zahtjev o uvjetima za uključivanje u ovlaštenu prodajno-servisnu mrežu, niti je te kriterije javno objavio, čime je navedenim poduzetnicima, ali i svim ostalim potencijalno zainteresiranim poduzetnicima, ograničio pristup tržištu distribucije novih motornih vozila, tržištu popravka i održavanja motornih vozila „Mitsubishi Motors“ i tržištu distribucije rezervnih dijelova za motorna vozila „Mitsubishi Motors“ te ih tako **primjenom nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s različitim poduzetnicima doveo u nepovoljan položaj u odnosu na njihove konkurente**.

Nakon zaprimanja navedenog zahtjeva na koji nije odgovorio, Euro rent sport je u svoju ovlaštenu prodajno-servisnu mrežu u više navrata primio nove poduzetnike koji prethodno nisu bili u sustavu ovlaštenih distributera i serviseri motornih vozila marke „Mitsubishi Motors“, čime je postupio suprotno ustaljenoj praksi u slučaju ustrojavanja nove ovlaštene mreže, kada novi dobavljač posebnu pozornost mora obratiti tome da **prednost u primanju u ovlaštenu mrežu, pod uvjetom da ispunjavaju njegove zadane kvalitativne kriterije, pruži onim poduzetnicima koji su prethodno bili njeni članovi**, budući da su ti poduzetnici uložili znatna sredstva u nabavku specijaliziranih dijagnostičkih sredstava, alata, opreme te u obuku ovlaštenog osoblja, koji se ne mogu iskoristiti za popravak neke druge marke vozila. U takvom slučaju obveza je novog dobavljača da bivšim ovlaštenim distributerima odnosno serviserima omogućiti nastavak obavljanja djelatnosti unutar ovlaštene mreže barem u segmentu servisiranja i distribucije rezervnih dijelova, budući da je posve izvjesno kako će bivši ovlašteni serviseri ispunjavati i kvalitativne kriterije novoga dobavljača.

Istodobno, Agencija je utvrdila da Sporazum o distribuciji sklopljen između poduzetnika Euro rent sport i Auto Novaković d.o.o. iz Slavenskog broda sadrži odredbu kojom se trajanje sporazuma ograničava na godinu dana, što je suprotno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, kojima se propisuje kako se **skupno izuzeće primjenjuje pod uvjetom da se vertikalni sporazum, koji je dobavljač novih motornih vozila sklopio s distributerom ili ovlaštenim serviserom, sklapa na razdoblje od najmanje pet godina**, a svaka se stranka sporazuma obvezuje da će obavijestiti drugu stranku najmanje šest mjeseci unaprijed o svojoj namjeri da neće

obnoviti sporazum. Ostali sporazumi nisu sadržavali takvu odredbu pa je na taj način Euro rent sport primjenjivao nejednake uvjete na istovrsne poslove s različitim poduzetnicima i poduzetnika Auto Novaković stavio u nepovoljan položaj u odnosu na njegove konkurente.

Kao mjere za otklanjanje navedenih povreda, Agencija je naložila Euro rent sportu objavu odabranih kvantitativno-kvalitativnih kriterija na njegovoj internetskoj stranici, primanje podnositelja zahtjeva u ovlaštenu mrežu u slučaju da ispunjavaju navedene kvalitativne kriterije za pojedini segment distribucije, neovisno o kvantitativnom ograničenju, kao i izmjenu spornog članka u ugovoru sklopljenom s poduzetnikom Auto Novaković na način sukladan propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, o čemu je dužan obavijestiti Agenciju.

Euro rent sport je u cijelosti izvršio naloge iz predmetnog rješenja Agencije.

Iako je podnio tužbu Upravnom sudu Republike Hrvatske na rješenje Agencije, Visoki upravni sud Republike Hrvatske odbio je tužbu Euro rent sporta te potvrdio odluku Agencije⁶¹.

Budući da je postupak okončan primjenom odredaba Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja iz 2003., čije odredbe ne predviđaju nadležnost Agencije za izricanje upravno-kaznene mjere, Agencija je nadležnom prekršajnom sudu podnijela optužni prijedlog protiv Euro rent sporta. Prekršajni postupak je u tijeku.

⁶¹ Temeljem članka 9. Zakon o izmjenama Zakona o sudovima („Narodne novine“, broj 130/2011) Upravni sud Republike Hrvatske od 1. siječnja 2012. nastavlja s radom kao Visoki upravni sud Republike Hrvatske.

3. Zlouporaba vladajućeg položaja

Suprotno mišljenju znatnog dijela poduzetnika, pa i dijela stručne javnosti, samo **postojanje vladajućeg položaja poduzetnika na mjerodavnom tržištu nije suprotno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja**, dakle, nije zabranjeno. **Zabranjena je zlouporaba toga položaja.**

Isto tako, propisi o zaštiti tržišnog natjecanja ne utvrđuju tržišni udio nekog poduzetnika koji bi se jednoznačno mogao smatrati vladajućim položajem već navodi da se u vladajućem položaju može nalaziti poduzetnik čiji tržišni udio na mjerodavnom tržištu iznosi više od 40 %. Temeljna odrednica za utvrđenje da se neki poduzetnik nalazi u vladajućem položaju jest činjenica da se zbog svoje tržišne snage može ponašati u značajnoj mjeri neovisno od svojih stvarnih ili mogućih konkurenata, potrošača, kupaca ili dobavljača (dakle to se može dogoditi i sa nižim tržišnim udjelom ili pak znatno višim), a ta se neovisnost odražava kroz razinu učinkovitog pritiska konkurencije na predmetnog poduzetnika. Uz to, smatra se da poduzetnik s većom tržišnom snagom koji se nalazi u vladajućem položaju ima i veću odgovornost u postupanju prema drugim sudionicima na tržištu.

Zlouporaba vladajućeg položaja može obuhvatiti sve oblike ponašanja poduzetnika na tržištu koji svojom tržišnom snagom i tržišnim udjelom značajno ograničavaju tržišno natjecanje, odnosno čije djelovanje ima za posljedicu, bilo da se radi o izvjesnom mogućem ili pak stvarnom učinku, spriječiti ulazak na tržište novih konkurenata ili isključiti postojeće konkurente s tržišta, prisiljavajući ih na nedopušten način na povlačenje s tržišta. Tako poduzetnik u vladajućem položaju na tržištu *de facto* zatvara tržište, a to čini eliminacijom stvarnih ili potencijalnih konkurenata na njima.

U svoju poslovnu strategiju svaki poduzetnik koji djeluje na tržištu uključuje ostvarenje rasta i jačanje tržišne snage. Potreba za rastom legalna je i opravdana, i nije u suprotnosti s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, ako je rezultat učinkovitog poslovanja, kvalitete proizvoda ili inovacija koje poduzetniku u tom slučaju daju zasluženu prednost na tržištu u odnosu na konkurente, a s druge pak strane, primjerice, ekonomijom obujma i smanjenjem troškova, stvara pozitivne učinke za potrošače. Međutim, u praksi se poduzetnici koji su u vladajućem položaju mogu ponašati i djelovati i na način koji je suprotan propisima o zaštiti tržišnog natjecanja.

Postoji niz načina na koje poduzetnik koji se na nekom tržištu nalazi u vladajućem položaju može zlouporabiti taj položaj na štetu konkurenata, potrošača i tržišnog natjecanja u cjelini. Neki od oblika zlouporabe su: **izravno ili neizravno nametanje nepravednih kupovnih ili prodajnih cijena, ograničavanje proizvodnje na štetu potrošača, primjena nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s drugim poduzetnicima** (pravo tržišnog natjecanja ovdje poznaje koncepte kao što su pretjerano visoke cijene, predatorske cijene, rabatna politika, istiskivanje marže i cjenovna diskriminacija i.t.d.).

Agencija dakle u svakom pojedinačnom postupku u kojem utvrđuje zlouporabu vladajućeg položaja poduzetnika, najprije mora ocijeniti nalazi li se konkretan

poduzetnik uopće u vladajućem položaju ili ne, ovisno o njegovom tržišnom udjelu i razini tržišne snage, ali i svim drugim okolnostima na tržištu. Ocjena zlorporabe vladajućeg položaja uzet će u obzir kompetitivnu strukturu tržišta – od učinkovitog pritiska konkurencije na dobavljače, ali i reakcije konkurenata, kupaca i konačno potrošača i pritiska širenju stvarnih konkurenata ili ulaska na tržište potencijalnih konkurenata, do kupovne snage poduzetnika i pregovaračke snage dobavljača. Ocjena se temelji na nepobitnim i uvjerljivim dokazima da postoji vjerojatnost da će postupanje koje navodno predstavlja zlorporabu za posljedicu imati istiskivanje s tržišta s protutržišnim učincima. Sukladno prethodno navedenom, nakon što pokrene postupak utvrđivanja zlorporabe vladajućeg položaja (čemu pak često prethodi kompleksno prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu), Agencija mora nesporno utvrditi je li neki poduzetnik u vladajućem položaju na mjerodavnom tržištu te ocijeniti, na temelju jednakovrijedne pravne i ekonomske analize učinke postupanja poduzetnika na mjerodavnom tržištu.

U 2011. godini Agencija je utvrdila **zlorporabu vladajućeg položaja** od strane poduzetnika **INA – Industrija nafte d.d., Zagreb**, koja se odnosila na ugovaranje cijena mlaznoga goriva na netransparentan način primjenom različitih kriterija pri formiranju cijene aviogoriva kojim se opskrbljuje *Dubrovnik Airline* i drugi domaći kupci, od kriterija koje koristi pri formiranju cijene istog mlaznog goriva za inozemne kupce, čime je *Dubrovnik Airline* i ostale domaće poduzetnike, doveo u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju.

Također, utvrđena je i zlorporaba od strane poduzetnika **ADRIS GRUPA d.d., Rovinj i TDR d.o.o., Rovinj**, a odnosila se na strategiju stvaranja mreže isključivih kupaca s namjerom isključivanja ili ograničavanja pristupa tržištu konkurentima.

Pored prethodno navedenih utvrđenih zlorporaba vladajućeg položaja poduzetnika, temeljem provedenih složenih prethodnih ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu u izvještajnom razdoblju koje obuhvaća 2011. godinu ukupno je zaključkom **odbačena 31 inicijativa odnosno zahtjev za pokretanje postupka utvrđivanja zlorporabe vladajućeg položaja jer nije bilo dostatnih indicija za pokretanje postupka u smislu odredaba ZZTN-a**. Primjerice, u predmetu *Tomsan d.o.o., Matulji protiv Energo d.o.o., Rijeka*, na tržištu uređaja za mjerenje potrošnje, u predmetu *AZTN protiv Grada Rijeke, Fonda za energetske učinkovitost i Energo d.o.o., Rijeka*, u svezi natječaja za subvencioniranje građanima Rijeke 49,33 % troškova ugradnje razdjelnika i termostatskih ventila, u predmetu *Creogen d.o.o., Zagreb protiv GS1 Croatia, Zagreb*, na tržištu najma kodova kojima se označavaju proizvodi u Republici Hrvatskoj, u predmetu *AZTN protiv Hrvatskih šuma d.o.o. Zagreb*, na tržištu upravljanja šumama u Republici Hrvatskoj, u predmetu *AZTN protiv DDL ZAGREB d.o.o., Zagreb*, na tržištu trgovine na veliko hranom za pse i mačke na teritoriju Republike Hrvatske, u predmetu *AZTN protiv KD Kozala d.o.o., Rijeka*, na tržištu preuzimanja pokojnika za prijevoz izvan Grada Rijeke, u predmetu *AZTN protiv KD Kozala d.o.o., Rijeka*, na tržištu preuzimanja pokojnika za prijevoz izvan Grada Rijeke, u predmetu *AZTN protiv Hrvatske šume d.o.o. UŠP Karlovac*, na tržištu trgovine ogrjevnog drva (bukva, grab, hrast) u UŠP Karlovac, u predmetu *AZTN protiv Luke Vukovar i Nautica Vukovar d.o.o.*, na tržištu opskrbe domaćih brodara

pogonskim gorivom u međunarodnoj plovidbi, u predmetu *AZTN protiv HZZO, Zagreb*, u svezi uvrštenja ortopedskih i drugih pomagala na popis pomagala, u predmetu *AZTN protiv Maziva – Zagreb d.o.o., Zagreb*, na tržištu trgovine na veliko svježim mazivim uljima u RH u predmetu *AZTN protiv HDS-ZAMP*, na tržištu prikupljanja naknada za javno korištenje glazbenih djela na teritoriju Republike Hrvatske, u predmetu *AZTN protiv INA d.d., Zagreb*, na tržište davanja u zakup prostora radi postavljanja samoposlužnih aparata za hladne i tople napitke na teritoriju Republike Hrvatske, u predmetu *OT-Optima Telekom d.d., Zagreb protiv HT-Hrvatskih telekomunikacija d.d., Zagreb*, na tržištu širokopojasnog pristupa internetu u Republici Hrvatskoj za privatne korisnike i tržištu pružanje usluge prijenosa televizijskih programa krajnjim privatnim korisnicima u Republici Hrvatskoj.

Nastavno se daje detaljniji opis nekoliko zanimljivih slučajeva (predmeta) iz prakse AZTN-a, a koji se odnosi na utvrđivanje zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika.

3.1. AZTN protiv Adris grupe d.d., Rovinj i TDR-a d.o.o., Rovinj – utvrđena zlouporaba vladajućeg položaja

*U predmetu AZTN protiv ADRIS GRUPE d.d., Rovinj i TDR-a d.o.o., Rovinj*⁶², Agencija je 16. lipnja 2011. donijela rješenje kojim je utvrdila da su ADRIS GRUPA d.d. i TDR d.o.o. koji je pod kontrolom ADRIS GRUPE d.d., **u razdoblju od 15. kolovoza 2004. do 31. prosinca 2010., zlouporabili vladajući položaj provedbom strategije stvaranja mreže isključivih kupaca cigareta na teritoriju Republike Hrvatske, odnosno isključivanja ili ograničavanja pristupa mjerodavnom tržištu konkurenata ADRIS GRUPE d.d. i TDR-a d.o.o., putem općih uvjeta poslovanja koje je primjenjivao TDR d.o.o. i sporazuma o prodaji i promidžbi cigareta koje je TDR d.o.o. sklapao s kupcima - poduzetnicima sa sjedištem u Republici Hrvatskoj počevši od 15. kolovoza 2004. do 30. rujna 2010., a koji su bili na snazi do 31. prosinca 2010.**

Navedenim sporazumima kupcima je bila nametnuta dodatna obveza da sve svoje potrebe ili većinu svojih potreba za cigaretama u određenom razdoblju nabavljaju od TDR-a d.o.o., kao dobavljača koji je takvu kupnju financijski poticao/nagrađivao putem **zabranjenih uvjetovanih retroaktivnih rabata**, odnosno putem **rabata vjernosti**. Primjena rabata vjernosti je imala za posljedicu primjenu nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s drugim poduzetnicima jer pojedini kupci koji su količinski kupili više cigareta nisu ostvarivali veće rabate, budući da je pravo na ostvarenje dodatnog/naknadnog retroaktivnog rabata bilo uvjetovano njihovom vjernošću TDR-u d.o.o., a koja je utvrđivana ovisno o tome koliko su svojih ukupnih potreba za cigaretama pojedini kupci u određenom razdoblju zadovoljavali isključivom kupnjom od TDR d.o.o.

Ovaj postupak Agencija je pokrenula po službenoj dužnosti budući da je ocijenila da je u konkretnom slučaju riječ o postupanjima ADRIS GRUPE d.d. i s njome povezanih poduzetnika, odnosno poduzetnika pod kontrolom ADRIS GRUPE d.d. na

⁶² Rješenje Agencije, klasa: UP/I 030-02/2006-01/082, od 16. lipnja 2011. („Narodne novine“, broj 103/2011).

tržištu, koje ima značajan učinak na tržišno natjecanje, te da je potreba za provedbom postupka u javnom interesu. Mjerodavno tržište u proizvodnom smislu određeno je kao tržište proizvodnje i distribucije (trgovine) cigaretama. Mjerodavno tržište u zemljopisnom smislu određeno je kao teritorij Republike Hrvatske.

Agencija je osobito vodila računa o tome da su tržište proizvodnje, otkupa, obrade i prometa duhana te proizvodnje i trgovine duhanskim proizvodima **specifična tržišta**, koja su zbog značajki duhana i duhanskih prerađevina kao proizvoda, uređena nizom posebnih propisa, bez obzira je li pri tome riječ o gospodarskom ili pak zdravstvenom aspektu regulacije proizvodnje, prometa i uporabe duhana i duhanskih prerađevina. Zakonom o duhanu propisano je koje uvjete pravne osobe moraju ispunjavati da bi se mogle obavljati djelatnost proizvodnje duhanskih proizvoda. S druge strane, Zakonom o ograničavanju uporabe duhanskih proizvoda uvedene su vrlo stroge mjere radi ograničavanja uporabe duhanskih proizvoda, kojima se zabranjuje svako isticanje naziva i logotipa duhanskog proizvoda kroz svjetleće reklame, plitice, stalke za podaju, letke, kataloge i ostale promidžbene materijale na svim prodajnim mjestima gdje se prodaju duhanski proizvodi. Dozvoljeno je objavljivanje podataka o kakvoći i drugim svojstvima duhanskih proizvoda u stručnim knjigama, časopisima i drugim stručnim publikacijama namijenjenim obavješćivanju proizvođača ili prodavača tih proizvoda. Odredbe navedenih zakona mogu se s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja smatrati administrativnim zaprekama pristupa mjerodavnom tržištu osobito kada se radi o novim proizvodima ili ulasku novih konkurenata na tržište.

U provedbi postupka Agencija je prikupila podatke o mjerodavnom tržištu od stranaka u postupku i drugih sudionika na tržištu – konkurenata TDR-a d.o.o., od 40 poduzetnika kupaca TDR-ovih proizvoda, od Hrvatske gospodarske komore te od Središnjeg ureda Carinske uprave. Tijekom postupka Agencija je strankama u postupku uputila **preliminarnu obavijest o utvrđenim činjenicama, okolnostima i zaključcima u postupku** (engl. statement of objections), te obavijest o konačno utvrđenim činjenicama, okolnostima i zaključcima u postupku. Stranke u postupku su se pisanim putem očitovale i iznijele svoje primjedbe na Obavijest Agencije o utvrđenim činjenicama, okolnostima i zaključcima u postupku. Tijekom cijelog postupka stranke su imale mogućnost davati pisane izjave i očitovanja Agenciji, što su i činile, te je strankama na kraju postupka također dana mogućnost da se na usmenoj raspravi neposredno očituju o bitnim činjenicama u postupku. Nakon održavanja usmene rasprave dokazni je postupak dovršen, kao i sveobuhvatna pravna i ekonomska analiza u ovom predmetu, na čemu je i temeljena odluka Agencije.

Analizom tržišnog položaja TDR-a d.o.o. Agencija je utvrdila kako tržišni udjel navedenog poduzetnika u promatranom razdoblju na mjerodavnom tržištu nije iznosio manje od 70%. Tržišni udjel tog poduzetnika višestruko je bio veći od tržišnog udjela njegovog najjačeg konkurenta. Nadalje, utvrđeno je kako je riječ o poduzetniku sa značajnom tržišnom snagom na mjerodavnom tržištu budući da je isti neizbježan trgovački partner na tržištu trgovine cigareta u Republici Hrvatskoj. TDR d.o.o. je jedini proizvođač cigareta u Republici Hrvatskoj. Imajući u vidu navedeno,

Agencija je utvrdila kako se **TDR d.o.o. nalazi u vladajućem položaju na mjerodavnom tržištu.**

U postupku koji je proveden utvrđeno je da je u razdoblju od 15. kolovoza 2004. do 31. prosinca 2010., putem sporazuma koje je sklapao s poduzetnicima-kupcima cigareta iz svog asortimana, bez obzira na razinu distributivnog lanca TDR-ovih cigareta, TDR d.o.o. imao za cilj stvoriti mrežu isključivih kupaca cigareta TDR-a d.o.o. na teritoriju Republike Hrvatske. Naime, u analiziranim sporazumima su sadržane **ograničavajuće odredbe koje za cilj imaju isključivanje konkurenata s tržišta, odnosno sprječavanje pristupa konkurentima mjerodavnom tržištu, kroz individualizirane količinske obveze kupnje za poduzetnike-kupce, čije je ispunjenje nagrađivano isplatom dodatnih/naknadnih retroaktivnih rabata.** Individualni količinski pragovi kupnje za svakog kupca pojedinačno određivani su u odnosu na cjelokupnu potražnju ili pak u odnosu na najveći dio potražnje određenog kupca u određenom referentnom, kontrolnom razdoblju. Od kolovoza 2004. i tijekom 2005. TDR d.o.o. je kupcima nudio dodatni retroaktivni rabat ukoliko u zadanom kvartalnom (tromjesečnom) razdoblju ostvare ciljni udjel u prodaji njegovih cigareta. Ciljni udjel kupca za naredni kvartal definira se kao ostvareni udio u prodaji kupca u odgovarajućem kvartalu prethodne godine. Od 2006. godine TDR d.o.o. umjesto ciljnih udjela u prodaji njegovih cigareta kao uvjet za dodjelu dodatnog retroaktivnog rabata uvodi **planirane količine prodaje.** Kupac će ostvariti pravo na naknadni rabat ukoliko u određenom šestomjesečnom razdoblju ostvari prodaju proizvoda sukladno planiranoj prosječnoj tjednoj razini s tolerancijom od +/- 5,00 posto za svaki tjedan razdoblja, te u ukupnom razdoblju ostvari prodaju koja je veća od ukupne planske količine.

Bez obzira na to kojim je pojmom u ugovorima označena individualna obveza praga kupnje za kupca: kao ciljni udjel ili pak planirana prosječna tjedna razina, pa čak i slučaju kad su dozvoljena određena odstupanja od individualne obveze praga kupnje, cilj postavljanja takve obveze od strane TDR-a d.o.o. je isti: obvezati kupca da svoje cjelokupne potrebe ili njihov najveći dio zadovoljava od TDR-a d.o.o., koji mu zauzvrat, retroaktivno, protekom određenog, kontrolnog razdoblja, ukoliko dostigne unaprijed postavljene pragove kupnje, odobrava rabat. Kontrolno razdoblje u 2004. i 2005. bilo je jednomjesečno, odnosno od 2006. kontrolno razdoblje je šestomjesečno. U tom slučaju kupac se neće odlučiti za kupnju konkurentskih proizvoda, jer se na taj način dovodi u rizik da ne dostigne postavljene obveze praga kupnje i da stoga izgubi pravo na isplatu rabata, budući da se rabat isplaćuje retroaktivno.

Dodatni retroaktivni rabat je imao visok udjel u ukupnim rabatima koje je bilo moguće ostvariti pa je zapravo imao poticajan učinak na kupce da kupuju isključivo ili gotovo isključivo TDR-ove cigarete. Budući da je više od 90 posto svih ključnih TDR-ovih kupaca u razdoblju od 2004. do 2009. ostvarilo dodatni retroaktivni rabat, to znači da je on proizveo **učinak vezivanja kupaca,** jer su najveći dio svojih potreba (u prosjeku preko 80 posto) oni podmirivali cigaretama iz asortimana TDR-a d.o.o. Iako su se tijekom promatranog razdoblja uvjeti (u smislu iznosa) za ostvarivanje rabata smanjivali, jednako kao i tržišni udjel TDR-a d.o.o., i

nadalje je do kraja promatranog razdoblja u ukupnoj strukturi rabata, dodatni/naknadni rabat bio značajan i poticao je kupce na isključivu ili gotovo isključivu kupnju TDR-ovih cigareta. Na taj način je TDR d.o.o. proizvodio učinak otežanog pristupa TDR-ovih konkurenata mjerodavnom tržištu i tako ograničavao tržišno natjecanje zlouporabom vladajućeg položaja.

Analizom Ugovora o prodaji duhanskih proizvoda sklopljenih sa malim i srednjim kupcima koji je u primjeni u razdoblju od 2008. do 31. prosinca 2010. utvrđeno je da se uvodi i obveza isključive kupnje cigareta od TDR-a d.o.o. za sve kupce koji kupuju proizvode TDR-a d.o.o. radi njihove prodaje u maloprodaji. Poduzetniku u vladajućem položaju, u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, osobito nije dopušteno sklapati ugovore koji imaju elemente ekskluzivnosti, odnosno obvezati kupca da kupuje isključivo od tog poduzetnika, te mu pri tom odobravati rabate kao financijsku korist odnosno nagradu za takvo ekskluzivno ponašanje. Ugovori o prodaji duhanskih proizvoda sklapani su na neodređeno vrijeme.

TDR d.o.o. je, nadalje, s kupcima sklapao i Ugovore o zakupu i pružanju marketinških usluga. Sastavni dio tih ugovora bio je i **Vodič za kategorizaciju, opremanje i način izlaganja proizvoda na prodajnim mjestima**. Sukladno Vodiču, TDR d.o.o. je prema mjesečnoj količini prodaje njegovih cigareta i atraktivnosti prodajnog mjesta, razlikovao A, B i C prodajna mjesta. Vodičem koji je bio u primjeni tijekom 2006., 2007., 2008., 2009. do 31. prosinca 2010., strategija isključivanja konkurenata s mjerodavnog tržišta osobito je naglašena jer na mjerodavnom tržištu trgovine cigaretama na kojem je promocija cigareta gotovo u potpunosti ograničena zakonskim odredbama kategorizacija prodajnih mjesta pri oglašavanju dodatno ograničava mogućnost vidljivosti tržišnih takmaca TDR-a d.o.o., budući da za prodajna mjesta A i B kupci moraju izlagati samo materijale TDR-a d.o.o., dok je u slučaju prodajnog mjesta C 25 posto prostora slobodno za druge poduzetnike. Naime, analiza je pokazala da, kada bi kupci TDR-a d.o.o. imali, makar teoretsku, mogućnost prodavati cigarete njegovih tržišnih takmaca, **cigarete konkurencije bi, osobito ako su nove, ostale nepoznate i nevidljive kupcima**, budući da je njihova izloženost na polici trgovca jedini način da se približe kupcima kako bi se ostvarili preduvjeti za uspješnu prodaju duhanskih proizvoda, osobito u situaciji u kojoj je reklamiranje duhanskih proizvoda zakonski gotovo u cijelosti ograničeno, kao što je to slučaj na tržištu Republike Hrvatske. Također, Vodič za kategorizaciju, opremanje i način izlaganja proizvoda na prodajnim mjestima dodatno predviđa i **vremensko onemogućavanje promocije cigareta iz asortimana konkurenata TDR-a d.o.o.** Ugovori o zakupu i pružanju marketinških usluga sklapani su na razdoblje od 5 godina uz pravo prvenstva TDR-a na produžavanje ovog Ugovora pošto isti bude istekao, i to pod uvjetima iz ovog Ugovora, odnosno po najpovoljnijim uvjetima koji budu tada važili na tržištu. Zauzvrat TDR d.o.o. je kupcima dodjeljivao naknadu za pružanje marketinških usluga u određenom postotnom iznosu od vrijednosti prometa ostvarenog prodajom TDR-ovih proizvoda u obračunskom razdoblju. Opisano postupanje TDR-a d.o.o. predstavlja zlouporabu vladajućeg položaja **primjenom nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s drugim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju, te uvjetovanjem sklapanja ugovora pristankom drugih ugovornih strana na dodatne obveze,**

koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u nikakvoj vezi s predmetom tih ugovora.

S obzirom na to da je postupak vođen prema Zakonu o zaštiti tržišnog natjecanja iz 2003., Agencija je nadležnom prekršajnom sudu u Rovinju podnijela optužni prijedlog za pokretanje prekršajnog postupka i izricanje novčanih kazni zbog zlouporabe vladajućeg položaja protiv Adris grupe i TDR-a i njihovih odgovornih osoba. Agencija je zaprimila tužbu Adris grupe d.d. i TDR d.o.o. 15. rujna 2011., te Upravnom sudu Republike Hrvatske u otvorenom roku dostavila odgovor na tužbu. Upravni spor je u tijeku.

3.2. AZTN protiv TDR d.o.o., Rovinj – odbačena inicijativa za pokretanje postupka vezano uz novu prodajnu politiku TDR d.o.o. koja je u primjeni od 1. siječnja 2011.

*Temeljem inicijative **Udruge trgovaca Međimurja, TO „Buba“, Zagreb, Smoking d.o.o., Zagreb i Kaerotrade d.o.o., Zagreb** za pokretanje postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja zlouporabom vladajućeg položaja protiv **TDR-a d.o.o., Rovinj**, Agencija je provela prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu i utvrdila da nema dostatnih indicija za pokretanje postupka, te je predmetnu inicijativu odbacila⁶³.*

Naime, podnositelji inicijative naveli su da je TDR d.o.o. novom prodajnom politikom koja je u primjeni od 1. siječnja 2011., izravno odnosno neizravno nametao nepravedne prodajne cijene i druge nepravedne trgovinske uvjete, a da je sklapanje ugovora uvjetovao pristankom drugih ugovornih strana na dodatne obveze, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u izravnoj vezi s predmetom ugovora. Podnositelji inicijative su odbili sklopiti ugovore s TDR-om d.o.o. o prodaji njihovih cigareta, te su od Agencije zatražili da donese privremenu mjeru kojom bi TDR-u d.o.o. naložila primjenu sporazuma koji su bili na snazi do 31. prosinca 2010.

Agencija je provela prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu distribucije (trgovine) cigaretama u Republici Hrvatskoj, analizirala je ugovore o prodaji duhanskih proizvoda, ugovore o zakupu prodajno-skladišnog prostora te pripadajuće anekse tim ugovorima koje je TDR d.o.o. sklapao s kupcima počevši od listopada 2010. do kolovoza 2011..

Na temelju provedenog prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu Agencija je utvrdila kako nema dostatnih indicija da je TDR d.o.o. novom prodajnom politikom koja je u primjeni od 1. siječnja 2011. zlorabio vladajući položaj na tržištu trgovine cigaretama u Republici Hrvatskoj, niti da je njezino kratko razdoblje primjene moglo imati negativne učinke na tržišno natjecanje na tom tržištu.

⁶³ Inicijativa Udruge trgovaca Međimurja, TO "Buba", Zagreb, Smoking d.o.o., Zagreb i Kaerotrade d.o.o., Zagreb dostavljena je Agenciji 24. siječnja 2011. Inicijativa je odbačena zaključkom Agencije, klasa: UP/I 030-02/2011-01/003 od 13. listopada 2011., objavljeno na Internet stranici Agencije.

Upravo u tome razdoblju došlo je do ubrzanog smanjivanja tržišnog udjela TDR-a d.o.o. na tržištu trgovine cigaretama u Republici Hrvatskoj. Naime, na tržištu trgovine cigaretama u Republici Hrvatskoj je u analiziranom razdoblju dodatno pojačan konkurentski pritisak na TDR d.o.o. kao vodećeg poduzetnika, što je za posljedicu imalo pad njegovog tržišnog udjela, dok su istodobno tržišni udjeli TDR-ovih konkurenata u porastu, i to u uvjetima kada ukupno tržište pada s obzirom na stalan trend smanjivanja potražnje za cigaretama u Hrvatskoj. Takvo kretanje tržišnih udjela pokazuje da su krajnji potrošači dio konzumacije TDR-ovih cigareta zamijenili cigaretama konkurenata.

Udjel marže od prodaje cigareta u ukupno ostvarenoj marži trgovaca nizak je kod sva tri kanala prodaje (trgovine, benzinske postaje, specijalisti). Stoga se ne može očekivati da bi bilo koja od spomenutih kategorija trgovca svoju profitabilnost mogla temeljiti isključivo na poslu prodaje cigareta, već uspješnost toga dijela poslovanja ovisi o ukupnom prodajnom asortimanu svakog trgovca.

Analiza novih ugovora koje je TDR nudio trgovcima, a koji su u primjeni od 1. siječnja 2011. pokazala je da su pravni poslovi prodaje i marketinga cigareta temeljem Ugovora o prodaji duhanskih proizvoda i Ugovora o zakupu prodajno-skladišnog prostora uvođenjem nove prodajne politike TDR-a d.o.o. sada u potpunosti odvojeni. Odredbe ugovora o prodaji kupcima (trgovcima) više ne nude ciljne udjele koji se izračunavaju u odnosu na sve ili najveći dio njihove potrebe za cigaretama, odnosno naknada za distribuciju cigareta ovisi isključivo o prodanim količinama TDR-ovih cigareta. Također, analizirani ugovori ne sadrže odredbe o dodatnom rabatu koji bi se obračunavao retroaktivno, ovisno o lojalnosti određenog kupca TDR-u. Odredbe Ugovora o zakupu, pak, predviđaju naknadu za zakup prodajno-skladišnog prostora koja ovisi o površini zakupljenog prostora i atraktivnosti lokacije prostora koji se zakupljuje, a ni u kojem slučaju nije vezana uz količinu prodaje cigareta iz asortimana tog poduzetnika. TDR se svojom novom prodajnom politikom obvezao na to da maksimalni prostor koji će ubuduće zakupljivati na bilo kojem prodajnom mjestu kupca svojih cigareta, ne može biti veći od njegovog tržišnog udjela u prodaji cigareta koji je ostvaren u godini koja prethodi sklapanju ugovora o zakupu. S obzirom na trend pada njegovog tržišnog udjela koji je bio osobito izražen u prvom dijelu 2011., za očekivati je da će maksimalni prostor za zakup od strane TDR-a u 2012. biti dodatno smanjen u odnosu na 80 % prostora koji mu je bio dopušten ove godine. Na taj način je TDR-ovom konkurentima osiguran prostor za zakup, odnosno, izlaganje njihovih cigareta na svim prodajnim mjestima čime bi se dodatno trebala potaknuti i ponuda cigareta iz asortimana svih konkurenata na hrvatskom tržištu, a u korist potrošača.

Agencija je utvrdila da TDR s trgovcima sklapa ugovore o prodaji bez istodobnog sklapanja ugovora o zakupu prodajno-skladišnog prostora što potvrđuju podaci o oko četiri tisuće potpisanih ugovora o prodaji i oko dvije tisuće potpisanih ugovora o zakupu.

Utvrđeno je da za nabavu cigareta iz asortimana TDR-a nije ni potrebno potpisati Ugovor o prodaji duhanskih proizvoda nego da ih je moguće nabaviti od TDR-a putem narudžbenice ili, pak, od nekog od distributera njegovih cigareta.

Agencija, pak, nikako nije mogla prihvatiti inicijativu za donošenjem privremene mjere koju su predlagali podnositelji inicijative zahtijevajući da se na snagu vrati prodajna politika TDR-a koja je vrijedila do 31. prosinca 2010., za koju je Agencija prethodno opisanim rješenjem od 16. lipnja 2011. utvrdila da je riječ o zlouporabi vladajućeg položaja toga poduzetnika, odnosno da se radi o teškoj povredi Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja.

Udruge trgovaca Međimurja, TO „Buba“, Zagreb, Smoking d.o.o., Zagreb i Kaerotrade d.o.o., **nisu podnijele tužbu upravnom sudu protiv ovog zaključka Agencije.**

3.3. Dubrovnik Airline d.o.o., Dubrovnik protiv INA-Industrija nafte d.d., Zagreb- utvrđena zlouporaba vladajućeg položaja

U predmetu **Dubrovnik Airline d.o.o., Dubrovnik protiv INA-Industrija nafte d.d., Zagreb**⁶⁴ Agencija je rješenjem utvrdila da je INA -Industrija nafte Zagreb d.d. kao jedini trgovac na veliko mlaznim gorivom JET A-1 u Republici Hrvatskoj i jedini pružatelj usluge opskrbe zrakoplova mlaznim gorivom JET A-1 u zračnim lukama u Republici Hrvatskoj u razdoblju **od 21. travnja 2008. do 19. svibnja 2011., ograničila tržišno natjecanje zlouporabom vladajućeg položaja na mjerodavnom tržištu trgovine na veliko mlaznim gorivom JET A-1 u Republici Hrvatskoj i opskrbe zrakoplova mlaznim gorivom JET A-1 u zračnim lukama u Republici Hrvatskoj ugovaranjem cijene mlaznog goriva JET A-1 na netransparentan način, primjenom različitih kriterija pri određivanju cijene avio goriva kojim opskrbljuje poduzetnika Dubrovnik Airline d.o.o. i druge domaće kupce, od onih kriterija koje koristi pri formiranju cijene istog mlaznog goriva za inozemne kupce. Time je primjenom nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s drugim poduzetnicima, tog poduzetnika, odnosno kategoriju domaćih kupaca, doveo u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju, odnosno kategoriju inozemnih kupaca, u smislu članka 16. stavka 2. točke 3. ZZTN-a.**

Analizom ugovora o prodaji utvrđeno je kako je INA u razdoblju od 2008. do 2010. sklapala dvije vrste tipskih ugovora u kojima je **kategorizirala svoje kupce ovisno o njihovom sjedištu**, pa je tako razlikovala ugovore o prodaji koje sklapa s kupcima sa sjedištem u Republici Hrvatskoj te ugovore o prodaji koje sklapa s kupcima sa sjedištem izvan Republike Hrvatske. U slučaju domaćih kupaca **cijena u osnovnim ugovorima** definirana je kao cijena iz službenog cjenika INE koji se dvotjedno dostavlja kupcima te koji sadrži nekoliko kategorija strukture prodajne cijene, dok je u slučaju inozemnih kupaca cijena definirana kao iznos Platt's kotacije (pokazatelj kretanja cijene naftnih derivata na svjetskoj razini koji se koristi pri izračunu domaćih cijena naftnih derivata, sukladno Zakonu o tržištu nafte i naftnih derivata) uvećana za iznos premije za pojedinu zračnu luku. Budući da je domaćim kupcima razvidna tek kategorija neto prodajne cijene a nemaju uvid u temelj prodajne cijene, visinu Platt's kotacije, način iskaza prodajne cijene za tu kategoriju kupaca nedvojbeno je manje transparentan.

⁶⁴ Rješenje Agencije: UP/I 030-02/2009-01/035 od 19.svibnja2011. („Narodne novine“, broj 79/2011).

Agencija je utvrdila da je **primjena različitih načina izračuna cijena prema domaćim i inozemnim kategorijama kupaca u zračnoj luci Dubrovnik, u razdoblju od 16. lipnja do 16. studenoga 2008. godine, rezultirala i različitim prodajnim cijenama mlaznog goriva JET A-1 za svaku kategoriju kupaca.**

Osim toga, Agencija je utvrdila kako u slučaju poduzetnika Croatia Airlines d.d. postojalo dodatno odstupanje od načina iskazivanja prodajne cijene kojeg je primjenjivala INA u slučaju domaćih kupaca. Croatia Airlines d.d. imao je na poseban način iskazanu prodajnu cijenu u odnosu na domaće i u odnosu na inozemne kupce. Međutim, udio Croatia Airlinesa d.d. u prodaji Ininog mlaznog goriva JET A-1 domaćim prijevoznicima od preko 70 %, i udio u ukupnoj prodaji svim kupcima od preko 60 %, činio je poseban popust vezan isključivo uz obujam pribavljenih proizvoda za tog poduzetnika opravdanim, odnosno u ovom konkretnom slučaju nije bila riječ o primjeni nejednakih uvjeta na istovrsne poslove u smislu članka 16. stavka 2. točke 3. ZZTN-a.

U svojoj odluci Agencija nije utvrdila opravdanost primjene različitih kriterija pri određivanju cijene avio goriva JET A-1 za domaće kupce u odnosu na poduzetnika Croatia Airlines d.d. i strane avioprijevoznike, a koje postupanje je imalo za posljedicu stavljanje poduzetnika Dubrovnik Airline d.o.o., odnosno domaćih kupaca, u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju, odnosno inozemne kupce u smislu članka 16. stavka 2. točke 3. ZZTN-a.

Agencija je navedenim rješenjem **naložila INI da u roku od tri mjeseca od dana dostave rješenja, izmijeni odredbe o cijeni mlaznog goriva JET A-1 u ugovorima o prodaji s domaćim kupcima na način da cijena mlaznog goriva JET A-1 bude na jasan, transparentan i nediskriminirajući način određena prema domaćim i inozemnim kupcima. INA je u lipnju 2011. dostavila Agenciji novosklopljene ugovore sa svojim domaćim kupcima, u kojima je cijena mlaznog goriva JET A-1 određena prema jasnoj, transparentnoj i nediskriminirajućoj metodologiji.**

Ina je u cijelosti izvršila nalog iz predmetnog rješenja Agencije.

Sukladno članku 75. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja⁶⁵ koji je stupio na snagu 1. listopada 2010., zahtjevi za pokretanje postupaka za koje je nadležna Agencija zaprimljeni do 30. rujna 2010., kao i postupci koji su pokrenuti u Agenciji do 30. rujna 2010., okončavaju se primjenom odredaba Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, broj: 122/2003). Stoga je Agencija predmetni postupak provela i okončala sukladno ZZTN-u iz 2003., te je sukladno članku 60. navedenog zakona, protiv poduzetnika INA i odgovorne osobe u tom poduzetniku, podnijela optužni prijedlog nadležnom prekršajnom sudu. Međutim, Prekršajni sud u Zagrebu se oglasio stvarno nenadležnim za izricanje kazne, budući da je stupio na snagu novi ZZTN iz 2009. sukladno kojemu Agencija samostalno izriče upravno-kaznene mjere za povrede odredbi ZZTN-a. INA d.d. je Upravnom sudu Republike Hrvatske

⁶⁵ „Narodne novine“, broj 79/2009.

podnijela tužbu protiv predmetnog rješenja Agencije, ali je Visoki upravni sud Republike Hrvatske⁶⁶ tužbu odbio i potvrdio u cijelosti rješenje Agencije⁶⁷.

3.4. KINO ZADAR FILM d.d., Zadar protiv BLITZ d.o.o., Zagreb i DUPLICATO MEDIA d.o.o., Zagreb – nije utvrđena zlouporaba vladajućeg položaja

Za razliku od prethodno navedenih primjera utvrđene zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu, Agencija je u predmetu **KINO ZADAR FILM d.d., Zadar protiv BLITZ d.o.o., Zagreb i DUPLICATO MEDIA d.o.o., Zagreb**⁶⁸ rješenjem odbila zahtjev predmetnog poduzetnika kao na zakonu neosnovan. Agencija je mjerodavnim tržištem u proizvodnom smislu utvrdila tržište kino distribucije, dok je mjerodavnim tržištem u zemljopisnom smislu utvrdila teritorij Republike Hrvatske. Prilikom definiranja mjerodavnog tržišta kino distribucije na teritoriju Republike Hrvatske, Agencija je utvrdila kako je s njim neraskidivo **povezano i tržište javnog prikazivanja filmova**, čiju je strukturu također analizirala, kako na razini Republike Hrvatske, tako i na razini grada Zadra. Iz dostavljenih očitovanja i podataka prikupljenih tijekom postupka Agencija je utvrdila kako se **Blitz nalazi u vladajućem položaju na mjerodavnom tržištu kino distribucije na teritoriju Republike Hrvatske**

Međutim, nakon provedenog postupka utvrđeno je kako **u postupku nije dokazano da su Blitz i Duplicato zlouporabili vladajući položaj na tržištu kino distribucije u Republici Hrvatskoj primjenom nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s drugim poduzetnicima, čime bi na povezanom tržištu javnog prikazivanja filmova u gradu Zadru Kino Zadar film doveli u nepovoljan položaj u odnosu na njegovog konkurenta, Blitz-Cinestara Adriju.**

Naime, zahtjev Kina Zadar film zaprimljen je u trenutku kada je taj poduzetnik bio u vladajućem položaju na tržištu javnog prikazivanja filmova u gradu Zadru te se zbog dolaska velikog konkurenta povezanog s vodećim kino distributerom na području Republike Hrvatske zabrinuo za svoj položaj na tržištu.

U Republici Hrvatskoj povezivanje kino distributera i prikazivača nije ograničeno posebnim zakonskim propisima, no ono ima negativnih posljedica koje se prije svega očituju u smanjenju broja nezavisnih kino prikazivača, koji na malim tržištima teško mogu opstati pored velikih kino prikazivača vertikalno povezanih s kino distributerima. Iz tog je razloga zabrinutost Kina Zadar film zbog dolaska Blitz-Cinestara Adrije bila sasvim opravdana.

U postupku su analizirane sve relevantne činjenice i provedeni svi raspoloživi dokazi te je utvrđeno kako zahtjev Kina Zadar film koji se odnosi na odbijanje opskrbe filmovima od strane Blitz-a i njegovog povezanog poduzetnika Duplicata nije utemeljen. Naime, u razdoblju od otvaranja kina „Cinestar“ u Zadru do kolovoza

⁶⁶ Temeljem članka 9. Zakon o izmjenama Zakona o sudovima („Narodne novine“, broj 130/2011) Upravni sud Republike Hrvatske od 1. siječnja 2012. nastavlja s radom kao Visoki upravni sud Republike Hrvatske.

⁶⁷ Presuda Visokog upravnog suda Republike Hrvatske, Us-7153/2011-8 od 9. veljače 2012. („Narodne novine“, broj 35/2012).

⁶⁸ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 030-02/2008-01/80, od 24. veljače 2011. „Narodne novine“, broj 88/2011.

2010., Kino Zadar film je prikazivao 60 % - 70 % naslova iz distribucije Blitza i Duplicata, od čega 30 % - 40 % posto na datum nacionalnog otvaranja.

Od 40 najuspješnijih filmova u 2009. i 2010. godini, Kino Zadar film prikazivao je 80 % - 90 % filmova iz distribucije Blitza i Duplicata, od čega 60 % - 70 % filmova na dan nacionalnog otvaranja. Takvi podaci ukazuju na zaključak da su Kinu Zadar film najuspješniji filmski naslovi iz distribucije Blitza i Duplicata u pravilu bili dostupni na najraniji mogući datum, datum nacionalnog otvaranja.

Vezano za pojedine filmske naslove koje je Blitz odbio ustupiti Kinu Zadar film za nacionalno otvaranje, utvrđeno je kako Blitz pritom primijenio kriterije koji su isključivo ekonomske prirode, a koje je bio dužan primjenjivati sukladno preuzetim obvezama iz ugovora o licenciji sklopljenih s poduzetnicima UIP i Warner Bros.

Ispitani su i navodi Kina Zadar film koji se tiču primjene instituta minimalne garancije, nepravodobne dostave zaključnica, sastavljanja kino programa i dostave reklamnih materijala s otisnutom oznakom konkurenta te je zaključeno kako u postupanju Blitza i Duplicata nisu utvrđeni elementi neizravnog odbijanja opskrbe. Nadalje, utvrđeno je kako potpisivanjem Ugovora o javnom prikazivanju filmova Blitz nije Kinu Zadar film nametnuo nepravredne trgovinske uvjete.

Iako su u postupku utvrđene određene nepravilnosti u postupanju Blitza i Duplicata, zaključeno je kako one nisu za posljedicu imale narušavanje tržišnog natjecanja.

Međutim, Blitz je kao poduzetnik u vladajućem položaju na tržištu kino distribucije u Republici Hrvatskoj upozoren kako ne smije ubuduće buditi nikakvu sumnju u opravdanost svog postupanja i ima posebnu odgovornost, kako osobno tako i putem svog izvršnog distributera Duplicata, **jednako postupati prema svim prikazivačima**. Blitz je posebno upozoren kako će zbog visoke koncentriranosti tržišta kino distribucije i javnog prikazivanja filmova na području Hrvatske, njegove kapitalne i personalne povezanosti s Blitz-Cinestarom te kontrole nad Duplicatom, Agencija i ubuduće sukladno važećim propisima o zaštiti tržišnog natjecanja pozorno pratiti način poslovanja tih poduzetnika.

3.5. AZTN protiv KD Kozala d.o.o., Rijeka – odbačena inicijativa

U dva odvojena predmeta, **AZTN protiv KD Kozala d.o.o., Rijeka**⁶⁹, Agencija je odbacila inicijative kojima se tražilo pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja protiv poduzetnika KD Kozala d.o.o. u vezi s djelatnošću obavljanja prijevoza pokojnika na području grada Rijeke.

⁶⁹ Riječ je o zaključku Agencije u predmetu klase: UP/I 030-02/2011-01/005 od 19. svibnja 2011., objavljeno na Internet stranici Agencije i o zaključku Agencije u predmetu klase: UP/I 030-02/11-01/015 od 2. lipnja 2011., objavljeno na Internet stranici Agencije.

Naime, poduzetnik Pogrebne usluge „Gloria“ zatražio je pokretanje postupka pred Agencijom budući da je KD Kozala, prema njegovim navodima, uvjetujući mu preuzimanje pokojnika iz rashladnog uređaja za prijevoz izvan Grada Rijeke dostavom dokaza o sklopljenoj koncesiji za prijevoz pokojnika s jedinicom lokalne samouprave u kojoj se taj pokojnik sahranjuje, postupala suprotno odredbi članka 8. Odluke o obavljanju pogrebnih poslova na području Grada Rijeke. Poduzetnik KD Ivanj d.o.o. smatrao je spornim postupanje KD Kozale temeljeno na članku 2. navedene Odredbe, sukladno kojoj KD Kozala ima isključivo pravo preuzeti pokojnika od mjesta smrti te ga smjestiti u rashladni uređaj u svojim prostorijama, a koje je prema njegovom mišljenju suprotno odredbama Zakona o komunalnom gospodarstvu. Osim toga, KD Ivanj smatrao je spornom i okolnost kako je, u situaciji kad se pokojnik ima pokopati na području druge jedinice lokalne samouprave, isključen iz obavljanja prijevoza te osobe.

Vezano za navedene inicijative, Agencija je utvrdila da je način obavljanja predmetne djelatnosti i nadzor nad provedbom uređen odredbama Zakona o komunalnom gospodarstvu (ZoKG). Vlada Republike Hrvatske i nadležno ministarstvo provode nadzor zakonitosti rada, dok inspekcijski nadzor nad provedbom tog zakona obavljaju gospodarski inspektori Državnog inspektorata, osim ako tim zakonom nije drukčije određeno.

U konkretnom slučaju Agencija je utvrdila kako je KD Kozala postupala **sukladno odredbama ZoKG-a** i sukladno stajalištu nadležnog nadzornog tijela, Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva. U takvom slučaju, Agencija nije ovlaštena preispitivati opravdanost takvog postupanja, budući da se **djelatnost prijevoza pokojnika ne može promatrati isključivo sa stajališta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja**.

Takav je stav zauzeo i **Ustavni sud Republike Hrvatske**, koji je u svojem rješenju od 8. studenoga 2005., pod poslovnim brojem: U-I-2777/2004, objavljenom u „Narodnim novinama“, broj 138/2005, istaknuo kako se zbog specifičnih uvjeta koji su vezani uz njezinu narav i njezino svojstvo javne službe, **komunalna djelatnost** vezana uz prijevoz umrle osobe, uključujući njezin prijevoz od mjesta smrti do mrtvačnice na groblju ili krematoriju, ne može razmatrati isključivo sa stajališta poduzetničkih i tržišnih sloboda u smislu članka 49. Ustava.

Po ocjeni Ustavnog suda, zakonodavac je prilikom uređivanja prijevoza umrle osobe od mjesta smrti do mrtvačnice na groblju ili krematoriju kao komunalne djelatnosti polazio od članka 134. Ustava, imajući u vidu **poseban javni interes** vezan uz njegovo obavljanje. Promjena pravne naravi određene djelatnosti, prema mišljenju Ustavnog suda, nužno zahtijeva prilagodbu novim uvjetima poslovanja svih subjekata koji se tom djelatnošću bave.

3.6. AZTN protiv Luka Vukovar d.o.o. i Nautica Vukovar d.o.o. – odbačena inicijativa

Agencija je odbacila inicijativu poduzetnika **HRB Dunavski Lloyd-Sisak d.o.o.**⁷⁰, sa sjedištem u Sisku, za pokretanje postupka Agencije po službenoj dužnosti radi utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja **protiv poduzetnika Luka Vukovar d.o.o.**, i **Nautica Vukovar d.o.o.**, oba sa sjedištem u Vukovaru.

U predmetnoj inicijativi Dunavski Lloyd-Sisak je u bitnome naveo kako je isključivo zbog hrvatskih propisa doveden u podređeni položaj, vezano uz **cijenu pogonskog goriva** kojim se opskrbljuje u Vukovaru od strane poduzetnika Nautica Vukovar. Cijena za hrvatske brodare iznosi oko 2.100 USD/t, a za sve strane brodare oko 1.000 USD/t. Prema podnositelju inicijative, na taj način se strani brodari dovode u povoljniji položaj u odnosu na domaće brodare.

Razmatrajući predmetnu inicijativu, Agencija je utvrdila kako je opskrba domaćih i stranih brodova u međunarodnoj riječnoj plovidbi pogonskim gorivom kao domaćom ili stranom robom, moguća kroz izvozni postupak pod uvjetom osiguranja neprekidnog carinskog nadzora te uz uvjete i način propisan Pravilnikom o posebnostima carinskog postupka u međunarodnom pomorskom, riječnom i zračnom prometu („Narodne novine“, broj 62/2000 i 81/2000).

Vezano uz navedeno, člankom 79. stavkom 1. točkom 2. Zakona o trošarinama („Narodne novine“, broj 83/2009), predviđeno je oslobođenje od plaćanja trošarine na energente koji se otpremaju i koriste kao pogonsko gorivo za plovidbu u međunarodnom prometu, osim za privatne izletničke plovne objekte i plovila.

Tijekom prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, podnositelj inicijative se očitovao kako je, velikim dijelom zahvaljujući intervenciji AZTN-a, te uz Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture, problem vezan uz opskrbu domaćih brodara u međunarodnoj plovidbi riješen. Od 2. svibnja 2011. HRB Dunavski Lloyd-Sisak d.o.o. ne plaća trošarinu na pogonsko gorivo koje kupuje kod Nautice Vukovar u režimu međunarodne plovidbe.

3.7. AZTN protiv IGH d.d., Zagreb – odbačena inicijativa

Agencija je zaključkom odbacila inicijativu poduzetnika **A.R.M.A.C.O.M. d.o.o., Ližnjan**, za pokretanje postupka protiv poduzetnika **IGH d.d.** za utvrđivanje sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja zlouporabom vladajućeg položaja na **tržištu certificiranja cementa**⁷¹.

Inicijativa A.R.M.A.C.O.M.-a se prije svega odnosila na to da je izmjena propisa o certificiranju cementa dovela do toga da je na tržištu ostao samo poduzetnik IGH što je dovelo do porasta cijene cementa, koje su prema mišljenju podnositelja inicijative, puno veće od realnih. Osim toga, u inicijativi je podnositelj inicijative naveo kako je

⁷⁰ Zaključak Agencije, klasa: UP/I 030-02/11-01/006 od 31.kolovoza 2011., objavljeno na Internet stranici Agencije.

⁷¹ Zaključak Agencije, klasa: 031-02/2011-01/027 od 2. lipnja 2011.

Republika Hrvatska odbila prihvatiti ACAA sporazume koji omogućuju izbjegavanje ponavljanja ispitivanja pojedinih proizvoda ako je ono već napravljeno izvan teritorija Republike Hrvatske te problem s Ministarstvom zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva vezano uz tehničku normu HRN EN 15368:2010.

Agencija je u provedenom prethodnom ispitivanju stanja na mjerodavnom tržištu utvrdila kako se **IGH nalazi u vladajućem položaju na tržištu certificiranja cementa** budući da na teritoriju Republike Hrvatske jedini ima ovlaštenje za provođenje radnji certificiranja cementa. Međutim, svatko tko ispunjava propisane uvjete može obavljati djelatnost certificiranja cementa.

Nastavno, utvrđeno je kako **visoka razlika u cijeni certificiranja prije i poslije 2005. nije posljedica zlorporabe vladajućeg položaja IGH** već je posljedica značajne razlike u sada važećim propisima i onima koji su važili prije 2005. godine, a koja u značajnoj mjeri poskupljuje cijenu certificiranja cementa i to prije svega zbog povećanja broja radnji te učestalosti provođenja pojedinih radnji certificiranja cementa.

Osim toga na povećanje cijene certificiranja jednim dijelom su utjecali i troškovi koje je IGH d.d. imao, a koje je morao ukalkulirati u cijenu certificiranja kao što su **dodatno ulaganje** u osposobljavanje laboratorija, troškovi akreditacije laboratorija i redovnog godišnjeg nadzornog pregleda laboratorija, godišnji trošak amortizacije dijela laboratorijske opreme i dijela laboratorija te troškovi ovlaštenja za cement.

U dijelu inicijative koja se odnosila na pitanje uvrštenja norme HRN EN 15368:2010 Hidrauličko vezivo za nekonstrukcijske primjene – Definicija, specifikacije i kriteriji sukladnosti (EN 15368:2008+A1:2010) u Tehnički propis za cement, a što je potrebno napraviti kako bi se mogao provesti postupak ocjenjivanja sukladnosti od strane IGH, utvrđeno je kako to nije u nadležnosti Agencije, već Ministarstva. Također i prihvaćanje ACAA sporazuma u nadležnosti je Ministarstva, a ne Agencije.

Protiv zaključka Agencije, A.R.M.A.C.O.M. nije podnio tužbu Upravnom sudu Republike Hrvatske.

U nastavku se navode i odbačeni zahtjevi odnosno inicijative za pokretanje postupka u sektoru telekomunikacija.

3.8. OT-Optima Telekom d.d., Zagreb protiv HT-Hrvatskih telekomunikacija d.d., Zagreb – odbačen zahtjev⁷²

Agencija je temeljem zahtjeva OT-Optima Telekom d.d. radi utvrđivanja zlorporabe vladajućeg položaja zbog **niza promotivnih akcija poduzetnika HT-a** provela prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu. Ovo iz razloga kako bi utvrdila ima li dostatno indicija koje bi ukazivale da je postupanje HT-a moglo dovesti do zatvaranja tržišta odnosno do istiskivanja s tržišta ili sprječavanja ulaska na tržište konkurenata HT-a, na način koji je suprotan propisima o zaštiti tržišnog natjecanja i

⁷² Zaključak Agencije, klasa: UP/I 030-02/2009-01/034 od 15. prosinca 2011., objavljeno na Internet stranici Agencije.

koji za posljedicu može imati protutržišne učinke te posljedično može negativno utjecati na dobrobit potrošača, neovisno radi li se o povećanju cijena ili o nekom drugom načinu, kao što je to ograničavanje kvalitete ili sužavanje izbora za potrošače.

Istiskivanje konkurenata s tržišta koje ima protutržišni učinak promatra se kao postupanje kojim se sprječava uspješan pristup stvarnim ili potencijalnim konkurentima na određenom tržištu ili se taj pristup potpuno ukida kao posljedica postupanja poduzetnika u vladajućem položaju, pri čemu je vjerojatno kako će poduzetnik u vladajućem položaju biti u mogućnosti profitabilno povisiti cijene na štetu potrošača.

Na temelju kvantitativnih pokazatelja stanja na **tržištu pružanja usluge širokopojasnog pristupa internetu za privatne korisnike i prijenosa televizijskih programa krajnjim privatnim korisnicima** promatranih u Republici Hrvatskoj, kroz određeno vremensko razdoblje, utvrđeno je kako ti **pokazatelji ne upućuju na zatvaranje tržišta odnosno isključivanje konkurenata s tržišta**. Istodobno, podaci prikupljeni u prethodnom ispitivanju stanja na tržištu ukazuju na **značajan i kontinuiran ulazak novih operatora na mjerodavno tržište**. Štoviše, u promatranom razdoblju **svi operatori bilježe rast broja korisnika iz godine u godinu, s izuzetkom jednog operatora u 2010. u odnosu na 2009. godinu, a nije zabilježen izlazak konkurenata s tržišta**. Unatoč prodajnim promotivnim aktivnostima, **tržišni udjel HT-a se smanjuje**.

Slijedom navedenog, odlučeno je kako u konkretnom slučaju nije bilo uvjeta za pokretanje postupka utvrđivanja sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja zlouporabom vladajućeg položaja protiv HT-a, odnosno da nije bilo javnog interesa za pokretanje postupka.

Agencija nema saznanja da je OT-Optima Telekom d.d. protiv zaključka Agencije podnio tužbu Upravnom sudu Republike Hrvatske.

U još dva predmeta iz sektora telekomunikacija Agencija je tijekom 2011. provodila prethodno ispitivanje stanja na tržištu i to u predmetima *AZTN protiv HT d.d., Zagreb*⁷³, *AZTN protiv VIPnet d.o.o., Zagreb*⁷⁴, u kojima je zaključke o odbacivanju inicijative donijela jer nije bilo uvjeta za pokretanje postupka po službenoj dužnosti u odnosu na utvrđivanje zlouporabe vladajućeg položaja predmetnih poduzetnika. Prethodno ispitivanje stanja na tržištu provodilo se na tržištu završavanja poziva za pozive unutar VPN-a među svim pokretnim mrežama i završavanja poziva u pokretnu mrežu HT-a za pozive upućene iz vlastite mreže odnosno na tržištu završavanja poziva za pozive unutar VPN-a među svim pokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj i tržištu završavanja poziva za pozive unutar VPN-a među svim pokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj.

⁷³ Zaključak Agencije, klasa: UP/I 030-02/10-01/007 od 9. veljače 2012., objavljeno na Internet stranici Agencije.

⁷⁴ Zaključak Agencije, klasa: UP/I 030-02/10-01/012 od 9. veljače 2012., objavljeno na Internet stranici Agencije.

4. Kontrola koncentracija poduzetnika

U suvremenom, globalnom okruženju koje obilježava velika konkurencija među poduzetnicima i stalna borba za povećanje konkurentnosti i efikasnosti poslovanja, poduzetnici svoj rast ostvaruju na dva temeljna načina, i to: prvo, organskim rastom, ili drugo, pripajanjima ili spajanjima, odnosno preuzimanjem kontrole nad drugim poduzetnicima. U drugom navedenom slučaju riječ je o koncentracijama poduzetnika koje su uređene propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Pozitivni učinci koncentracija očituju se kao jačanje tržišnog natjecanja, povećanje konkurentnosti, jačanje ekonomije obujma i time prijenos koncentracijom nastale uštede u troškovima na potrošače, jer u pravilu, donose niže cijene, kvalitetu i raznovrsniju ponudu. No, ponekad koncentracije mogu imati i negativne učinke na tržišno natjecanje i potrošače: mogu smanjiti broj konkurenata na tržištu i odražavati u tako značajnoj snazi poduzetnika da se on može ponašati na tržištu na način da poveća cijene, ograniči proizvodnju, smanji kvalitetu proizvoda i sl. Zbog toga je spajanja ili pripajanja u koje je uključena promjena kontrole poduzetnika na trajnoj osnovi (koncentracije), potrebno prije njihove provedbe, u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, prijaviti Agenciji na ocjenu.

Agencija, opet sukladno propisima, ne ocjenjuje sve poslovne transakcije koje imaju učinak na tržište Republike Hrvatske i koje imaju obilježja koncentracije, već samo one **značajne ekonomske snage** koja se očituje kroz ukupne prihode poduzetnika sudionika koncentracije. Pritom, Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja, kao opći propis, ni veličinu tržišnog udjela sudionika koncentracije, niti tržišni udio nastao nakon provedbe koncentracije ne predviđa kao preduvjet obveze prijave koncentracije na ocjenu Agenciji. **Jedini objektivni i mjerljivi kriterij za postojanje te obveze je visina ukupnog godišnjeg prihoda poduzetnika-sudionika koncentracije**, koja i njima daje pravnu sigurnost pri utvrđivanju zakonske obveze prijave njihove koncentracije Agenciji.

Poduzetnik je dakle **obvezan prijaviti** svaku namjeru provedbe koncentracije ako su, sukladno članku 17. stavku 1. ZZTN-a, kumulativno ispunjena dva uvjeta: prvi, da ukupan godišnji konsolidirani prihod svih sudionika koncentracije na svjetskom tržištu iznosi najmanje jednu milijardu kuna u financijskoj godini koja je prethodila koncentraciji, ako najmanje jedan sudionik koncentracije ima sjedište i/ili podružnicu u Republici Hrvatskoj; i drugi, da ukupan prihod svakog od najmanje dva sudionika koncentracije, u Republici Hrvatskoj, iznosi najmanje 100.000.000 kuna, u financijskoj godini koja je prethodila koncentraciji. Propuštanje obvezne prijave namjere koncentracije Agencija može sankcionirati upravno-kaznenom mjerom.

O kriterijima ocjene pojedinačne koncentracije odlučuje Agencija uzimajući u obzir učinke koncentracije na mjerodavnom tržištu ili tržištima. Ti se kriteriji prije svega odnose na **strukturu mjerodavnog tržišta, postojeće i moguće buduće konkurente na mjerodavnom tržištu, strukturu i izbor ponude i potražnje na tržištu te njihove trendove, cijene, rizike, ekonomske, pravne i ostale zapreke pristupu ili izlasku s tržišta**. Nadalje, tu su položaj, tržišni udjeli i ekonomska i financijska snaga poduzetnika na mjerodavnom tržištu, stupanj konkurentnosti

sudionika koncentracije, moguće promjene u poslovanju sudionika koncentracije i alternativni izvori nabave za kupce koji nastaju kao posljedica koncentracije. Također, Agencija tijekom ocjene mjeri i učinke koncentracije na druge poduzetnike ili na potrošače, kao što su primjerice kraći putovi distribucije, sniženje troškova transporta ili distribucije, specijalizacija u proizvodnji, tehnološke inovacije, sniženje cijena robe ili usluga, i druge prednosti koje izravno proizlaze iz provedbe koncentracije i stvaraju dobrobit za potrošače.

Postupak ocjene koncentracija pokreće se u pravilu temeljem prijave njezinih sudionika. Ako Agencija na temelju potpune prijave namjere koncentracije ocijeni da se može razumno pretpostaviti kako nije riječ o zabranjenoj koncentraciji odnosno da takva koncentracija nema značajni učinak na mjerodavnom tržištu, uzimajući pritom u obzir prethodno navedene kriterije koje smatra dostatnim za takvu ocjenu, ne donosi zaključak o pokretanju postupka jer se takva koncentracija smatra dopuštenom na I. razini istekom roka 30 dana od dana primanja potpune prijave namjere koncentracije. U tom slučaju, Agencija će bez odgode obavijestiti javnost o dopuštenosti koncentracije na I. razini na svojoj internetskoj stranici, a na pisani zahtjev podnositelja prijave ili bilo kojeg sudionika koncentracije Agencija će tom podnositelju zahtjeva dati potvrdu o dopuštenosti koncentracije.

U protivnom, ako Agencija ocijeni da bi provedba koncentracije mogla imati značajan učinak na tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu, a osobito ako se tom koncentracijom stvara novi ili jača postojeći vladajući položaj sudionika koncentracije, donijet će zaključak o pokretanju postupka ocjene dopuštenosti koncentracije. Donošenjem zaključka o pokretanju postupka ocjene dopuštenosti koncentracije, započinje ocjena koncentracije na II. razini.

Ako tijekom postupka ocjene koncentracije Agencija utvrdi da se koncentracija može dopustiti samo uz ispunjavanje određenih mjera i uvjeta, o tome će bez odgode dostaviti obavijest podnositelju prijave, koji je obvezan, u roku ne duljem od mjesec dana od dana primitka obavijesti, predložiti odgovarajuće mjere praćenja poslovanja i/ili strukturne mjere, i uvjete kojima bi se trebali otkloniti negativni učinci predmetne koncentracije.

S obzirom na činjenicu da je obveza prijave povezana s objektivnim kriterijima, Agencija nema nikakav utjecaj na broj podnesenih prijava. Broj prijava namjere provedbe koncentracija poduzetnika u pravilu je odraz općeg stanja gospodarstva, ali i uvjeta globalne financijske i gospodarske krize koji utječu na značajno smanjenje broja koncentracija. Samo iznimno, Agencija može pokrenuti postupak ocjene koncentracija po službenoj dužnosti i to ako sudionici ne prijave koncentraciju ili u slučaju ukidanja ili izmjene rješenja o koncentraciji, odnosno u slučaju određivanja mjera nakon provedbe nedopuštene koncentracije.⁷⁵

Iz gore je navedenog razvidno da je na poduzetnicima prvenstveno da usvoje pravila ponašanja o prijavi koncentracije u koju ulaze u skladu sa svojim ostvarenim prihodom i promjenom u kontroli, a na Agenciji da ih ocijeni, prikupljajući podatke i

⁷⁵ Članak 38. stavak 2. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja, „Narodne novine“, broj 79/2009.

objavom javnog poziva na koji se mogu očitovati svi zainteresirani poduzetnici, strukovne udruge, udruge poslodavaca, udruge za zaštitu potrošača, koji na taj način upućuju na moguće značajne učinke koncentracije na njihovo poslovanje ili na tržišno natjecanje na navedenim tržištima.

Valja imati na umu da Agencija, sve do ulaska RH u EU, nije nadležna za ocjenu koncentracija poduzetnika na tržištu bankarskih usluga, već je za to nadležna Hrvatska narodna banka. Time se broj potencijalnih prijavi koncentracija za čiju je ocjenu nadležna Agencija dodatno smanjuje.

U odnosu na koncentracije u području medija primjenjuju se posebni propisi⁷⁶. Nakladnici sudionici koncentracija obvezni su podnijeti prijavu namjere provedbe koncentracije neovisno o visini prihoda sudionika koncentracije, a Agencija koncentraciju ocjenjuje isključivo sukladno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja.

U 2011. Agencija je **ocijenila dopuštenima 10 koncentracija**. Od toga broja 9 na I. razini, a jednu na II. razini. Zabranjenih koncentracija nije bilo.

Temeljem zahtjeva Hrvatske narodne banke, Agencija je dala **tri mišljenja** o dopuštenosti koncentracija iz područja financijskog (bankarskog) sektora, a za te koncentracije je sve do ulaska RH u EU nadležna HNB sukladno Zakonu o kreditnim institucijama⁷⁷.

Od ukupnog broja ocijenjenih koncentracija u 2011. godini, 8 koncentracija odnosilo se na stjecanje kontrole, a 2 na stvaranje zajedničkog pothvata. U mišljenjima na zahtjev HNB-a u svim slučajevima, njih 3, bila je riječ o stjecanju kontrole.

Dvije prijave namjere provedbe koncentracije poduzetnika su zaključkom odbačene jer nisu postojale zakonske pretpostavke za pokretanje postupka ocjene dopuštenosti koncentracije poduzetnika (*Konzum d.d., Zagreb / Kerum d.o.o., Split, i Rafinerija nafte a.d. Brod, Brod, Republika Bosna i Hercegovina / Nestro petrol a.d. Banja Luka, Banja Luka, Republika Bosna i Hercegovina / Nestro Sava d.o.o., Zadar,*), dok je u 1 slučaju predmet dostavljen na nadležno postupanje Agenciji za elektroničke medije jer je bila riječ o promjeni vlasničke strukture koja nije rezultirala koncentracijom (*Kanal RI d.o.o.*).

U predmetima ocjene dopuštenosti koncentracija u 2011. bilo je ukupno uključeno više od 40 poduzetnika – sudionika koncentracija, primjerice, osim u nastavno opisanim i navedenim primjerima, i *Rafinerija nafte a.d. Brod, Brod, Republika Bosna i Hercegovina / Nestro petrol a.d. Banja Luka, Banja Luka, Republika Bosna i Hercegovina / Nestro Sava d.o.o., Zadar, Eksen Holding Anonim Sirketi, Republika Turska i Banka Brod d.d., RH, Volkswagen AG, Njemačka i MAN SE, Njemačka, Agrokor d.d., Zagreb i Roto dinamic d.o.o., Zagreb, Agrana Beteiligungs-AG, Austrija i RWA AG, Austrija, Sony Corporation, Tokyo, Japan / Sony Ericsson Mobile Communications AB, Lund, Kraljevina Švedska i.t.d.*

⁷⁶ Zakon o medijima („Narodne novine“, broj 59/2004 i 84/2011) i Zakon o elektroničkim medijima („Narodne novine“, broj 153/2009 i 84/2011).

⁷⁷ Zakon o kreditnim institucijama, „Narodne novine“, broj 117/2008, 74/2009 i 153/2009.

U navedenim predmetima bilo je zastupljeno čak 39 različitih mjerodavnih tržišta, kao što su, primjerice, trgovina tiskom na veliko na teritoriju Republike Hrvatske; trgovina na malo neprehrambenim i prehrambenim proizvodima na kiosku na području nekoliko županija; trgovina na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo na područjima Karlovačke i Krapinsko-zagorske županije te Grada Zagreba; ugostiteljske djelatnosti smještaja i prehrane gostiju u hotelima kategoriziranih s četiri i pet zvjezdica na području Grada Dubrovnika, trgovina na malo javno dostupne telefonske usluge koja se pruža na fiksnoj lokaciji u Republici Hrvatskoj, trgovina na malo širokopojsnog pristupa Internetu u Republici Hrvatskoj, trgovina na veliko iznajmljenim vodovima u Republici Hrvatskoj, tržište prijenosa televizijskih programa krajnjim korisnicima u Republici Hrvatskoj, djelatnost radija i radijskog oglašavanja na području nekoliko županija, tržište oglašavanja u tisku, tržište gotovinskih nenamjenskih kredita sektoru kućanstva na području Brodsko-posavske županije i Grada Zagreba, tržište prodaje mobilnih telefona u RH i.t.d.

Kroz četverogodišnje razdoblje, zamjetan je opadajući trend broja prijavljenih odnosno ocijenjenih koncentracija. Jedan od razloga tomu je da Agencija više ne ocjenjuje svaku promjenu vlasničke strukture na području medija (tzv. "medijske koncentracije"), već je to od 29. prosinca 2009. isključivo u nadležnosti Agencije za elektroničke medije, koja provodi zaštitu pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, temeljem odredbe članka 57. Zakona o elektroničkim medijima⁷⁸.

No, možda i značajnije, učinak svjetske gospodarske krize osjetio se i na hrvatskom tržištu u smislu raspoloživih financijskih sredstava za daljnja preuzimanja i okrupnjivanja. Sve navedeno ima za učinak smanjenje interesa za preuzimanja, pogotovo od strane poduzetnika izvan granica Republike Hrvatske.

⁷⁸ „Narodne novine“, broj 153/2009.

Tablica 2. Opadajući trend koncentracija⁷⁹

	2008.	2009.	2010.	2011.
1. Ocjena dopuštenosti ukupno koncentracija na 1. razini	27	14	12	9
- od toga: u području medija	15	6	3	2
2. Ukupan broj rješenja kojom se koncentracija ocjenjuje dopuštenom na 2. razini	-	1	-	1
- od toga: u području medija	-	-	-	1
3. Ukupan broj rješenja kojom se koncentracija ocjenjuje uvjetno dopuštenom na 2. razini	1	1	-	-
Sveukupno:	28	16	12	10

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

No, približavanjem datuma ulaska Republike Hrvatske u punopravno članstvo u EU, za očekivati je povećanje interesa stranih ulagača u određene djelatnosti s potencijalom razvitka, prije svega u turizmu, sektoru trgovine te u nekim dijelovima prehrambene industrije.

Kao što je navedeno u uvodu ovoga izvješća, dok je padao broj prijava koncentracija u EU u 2009. i 2010. za koji se smatra da je odražavao nesigurnu gospodarsku situaciju u doba izrazite gospodarske krize, 2011. na tom tržištu bilježi ponovo značajan porast koncentracija, naročito onih složenih koncentracija koje su od Europske komisije zahtijevale otvaranje postupaka dubinske analize tržišta u osam slučajeva i donošenja niza odluka o uvjetno dopuštenim koncentracijama.

U nastavku teksta donose se najznačajniji primjeri ocjene dopuštenosti koncentracija iz rada Agencije u 2011.

⁷⁹ U brojkama nisu uključene koncentracije koje su okončane zaključkom o odbacivanju iz razloga što nisu postojale zakonske pretpostavke za pokretanje postupka ocjene dopuštenosti koncentracije, odnosno obveza njihove prijave iz članka 17. stavka 1. točke 1. i 2. ZZTN-a), ili sudionici koncentracije nisu potpisali sporazum kojim bi jedan poduzetnik stekao kontrolu nad drugim poduzetnikom u smislu članka 15. stavka 1. točke 2. i stavka 2. ZZTN-a, niti su dokazali stvarnu namjeru sklapanja tog sporazuma u smislu članka 19. stavka 4. ZZTN-a (nije ostvarena namjera provedbe koncentracije). Nadalje, stupanjem na snagu novog Zakona o elektroničkim medijima-ZoEM („Narodne novine“, broj 153/2009) od 29. prosinca 2009. godine Agencija više ne ocjenjuje svaku promjenu vlasničke strukture, već je isto isključivo u nadležnosti Agencije za elektroničke medije, koja provodi zaštitu pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija (članak 57. ZEM-a).

4.1. Mexival Anstalt, Lihtenštajn / Grupa Jadranski luksuzni hoteli d.o.o., Rijeka i Jadranski luksuzni hoteli d.o.o., Dubrovnik

*U predmetu ocjene dopuštenosti koncentracije **Mexival Anstalt, Lihtenštajn / Grupa Jadranski luksuzni hoteli d.o.o., Rijeka i Jadranski luksuzni hoteli d.o.o., Dubrovnik**⁸⁰ Agencija je na prvoj razini odobrila koncentraciju koja nastaje stjecanjem kontrole Mexival Anstalta iz Lihtenštajna (Grupacija Lukšić) nad Grupom Jadranski luksuzni hoteli (JLH) iz Rijeke.*

*Temeljem prikupljenih podataka i analize strukture mjerodavnog tržišta AZTN je stava kako ta koncentracija, **unatoč smanjenju broja konkurenata na mjerodavnom tržištu, neće imati značajne negativne učinke na tržišno natjecanje na mjerodavnim tržištima.***

*Naime, iako Grupacija Lukšić tom koncentracijom preuzima ukupno poslovanje Jadranskih luksuznih hotela u Hrvatskoj, **do preklapanja na tržištu dolazi samo na području Dubrovnika i dubrovačke rivijere**, gdje Grupacija Lukšić od JLH preuzima četiri hotela.*

Kao mjerodavna tržišta Agencija je utvrdila tržišta hotela s tri, te tržišta hotela s četiri i pet zvjezdica, a u zemljopisnom smislu mjerodavno tržište je bilo određeno područjem grada Dubrovnika te područjem dubrovačke rivijere (hrvatsko-crnogorska granica na istoku, do cestovnog ulaza na poluotok Pelješac iz smjera Dubrovnika na zapadu te Elafitsko otočje).

Kriterij za izračun tržišnih udjela bili su podaci o raspoloživom kapacitetu (odnos broja ležajeva pojedinog hotela u odnosu na ukupan broj ležajeva hotela na mjerodavnom tržištu) i ostvarenom broju noćenja (broj noćenja ostvaren u promatranom hotelu u odnosu na sva noćenja na mjerodavnom tržištu).

*Analiza tržišta i tržišnih udjela je pokazala da provođenje koncentracije ni u jednoj od kategorija, ni na području grada Dubrovnika niti na području dubrovačke rivijere, neće imati negativan učinak na tržište. **Tržišni udjeli Grupacije Lukšić nakon koncentracije kreću se između 20 i 30 posto, ponuda hotelskog smještaja na promatranim tržištima premašuje potražnju, a na tržištu ne postoje prepreke za ulazak konkurenata.** Štoviše, u protekle tri godine su realizirani ili su u tijeku realizacije projekti koji zapravo jačaju konkurenciju na tržištu.*

U ocjeni ove koncentracije AZTN je uvažio i praksu Europske komisije u određivanju mjerodavnog tržišta u sličnim predmetima. EK tako tržište hotela segmentira ili kroz cijenu/razinu usluge koja se temelji na kategorizaciji, odnosno zvjezdicama dodijeljenima pojedinom hotelu, ili kroz vlasništvo nad hotelom, odnosno hotelskim lancima, na jednoj strani i neovisnih hotela na drugoj strani. S obzirom na strukturu tržišta i statističke podatke koji ukazuju na činjenicu da u Hrvatskoj popunjenost hotela ne ovisi o pripadnosti hotelskom lancu, AZTN je smatrao da je u definiranju

⁸⁰ Obavijest o dopuštenosti koncentracije poduzetnika na I. razini, klasa: UP/I 030-02/11-02/004 od 31. kolovoza 2011.

mjerodavnog tržišta realnije uzeti kriterij kategorizacije hotela po zvjezdicama, uvažavajući pritom međusobnu **zamjenjivost hotela susjednih kategorija**. Budući da sudionici ove koncentracije na promatranom tržištu upravljaju hotelima kategorije s tri i pet zvjezdica, a ne vode niti jedan hotel sa četiri zvjezdice, nema potrebe da se mjerodavno tržište sagledava u cjelovitom segmentu hotela od tri, četiri i pet zvjezdica, već je mjerodavno tržište podijeljeno na hotele kategorizirane s tri zvjezdice te one sa četiri i pet zvjezdica.

Iz svega navedenog temeljem prikupljenih podataka, a uzimajući u obzir strukturu i uvjete na mjerodavnim tržištima u 2010., AZTN je ocijenio da se može razumno pretpostaviti kako u konkretnom slučaju nije riječ o zabranjenoj koncentraciji te se predmetna koncentracija smatra dopuštenom.

4.2. VIPnet d.o.o., Zagreb / B.net Hrvatska d.o.o., Zagreb

U predmetu ocjene dopuštenosti koncentracije **VIPnet d.o.o., Zagreb / B.net Hrvatska d.o.o., Zagreb**⁸¹ Agencija je 8. srpnja 2011. zaprimila potpunu prijavu namjere provedbe koncentracije poduzetnika, koja nastaje stjecanjem kontrole od strane poduzetnika VIPnet, d.o.o. nad poduzetnikom B.net Hrvatska d.o.o. i to **stjecanjem sto posto udjela u temeljnom kapitalu Bneta**, u smislu odredbe članka 15. stavka 1. točke 2. ZZTN-a.

Budući da VIPnet primarno obavlja djelatnosti javnih telekomunikacijskih usluga na tržištima pokretnih telekomunikacijskih mreža i širokopojasnog pristupa internetu putem pokretne mreže, a B.net djelatnosti prijenosa televizijskih programa krajnjim korisnicima (kabelska televizija), trgovine na malo širokopojasnog pristupa internetu koji se pruža na fiksnoj lokaciji, trgovine na malo javno dostupne telefonske usluge koja se pruža na fiksnoj lokaciji te trgovine na veliko iznajmljenim vodovima, Agencija je utvrdila kako će predmetna koncentracija poduzetnika imati učinke prvenstveno na sljedećim mjerodavnim tržištima u Republici Hrvatskoj:

- tržištu trgovine na malo javno dostupne telefonske usluge koja se pruža na fiksnoj lokaciji;
- tržištu trgovine na malo širokopojasnog pristupa internetu koji se pruža na fiksnoj lokaciji;
- tržištu trgovine na veliko iznajmljenim vodovima i
- tržištu prijenosa televizijskih programa krajnjim korisnicima.

Na mjerodavnim tržištima na kojima dolazi do horizontalnog preklapanja između sudionika koncentracije provedbom koncentracije tržišni udjel Vipneta, na tržištu trgovine na malo javno dostupne telefonske usluge koja se pruža na fiksnoj lokaciji, povećat će se za [0-5] posto i iznositi će [0-5] posto dok će na tržištu trgovine na malo

⁸¹ Obavijest o dopuštenosti koncentracije poduzetnika na I. razini, klasa: UP/I 030-02/11-02/005 od 28. srpnja 2011.

širokopojasnog pristupa internetu koji se pruža na fiksnoj lokaciji nakon povećanja od [5-10] posto iznositi [5-10] posto.

Prije namjeravane koncentracije VIPnet nije djelovao ni na tržištu trgovine na veliko iznajmljenim vodovima, niti na tržištu prijenosa televizijskih programa krajnjim korisnicima na teritoriju Republike Hrvatske, pa će provedbom ove koncentracije taj poduzetnik preuzeti tržišni udjel Bneta na navedenim tržištima. Slijedom navedenog, tržišni udjel Vipneta na tržištu trgovine na veliko iznajmljenim vodovima iznositi će [0-5] posto i [20-30] posto na tržištu prijenosa televizijskih programa krajnjim korisnicima.

Agencija je razmatrala i **mogućnost jednostranih, odnosno koordiniranih učinaka predmetne koncentracije** te utvrdila kako ostali sudionici na mjerodavnim tržištima vrše tržišni pritisak na VIPnet, osobito **Hrvatski Telekom d.d.** koji zajedno s Iskonom d.d. ostvaruje najviše tržišne udjele i to od [50-60] posto na tržištu prijenosa televizijskih programa krajnjim korisnicima, do [70-80] posto na tržištu trgovine na malo širokopojasnog pristupa internetu koji se pruža na fiksnoj lokaciji. Budući da **na mjerodavnom tržištu postoji veliki broj konkurenata, odnosno visok stupanj zamjenjivosti između proizvođača/usluga različitih poduzetnika**, može se razumno pretpostaviti da VIPnet **ne može jednostrano povišiti cijene svojih usluga**, jer bi to značilo mogućnost prelaska potrošača drugom poduzetniku. Isto tako, zbog velikog broja konkurenata različite tržišne snage, zbog širokog asortimana proizvođača/usluga sudionika na tržištu i snažnog tržišnog natjecanja između poduzetnika na tržištima uvjetovanog pritiskom potrošača, nije vjerojatno da bi provedbom koncentracije moglo doći do usklađenog djelovanja konkurenata na tom tržištu, prvenstveno u smislu utvrđivanja jedinstvenih cijena.

S obzirom na to da je u konkretnom slučaju riječ o koncentraciji operatora u smislu članka 68. stavka 1. Zakona o elektroničkim komunikacijama⁸², Agencija je ocjenjujući dopuštenost prijavljene koncentracije zatražila od Hrvatske agencija za poštu i elektroničke komunikacije, sukladno članku 68. stavku 3. ZEK-a, stručno mišljenje o mogućim učincima te koncentracije na mjerodavno tržište. HAKOM je u svom mišljenju naveo kako nema primjedaba na provedbu prijavljene koncentracije.

Slijedom navedenog, Agencija je ocijenila kako u konkretnom predmetu nije riječ o zabranjenoj koncentraciji, odnosno da **takva koncentracija nema značajni učinak na mjerodavnom tržištu, a osobito da se tom koncentracijom ne stvara novi ili jača postojeći vladajući položaj sudionika koncentracije se smatra dopuštenom na I. razini.**

U području **medija i elektroničkih medija** u 2012. ocijenjene su **ukupno 3 koncentracije.**

Temeljem Zakona o medijima i Zakona o elektroničkim medijima dvije koncentracije okončane su dostavom obavijesti o dopuštenosti koncentracije poduzetnika na I. razini. To su bile: ocjena koncentracije *Expres radio d.o.o., Zagreb/ Radio Velika*

⁸² «Narodne novine», broj 73/2008 i 90/2011.

Gorica d.o.o., Velika Gorica, i ocjena koncentracije Media Holding Beteiligungs AG, Baar, Švicarska / Naxos Medien Beteiligungen GmbH, Beč, Austrija, u kojima je Agencija dana 13. siječnja 2011., odnosno 24. ožujka 2011., podnositeljima prijave namjere koncentracije dostavila obavijest o dopuštenosti koncentracije poduzetnika na I. razini.

U predmetu ocjene koncentracije Totalni radio d.o.o., Zagreb / Zagrebački radio d.o.o., Zagreb, Primorski radio d.o.o., Rijeka, Morski zvuk d.o.o., Split, Novi radio d.o.o., Osijek, Vanga d.o.o., Pula, Mea Media d.o.o., Varaždin, Radio Sisak d.o.o., Sisak, Agencija je dana 7. travnja 2011. podnositelju prijave namjere koncentracije dostavila rješenje o dopuštenosti koncentracije poduzetnika na II. razini⁸³.

Temeljem Zakona o medijima u predmetu ocjene koncentracije Tisak d.d. Zagreb/Slobodna dalmacija – Trgovina d.o.o., Dugopolje, , Agencija je dana 21. travnja 2011. podnositelju prijave namjere koncentracije dostavila obavijest o dopuštenosti koncentracije poduzetnika na I. razini.

⁸³ Rješenje Agencije klase, UP/I 030-02/2010-02/014 , od 7.travnja 2011., "Narodne novine", broj 54/2011.

5. Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja

S obzirom na relativno nedostatno poznavanje propisa o zaštiti tržišnog natjecanja od strane poduzetnika, institucija, stručne i šire javnosti, i uzimajući u obzir važnost spomenutih propisa za rast gospodarstva, konkurentnost i socijalne ciljeve Republike Hrvatske, Agencija posebno radi na podizanju razine svijesti i znanja o tržišnom natjecanju.

Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja i širenje kulture tržišnog natjecanja obuhvaća **podizanje svijesti o učincima tržišnog natjecanja na rast konkurentnosti nacionalnog gospodarstva**, uključujući i upoznavanje s **prednostima koje tržišno natjecanje donosi potrošačima**. Isto tako kultura tržišnog natjecanja podrazumijeva doprinos stvaranju i usklađenosti zakonodavnog okvira koji će **poticati konkurentno okruženje za razvitak poduzetništva i služiti općem interesu**.

Zadaća Agencije je i praćenje postojećih propisa kako bi se osigurala njihova usklađenost s načelima prava i politike tržišnog natjecanja, a o uočenim nepravilnostima Agencija može ukazati hrvatskoj Vladi ili drugim tijelima javne vlasti.

Konkretno, Agencija sukladno članku 25. ZZTN-a **daje mišljenja na zakone i ostale propise koji imaju utjecaja na tržišno natjecanje**⁸⁴. Zaposlenici Agencije sudjeluju u radnim skupinama za izradu zakona i provedbenih propisa, Agencija provodi sektorska istraživanja tržišta i pokreće inicijative za smanjenje zapreka na tržištu, bilo administrativnih, bilo onih koje svojim ograničavajućim postupanjem na tržištu uzrokuju njegovi sudionici. Cilj je **dići razinu razumijevanja problema tržišnog natjecanja u svim strukturama izvršne, zakonodavne i sudske vlasti, sudjelovati u izmjenama propisa te informirati državnu upravu, ali i širu javnost, o pojavnostima koje se odnose na zaštitu tržišnog natjecanja**. Podizanje razine svijesti među gospodarstvenicima, a posebno potrošačima neodvojivo je od upravnih poslova, odnosno izvršne uloge Agencije opisane u prvom dijelu ovog izvješća.

Najvažnije je istaknuti da je ovdje u središtu **prevencija** odnosno **smanjenje mogućnosti donošenja propisa kojima se svjesno (ili nesvjesno) narušava tržišno natjecanje na štetu poduzetnika, potrošača i ukupnog hrvatskog gospodarstva**. Istodobno, unaprijed se smanjuje potreba za *ex post* postupanjima Agencije kao i broj subjekata kojima se nanosi šteta ograničavanjem tržišnog natjecanja. Svojim inicijativama i očitovanjima koje upućuje Vladi RH, ministarstvima ili drugim regulatorima i institucijama, a često i poduzetnicima, Agencija redovno

⁸⁴ Članak 25. ZZTN-a utvrđuje da: "(1) Agencija, na zahtjev Hrvatskoga sabora, Vlade Republike Hrvatske, središnjih tijela državne uprave, pravnih osoba s javnim ovlastima u skladu s posebnim zakonom i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave daje stručna mišljenja o sukladnosti nacрта prijedloga zakona i drugih propisa s ovim Zakonom te o ostalim pitanjima koja mogu značajno utjecati na tržišno natjecanje. (2) Agencija može zatražiti od središnjih tijela državne uprave ili drugih državnih tijela dostavljanje na uvid nacрта prijedloga zakona i drugih propisa, radi davanja stručnih mišljenja o njihovoj sukladnosti s ovim Zakonom, ako smatra da mogu značajno utjecati na tržišno natjecanje. (3) Agencija može tijelima iz stavka 1. ovoga članka davati mišljenja o sukladnosti važećih zakona i drugih propisa s ovim Zakonom, donositi mišljenja kojima se promiče znanje o tržišnom natjecanju, odnosno podiže razina svijesti i informiranosti o ulozi politike i prava tržišnog natjecanja, kao i donositi mišljenja i stručne stavove o rješenjima i razvoju komparativne prakse iz područja prava i politike tržišnog natjecanja".

ukazuje na mogućnosti negativnih učinaka propisa i regulatornog okruženja na tržišno natjecanje.

Svoje odluke i mišljenja Agencija javno objavljuje na svojoj internetskoj stranici: www.aztn.hr

U 2011. dano je **ukupno 33 stručna mišljenja** temeljem navedenog članka 25. ZZTN-a. Također, Agencija je odgovorila i na sveukupno 107 upita (osim mišljenja), a elektronskom poštom odgovoreno je na 22 upita iz područja tržišnog natjecanja u užem smislu.

Najvažnija područja iz kojih su bila zatražena mišljenja bila su **telekomunikacijski sektor, komunalne usluge, razminiranje, zaštita od požara, javne nabave, poštanske usluge (hibridna pošta), gospodarenje šumama i šumskim zemljištem, gospodarsko korištenje luka posebne namjene i.t.d.**

5.1. Mišljenja na zakone i ostale propise

Od 140 mišljenja, očitovanja i odgovora tijelima javne vlasti i poduzetnicima u 2011. godini Agencija je, primjerice, dala mišljenja na nacрте prijedloga **Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o humanitarnom razminiranju, Zakona o uslugama, Zakona o elektroničkim komunikacijama, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkoj trgovini** te važeći **Zakon o zaštiti od požara**⁸⁵.

Nadalje, u 2011. Agencija je dala i mišljenja na nacрте prijedloga **Kaznenog zakona, Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkim medijima, Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o medijima, Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovini, Odluke o izmjeni Odluke o ispravama i službenim obrascima** čiji su sadržaj, oblik, način zaštite i obvezna primjena propisani zakonima i drugim propisima, zatim mišljenje o sukladnosti važećeg Zakona o osiguranju kvalitete u znanosti i viskom obrazovanju⁸⁶ s odredbama ZZTN-a, te mišljenje o utjecaju neprovedbe odredaba Zakona o osiguranju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju na povredu pravila o zaštiti tržišnog natjecanja uređenih ZZTN-om. Ministarstvu mora, prometa i infrastrukture Agencija se očitovala u svezi opravdanosti ugovora između Ministarstva te zadruge nositelja oznake „Hrvatski otočni proizvod“.

Mišljenje na Nacrt prijedloga Kaznenog zakona

*Na zahtjev Ministarstva pravosuđa Agencija je dala **mišljenje na Nacrt prijedloga Kaznenog zakona**⁸⁷ u kojem se očitovala isključivo na odredbe onih članaka koji se odnose na djelokrug Agencije, odnosno na predložene sankcije za djela koja se*

⁸⁵ „Narodne novine“, broj 92/2010.

⁸⁶ „Narodne novine“, broj 45/2009.

⁸⁷ Mišljenje Agencije, klasa: 011-01/11-01/006 od 10. lipnja 2011., objavljeno na Internet stranici Agencije.

odnose na povrede propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Konkretno, Agencija se očitovala na članke 255. i 256. Nacrta prijedloga Kaznenog zakona.

*Naime, iz odredbe članka 255. proizlazi **kazneno sankcioniranje od šest mjeseci do pet godina zatvora za odgovorne osobe odnosno počinitelje u svim poslovnim transakcijama koje imaju obilježje sporazuma, a kojima se narušava tržišno natjecanje**, dakle i za vertikalne sporazume (primjerice, ugovori o kupnji i prodaji proizvoda i usluga, isključivoj ili selektivnoj distribuciji, franchisingu, prodaji i servisiranju motornih vozila itd.).*

Za razliku od predloženog nacrta, kazneni zakoni nekih država članica EU, SAD-a, Kanade i drugih propisuju kazneno sankcioniranje samo za sklapanje horizontalnih sporazuma, tj. sporazuma između konkurenata odnosno poduzetnika koji djeluju na istom tržištu (kartela). Pritom, većina zemalja u svojim kaznenim zakonima čak i dodatno precizira kaznenu sankciju samo za tzv. "hard core" kartele, odnosno počinitelje u slučaju kartela sa značajnim učinkom na tržište.

Drugim riječima, prihvaćanjem spomenutog zakonskog prijedloga, Hrvatska bi, prema saznanjima ove Agencije, bila jedina država u svijetu koja bi zatvorske kazne uvela za poduzetnike koji pri sklapanju svih vrsta trgovačkih ugovora izvrše povrede propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

*Premda u zakonodavstvima nekih država članica EU postoji trend propisivanja kaznenih sankcija u slučaju kada se utvrdi da su konkurenti na određenom tržištu sklopili zabranjeni sporazum (kartel) o cijenama, podjeli tržišta, izvorima nabave i slično, AZTN je smatrao da je **preuranjeno u hrvatski pravni sustav uvoditi zatvorske kazne od 6 mjeseci do 5 godina, čak i za sudionike kartela**. Naime, pravo tržišnog natjecanja predstavlja relativno mladu granu prava u Republici Hrvatskoj, budući da se propisi o zaštiti tržišnog natjecanja u Hrvatskoj primjenjuju nepunih 14 godina, za razliku od primjerice SAD-a ili SR Njemačke, koji tu izuzetno složenu granu prava čija je temeljna zadaća promicanje i razvoj tržišnog gospodarstva, primjenjuju više od 120 odnosno više od 60 godina.*

U Hrvatskoj još uvijek ne postoji svijest o tome da su dogovori o cijenama zakonom zabranjeni (na hrvatskim sveučilištima osim u iznimnim slučajevima ova se pravno-ekonomska problematika ne izučava), a unatoč naporima AZTN-a, dosadašnje zakonodavstvo nije joj bilo osiguralo instrumente koji bi joj omogućili da na odgovarajući način krene u borbu protiv kartela. Tome nije pridonijela niti dosadašnja sudska praksa sankcioniranja poduzetnika i odgovornih osoba koja pokazuje da su i u slučajevima kada je AZTN donio rješenje kojim se utvrdilo postojanje kartela (u slučaju kartela auto škola, autobusnih prijevoznika, upravitelja stambenih zgrada i.t.d.), prekršajni sudovi, odgovornim osobama, a i samim poduzetnicima – sudionicima kartela, u pravilu izricali izuzetno niske novčane kazne, a koje se ne mogu na bilo koji način usporediti sa sankcioniranjem za slične slučajeve u bilo kojoj zemlji članici EU.

Zbog svega toga, AZTN smatra da su tek novi Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja koji je stupio na snagu 1. listopada 2010. godine, Uredba o kriterijima za izricanje

upravno-kaznene mjere kao i Uredba o kriterijima za oslobođenje ili umanj enje upravno-kaznene mjere, stvorili odgovarajući pravni okvir za značajnije otkrivanje i odgovarajuće sankcioniranje poduzetnika za sklapanje kartela, odnosno za odvracanje drugih poduzetnika i odgovornih osoba u tim poduzetnicima od takve prakse.

Stoga je mišljenje Agencije, da bi se kazneno sankcioniranje osoba odgovornih za sklapanje kartela moglo negativno odraziti na primjenu novog Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja, odnosno destimulirati pojedince da prijavljuju kartele koristeći institut pokajnika kojemu se može dati imunitet (umanjiti mu ili osloboditi ga od plaćanja novčane kazne) ako AZTN-u dostavi podatke, informacije i dokaze koje će omogućiti otkrivanje kartela.

Ocjena je AZTN-a da bi kazneno sankcioniranje, uz nepostojanje mogućnosti davanja imuniteta za „pokajnike“, moglo ugroziti provedbu napokon dobro postavljenog zakonodavnog okvira na području zaštite tržišnog natjecanja, koji se mijenjao i usklađivao s pravnom stečevinom EU, s ciljem ispunjenja uvjeta za zatvaranje poglavlja 8. Tržišno natjecanje.

Kazneno sankcioniranje osoba koje potiču sklapanje zabranjenih sporazuma trebalo bi se po mišljenju Agencije uvesti tek nakon učinkovite uspostave sustava izricanja upravno-kaznene mjere poduzetnicima od strane Agencije, odnosno nakon što primjena instituta oslobođenja ili umanj enja upravno-kaznene mjere za sudionike kartela koji taj kartel prvi otkriju Agenciji, zaista zaživi u praksi. Agencija smatra da je pet godina neophodan rok za prilagodbu.

AZTN je u navedenom mišljenju predložio dopunu članka 256. Nacrta prijedloga Kaznenog zakona koja se odnosi na kaznenu odgovornost za zabranjene dogovore između natjecatelja u javnoj nabavi. Isti bi se trebao dopuniti novim stavkom koji bi propisivao da se počinitelja za kojeg se utvrdi da je odgovorna osoba u poduzetniku koji je sudionik zabranjenog dogovora (kartela) i koji je temeljem propisa o zaštiti tržišnog natjecanja oslobođen od kazneno-upravne mjere ili mu je ona umanj ena, može osloboditi od kazne.

Treba naglasiti da je zakonodavac prihvatio mišljenje Agencije u dijelu koji se odnosi na kaznenu sankciju za počinitelje – sudionike kartela te je predloženi članak 255. u cijelosti brisan iz teksta Kaznenog zakona, dok je tekst predloženog članka 256. (sada članka 254.) ostao u cijelosti isti, te nije prihvaćen prijedlog Agencije⁸⁸.

Mišljenje o sukladnosti Zakona o zaštiti od požara

Agencija je na temelju većeg broja zaprimljenih podnesaka o sukladnosti **Zakona o zaštiti od požara**⁸⁹ s odredbama ZZTN-a, osobito članaka koji se odnose na davanje ovlasti za ispitivanje ispravnosti i funkcionalnosti aparata za gašenje požara, te na

⁸⁸ „Narodne novine“, broj 125/2011.

⁸⁹ „Narodne novine“, broj 92/2010.

propisivanje uvjeta koje serviser i njegovi zaposlenici moraju zadovoljavati izvršila pravnu analizu Zakona o zaštiti od požara i donijela stručno mišljenje na važeći Zakon o zaštiti od požara u kojem je navela kako članak 41. stavak 2. Zakona koji glasi: «Ispravnost i funkcionalnost prijenosnih i prijevoznih aparata za gašenje požara ispituje pravna osoba, fizička osoba obrtnik ili stručna služba (serviser) ovlaštena od proizvođača ili njegovog ovlaštenog zastupnika, najmanje jednom godišnje, o čemu na aparatu mora postojati vidljiva oznaka.», nije sukladan s odredbama ZZTN-a⁹⁰. Također, Agencija je utvrdila kako članak 41. stavak 3. Zakona koji glasi: «Uvjete koje moraju ispunjavati serviser i njegovi zaposlenici te uvjete za davanje i oduzimanje ovlaštenja iz stavka 2. ovoga članka propisuje proizvođač ili njegov ovlašteni zastupnik.», nije sukladan s odredbama ZZTN-a.

*U svome mišljenju Agencija je naglasila da s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, **proizvođač odnosno ovlašteni zastupnik proizvođača aparata za gašenje požara ne bi smjeli biti regulatori koji daju ovlaštenje, odnosno propisuju uvjete za davanje i oduzimanje ovlaštenja** bilo kojoj pravnoj ili fizičkoj osobi ili stručnoj službi (serviseru) za ispitivanje ispravnosti i funkcionalnosti prijenosnih i prijevoznih aparata za gašenje požara, a koji su istovremeno konkurenti na tržištu proizvodnje i servisiranja tih proizvoda. Stav je Agencije kako bi ovlaštenje za ispitivanje ispravnosti i funkcionalnosti prijenosnih i prijevoznih aparata za gašenje požara, te propisivanje uvjeta za davanje i oduzimanje predmetnog ovlaštenja trebalo propisivati nadležno ministarstvo, odnosno od nadležnog ministarstva ovlaštena neovisna stručna organizacija.*

Mišljenje na primjenu Zakona o javnoj nabavi

Najveći broj upita⁹¹ poduzetnika odnosio se na primjenu **Zakona o javnoj nabavi**⁹², za koje je nadležna Uprava za sustav javne nabave pri Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva odnosno Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave. Međutim, u pojedinim predmetima iz područja javne nabave, Agencija je dala mišljenja i s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

Agencija je u navedenim slučajevima naglašavala dužnost naručitelja da u odnosu na sve subjekte, sudionike pojedinog postupka odabira u bilo koju svrhu, primijeni načela tržišnog natjecanja kao što su obveza nediskriminacije, jednagog tretmana i transparentnosti.

Naime, u postupcima javne nabave potrebno je postupati na način da se što većem broju poduzetnika omogući sudjelovanje u postupcima javne nabave pod jednakim

⁹⁰ Mišljenje Agencije, klasa: 031-02/2010-01/144 od 10. veljače 2011., objavljeno na Internet stranici Agencije.

⁹¹ Lukoil Croatia d.o.o., Zagreb - upit o uvjetima za javnu nabavu, klase: 031-02/2011-01/093, očitovanje Agencije od 28. srpnja 2011.; Alcina d.o.o., Zagreb - upit o natjecajima za javnu nabavu, klase: 031-02/2011-01/021, očitovanje Agencije od 25. siječnja 2011.; Ministarstvo obrane - upit o postupku javne nabave, klase: 031-02/2011-01/028, očitovanje Agencije od 1. veljače 2011.; Rijekakolor d.o.o., Rijeka - upit u svezi postupka javne nabave, klase: 031-02/2011-01/110, očitovanje Agencije od 11. srpnja 2011.; Viadukt d.d., Zagreb - upit u svezi postupka javne nabave, klase: 031-02/2011-01/117, očitovanje Agencije od 12. srpnja 2011.

⁹² „Narodne novine“, broj 110/07 i 125/08.

uvjetima i time omogućiti pristup tržištu što posljedično može imati utjecaja na cijenu proizvoda odnosno usluga koje se nabavljaju. Na taj način ostvarit će se korist i za krajnje kupce proizvoda, odnosno korisnike predmetnih usluga.

U odnosu na dokumentaciju za nadmetanje obveza je naručitelja voditi računa o tome da ista ne smije biti određena na diskriminatoran način odnosno njome se ni na koji način ne smije pogodovati pojedinom poduzetniku. S tim u vezi, primjerice Agencija smatra kako se prilikom određivanja dokaza o tehničkoj i stručnoj sposobnosti, mora voditi računa da je istovremeno omogućeno što većem broju poduzetnika sudjelovanje u postupku javne nabave, a imajući istovremeno u vidu predmet nabave kao i procijenjenu vrijednost nabave.

Agencija je dala mišljenje i na **institut zajednice ponuditelja** u postupcima javne nabave⁹³.

U smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, zajednica ponuditelja, osnovana s ciljem dostavljanja zajedničke ponude u postupcima javne nabave, sama po sebi, nije suprotna propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Međutim, **zabranjen je svaki sporazum unutar zajednice ponuditelja koji za cilj ili posljedicu može imati narušavanje tržišnog natjecanja.** Drugim riječima, zajednica ponuditelja ne smije se, u smislu prava tržišnog natjecanja, zasnivati na zabranjenom sporazumu.

U svrhu boljeg uvida u spomenutu problematiku, dakle, u odnos instituta zajednice ponuditelja i njegove sukladnosti ili pak nesukladnosti s propisima o tržišnom natjecanju, Agencija je izvršila uvid u provedbenu praksu i politiku tržišnog natjecanja zemalja članica Europske unije, a kontaktirala je i nacionalne regulatore tržišnog natjecanja u Poljskoj, Češkoj, Švedskoj, Mađarskoj, Bugarskoj, Njemačkoj te Francuskoj kako bi joj dostavili relevantne podatke.

Podaci tijela srodnih Agenciji upućuju na zajednički zaključak da **zajednica ponuditelja postoji kao neosporan i zakonit način udruživanja poduzetnika u postupcima javne nabave.** Takav se način udruživanja na razini Europske unije i potiče, naročito između malih i srednjih poduzetnika kako bi im se omogućio opstanak na tržištu, posebice tamo gdje takva udruživanja proizvode učinke zbog sinergije i razmjene informacija, gdje ponuditelji udružuju financijska i druga sredstva i tako ukidaju zapreke ulasku na tržište na kojem se sami, neudruženi, ne bi mogli uspješno pojaviti. To govori i Europski kodeks najbolje prakse kojim se malim i srednjim poduzetnicima omogućuje pristup ugovorima o javnoj nabavi Europske komisije, u kojem ona iznosi stav da je **nužno malim i srednjim poduzetnicima omogućiti pristup tržištu javnih nabava** kako bi se u potpunosti iskoristio njihov potencijal, osigurala viša razina tržišnog natjecanja te ostvarila veća vrijednost za novac.

No, i iskustva država članica uključenih u analizu, potvrđuju da zajednice ponuditelja u postupcima javnih nabava često mogu predstavljati i zabranjenu praksu u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja u slučaju kada umjesto navedenih pozitivnih

⁹³ Mišljenje Agencije, klasa: 031-02/2011-01/124 od 27. rujna 2011., objavljeno na Internet stranici Agencije.

učinaka za posljedicu imaju **smanjenje broja konkurenata na tržištu ili mali broj stalno istih ponuditelja, nepojavljivanje očekivanih ponuditelja, zemljopisnu podijeljenost ponuda ili, još i gore, kada takve zajednice otvaraju put ili čak potiču tajne ili nezakonite dogovore između članova odnosno pojedinačnih ponuditelja.** Takvi negativni učinci na tržišno natjecanje u javnim nabavama, koji su posljedica dogovaranja i koordinacije postupanja poduzetnika članova zajednice ponuditelja, a izravno utječu na zatvaranje tržišta, poznata su u regulativi i praksi zemalja koje su Agenciji dostavile relevantne podatke.

S aspekta prava i politike tržišnog natjecanja, a u skladu s iskustvom ostalih zemalja sličnog uređenja i prakse u primjeni propisa o zaštiti tržišnog natjecanja na zajednice ponuditelja u postupcima javnih nabava, **sudjelovanje zajednice ponuditelja u postupcima javne nabave smatralo bi se opravdano samo u slučajevima kada pojedini poduzetnik, član zajednice ponuditelja, nije u mogućnosti samostalno izvršiti predmet nabave pojedinog postupka javne nabave** odnosno kada nastankom zajednice ponuditelja nije u potpunosti došlo do neopravdanog zatvaranja mjerodavnog tržišta.

Ključna je i **odgovornost naručitelja** da u svakom pojedinom postupku javne nabave prvenstveno vodi računa o tržištima na kojima je vjerojatnije da bi zabranjeni sporazumi mogli nastati zbog osobitih obilježja djelatnosti ili proizvoda koji se nabavljaju, te da u svakom pojedinom slučaju procjeni je li opravdano sudjelovanje pojedine zajednice ponuditelja. S tim u vezi, važnu ulogu ima i dobro planiranje i priprema postupka javne nabave, a sve u cilju otkrivanja znakova koji mogu upućivati na postojanje koluzija. Tako, primjerice, i OECD-ov dokument Smjernice za borbu protiv namještanja natječaja u javnim nabavama uzima u obzir, primjerice, **veličinu ugovora, pristup relevantnim informacijama i kvalitetu tih informacija, razmjernost navedenih financijskih uvjeta, poseban naglasak na "vrijednost za novac", vrijeme koje je dano za izradu ponuda i.t.d.**

Zaključno, iako zajednica ponuditelja osnovana s ciljem dostavljanja zajedničke ponude u postupcima javne nabave nije suprotna propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, ukoliko se ukaže sumnja o postojanju zabranjenog sporazuma u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, potrebno je prije svega iskoristiti stručno znanje i iskustvo nadležnog tijela u postupcima javne nabave, a ako je sumnja opravdana, u svakom pojedinačnom slučaju o tome obavijestiti Agenciju za zaštitu tržišnog natjecanja, kako bi se temeljem ekonomskih načela i provjerljivih podataka sa sigurnošću moglo utvrditi je li riječ o povredi propisa o zaštiti tržišnog natjecanja ili ne.

S obzirom na ovlast Agencije temeljem članka 25. stavka 3. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja za davanje mišljenja o sukladnosti važećih zakona i drugih propisa sa ZZTN-om, te donošenje mišljenja kojima se promiče znanje o tržišnom natjecanju i podiže razina svijesti o informiranosti o ulozi politike i prava tržišnog natjecanja,

Agencija je, primjerice, dala mišljenje i na problematiku određivanja koncesijskih naknada lukama nautičkog turizma⁹⁴.

Mišljenje Agencije na Odluku Vlade Republike Hrvatske o izmjeni Odluke o koncesiji pomorskog dobra u svrhu gospodarskog korištenja luka posebne namjene – luke nautičkog turizma Pula, Rab, Šimuni, Žut, Skradin, Trogir, Milna, Vrboska, Palmižana i Korčula

Temeljem saznanja dobivenih od poduzetnika Tehnomont marina Veruda iz Pule, Agencija donijela mišljenje u kojem se navodi kako su odredbama Odluke Vlade Republike Hrvatske o izmjeni Odluke o koncesiji pomorskog dobra u svrhu gospodarskog korištenja luka posebne namjene – luke nautičkog turizma Pula, Rab, Šimuni, Žut, Skradin, Trogir, Milna, Vrboska, Palmižana i Korčula, rečenim marinama osigurani povoljniji uvjeti poslovanja u pogledu plaćanja koncesijske naknade u odnosu na ostale marine na koje se primjenjuju koncesijske naknade iz Uredbe o postupku davanja koncesije na pomorskom dobru⁹⁵, uključivo i Tehnomont marinu Veruda d.o.o. iz Pule⁹⁶.

U postupku produljenja Odluke o koncesiji pomorskog dobra, a u odnosu na luku nautičkog turizma Veruda, Vlada Republike Hrvatske izmijenila je rečenu Odluku na način da je produljeno razdoblje koncesije na daljnji rok od 30 godina, a iznosi koncesijske naknade utvrđeni su sukladno Uredbi o postupku davanja koncesije na pomorskom dobru.

*U odnosu na luke nautičkog turizma Pula, Rab, Šimuni, Žut, Skradin, Trogir, Milna, Vrboska, Palmižana i Korčula, odluke o koncesiji pomorskog dobra izmijenjene su na način da im je produljeno razdoblje koncesije do 31. prosinca 2030., a visina koncesijske naknade nije mijenjana ili je tek simbolično izmijenjena te na rečene luke nije primijenjena Uredba o postupku davanja koncesije na pomorskom dobru. Dakle, spomenutom su Odlukom koncesijske naknade za luke nautičkog turizma Pula, Rab, Šimuni, Žut, Skradin, Trogir, Milna, Vrboska, Palmižana i Korčula utvrđene na znatno nižoj razini od minimalnih iznosa koji su propisani Uredbom o postupku davanja koncesije na pomorskom dobru. Time se, bez opravdanog razloga koji bi bio poznat ovoj Agenciji, primjenjuju **nejednaki uvjeti na mjerodavnom tržištu gospodarskog korištenja luka nautičkog turizma za obavljanje istovrsnih poslova što dovodi ili bi moglo dovesti do narušavanja tržišnog natjecanja na tom tržištu.***

⁹⁴Mišljenje Agencije, klasa: 031-02/2011-01/082, od 21. srpnja 2011., objavljeno na Internet stranici Agencije.

⁹⁵„Narodne novine“, broj 23/2004, 101/2004, 39/2006, 63/2008 i 125/2010.

⁹⁶„Narodne novine“, broj 13/2007 i 77/2007.

Mišljenje Agencije u svezi naknada Zagorskog vodovoda za pružanje usluge opskrbe vodom po zahtjevu više krajnjih korisnika usluge

Na temelju nekoliko zaprimljenih podnesaka koji su se odnosili na primjenu nejednakih cijena vodnih usluga za pojedine kategorije korisnika, Agencija je provela **prethodno ispitivanje stanja na tržištu pružanja usluge pitkom vodom** te je u većini slučajeva utvrdila da komunalna trgovačka društva u vlasništvu jedinica lokalne samouprave u pružanju usluge opskrbe pitkom vodom primjenjuju različitu cijenu odnosno naknadu za pruženu uslugu, ovisno o tome imaju li korisnici tih usluga stalno prebivalište na predmetnom području (npr. vlasnici kuća za odmor). Agencija je izvršila uvid u odredbe propisa koji uređuju predmetnu materiju te je dostavila nadležnim ministarstvima očitovanje u kojem je ukazala na potrebu da se pri donošenju odluke o cijeni za vodnu uslugu uzme u obzir činjenica da cijena mora između ostalog biti nediskriminirajuća i sukladna načelu zaštite od monopola⁹⁷. Sve navedeno posebno je važno u postupku davanja prethodne suglasnost na odluku o cijeni vodnih usluga koju daju gradonačelnici, odnosno općinski načelnici iz jedinica lokalne samouprave na vodoopskrbnom području, odnosno području aglomeracije te pri nadzoru zakonitosti odluke o cijeni vodnih usluga.

Mišljenje Agencije u svezi postupaka javne nabave u obavljanju djelatnosti razminiranja po zahtjevu HCR-a

Također, Agencija je temeljem upita **Hrvatskog centra za razminiranje**, u kojem se HRC kao naručitelj u otvorenim postupcima javne nabave radi ustupanja poslova humanitarnog razminiranja susreće s izrazito niskim cijenama ponuda, dala očitovanje u kojem je ukazala na nužnost suradnje naručitelja u postupku javne nabave s nacionalnim tijelom za zaštitu tržišnog natjecanja u cilju osiguravanja zaštite tržišnog natjecanja u konkretnom postupku javne nabave⁹⁸. Agencija je ukazala na to kako je obveza naručitelja, posebno u natjecajima od posebnog interesa kao što je ustupanje poslova humanitarnog razminiranja, **ispitati cjelokupnu ponudu, dok istovremeno ima pravo odbiti ponudu u kojoj je iskazana neuobičajeno niska cijena za robu, radove ili usluge. Naime, iako su najniža cijena ili ekonomski najpovoljnija ponuda osnovni kriteriji za odabir ponude u postupku javne nabave, a sukladno propisima koji uređuju predmetnu materiju, Agencija ukazuje da je nužno ispitati cjelokupnu ponudu te ponudu s neuobičajeno niskom cijenom odbiti, ukoliko po mišljenju naručitelja ista ne ispunjava kvalitativne i ostale važne kriterije, posebno u slučaju ovako specifične djelatnosti.** Ovo je posebno važno naglasiti u slučajevima gdje je naručitelj već iskazao opravdanu sumnju da bi se moglo raditi o postupanju ponuditelja koje ima za cilj da s neuobičajeno niskom cijenom ponude bude odabran na predmetnom natjecaju, a kasnije posluje s višim

⁹⁷ Očitovanje Agencije, klasa: 031-02/10-01/124 od 14. ožujka 2011.

⁹⁸ Očitovanje Agencije, klasa: 031-02/11-01/126 od 30. rujna 2011.

cijenama kako bi ne samo pokrio gubitak iz prethodnog razdoblja, nego ostvario dodatnu zaradu te u konačnici narušio tržišno natjecanje.

Mišljenje Agencije o pružanju usluge hibridne pošte po zahtjevu Post d.o.o., Hrvatski Leskovac

Temeljem više različitih upita potencijalnih **pružatelja usluge hibridne pošte**, Agencija je dostavila Ministarstvu mora, prometa i infrastrukture te Hrvatskoj agenciji za poštu i elektroničke komunikacije mišljenje u svezi predmetne usluge⁹⁹. U njemu je Agencija stajališta kako je pružanje usluge hibridne pošte nužno sagledati u kontekstu postojećeg hrvatskog zakonodavstva, koje uopće ne uređuje pitanja vezana uz pružanje usluge hibridne pošte i prakse koja pokazuje kako tu uslugu na tržištu neki poduzetnici ipak pružaju, unatoč negativnom mišljenju Ministarstva i HAKOM-a koji tu uslugu i nadalje smatraju rezerviranom poštanskom uslugom. Pritom, primjer iz prakse Europske komisije – odluka u slučaju Slovačke Republike, pokazuje kako bi čak i naknadne izmjene domaćeg zakonodavstva kojima bi se i normativno uredilo ovo, za sada neregulirano područje, primjenom kriterija iz pravne stečevine EU, a koje je Republika Hrvatska dužna primjenjivati osobito u slučajevima postojanja pravnih praznina ili dvojbi u tumačenju propisa, u skladu sa člankom 70. SSP-a, dovele u pitanje poštivanje i ispravnu provedbu obveza koje je Republika Hrvatska preuzela sklapanjem ovog sporazuma ali i zaključene pregovore o članstvu u EU.

S aspekta primjene propisa o zaštiti tržišnog natjecanja Agencija smatra kako su **transparentan i jasan zakonski okvir preduvjet za učinkovito funkcioniranje tržišta, stvaranje uvjeta za jednakopravan tretman svih poduzetnika na tržištu, jačanje investicija i povećanje konkurentnosti hrvatskog gospodarstva**. Liberalizacija tržišta, s druge strane, jedan je od preduvjeta za jačanje tržišnog natjecanja i najveću korist donosi građanima odnosno potrošačima. **Stoga je iznimno štetno tržišta koja su određeno vrijeme bila liberalizirana, bez obzira na razloge, zatvarati i ograničavati ili čak isključivati s tržišta one poduzetnike koji već posluju na tim tržištima, osobito kada se radi o novim, do sada nepoznatim proizvodima i uslugama koji donose novu vrijednost te omogućuju korištenje i primjenu novih tehnologija u funkciji kvalitetnijeg zadovoljavanja potreba potrošača.**

Mišljenje Agencije nadležnom ministarstvu na važeći Zakon o šumama

Uvažavajući interes Republike Hrvatske za potrebom održivog **gospodarenja šumama i šumskim zemljištima**, a s druge strane, činjenicu postojanja poduzetnika i tržišnog natjecanja na tržištu gospodarenja šumama i tržištu pružanja usluga i

⁹⁹ Mišljenje Agencije, klasa: 031-02/2011-01/086, od 21. srpnja 2011., objavljeno na Internet stranici Agencije.

obavljanja radova u šumarstvu, Agencija je, nakon što je u predmetu utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja Hrvatskih šuma d.o.o., AZTN protiv Hrvatskih šuma d.o.o. po inicijativi HUP-Cro industrija-Udruga poslodavaca u šumarstvu, lovstvu i pratećim djelatnostima, donijela zaključak o odbacivanju inicijative iz razloga što ovlaštenja i dužnosti Hrvatskih šuma d.o.o. proizlaze iz odredbi Zakona o šumama kao posebnog propisa i odgovarajućih podzakonskih propisa, u formi mišljenja¹⁰⁰, analizirala uvjete pod kojima šumoposjednici gospodare šumama i šumskim zemljištima u cilju davanja preporuka za daljnje unapređenje stanja na ovom području odnosno na navedenim mjerodavnim tržištima¹⁰¹.

U svezi konkretnog mišljenja, Agencija je zaključila kako je prije svega ukidanje Šumarske savjetodavne službe i davanje javnih ovlasti u nadležnost poduzetnika Hrvatske šume d.o.o., dodatno ograničilo tržišno natjecanja na ovom tržištu u odnosu na prije važeći Zakon o šumama. Drugim riječima, Agencija smatra da u slučaju kada je regulator istovremeno i poduzetnik na tržištu, postojeće rješenje nije u skladu s načelom jednakopravnog tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu.

Naime, izravni konkurent drugim poduzetnicima, kao što su u konkretnom slučaju Hrvatske šume d.o.o., ne bi smio imati one javne ovlasti koje izravno ili neizravno utječu na konkurentnost i mogu dovesti do ograničavanja tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu. **Javne ovlasti na tržištu upravljanja i gospodarenja šumama i šumskim zemljištem nužno je povjeriti stvarno neovisnom tijelu i mora se odvijati na načelima koja su tržišno neutralna.** Pri tome, Agencija ne smatra kako bi to nužno za posljedicu trebalo imati osnivanje posebnog tijela kao samostalne pravne osobe, već je isto moguće postići i u okviru postojećih, no uzimajući u obzir da takvo tijelo ne smije istovremeno i regulirati tržište i na njemu biti konkurent drugim poduzetnicima u obavljanju određenih poslova danih mu u nadležnost.

Agencija ne spori pravo zakonodavca da uredi tržište gospodarenja šumama te pružanja usluga i obavljanja radova u šumarstvu na način koji smatra primjerenim, odnosno da odredi tijelo s posebnim javnim ovlastima, naročito s obzirom na činjenicu da šume predstavljaju posebno vrijedan nacionalni resurs i potencijal. No, u svome mišljenju naglašava da imajući u vidu postojeći **specifičan način upravljanja i gospodarenja šumama** i višefunkcionalnu ulogu šuma, dalje mjere trebaju biti usmjerene na potrebu njihovog održivog korištenja i promicanje njihovog razvoja. Stoga, ističe neophodnost **uspostave i funkcioniranja stvarno neovisnog javnog tijela, i uvođenja transparentnosti u raspolaganje sredstvima takvog tijela kao i poštivanje pravila odvojenosti njegovih aktivnosti od tržišta**, kako se tržišno natjecanje ne bi narušilo na štetu ostalih poduzetnika i zaštite šuma kao primarnog cilja.

¹⁰⁰ Zaključak Agencije, klasa: UP/I 030-02/11-01/012, od 7. travnja 2011., objavljeno na Internet stranici Agencije.

¹⁰¹ Mišljenje Agencije, klasa: 031-02/2010-01/171, od 29. prosinca 2011., objavljeno na Internet stranici Agencije.

Mišljenja u sektoru elektroničkih komunikacija

U okviru suradnje AZTN-a s Hrvatskom agencijom i elektroničke komunikacije (HAKOM), kao regulatorom u sektoru elektroničkih komunikacija, u pitanjima tržišnog natjecanja u tom sektoru, Agencija je na traženje HAKOM-a u okviru njegovih analiza mjerodavnih tržišta podložnih prethodnoj (*ex ante*) regulaciji, u 2011. godini, dostavila **12 stručnih mišljenja**¹⁰².

Naime, HAKOM je u 2010. i 2011. u skladu sa Zakonom o elektroničkim komunikacijama¹⁰³ proveo postupke analize mjerodavnih tržišta podložnih prethodnoj (*ex ante*) regulaciji u svrhu ocjene djelotvornosti tržišnog natjecanja na istima, procjene postojanja jednog ili više operatora sa značajnom tržišnom snagom i određivanja regulatornih obveza operatorima sa značajnom tržišnom snagom ako tržišno natjecanje nije djelotvorno na analiziranom mjerodavnom tržištu.

Pri provedbi postupaka analize tržišta HAKOM je osobito vodio računa o primjeni mjerodavne Preporuke Europske Komisije o mjerodavnim tržištima podložnima prethodnoj regulaciji, mjerodavnim smjernicama Europske komisije o analizi tržišta i utvrđivanju značajne tržišne snage te mišljenjima i zajedničkim stajalištima koja donosi BEREC (*Body of European Regulators for Electronic Communications*), čija je svrha promicanje harmonizacije u području elektroničkih komunikacija na način da isti proizvodi i usluge budu predmet analize tržišta u svim zemljama članicama Europske unije.

¹⁰² Mišljenje Agencije, klasa: 031-01/2010-01/164, HAKOM - zahtjev za davanjem mišljenja na analizu tržišta pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike od 28. siječnja 2011.

Mišljenje Agencije, klasa: 031-02/2011-01/029, HAKOM - zahtjev za davanjem mišljenja na utvrđeno mjerodavno tržište javno dostupne usluge u mjesnom ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne korisnike od 10. ožujka 2011.

Mišljenje Agencije, klasa: 031-02/2011-01/031, HAKOM – zahtjev za davanjem mišljenja na utvrđeno mjerodavno tržište javno dostupne usluge u mjesnom ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike od 10. ožujka 2011.

Mišljenje Agencije, klasa: 031-02/2011-01/032, HAKOM – zahtjev za davanjem mišljenja na utvrđeno mjerodavno tržište javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne korisnike od 10. ožujka 2011.

Mišljenje Agencije, klasa: 031-02/2011-01/033, HAKOM – zahtjev za davanjem mišljenja na utvrđeno mjerodavno tržište javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike od 10. ožujka 2011.

Mišljenje Agencije, klasa: 031-02/2011-01/095, HAKOM - zahtjev za mišljenje na analizu tržišta javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne korisnike od 5. srpnja 2011., objavljeno na Internet stranici Agencije.

Mišljenje Agencije, klasa: 031-02/2011-01/100, HAKOM - zahtjev za mišljenje na analizu tržišta javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike od 5. srpnja 2011., objavljeno na Internet stranici Agencije.

Mišljenje Agencije, klasa: 031-02/2011-01/098, HAKOM - zahtjev za mišljenje na analizu tržišta veleprodajnih zaključnih segmenta iznajmljenih vodova, bez obzira na tehnologiju korištenu za pružanje iznajmljenog ili namijenjenog kapaciteta od 14. srpnja 2011., objavljeno na Internet stranici Agencije.

Mišljenje Agencije, klasa: 031-02/2011-01/099, HAKOM - zahtjev za mišljenje na analizu tržišta veleprodajnih prijenosnih segmenata iznajmljenih vodova podložnih prethodnoj (*ex ante*) regulaciji od 14. srpnja 2011., objavljeno na Internet stranici Agencije. Mišljenje Agencije, klasa: 031-02/2011-01/127, HAKOM - Mišljenje na prijedlog odluke o mjerodavnom tržištu maloprodaje širokopojsnog pristupa Internetu od 15. rujna 2011., objavljeno na Internet stranici Agencije.

Mišljenje Agencije, klasa: 031-02/2011-01/137, HAKOM - mišljenje na prijedlog odluke o mjerodavnom tržištu veleprodajnih prijenosnih segmenata iznajmljenih vodova- nekonkurentne relacije od 3. studenoga 2011., objavljeno na Internet stranici Agencije.

Mišljenje Agencije, klasa: 031-02/2011-01/148, HAKOM - mišljenje na Prijedlog odluke o određivanju regulatornih obveza operatorima sa značajnom tržišnom snagom na mjerodavnom tržištu maloprodaje širokopojsnog pristupa internetu od 15. prosinca 2011., objavljeno na Internet stranici Agencije.

¹⁰³ „Narodne novine“, broj 73/2008 i 90/2011.

Sukladno rečenoj Preporuci Europske komisije, HAKOM je proveo analizu slijedećih tržišta:

- tržišta pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike, i
- tržišta veleprodajnih zaključnih segmenata iznajmljenih vodova, bez obzira na tehnologiju korištenu za pružanje iznajmljenog ili namijenjenog kapaciteta.

*U odnosu na **tržište veleprodajnih zaključnih segmenata iznajmljenih vodova, bez obzira na tehnologiju korištenu za pružanje iznajmljenog ili namijenjenog kapaciteta, Agencija je u svom mišljenju naglasila kako je, za potrebe provođenja postupka i analize mjerodavnih tržišta u predmetu B.net Hrvatska d.o.o., Zagreb protiv HT d.d., Zagreb**¹⁰⁴, analizirala tržište iznajmljenih elektroničkih komunikacijskih vodova te je ukazala na važnost Ethernet tehnologije na tržištu iznajmljenih elektroničkih komunikacijskih vodova¹⁰⁵. U tom smislu, rezultati analize HAKOM-a u cijelosti odgovaraju zaključcima Agencije u navedenom predmetu.*

Osim tržišta utvrđenih u Preporuci Europske komisije, nacionalna regulatorna tijela zemalja članica Europske unije ovlaštena su i sama utvrditi pojedina tržišta podložna prethodnoj regulaciji, ovisno o prilikama u svakoj pojedinoj zemlji i uz uvjet da se dokaže da su na tim tržištima istodobno zadovoljena tri mjerila (tzv. **test tri mjerila**) koji obuhvaća, prvo, prisutnost visokih i trajnih zapreka za ulazak na tržište, strukturne, pravne ili regulatorne prirode, drugo, strukturu tržišta koja ne teži razvoju djelotvornog tržišnoga natjecanja unutar odgovarajućeg vremenskog okvira, te treće, primjenu mjerodavnih propisa o zaštiti tržišnoga natjecanja koja sama po sebi ne omogućuje uklanjanje nedostataka na tržištu.

HAKOM je proveo analizu tri mjerila i zatražio mišljenje Agencije na slijedećim tržištima koja nisu dio mjerodavne Preporuke Europske komisije o mjerodavnim tržištima podložnima prethodnoj regulaciji:

- tržištu javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne korisnike;
- tržištu javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike;
- tržištu javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne korisnike;
- tržištu javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike;
- tržištu veleprodajnih prijenosnih segmenata iznajmljenih vodova; i
- tržištu maloprodaje širokopojsnog pristupa Internetu.

Prilikom analize pojedinih tržišta, a vezano uz pitanje omogućuje li primjena mjerodavnih propisa o zaštiti tržišnoga natjecanja sama po sebi na odgovarajući način uklanjanje nedostataka na tržištu, Agencija je ukazala na problematiku postojanja specifičnih **podataka o troškovima pružanja usluga operatora na tržištu.**

¹⁰⁴ Rješenje Agencije, klasa: UP/I 030-02/2008-01/045 od 31. kolovoza 2010., „Narodne novine“, broj 115/2010.

¹⁰⁵ „... Agencija je provedenom analizom tržišta iznajmljenih EK vodova u ovom postupku, zaključila o važnosti ovog tržišta na sva silazna maloprodajna tržišta koja kao input koriste uslugu najma EK vodova. Agencija uvjete i stanje na tržištu iznajmljenih EK vodova, a posebice uvjete pružanja usluge Etherneta u ovom trenutku smatra važnim za učinkovito i efikasno tržišno natjecanje na povezanim maloprodajnim tržištima.“

Naime, iako je Agencija ovlaštena sukladno ZZTN-u i od operatora na tržištu elektroničkih komunikacija zatražiti odgovarajuće podatke i obavijesti, postoje određeni podaci kojima operatori ne raspolažu. To se odnosi prije svega na specifične podatke o troškovima pružanja usluga. Naime, potreba za regulatornim intervencijama vrlo je često povezana s različitim cjenovnim postupanjima operatora, te ocjena tih postupanja u značajnoj mjeri ovisi o dostupnosti specifičnih podataka o troškovima, što otežava ocjenjivanje pojedinih postupanja na tržištu.

Ovdje je potrebno istaći da je Agencija u svojim mišljenjima naglasila kako je sukladno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja prilikom utvrđivanja operatora sa značajnom tržišnom snagom, potrebno promatrati poduzetnika *Hrvatski Telekom d.d.*, sa sjedištem u Zagrebu, Savska cesta 32, i njegovo povezano društvo, poduzetnika *Iskon Internet d.d.*, sa sjedištem u Zagrebu, Garićgradska 18, kao **jedinstveni gospodarski subjekt**. Istovremeno, Agencija je u svojim mišljenjima ukazala kako bi HAKOM pri određivanju i provedbi regulatornih obveza *trebao uzeti u obzir načelo objektivnosti i proporcionalnosti*. *S jedne strane, u cilju stvaranja jasnog okvira koji će doprinijeti učinkovitom tržišnom natjecanju na mjerodavnom tržištu i jednakopravnom tretmanu svih operatora, a s druge strane u cilju zaštite i promicanja interesa krajnjih korisnika kroz tehnološki razvoj mjerodavnog tržišta i uvjete korištenja usluga.*

U odnosu na analizu tržišta veleprodajnih prijenosnih segmenata iznajmljenih vodova, Agencija smatra kako zaključci HAKOM-a o podjeli tržišta na konkurentne i nekonkurentne relacije proizlaze iz specifičnih stručnih znanja koje HAKOM kao sektorski regulator ima te na temelju prakse i iskustva u provedbi ZEK-a. Međutim, Agencija je upozorila kako iz samog Prijedloga Odluke HAKOM-a nije u potpunosti razvidno na koji način će HAKOM utvrđivati koje relacije se smatraju konkurentnima, a koje nekonkurentnima. Stoga Agencija, nije u potpunosti mogla sagledati sve aspekte tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu veleprodajnih prijenosnih segmenata iznajmljenih vodova u odnosu na konkurentne i nekonkurentne relacije, a u svezi procjene postojanja djelotvornog tržišnog natjecanja na mjerodavnim tržištima.

*Agencija je predložila HAKOM-u da u postupku određivanja relacija koje smatra konkurentnima i koje ne smatra konkurentnima, pored procjene postojanja najmanje jednog operatora koji nije povezano društvo operatora sa značajnom tržišnom snagom i za kojeg vrijedi da je operator prisutan u početnoj i završnoj točki relacije (vlastiti prijenosni segment iznajmljenog voda), te pored procjene postojanja viška kapaciteta tog drugog operatora, vodi računa i o tome može li na jednak način, objektivnim karakteristikama usluga konkurentnog operatora, zadovoljiti potrebe krajnjih korisnika usluge, a posebice da vodi računa o tome je li cijena usluge drugog operatora, koji nije operator sa značajnom tržišnom snagom i/ili njegovo povezano društvo, takva da se može zaključiti da se radi o **zamjenskoj usluzi** usluge koju pruža operator za značajnom tržišnom snagom i/ili njegovo povezano društvo.*

Dakle, HT, kao operator sa značajnom tržišnom snagom, može, ali i ne mora imati podatke i saznanja o tome na kojim relacijama postoji konkurencija, a na kojima ne, te u skladu s tim i procjenjivati na kojim relacijama je obvezan primjenjivati regulatorne obveze, a na kojima to nije. S druge strane, tako ni stvarni niti potencijalni korisnici HT-ove usluge iznajmljenih vodova ne mogu biti unaprijed upoznati s podacima o relacijama na kojima su HT-u određene regulatorne obveze, a na kojima mu te regulatorne obveze nisu određene. Uz to, u budućem razdoblju,

mogu se pojaviti novi konkurenti na pojedinim relacijama ili pak postojeći konkurenti mogu početi pružati uslugu na novim relacijama.

*U odnosu na **tržište maloprodaje širokopojasnog pristupa interneta**¹⁰⁶, Agencija smatra da za ostvarivanje regulatornih načela i uspostave jednakih uvjeta za sve operatore na mjerodavnom tržištu (eng. level playing field) primarno treba koristiti mogućnosti koje pruža regulatorni okvir tržišta veleprodajnog širokopojasnog pristupa, a da je **regulacija tržišta na maloprodajnoj razini prihvatljiva samo kao iznimna i privremena mjera**. Pri tome treba voditi računa o tome kako takva ex ante regulacija na maloprodajnoj razini ne bi smjela imati za učinak usporavanje razvoja predmetnog tržišta odnosno tržišnog natjecanja na istom, a čime bi mogli izostati i pozitivni učinci i koristi za potrošače.*

*HAKOM je u svojoj analizi predmetnog tržišta promotivne akcije poduzetnika HT i Iskon, kao operatora sa značajnom tržišnom snagom, prepoznao kao prepreku razvoju djelotvornog tržišnog natjecanja na rečenom tržištu te s obzirom na tu okolnost istima odredio i određene regulatorne obveze. Agencija je u svom mišljenju iznijela načelni stav da **vremenski ograničene promotivne akcije predstavljaju uobičajeni način promidžbe proizvoda** i donose korist potrošačima te same po sebi nisu zabranjene u pravu tržišnog natjecanja.*

5.2. Sektorska istraživanja tržišta

Sektorska istraživanja tržišta Agencija provodi u cilju dubinskog razumijevanja pojedinih sektora, tržišta ili pojedine prakse na tržištu, i to primarno na tržištima na kojima postoje naznake slabosti funkcioniranja tržišta koje proizlaze bilo iz postupanja poduzetnika na tržištu, strukture tržišta, ponašanja potrošača, utjecaja države na tržište kroz regulaciju ili drugih čimbenika koji mogu negativno utjecati na krajnje potrošače. Sektorska istraživanja provode se i na tržištima na kojima se kroz davanje mišljenja i preporuka može znatno povećati konkurentsko okruženje te posljedično povećati korist koje tržišno natjecanje donosi za krajnje potrošače.

Sektorska istraživanja često su temelj za preporuke i mišljenja koje Agencija dostavlja Vladi RH, tijelima državne uprave, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u cilju uklanjanja zapreka koje proizlaze iz regulatornog okvira, a njihovim se provođenjem i objavom rezultata istodobno jača kultura tržišnog natjecanja. Ako u provođenju sektorskog istraživanja Agencija dođe do saznanja da postupanje pojedinog poduzetnika za posljedicu može imati narušavanje tržišnog natjecanja, tada sektorsko istraživanje može rezultirati i pokretanjem postupaka protiv pojedinačnih poduzetnika.

Ovdje je potrebno razlikovati sektorsko istraživanje tržišta od prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu koje Agencija provodi na dnevnoj osnovi u svakom pojedinom postupku radi utvrđivanja relevantnih činjenica i okolnosti u pojedinom predmetu ili u svrhu promicanja zaštite tržišnog natjecanja, primjerice u nekom sektoru (takvo je n.p.r. bilo istraživanje tržišta koje je za posljedicu imalo liberalizaciju

¹⁰⁶ Analiza tržišta maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu proširena je analizom usko povezanog tržišta prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade, pa je Agencija donijela mišljenje na tako proširenu analizu tržišta maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu, klasa: 034-08/2012-01/014, od 12. ožujka 2012.

pružanja taksi usluga u Gradu Zagrebu). Sektorska istraživanja tržišta *ad hoc* su projekti Agencije, neovisni o konkretnim postupcima pred Agencijom. Drugim riječima, dok se prethodna ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu u pojedinim postupcima pred Agencijom odnose na pojedine subjekte na tržištu i njihovo postupanje, sektorska istraživanja tržišta odnose se na tržište u cjelini.

Agencija već niz godina uzastopno provodi tri standardna istraživanja tržišta, primarno radi utvrđivanja broja konkurenata na određenom mjerodavnom tržištu i tržišnih udjela istih u godini za koju se provodi. Riječ je o slijedećim trima istraživanjima, od kojih su dva nastavljena i u 2011.:

- ***istraživanje tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u Republici Hrvatskoj***¹⁰⁷,
- ***istraživanje tržište tiska u Republici Hrvatskoj***, koje obuhvaća četiri segmenta: tržište prodane naklade tiska (prema broju prodanih primjeraka), tržište oglašavanja (prema prihodu od oglašavanja), tržište trgovine na veliko tiskom (prema prihodu od trgovine na veliko tiskom) te tržište trgovine na malo tiskom (prema prihodu od trgovine na malo tiskom),
- ***istraživanje tržišta mlijeka i mliječnih proizvoda u Republici Hrvatskoj*** (posljednje istraživanje odnosilo se na 2010., a s obzirom kako nije za očekivati preuzimanja u sektoru prerade mlijeka, odnosno proizvodnje i prodaje mliječnih proizvoda, Agencija je zbog racionalnosti i ekonomičnosti odlučila privremeno prestati provoditi navedeno istraživanje).

-

Istraživanje tržišta trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u Republici Hrvatskoj u 2011. godini

Rezultati ovog istraživanja Agencije pokazuju rast tržišta u 2011. od 5,3 posto u odnosu na 2010. Drugim riječima, svi trgovci na malo iz uzorka od 55 poduzetnika, promatrani zajedno, ostvarili su blagi rast prihoda u 2011.

Najveći rast prihoda od maloprodaje u 2011. ostvario je Lidl, koji bilježi rast prihoda od 35 posto u odnosu na 2010.. Lidl se time pozicionirao na treće mjesto po prihodu, iza drugoplasiranih Plodina, koje također bilježe umjereni rast prihoda od 12 posto.

¹⁰⁷ Provodi se od 2003. kao zaseban postupak primarno radi utvrđivanja tržišnih udjela trgovaca na malo i veliko, radi cjelovite analize učinaka kod pojedinih budućih koncentracija poduzetnika na mjerodavnom tržištu trgovine na malo i/ili veliko. Također, istraživanje omogućuje utvrđivanje trenda pada ili rasta prihoda najznačajnijih trgovaca na malo i veliko, njihovog prihoda, udjela pojedinog tipa (formata) prodajnog mjesta prema kriterijima ostvarenog prihoda, neto prodajne površine te broja prodajnih mjesta, utvrđivanje stupnja koncentriranosti pojedinih tržišta, ostvarenog prihoda od trgovine na malo u svim formatima prodajnih mjesta s obzirom na zemljopisni kriterij rasprostranjenosti, praćenje udruživanja pojedinih trgovaca i stvaranje strateških saveza trgovaca i.t.d.

Kaufland je četvrti trgovac na malo u 2011. s rastom prihoda od 8 posto u odnosu na 2010..

Ukoliko se Lidl i Kaufland promatraju zajedno kao dio Schwarz Grupe, proizlazi da su zajedno u 2011. ostvarili tržišni udjel od oko 15 posto te time bilježe rast tržišnog udjela u odnosu na 2010.

I nadalje je prvi trgovac na malo Konzum, s rastom prihoda od maloprodaje od 5 posto, no istovremeno nije povećan njegov tržišni udjel, koji kao i prethodne 2010. iznosi oko 30 posto. Konzum je u 2011. vodeći trgovac na malo u jedanaest županija i u Gradu Zagrebu.

Od ostalih vodećih trgovaca na malo, najveći pad prihoda u 2011. godini bilježi Mercator-H te je u 2011. pao na peto mjesto vodećih trgovaca na malo u RH u odnosu na 2010. u kojoj je bio na drugom mjestu.

*Prema pokazateljima koncentriranosti tržišta, tržište trgovine na malo u 2011. **umjereno je koncentrirano tržište**. Ukoliko se promatra pet, odnosno deset vodećih trgovaca na malo iz uzorka, rezultati istraživanja pokazuju neznatno povećanje koncentriranosti tržišta u 2011. u odnosu na 2010.*

*Nadalje, rezultati istraživanja pokazuju da se od ukupnog prihoda ostvarenog na tržištu maloprodaje u 2011., čak 68 posto prihoda ostvarilo prodajom u **prodajnim mjestima velikog formata**, u supermarketima 44 posto te hipermarketima 24 posto. Kao pozitivan trend na tržištu maloprodaje može se spomenuti rast segmenta malih prodavaonica koji je u 2011., prema ostvarenim prihodima, zabilježio rast od 10 posto u odnosu na 2010. Naime, taj segment tzv. prodavaonica u susjedstvu uobičajeno predstavlja izbor svakodnevne kupnje i opskrbe krajnjih potrošača.*

*Jedna od značajki tržišta trgovine na malo je i **veći broj uspješnih regionalnih i lokalnih trgovaca** koji i u 2011. bilježe rast prihoda i tržišnih udjela. Među ostalim, značajni takvi trgovci su Lonia, Djelo, Metss, Boso, Gavranović, Brodokomerc Nova i Pemo.*

S obzirom na značajne promjene strukture tržišta promatrajući vodećih deset trgovaca, različitu dinamiku rasta pojedinih trgovaca, značajan organski rast pojedinih trgovaca kroz otvaranje novih prodajnih mjesta u 2011., proizlazi zaključak kako se radi o dinamičnom i otvorenom tržištu na kojem postoji jaka konkurencija između trgovaca, kako u segmentu hipermarketa i supermarketima, tako i u dijelu prodavaonica manjeg formata.

Nalaze navedenih istraživanja tržišta Agencija redovito objavljuje na svojoj internetskoj stranici: www.aztn.hr.

6. Sudska kontrola

Sukladno ZZTN-u nezadovoljna stranka protiv odluka Agencije može pokrenuti upravni spor pred mjesno nadležnim upravnim sudom.

Naime, od 1. siječnja 2012. sudovi koji preispituju odluke Agencije (u dijelu koji se odnosi na utvrđenu povredu zakona i na izrečenu upravno-kaznenu mjeru) su mjesno nadležni upravni sudovi odnosno Visoki upravni sud Republike Hrvatske¹⁰⁸.

U 2011. **Upravni sud Republike Hrvatske donio je ukupno 10 odluka** po tužbama protiv odluka Agencije. Od tog broja je u 9 odluka potvrdio odluku Agencije i to iz područja tržišnog natjecanja, odnosno odbio tužbu podnositelja, dok je jedna tužba uvažena povodom odluke Agencije iz područja državnih potpora¹⁰⁹. Riječ je o presudi Upravnog suda Republike Hrvatske kojom je poništeno rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/2004-01/42 od 4. travnja 2007., po tužbi poduzetnika *Varteks d.d.* koja je detaljno opisana u drugom dijelu ovoga izvješća koji se odnosi na sudske odluke u području državnih potpora (poglavlje II.).

Također, važno je naglasiti kako je i Ustavni sud Republike Hrvatske u svojim odlukama iz 2008. i 2010. odbio ustavne tužbe podnesene protiv presuda Upravnog suda Republike Hrvatske kojima se potvrđuje odluka Agencije, te je u cijelosti potvrdio zakonitost i ustavnost odluka Agencije.

Zaključno treba spomenuti kako je u prvoj polovici 2012., Visoki upravni sud Republike Hrvatske¹¹⁰ donio 23 odluke kojima je potvrdio odluku Agencije i odbio tužbu podnositelja na rješenje Agencije. U jednom predmetu je tužbu odbacio, a u jednom predmetu je obustavio postupak po tužbi podnositelja.

Odluke prvostupanjskih upravnih sudova donesene po tužbama protiv odluka Agencije i odluke Visokog upravnog suda RH objavljuju se na internetskoj stranici Agencije.

¹⁰⁸ Sukladno člancima 8. i 9. Zakona o izmjenama Zakona o sudovima ("Narodne novine", broj 130/2011), kada je posebnim zakonima za rješavanje upravnih sporova propisana nadležnost Upravnog suda Republike Hrvatske, sukladno Zakonu o upravnim sporovima («Narodne novine», br. 53/91, 9/92. i 77/92) za takve sporove od 1. siječnja 2012. nadležni su mjesno nadležni upravni sudovi, osim upravnih sporova za koje je Zakonom o upravnim sporovima («Narodne novine», br. 20/2010) i drugim posebnim zakonima propisano da rješava Visoki upravni sud Republike Hrvatske. Upravni sud Republike Hrvatske od 1. siječnja 2012. nastavlja s radom kao Visoki upravni sud Republike Hrvatske.

¹⁰⁹ Presuda Upravnog suda Republike Hrvatske, broj: Us-5362/2007-10, od 3. studenoga 2010. („Narodne novine“, broj 12/11).

¹¹⁰ Temeljem članka 9. Zakon o izmjenama Zakona o sudovima („Narodne novine“, broj 130/2011) Upravni sud Republike Hrvatske od 1. siječnja 2012. nastavlja s radom kao Visoki upravni sud Republike Hrvatske.

Prekršajni sudovi

U 2011. godini **Agencija je podnijela 16 optužnih prijedloga** i to jedan zbog nedostave zatraženih podataka, dva zbog zlouporabe vladajućeg položaja te trinaest zbog sklapanja zabranjenog sporazuma.

Prekršajni sudovi donijeli su u 2011. godini ukupno 20 odluka od čega 3 odluke kojima su izrekli novčane kazne u iznosu od 93.717,00 kn, što u odnosu na 2010. godinu u kojoj su prekršajni sudovi izrekli novčane kazne u iznosu od **2.911.747,31** kn predstavlja izrazit pad od 68 %. U preostalih 17 odluka prekršajni sudovi su u 3 predmeta proglasili mjesno nenadležnim, u 11 predmeta stvarno nenadležnim, u 2 predmeta donijeli su odluku kojom se poduzetnik oslobađa od optužbe jer novim ZZTN-om djelo okrivljenika nije propisano kao prekršaj te u jednom predmetu postupak obustavili zbog zastare.

Prekršajni sudovi izrekli su kaznu poduzetniku *Samoborček d.o.o.* u iznosu od 50.000,00 kn, zatim poduzetniku *Legenda promet d.o.o.* u iznosu od 5.000,00 kn te poduzetniku *Dika d.o.o.* u iznosu od 2.550,00 kn. Novčane kazne odgovornim osobama u poduzetnicima koji su povrijedili odredbe ZZTN-a kreću se od minimalnog iznosa od 2.500,00 kn do najvišeg iznosa od 17.000,00 kn koja je izrečena odgovornoj osobi poduzetnika *Samoborček d.o.o.*

Razlog ovakvoj statistici je zauzimanje stava Visokog prekršajnog suda da, nakon 1. listopada 2010., odnosno nakon stupanja na snagu važećeg ZZTN-a, djela koja se okrivljenicima stavljaju na teret više nisu propisana kao prekršaj, pa prekršajni sudovi više nisu stvarno nadležni za vođenje prekršajnih postupaka po optužnim prijedlozima Agencije, čak i u slučaju kada su optužni prijedlozi Agencije podneseni u vrijeme važenja ZZTN-a koji je bio na snazi do 1. listopada 2010. i koji je propisivao povrede tog zakona prekršajem. Stav je Visokog prekršajnog suda da se prekršajni sudovi trebaju oglasiti stvarno nenadležnima i dostaviti nakon pravomoćnosti rješenja o prekršaju predmet Agenciji koja treba sukladno važećem ZZTN-u provesti postupak utvrđivanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere i sankcionirati prekršitelje zakona.

Novčane kazne izrečene od strane prekršajnih sudova, kao i upravno-kaznene mjere koje sukladno novom ZZTN-u može izricati Agencija, predstavljaju prihod državnog proračuna¹¹¹.

¹¹¹ Iznosi navedeni kao „izrečene novčane kazne“ nisu nužno i ostvareni prihod državnog proračuna. Naime, primjera radi: u predmetu ocjene koncentracije *Slobodna Dalmacija d.d., Split i Šibenski list d.o.o., Šibenik*, klase: UP/I 030-02/2007-02/09 Agencija je 15.05.2007. podnijela optužni prijedlog protiv Slobodne Dalmacije d.d. i njezinih odgovornih osoba. Prekršajni sud donio je rješenje 26.02.2010. koje je Agenciji dostavljeno 04.03.2010., a kojim se kažnjava i poduzetnik i odgovorne osobe. U trenutku izrade Izvješća o radu za 2010. godinu, Agencija nije imala saznanja da je protiv rješenja Prekršajnog suda podnesena žalba te da je predmetno rješenje stavljano van snage. To saznaje tek 12.03.2012. kada dobiva ponovno rješenje Prekršajnog suda kojim se postupak obustavlja jer novim Zakonom djelo okrivljenika nije propisano kao prekršaj (u obrazloženju ovog rješenja navedeno je: „Protiv citiranog prekršajnog naloga okrivljenici su pravodobno izjavili prigovor pa je isti temeljem čl. 168. st. 6. Zakona o prekršajima stavljen izvan snage“). Slično i u predmetu ocjene koncentracije *Konzum d.d., Zagreb i Lokica d.o.o., Drniš*, klase: UP/I 030-02/2008-02/06, a odnosni se na iznose izrečenih novčanih kazni u 2009. godini.

II. DRŽAVNE POTPORE

Poslovi vezani uz kontrolu državnih potpora i suradnju s davateljima državnih potpora važan su dio u ukupnom radu i aktivnostima ove Agencije. Od 2003. godine, sukladno obvezama iz SSP-a, u Hrvatskoj je uspostavljen i sustav kontrole državnih potpora koji je sukladan onom koji se provodi u EU, jer su hrvatski propisi o državnim potporama u tom razdoblju postupno usklađeni s pravnom stečevinom EU. Sve do članstva u EU ova Agencija provodi te propise, a zadužena je i za izradu Godišnjeg izvješća o državnim potporama.

U 2011. godini spomenute su aktivnosti bile značajno pojačane, uzimajući u obzir izvršavanje obveza iz pregovaračkog procesa s EU. Naime, najteži dio oko dovršetka pregovora u poglavlju 8. Tržišno natjecanje odnosio se na ocjenu programa restrukturiranja hrvatskih brodogradilišta i restrukturiranje industrije željeza i čelika. Za ta su područja bila određena mjerila za zatvaranje pregovora, a prilikom donošenja ocjene o njihovom ispunjenju Europska komisija je, osobito kada se radi o brodogradnji, od Agencije zahtijevala prethodno mišljenje na svaki predloženi program restrukturiranja prije nego što je i sama donijela odluku o njihovoj održivosti. Na taj način se istodobno uz kontrolu ispunjenja mjerila koja su se odnosila na brodogradnju i industriju željeza i čelika, provjeravala stručnost, znanje i sposobnost Agencije u odnosu na provedbu propisa u području državnih potpora¹¹². Također, Agencija je sukladno Zakonu o državnim potporama bila dužna provesti postupak ocjene dostavljenih programa restrukturiranja, a neovisno o zahtjevu Europske komisije da na te programe dade svoje prethodno mišljenje.

Od dana stjecanja članstva, Hrvatska kao punopravna država članica, osim obveza iz pristupnih dokumenata, preuzima i sve ciljeve od zajedničkog interesa koji uključuju posebnu važnost unutarnjeg tržišta, poštivanje pravila o zaštiti tržišnog natjecanja i dodjeli državnih potpora u cilju ekonomske učinkovitosti čitave Unije i njezinog razvoja u skladu s razvojnim strategijama EU.

Kada se potpore ipak dodijele (odobre), sukladno predviđenim izuzećima i uz poštivanje točno određenih kriterija u svezi njihovog iznosa, cilja i trajanja, takve bi "dobre" potpore, trebale biti usmjerene na uklanjanje tržišnih neuspjeha ili ka ciljevima koji pozitivno utječu na konkurentnost, zapošljavanje i rast, pa tako i društvo u cjelini. Ovdje je riječ o horizontalnim ciljevima ili horizontalnim potporama koje potiču koheziju – približavanje i ravnomjeran razvoj regija, zapošljavanje, zaštitu okoliša, istraživanje i razvoj i inovacije, ulaganja u rizični kapital i razvoj malog i srednjeg poduzetništva. Takva politika državnih potpora dokazano pridonosi razvoju gospodarstva koje je usmjereno na rast produktivnosti i održivi razvoj. Primjerice, u RH je u 2011. odobreno nekoliko takvih programa potpora: *Program potpora za poticanje razvoja i proizvodnje opreme za primjenu obnovljenih izvora energije u prerađivačkoj industriji*¹¹³, državne potpore sadržane u *Nacionalnom programu za*

¹¹² Na isti je način u 2010. godini prije davanja mišljenja na konačan prijedlog Zakona o HRT-u Europska komisija od AZTN zahtijevala prethodno mišljenje odnosno očitovanje u dijelu koji se odnosio na uvjete pružanja usluga od općeg gospodarskog interesa HRT-a kao javne televizije.

¹¹³ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-02/009 od 13. listopada 2011., „Narodne novine“, broj: 119/2011.

*poticanje zapošljavanja za 2011.-2012.*¹¹⁴, *Program poticaja za proizvodnju biogoriva za prijevoz*¹¹⁵, *Operativni program poticanja konkurentnosti i inovativnosti u maloj brodogradnji za 2011.*¹¹⁶, te *Program razvoja interneta i širokopojasnog pristupa internetu na područjima od posebne države skrbi, brdsko planinskim područjima i otocima*¹¹⁷.

Naposljetku, učinkovito sprečavanje dodjele nezakonitih potpora i povrat takvih potpora, moraju imati svrhu vraćanja na stanje na tržištu koje je postojalo prije dodjele potpore, kako bi se osigurala jednakost na tržištu. U Republici Hrvatskoj, Agencija je u 2011. u jednom slučaju naložila povrat dodijeljene državne potpore i to *Željezari Split d.d.*¹¹⁸.

Zakonodavni okvir

Djelokrug Agencije u području državnih potpora uređen je **Zakonom o državnim potporama**¹¹⁹, **Uredbom o državnim potporama**¹²⁰ i **Pravilnikom o obliku i sadržaju, te načinu prikupljanja podataka i vođenja evidencija državnih potpora**¹²¹. U provedbi ovoga zakona pored spomenutih propisa, Agencija primjenjuje i pravila o dodjeli državnih potpora koja su sadržana u **odlukama Vlade Republike Hrvatske** odnosno propisima koji vrijede za pojedine kategorije (vrste) i instrumente (oblike) potpora, a koji su izravno preuzeti iz pravne stečevine EU. Konkretno, sukladno članku 3. Uredbe o državnim potporama, Vlada RH na prijedlog ministra financija donosi navedene odluke o objavljivanju u „Narodnim novinama“ pravila o državnim potporama koja se primjenjuju u državama članicama EU.

Tako su od 2007. pa do kraja 2011. objavljene ukupno 32 odluke o pravilima za dodjelu određenih kategorija i instrumenata potpora ili o pravilima za dodjelu potpora određenim sektorima (promet, audiovizualne usluge i.t.d.). U 2011. objavljene su dvije nove odluke: Odluka o objavljivanju pravila o državnim potporama koje se odnose na brzi razvoj širokopojasnih mreža¹²² i Odluka o dopunama Odluke o objavljivanju pravila o državnoj potpori kinematografskoj i ostaloj audiovizualnoj djelatnosti¹²³. Popis svih objavljenih Odluka nalazi se u Prilogu 2. ovog izvješća. Obveza Agencije je da prilikom primjene Zakona o državnim potporama postupa sukladno tim pravilima, te davateljima i korisnicima državnih potpora pomaže u razumijevanju tih propisa.

U 2011. Hrvatski sabor je donio izmjene Zakona o državnim potporama. Izmjene se odnose na usklađivanje sa Zakonom o općem upravnom postupku u dijelu koji se

¹¹⁴ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-02/001 od 24. ožujka 2011., „Narodne novine“, broj: 42/2011.

¹¹⁵ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-02/005 od 28. srpnja 2011., „Narodne novine“, broj: 101/2011.

¹¹⁶ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-02/007 od 15. rujna 2011., „Narodne novine“, broj: 110/2011.

¹¹⁷ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-66/001 od 28. srpnja 2011., „Narodne novine“, broj: 94/2011.

¹¹⁸ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-02/004, od 11. svibnja 2011., „Narodne novine“, broj: 58/2011.

¹¹⁹ „Narodne novine“, broj 140/2005 i 49/2011.

¹²⁰ „Narodne novine“, broj 50/2006.

¹²¹ „Narodne novine“, broj 2/2010. U međuvremenu, na snagu je stupio novi Pravilnik o obliku i sadržaju, te načinu prikupljanja podataka i vođenja evidencija državnih potpora, „Narodne novine“, broj 47/2012.

¹²² „Narodne novine“, broj 64/2011.

¹²³ „Narodne novine“, broj 144/2011.

odnosi na provedbu postupka odobravanja potpora u Agenciji. No, još je važnija izmjena koja predviđa da se u slučaju povrata nezakonito dodijeljene potpore više ne primjenjuje zakonska zatezna kamata već osnovna referentna stopa uvećana za 100 baznih bodova. Spomenuta izmjena usklađena je s EU zakonodavstvom, ali je i povoljnija za poduzetnike koji bi se mogli naći u situaciji povrata potpore, budući da se radi o kamati koja je bitno niža u odnosu na zateznu kamatu. Primjerice, u vrijeme izrade prijedloga izmjena Zakona o državnim potporama, važeća osnovna referentna stopa iznosila je 4,1 %, pa bi tako kamatna stopa obračunata prilikom povrata državne potpore iznosila 5,1 %, dok bi primjenom zakonske zatezne kamate taj postotak iznosio 17 %, što razvidno govori u prilog novom zakonskom rješenju.

Potrebno je i ovdje naglasiti da Agencija pri ocjeni i nadzoru državnih potpora, sukladno članku 6. Zakona o državnim potporama, u slučaju pravnih praznina u domaćem zakonodavstvu, na odgovarajući način primjenjuje kriterije koji proizlaze iz pravilne primjene pravila o državnim potporama, a koja proizlaze iz članka 70. SSP-a. Konkretno, to su odluke iz prakse Europske komisije, presude EU sudova, odluke Vijeća EU i drugih, upute, obavijesti i smjernice EU.

Ovlasti Agencije u području državnih potpora

Agencija sukladno ovlastima iz članka 6. Zakona o državnim potporama obavlja sljedeće poslove vezane uz državne potpore:

- razmatra i **ocjenjuje prijedloge državnih potpora te programe državnih potpora** u okviru godišnjih i višegodišnjih planova odobravanja državnih potpora,
- **nadzire provedbu i učinke dodijeljenih državnih potpora te nalaže povrat državnih potpora** koje su dane ili korištene protivno propisima,
- prikuplja, obrađuje i evidentira podatke o državnim potporama,
- prikuplja podatke o korištenju i učincima dodijeljenih državnih potpora,
- **vodi evidenciju o državnim potporama,**
- surađuje s tijelom nadležnim za državne potpore poljoprivredi i ribarstvu prilikom pripreme godišnjeg izvješća o državnim potporama,
- surađuje s tijelima nadležnima za pripremu proračuna, sukladno posebnom zakonu, države, jedinica područne (regionalne) samouprave i jedinica lokalne samouprave prilikom pripreme proračuna,
- podnosi **godišnje izvješće o državnim potporama Hrvatskom saboru,**
- surađuje s međunarodnim tijelima, u skladu s međunarodno preuzetim obvezama Republike Hrvatske,
- sudjeluje u pripremi nacrtu prijedloga zakona i drugih propisa koji se odnose na državne potpore te daje poticaje i prijedloge za unapređenje sustava državnih potpora.

Ministarstva i druga tijela državne uprave, prije upućivanja nacrtu prijedloga zakona koji sadrže državne potpore Vladi Republike Hrvatske, dužna su dostaviti prijedlog državne potpore Agenciji na **prethodno obvezujuće mišljenje**. Ta se mišljenja

Agencije dostavljaju Vladi RH i Hrvatskom saboru zajedno s nacrtom prijedloga zakona koji sadrži prijedlog državne potpore, te se objavljuju u „Narodnim novinama“.

Sve ostale prijedloge akata koji sadrže državne potpore davatelji su dužni dostaviti Agenciji na odobrenje. Agencija donosi odobrenje ako utvrdi da je prijedlog državne potpore sukladan odredbama Zakona o državnim potporama. Ako Agencija utvrdi da prijedlog državne potpore nije sukladan odredbama Zakona o državnim potporama, Agencija odbija davanje odobrenja.

Državne potpore dodijeljene bez odobrenja Agencije nezakonite su. Ako se državna potpora dodijeli bez odobrenja Agencije, Agencija **nalaže povrat iznosa iskorištene državne potpore uvećan za iznos kamate** počevši od dana početka korištenja državne potpore. Iznimno, u posebno opravdanim slučajevima, već dodijeljena potpora se može **naknadno odobriti**, ako je sukladna propisima o potporama.

Nadzor provedbe odobrene državne potpore Agencija obavlja po službenoj dužnosti ili na prijedlog korisnika državne potpore, davatelja državne potpore ili osobe koja ima pravni interes.

Agencija nije nadležna za odobravanje i nadzor nad dodjelom državnih potpora u sektoru poljoprivrede i ribarstva, što podrazumijeva i prehrambenu industriju, duhansku industriju kao i industriju pića.

Provedba propisa u području državnih potpora

U 2011. godini Agencija je **okončala ukupno 96 predmeta iz područja državnih potpora**. Od toga broja, u postupku odobravanja potpora doneseno je 21 rješenje kojim su odobreni programi državnih potpora¹²⁴ i 18 rješenja koja se odnose na dodjelu pojedinačnih državnih potpora¹²⁵. Istodobno, dano je 7 mišljenja na zakone i na ostale prijedloge akata koje su Agenciji dostavili davatelji državnih potpora te 4 preliminarna mišljenja na zahtjev EU na prijedloge programa restrukturiranja hrvatskih brodogradilišta u teškoćama. Ostalih 46 odluka odnosilo na potpore male vrijednosti, na suradnju s davateljima potpora odnosno na davanje odgovora i mišljenja na upite davatelja i korisnika potpora, kao i na odluke kojima se utvrdilo da se u određenim slučajevima ne radi o potpori iz Zakona o državnim potporama.

¹²⁴ Programom državne potpore u smislu Zakona o državnim potporama smatra se akt na temelju kojeg se, bez potrebe za dodatnim provedbenim mjerama, unaprijed neodređenim korisnicima državne potpore dodjeljuju pojedinačne državne potpore i akt na temelju kojeg se državna potpora koja unaprijed nije vezana uz poseban projekt dodjeljuje jednom ili više korisnika državne potpore na neodređeno vrijeme i/ili u neodređenom iznosu (članak 3. stavak 2. Zakona o državnim potporama).

¹²⁵ Pojedinačnom državnim potporom u smislu Zakona o državnim potporama smatra se državna potpora koja nije dodijeljena na temelju programa državne potpore i državna potpora dodijeljena na temelju programa državne potpore uz obvezu dodatnog odobravanja (članak 3. stavak 3. Zakona o državnim potporama).

Tablica 3. Broj okončanih predmeta u području državnih potpora u 2011. prema vrsti predmeta

Kategorija	Broj okončanih predmeta u 2011.
<i>I. UPRAVNI PREDMETI:</i>	
1. Programi potpora	21
2. Pojedinačne potpore	18
I. UKUPNO UPRAVNI PREDMETI:	39
<i>II. NEUPRAVNI PREDMETI</i>	
1. Prethodno obvezujuće mišljenje na zakon	1
2. Stručno mišljenje na zakon	4
3. Mišljenja (i preliminarna mišljenja)	6
4. Ostala očitovanja	46
II. UKUPNO NEUPRAVNI PREDMETI:	57
UKUPNO UPRAVNI I NEUPRAVNI PREDMETI (I+II):	96

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Ukupan iznos državnih potpora sadržan u 20 programa potpora koji su odobreni odlukom Agencije bio je 1,532 milijarde kuna (nije uzet u obzir Pravilnik o izdavanju jamstva HAMAG-a, jer nije naveden iznos potpore nego je predviđen jamstveni kapital u iznosu od 1 milijarde kuna). U okviru 18 odluka kojima su odobrene pojedinačne državne potpore, Agencija je za 14 poduzetnika odobrila iznos potpora od 474,8 milijuna kuna, a za programe restrukturiranja hrvatskih brodogradilišta odobren je ukupan iznos potpora od 16,370 milijardi kuna.

1. Prethodno obvezujuće mišljenje na nacrt prijedloga zakona

Kao što je već spomenuto, sukladno članku 10. Zakona o državnim potporama Agencija donosi prethodno obvezujuća mišljenja na nacrt prijedloga zakona koji sadrže državne potpore i to prije njihova upućivanja u postupak donošenja.

Prethodno obvezujuće mišljenje na Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika

U 2011. Agencija je donijela jedno prethodno obvezujuće mišljenje. Naime, nakon provedenog postupka ocjene usklađenosti Nacrta prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika s propisima o državnim potporama koji uređuju problematiku potpora u pomorskom prometu i odgovarajućom pravnom stečevinom EU, Agencija je dala pozitivno prethodno obvezujuće mišljenje na predmetni nacrt zakona¹²⁶. U mišljenju je utvrđeno da je **Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika** sukladan sa Zakonom o državnim potporama.

¹²⁶ Obvezujuće mišljenje Agencije, klasa: 430-01/10-04/10, od 13. travnja 2011. objavljeno u „Narodnim novinama“, broj 53/2011.

Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika dostavljen je Agenciji na mišljenje jer se u Pomorski zakonik¹²⁷ uvodi obračun poreza po tonaži broda koji predstavlja instrument (oblik) državne potpore koji do sada nije bio korišten u Republici Hrvatskoj.

Razlog za uvođenje novog načina izračuna poreza je potreba usklađivanja Pomorskog zakonika s pravnom stečevinom Europske unije prema kojoj se **visina poreza koju je obvezan platiti brodar određuje u izravnoj vezi s tonažom brodova, neovisno o njegovim stvarnim prihodima i rashodima**. Takav sustav uvodi se radi **poticanja povratka brodova u upisnik Republike Hrvatske**. Kada se radi o propisima o potporama, sustav poreza po tonaži broda, kao oblik odnosno instrument državne potpore, uređen je Odlukom o objavljivanju pravila o potpori u prometu¹²⁸ kojom su u hrvatski pravni sustav preuzeta pravila o potporama prometu (Priopćenju Komisije – Smjernice Zajednice o državnim potporama u pomorskom prometu (SL, C 013, 17. siječnja 2004.).

Proces usklađivanja odredbi ovoga nacrta prijedloga zakona s nadležnim ministarstvom započeo je krajem prosinca 2010. godine, trajao je nekoliko mjeseci, održan je niz sastanaka, ministarstvu je prije obvezujućeg mišljenja dostavljeno i stručno mišljenje Agencije te je konačna inačica nacrta prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika ocijenjena sukladnom Zakonu o državnim potporama u travnju 2011.

Cilj spomenutih pravila o dodjeli potpora pomorskom prometu EU, a koje je preuzela i Republika Hrvatska, je potaknuti brodare koji upisuju brodove u upisnike trećih zemalja na povratak u upisnike država članica Europske unije, kako bi se, uz primjenu ostalih mjera (poboljšanjem sigurnosti i odgovarajućim obučavanjem), dao dodatni poticaj razvoju pomorstva i povećala konkurentnost europske flote na svjetskom pomorskom tržištu. Stoga i dodjela poreznih olakšica u pravilu treba biti povezana s isticanjem zastave, a u slučaju iznimke potrebno je dokazati da se strateško i komercijalno upravljanje tim brodovima stvarno obavlja u okviru teritorija EU, te da ta djelatnost doprinosi značajno gospodarstvu i zapošljavanju. Također, sva plovila kojima upravljaju poduzetnici koji koriste mjere poreznih olakšica moraju ispunjavati odgovarajuće međunarodne sigurnosne standarde i standarde koji se odnose na uvjete rada na brodu.

Ukoliko ispunjavaju prethodno navedene uvjete, pravo na uvođenje poreza po tonaži broda imaju i poduzetnici koji obavljaju poslove brodskog menadžmenta koji imaju sjedište u EU.

Budući da porez po tonaži broda predstavlja državnu potporu, ovim zakonom bilo je potrebno regulirati i onemogućiti zlouporabu korištenja prava na porez po tonaži broda, a time i stjecanje nezakonite državne potpore.

¹²⁷ „Narodne novine“, broj 181/2004, 76/2007 i 146/2008.

¹²⁸ „Narodne novine“, broj 141/2008.

2. Odobrene državne potpore u 2011.

2.1. Državne potpore u sektoru brodogradnje

U okviru 39 rješenja Agencije kojima su odobreni programi potpora ili pojedinačne potpore u 2011., glavnina ljudskih resursa Agencije koji rade na poslovima koji se odnose na državne potpore¹²⁹ bila je usmjerena na složen i zahtjevan posao u svezi restrukturiranja hrvatskih brodogradilišta u teškoćama. Naime, aktivnosti Agencije bile su usmjerene na dva cilja: na davanje stručne pomoći u pripremi programa restrukturiranja sukladno zahtjevima EU i uvjetima iz propisa o dodjeli potpora za restrukturiranje odnosno mjerilima za zatvaranje pregovora u poglavlju 8. Tržišno natjecanje, i na drugi cilj koji se odnosio najprije na izdavanje prethodnog mišljenja Europskoj komisiji o sukladnosti programa restrukturiranja hrvatskih brodogradilišta s mjerilima za zatvaranje pregovora, a potom i na donošenje konačne ocjene o sukladnosti tih programa sa Zakonom o državnim potporama.

Proces restrukturiranja hrvatskih brodogradilišta započeo je u **rujnu 2006.** kada je Agencija donijela odluku kojom su dopuštene **potpore za sanaciju u iznosu od 4,2 milijarde** kuna u obliku državnih jamstava. Sanacijom su bila obuhvaćena sva velika brodogradilišta osim *Uljanik Brodogradilišta d.d. Pula*, ali je i ovo brodogradilište naknadno bilo uključeno u proces restrukturiranja. Usporedno s ovom odlukom, u procesu pregovora za stjecanje članstva u EU restrukturiranje hrvatskih brodogradilišta u teškoćama postavljeno je kao ključan uvjet za otvaranje i zatvaranje pregovora u poglavlju 8. Tržišno natjecanje.

Krajem ožujka 2007. pojedinačni planovi restrukturiranja dostavljeni su Agenciji i Europskoj komisiji na ocjenu. Međutim, s obzirom da nisu sadržavali sve potrebne elemente koje zahtijevaju pravila o restrukturiranju poduzetnika u teškoćama, prije svega, nisu sadržavali dovoljno dokaza o rentabilnosti poslovanja bez državnih potpora, ocijenjeno je kako i dalje ne jamče ekonomsku i tržišnu održivost brodogradilišta te da ih je zbog toga potrebno doraditi, i predložiti odnosno usvojiti mjere restrukturiranja kojima će se prvenstveno unaprijediti unutrašnja organizacija i produktivnost brodogradilišta.

Vlada Republike Hrvatske je **21. svibnja 2008. donijela odluku o privatizaciji** svih šest velikih brodogradilišta – društava *Uljanik d.d., Pula, Brodogradilište Kraljevica d.d., Kraljevica, Brodotrogir d.d., Trogir, Brodograđevne industrije 3. Maj d.d., Rijeka* te *Brodosplita d.d.* Međutim, konkretnih aktivnosti u svezi privatizacije nije bilo sve do 01. kolovoza 2009. godine kada je objavljen javni natječaj za prodaju dionica spomenutih brodogradilišta. Budući da se navedena brodogradilišta smatraju poduzetnicima u teškoćama, koji su u prošlosti bili primatelji potpora koje nisu usklađene s propisima o državnim potporama, važan uvjet uređen javnim natječajem je bio da potencijalni investitori izrade programe restrukturiranja koji su trebali zadovoljavati sve potrebne uvjete iz propisa o dodjeli državnih potpora za sanaciju i

¹²⁹ U sektoru za državne potpore u 2011. godini bilo je zaposleno ukupno 9 djelatnika.

restrukturiranje. No, po završetku ovoga javnog natječaja niti jedna ponuda nije ocijenjena prihvatljivom.

Početak 2010. Vlada Republike Hrvatske raspisala je natječaj za drugi krug privatizacije i to za *Brodograđevnu industriju Split d.d., Split* (uključeno i *Brodogradilište specijalnih objekata d.o.o.*), *3.Maj d.d. Rijeka, Brodotrogir d.d., Trogir i Brodogradilište Kraljevica d.d., Kraljevica*. Natječaji za *3. Maj* i *Kraljevicu* su i ponovljeni, te su nadležno ministarstvo i Vlada RH u konačnici odabrali poduzetnika *DIV d.o.o.* iz Samobora kao potencijalnog kupca za *Brodograđevnu industriju Split*, a za *3. Maj, Kraljevicu i Brodotrogir* poduzetnika *Jadranska ulaganja d.o.o.* iz Zagreba.

Prvi nacrti programa restrukturiranja dostavljeni su Agenciji tijekom 2010., no s obzirom na njihove nedostatke i potrebu dorade, najveći dio posla u svezi ocjene prihvatljivosti s aspekta propisa o državnim potporama i predloženih mjera investitora vezano uz buduću tržišnu održivost, kompenzacijske mjere i vlastiti doprinos potencijalnih investitora procesu restrukturiranja, obavljen je tijekom 2011.

Kako bi izvršila objektivnu i stručnu ocjenu programa restrukturiranja koju neće osporavati Europska komisija – Opća uprava za tržišno natjecanje, koja ima gotovo pedesetogodišnje iskustvo u takvim poslovima, te uzimajući u obzir i stalne promjene na svjetskom tržištu zbog bitno pogoršanih kretanja na tržištu uzrokovanih globalnom financijskom i gospodarskom krizom, Agencija je od Europske komisije zatražila pomoć u obliku provedbe projekta čiji je cilj bio uključiti neovisne stručnjake, specijaliste za tržište brodograđevne industrije pri ocjeni dostavljenih programa restrukturiranja¹³⁰.

Okosnicu ocjene svakog pojedinačnog programa restrukturiranja činila je analiza koja je trebala pravilno i stručno procijeniti sljedeće:

- strategiju tržišne orijentacije brodogradilišta, uključujući **ocjenu buduće profitabilnosti** proizvodnje;
- **industrijsko restrukturiranje**: proizvodne procese i postrojenja, planirana ulaganja, produktivnost;
- **organizacijsko restrukturiranje**: upravljačke alate, strukturu zaposlenih;
- **prodajnu strategiju** (točku pokrića, planiranu proizvodnju, metode financiranja proizvodnje);
- **rezultate planirane za kraj procesa restrukturiranja** (u smislu profitabilnosti, produktivnosti, proizvodnog izlaza, strukture zaposlenih i.t.d.).

Ukratko, cilj analize bio je odgovoriti na pitanja jesu li dostavljeni programi pripremljeni polazeći od realnih i razumnih pretpostavki i kretanja na tržištu (važećih i budućih), stanja u svakom brodogradilištu i planova za budućnost, te je li moguće očekivati dugoročnu konkurentnost svakog pojedinog brodogradilišta na tržištu nakon

¹³⁰ Radi se o projektu koji je financirala Europska komisija, a temeljem kojeg je putem javnog poziva izabrana tvrtka Ecorys iz Nizozemske, čija je temeljna zadaća bila pomoći Agenciji i Europskoj komisiji u procjeni tržišne prihvatljivosti i održivosti predloženih planova restrukturiranja brodogradilišta u teškoćama.

procesa restrukturiranja. Uz pomoć stručnjaka iz Ecorysa, u suradnji s nadležnim ministarstvom, odabranim investitorima i upravama brodogradilišta, u razdoblju od studenoga 2010. do lipnja 2011. trajao je proces odobravanja i ocjene kontinuirano dorađivanih programa restrukturiranja. Izvršena je analiza svakog pojedinačnog programa restrukturiranja, a Agencija je, također, sukladno zahtjevu iz mjerila za zatvaranje pregovora o pristupanju Republike Hrvatske EU, Europskoj komisiji dostavila i prethodna mišljenja na programe restrukturiranja za svako brodogradilište posebno. Konkretno, **u veljači 2011. dano je mišljenje na program restrukturiranja *Brodograđevne industrije Split d.d.* uključivo i *BSO d.o.o.*, a nakon toga, u lipnju 2011. i za ostala brodogradilišta.**

U svojim mišljenjima na pojedinačne programe restrukturiranja, Agencija je u bitnome opisala i istaknula razloge zbog kojih smatra da programi restrukturiranja zadovoljavaju uvjete iz pravne stečevine Europske unije koji se odnose na restrukturiranje poduzetnika u teškoćama i uvjete sadržane u Zajedničkom stajalištu Europske unije, te je procijenila da predloženi programi ukazuju na dugoročnu tržišnu održivost bez državnih potpora, da sadrže odgovarajući vlastiti doprinos od 40 % i kompenzacijske mjere u obliku smanjenih proizvodnih kapaciteta.

Iz opisanog je, dakle, razvidno da je proces vođenja i zatvaranja pregovora u poglavlju 8. Tržišno natjecanje u dijelu koji se odnosi na restrukturiranje hrvatskih brodogradilišta u teškoćama tekao paralelno s postupkom ocjene programa restrukturiranja i odobravanja potpora za restrukturiranje koji je Agencija vodila sukladno domaćem zakonodavstvu odnosno Zakonu o državnim potporama. Drugim riječima, uvjeti pod kojima se restrukturiraju hrvatska brodogradilišta bili su predmet pregovora Republike Hrvatske o stjecanju članstva u Europsku uniju i sastavni su dio Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske u ovu integraciju. S obzirom na to, odluke Agencije o odobrenju predloženih programa restrukturiranja svakog pojedinačnog brodogradilišta nužno su i izravno bile vezane uz uvjete i obveze koje je Republika Hrvatska preuzela tijekom pregovora.

Rješenje kojim su odobrene potpore za restrukturiranje za *Brodotrogir d.d.* Agencija je donijela 27. rujna 2011., dok su rješenja za *Brodograđevnu industriju Split d.d.* (uključivo i *BSO d.o.o.*), *Brodograđevnu industriju 3. Maj d.d.* te *Brodogradilište Kraljevica d.d.* donesena 13. listopada 2011.¹³¹.

¹³¹ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2007-02/014 od 27. rujna 2011., „Narodne novine“, broj: 21/2012., rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2007-02/013 od 13. listopada 2011., „Narodne novine“, broj: 17/2012., i ispravak rješenja Agencije od 22. prosinca 2011., „Narodne novine“, broj: 17/2012., rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2007-02/012 od 13. listopada 2011., „Narodne novine“, broj: 34/2012., rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2007-02/015 od 13. listopada 2011., „Narodne novine“, broj: 13/2012.

Tablica 4. Troškovi restrukturiranja brodogradilišta

Brodogradilišta	Državne potpore	Vlastiti doprinos	Troškovi restrukturiranja
Brodograđevna industrija Split d.d.*	6.623.023.898,00	4.425.141.820,00	11.048.165.718,00
Brodograđevna industrija 3. Maj d.d.	5.340.822.341,00	3.694.343.470,00	9.035.165.811,00
Brodotrogir d.d.	2.806.150.438,00	1.877.400.833,00	4.683.551.271,00
Brodogradilište Kraljevica d.d.	1.600.418.010,00	1.250.650.154,00	2.851.068.164,00
Ukupno	16.370.414.687,00	11.247.536.277,00	27.617.950.964,00

Obrada: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

* uključeno i brodogradilište BSO d. o. o., društvo u vlasništvu Brodograđevne industrije Split d.d.

Brodogradilišta do dovršetka procesa restrukturiranja, sukladno odluci Agencije, mogu primati isključivo državne potpore predviđene u programima restrukturiranja i ne mogu primati nove potpore za restrukturiranje prije isteka razdoblja od najmanje deset godina od dana potpisivanja ugovora o privatizaciji.

U odnosu na **Uljanik Brodogradilište d.d.** Agencija je 24. veljače 2011. donijela Zaključak o obustavi postupka odobravanja potpore za restrukturiranje jer više nije bilo uvjeta za njegovo daljnje vođenje, budući da je ocijenjeno kako ovo brodogradilište više nije poduzetnik u teškoćama s obzirom na financijske pokazatelje poslovanja u razdoblju od 2008. – 2010.¹³². Istodobno, **Uljanik Brodogradilište d.d.** je izvršilo povrat nezakonito dodijeljenih potpora od 1. ožujka 2006. Povrat potpore realiziran je temeljem Sporazuma Vlade Republike Hrvatske i **Uljanik Brodogradilišta d.d.** o uređenju imovinsko-pravnih pitanja i naknadi za izvlaštenje, kojim je izvršen prijeboj dugovanja po osnovu potpora i potraživanja ovog brodogradilišta od Republike Hrvatske s iznosom naknade za izvlaštene nekretnine.

2.2. Državne potpore za sanaciju i restrukturiranje poduzetnika u teškoćama

U području potpora za sanaciju i restrukturiranje poduzetnika u teškoćama Agencija je u 2011. odobrila mjere sanacije za poduzetnike *Croatia Airlines d.d.*¹³³ te *Imunološki zavod d.d.*¹³⁴ u obliku izdavanja državnog jamstva.

Općenito, sukladno Odluci o objavljivanju pravila o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje¹³⁵, potpora za sanaciju je, prema svojim obilježjima, mjera koja je vremenski ograničena i povratnog karaktera (mora biti vraćena). Njezin je primarni cilj osigurati održavanje poduzetnika u teškoćama dok ne pripremi program restrukturiranja. Temeljno je načelo da potpora za sanaciju omogući vremenski ograničenu potporu poduzetniku koji je suočen sa značajnim pogoršanjem svoje financijske situacije koje se odražava u akutnoj krizi likvidnosti ili tehničkoj insolventnosti. Drugim riječima, potpora za sanaciju daje kratki predah poduzetniku u

¹³² Zaključak Agencije o obustavi postupka, klasa: UP/I430-01/2007-02/16.

¹³³ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011- 04/004 od 27. rujna 2011., „Narodne novine“, broj: 142/2011, i ispravak rješenja od 20. listopada 2011., „Narodne novine“, broj: 141/2011.

¹³⁴ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-115/001 od 20. listopada 2011., „Narodne novine“, broj: 14/2012, i ispravak rješenja od 12. ožujka 2012., „Narodne novine“, broj: 41/2012.

¹³⁵ Odluka o objavljivanju pravila o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje objavljena je u „Narodnim novinama“, broj: 20/2007 i 119/2011.

teškoćama u trajanju od najviše šest mjeseci. Potpora se mora sastojati od financijske posudbe u obliku jamstva ili zajma, koja mora biti vraćena uz kamatnu stopu koja je barem usporediva s onom koja se naplaćuje na zajmove zdravim poduzetnicima, a naročito s referentnim kamatnim stopama koje utvrđuje Agencija. Strukturne mjere koje ne zahtijevaju brzo djelovanje, kao primjerice bespovratno i automatsko sudjelovanje države u vlastitom kapitalu društva, ne mogu se financirati iz potpore za sanaciju.

Odluka o dodjeli potpore za sanaciju Imunološkom zavodu d.d.

Imunološkom zavodu d.d. odobrena je državna potpora za sanaciju u iznosu od 43.230.000 kuna u obliku državnog jamstva jer je ocijenjeno da se predmetni poduzetnik može smatrati poduzetnikom u teškoćama.

Predmetno jamstvo je namijenjeno za kreditno zaduženje kod komercijalnih banaka za podmirenje dospjelih tekućih troškova poslovanja tijekom razdoblja sanacije u trajanju od šest mjeseci, iz razloga što Imunološki zavod nije bio u mogućnosti podmirivati svoje tekuće obveze te je prijetila mogućnost blokade njegovog žiro računa.

Državna potpora za sanaciju može se odobriti ako su ispunjeni uvjeti iz točke 25. točke a) Odluke o objavljivanju pravila o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje koja propisuje da se potpora za sanaciju dodjeljuje kao pomoć za održanje likvidnosti u obliku jamstva na zajam ili zajma, s time da zajam, u oba slučaja, mora biti odobren po tržišnim uvjetima, odnosno uz kamatnu stopu koja se naplaćuje poduzetnicima koji nisu u teškoćama. Stoga je Agencija obvezala nadležno ministarstvo da joj dostavi ugovor o kreditu i ugovor o jamstvu kako bi mogla provjeriti jesu li spomenuti uvjeti ispunjeni.

Uz to, po isteku roka od šest mjeseci od odobrenja potpore za sanaciju, ministarstvo je dužno dostaviti dokaz da je zajam vraćen u cijelosti i/ili da je jamstvo isteklo odnosno mora dostaviti održivi plan restrukturiranja Imunološkog zavoda.

Budući da je potpora za sanaciju jednokratna intervencija kojom se prije svega treba osigurati održavanje poslovanja poduzetnika u ograničenom razdoblju tijekom kojega je moguće ocijeniti izgleda za poslovanje u budućnosti, nova potpora za sanaciju Imunološkom zavodu se ne može dodijeliti u razdoblju od 10 godina od dana odobrenja državne potpore za sanaciju.

2.3. Državne potpore u cilju ublažavanja posljedica financijske i gospodarske krize

Agencija je u 2011. na zahtjev Hrvatske banke za obnovu i razvitak (HBOR) donijela odluke kojima je za 5 programa potpora kreditiranja pojedinih skupina poduzetnika koje financira ova institucija odobrila produljenje roka primjene tih programa. Riječ je o programima koji se odnose na kreditiranje trajnih obrtnih sredstava za osnaženje poslovanja, kreditiranje poduzetnika za poboljšanje likvidnosti, kreditiranje obrtnih sredstava te kreditiranje financijskog restrukturiranja. Također, do kraja 2011.

odobreno je i privremeno umanjene referentne kamatne stope¹³⁶. Tako je temeljem odluka koje je donijela Agencija i spomenutih programa potpora koje je predložio HBOR i u 2011. jednom dijelu hrvatskih poduzetnika omogućen lakši pristup kapitalu odnosno financiranju njihovih poslova. Primjerice, *Odluka o objavljivanju pravila privremenog okvira za mjere državnih potpora kojima se podupire pristup financiranju u trenutnoj financijskoj i gospodarskoj krizi*¹³⁷, tzv. Privremeni okvir, omogućila je fleksibilnije tumačenje propisa o državnim potporama kako u EU, tako i u Republici Hrvatskoj, između ostalog, i prilikom utvrđivanja elementa državne potpore kod povoljnijih zajmova i subvencioniranih kamatnih stopa. Sukladno toj mjeri, element državne potpore sadržan u razlici između privremeno umanjene referentne stope i uobičajene referentne stope privremeno se smatra sukladnom državnom potporom.

Kamatna stopa izračunata temeljem Privremenog okvira mogla se primijeniti isključivo za povoljnije zajmove dodijeljene poduzetnicima do 31. prosinca 2011. i za kamate plaćene do 31. prosinca 2013., za poduzetnike koji se nisu nalazili u teškoćama 1. srpnja 2008. (odnosno one poduzetnike koji nisu do tada bili u teškoćama, ali su dospjeli u teškoće upravo zbog posljedica globalne financijske i ekonomske krize).

2.4. Državne potpore za zapošljavanje

Agencija je 24. ožujka 2011. donijela rješenje o naknadnom odobrenju državne potpore za zapošljavanje i usavršavanje sadržane u **Nacionalnom planu za poticanje zapošljavanja za 2011. i 2012.**¹³⁸, na zahtjev Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, u iznosu od 558.975.071 kuna. Između ostalog, Nacionalni plan sadrži potpore u cilju rješavanja problema dugotrajne nezaposlenosti, povećanja razine zaposlenosti žena i starijih osoba, zapošljivosti mladih ljudi, povećanja znanja i vještina u smislu usavršavanja radnika i prilagodljivosti radnika i poslodavaca i.t.d.

Davatelji sredstava Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja su Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Hrvatski zavod za zapošljavanje i Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, a surađuju i ostale institucije.

Korisnici sredstava Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2011. i 2012. su nezaposlene osobe, te mali, srednji i veliki poduzetnici, a instrument državne potpore je subvencija. Dok je ukupno planirani iznos sredstava za provedbu Nacionalnog plana navedenih 558.975.071 kuna, za 2011. planirano je 262.899.082 kuna, dok projekcija za 2012. iznosi 296.075.989 kuna, a izvori sredstava za provedbu

¹³⁶ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-09/001 od 28. siječnja 2011., „Narodne novine“, broj: 30/2011, rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-09/002 od 28. siječnja 2011., „Narodne novine“, broj: 30/2011, rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-09/003 od 28. siječnja 2011., „Narodne novine“, broj: 30/2011, rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-09/004 od 28. siječnja 2011., „Narodne novine“, broj: 30/2011, i rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-09/005 od 28. siječnja 2011., „Narodne novine“, broj: 30/2011.

¹³⁷ „Narodne novine“, broj 56/2009.

¹³⁸ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-02/001 od 24. ožujka 2011., „Narodne novine“, broj: 42/2011.

predviđeni su u Državnom proračunu Republike Hrvatske. Nacionalni plan primjenjivat će se u razdoblju od 3. veljače 2011. do 31. prosinca 2012.

Potpore za zapošljavanje mogu se odobriti za novo zapošljavanje osoba koje se teže zapošljavaju i na zapošljavanje osoba s invaliditetom kako je to predviđeno člancima 40. i 41. Odluke o objavljivanju općih pravila o skupnim izuzećima u području državnih potpora¹³⁹.

Intenzitet potpore za zapošljavanje radnika u nepovoljnom položaju može iznositi najviše 50 % opravdanih troškova kod malih i srednjih poduzetnika, odnosno 30 % kod velikog poslodavca. Opravdane troškove čine troškovi plaća u razdoblju od 12 mjeseci nakon zapošljavanja.

Intenzitet potpore za opće usavršavanje može iznositi najviše 60 % opravdanih troškova za velikog poduzetnika odnosno 70 % za male i srednje poduzetnike. Za posebno usavršavanje intenzitet potpore ne smije prijeći 25 % opravdanih troškova za velike poduzetnike odnosno 35 % za male i srednje poduzetnike. Opravdani troškovi u svrhu usavršavanja su troškovi predavača, putni troškovi predavača i polaznika tečajeva za usavršavanje kao i ostali materijalni troškovi koji se odnose na projekt usavršavanja.

2.5. Državne potpore za zaštitu okoliša

Od odluka Agencije u 2011. koje se odnose na odobravanje potpore za zaštitu okoliša, treba izdvojiti odluku prema kojoj se po prvi put u Hrvatskoj odobrava dodjela potpore za **proizvodnju biogoriva za prijevoz**. Naime, na zahtjev Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva Agencija je odobrila državnu potporu za zaštitu okoliša sadržanu u **Programu novčanog poticaja za proizvodnju biogoriva za prijevoz**¹⁴⁰. Radi se o potpore u obliku subvencije u ukupnom iznosu od 398.507.343 kuna. Ovaj Program primjenjuje se od 1. kolovoza 2011. do 31. prosinca 2014.

Sredstva za provedbu ovog programa planiraju se prikupiti iz posebne naknade za biogoriva koja će se plaćati po litri prodanog dizelskog ili motornog benzina u Republici Hrvatskoj. Korisnici državne potpore mogu biti svi poduzetnici registrirani za proizvodnju biogoriva u Republici Hrvatskoj.

Cilj programa je kroz potporu **povećati udjel energije iz obnovljivih izvora u prijevozu**, odnosno dati doprinos povećanju sigurnosti opskrbe energijom. Programom se realiziraju i ciljevi iz Nacionalnog akcijskog plana poticanja, proizvodnje i korištenja biogoriva za prijevoz u razdoblju od 2011. do 2012. godine.

Rješenjem Agencije utvrđeno je da državna potpora po jednoj litri biogoriva može iznositi najviše do iznosa razlike između domaćeg referentnog proizvodnog troška i tržišne cijene predmetnog oblika energije na referentnom međunarodnom tržištu (CIF Mediteran). Dana državna potpora ne može se kumulirati s drugim državnim

¹³⁹ „Narodne novine“, broj 37/2009.

¹⁴⁰ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-02/005 od 28. srpnja 2011., „Narodne novine“, broj: 101/2011.

potporama, potporama male vrijednosti ili s drugim oblicima financiranja od strane Republike Hrvatske, ako bi se time premašio maksimalno utvrđeni intenzitet državne potpore od 100 %. Ministarstvo je dužno Agenciji dostaviti podatke za svaki slučaj dodjele državne potpore za proizvodnju biogoriva gdje takva proizvodnja po pojedinom poduzetniku prelazi 150 000 tona godišnje. Sukladno Odluci o objavljivanju pravila o državnim potporama za zaštitu okoliša, državne potpore za zaštitu okoliša mogu biti opravdane ako je trošak proizvodnje obnovljivih izvora energije viši od troška proizvodnje iz izvora manje prihvatljivih za okoliš i ako ne postoji neki obvezni standard, koji se tiče udjela energije iz obnovljivih izvora energije za pojedinačne poduzetnike. Naime, visoki troškovi proizvodnje energije iz alternativnih izvora rezultirali bi i visokim tržišnim cijenama koje ne bi bile konkurentne na tržištu, čime se stvaraju zapreke pristupu tržištu za energiju iz tih izvora, što je temeljni razlog zbog kojeg je dopušteno njezino subvencioniranje.

U slučaju potpora za zaštitu okoliša intenzitet potpore ne može iznositi više od 100 % razlike između troška proizvodnje energije iz obnovljivih izvora i tržišne cijene naftnog derivata.

Spomenuti uvjeti i pravila za dodjelu potpora za zaštitu okoliša poštivani su i pri donošenju odluke kojom je odobren Program novčanog poticaja za proizvodnju biogoriva za prijevoz.

2.6. Regionalne potpore

Pravila o dodjeli regionalnih potpora osmišljena su na način da **potiču početna ulaganja** odnosno investicije te zapošljavanje, osobito kada se radi o malom i srednjem poduzetništvu, na područjima koja zaostaju u razvoju u odnosu na prosječnu razinu BDP-a u EU. Stoga i ove potpore spadaju u „dobre“ potpore kojima se može pomagati rast i razvoj. Početna ulaganja odnose se na ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu poduzetnika, a sukladno pravilima mogu uključivati: osnivanje novog poduzetnika, proširenje poslovanja postojećeg poduzetnika, proširenje postojećeg proizvodnog programa i cjelokupnu promjenu proizvodnog procesa postojećeg poduzetnika.

Potpore za početna ulaganja izračunava se kao postotak vrijednosti investicije. Ta se vrijednost utvrđuje temeljem ukupnih troškova (standardna osnovica), koji se odnose na ulaganja u zemljište, zgrade i postrojenja/opremu. Opravdani troškovi također mogu uključivati određene kategorije nematerijalnih ulaganja koja se odnose na ulaganja u nabavu patenata, licenci, tehnološkog znanja (*know-how*) ili stručnog znanja koje nije zaštićeno patentom. Osnovno je da nematerijalna ulaganja predstavljaju amortizirajuću imovinu koja mora biti iskazana u bilanci primatelja regionalne potpore najmanje tri godine.

Regionalna potpora u pravilu je usmjerena i na **otvaranje novih radnih mjesta** koja su vezana za konkretan investicijski projekt odnosno koja su povezana s izvršenjem projekta početnog ulaganja. Iznos potpore ne smije premašiti određeni postotak

troškova plaće za zaposlenu osobu, izračunat tijekom vremenskog razdoblja od dvije godine.

Bruto intenzitet regionalne potpore ne smije premašiti 50 % opravdanih troškova, ali se za male poduzetnike može povećati za dodatnih 20 %, a za srednje poduzetnike za 10 %.

Pridonoseći **gospodarskom razvoju manje razvijenih područja** kroz poticanje ulaganja i otvaranje novih radnih mjesta na dugoročno održivoj osnovi, regionalne potpore za cilj imaju širenje, modernizaciju i raznolikost gospodarskih aktivnosti poduzetnika sa sjedištem u tim područjima te potiču nove poduzetnike na ulaganja na tim područjima. Regionalne potpore u RH dodjeljuju se u skladu s Kartom regionalnih potpora¹⁴¹.

Agencija je u 2011. na zahtjev Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, u okviru regionalnih potpora, odobrila **Program potpora za poticanje razvoja i proizvodnje opreme za primjenu obnovljivih izvora energije u prerađivačkoj industriji**¹⁴², **Operativni program potpora sektorima prerađivačke industrije**¹⁴³ i **Operativni program poticanja konkurentnosti i inovativnosti u maloj brodogradnji**¹⁴⁴, a na zahtjev Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva odobren je **Operativni program razvoja prerade drva i proizvodnje namještaja 2011. – 2014.**¹⁴⁵.

Primjerice, **Operativni program potpora sektorima prerađivačke industrije za 2011.** u obliku subvencije, u ukupnom iznosu od 79.200.000 kuna, u trajanju od 1. rujna do 31. prosinca 2011. sadržavao je regionalnu potporu sljedećih intenziteta: do 50 % opravdanih troškova velikim poduzetnicima u prostornim jedinicama Središnja i Istočna (Panonska) Hrvatska i Jadranska Hrvatska, odnosno do 40 % opravdanih troškova u regiji Sjeverozapadna Hrvatska. Kada se potpore dodjeljuju malim i srednjim poduzetnicima, najviši intenzitet regionalne potpore može se uvećati za dodatnih 20 % bruto ekvivalenta potpore za male poduzetnike i za 10 % bruto ekvivalenta potpore za srednje poduzetnike. Opravdani troškovi odnose se na: materijalna ulaganja - troškove koji se odnose na nabavu opreme/strojeva, i nematerijalna ulaganja - troškove koji su nastali transferom tehnologije u obliku stjecanja prava na patente, licence, tehnološko znanje ili stručno znanje koje nije zaštićeno patentom.

Potpore je bila namijenjena poduzetnicima iz sektora proizvodnje tekstila, odjeće, kože i srodnih proizvoda, proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda, farmaceutskih proizvoda, gume i plastike i ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda, te proizvodnje metala i metalnih proizvoda, proizvodnje elektroničkih i električnih proizvoda i strojeva. Potpora se ne može dodijeliti poduzetnicima u teškoćama.

¹⁴¹ „Narodne novine“, broj 52/2008.

¹⁴² Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-02/009 od 13. listopada 2011., „Narodne novine“, broj: 119/2011.

¹⁴³ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-02/008 od 15. rujna 2011., „Narodne novine“, broj: 112/2011.

¹⁴⁴ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-02/007 od 15. rujna 2011., „Narodne novine“, broj: 110/2011.

¹⁴⁵ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2010-07/001 od 10. veljače 2011., „Narodne novine“, broj 41/2011.

Odlukom Agencije, a sukladno propisima, određeno je kako potpora po pojedinom primatelju ne može prijeći dozvoljeni intenzitet za regionalne potpore i ne može se zbrajati s potporama male vrijednosti za iste opravdane troškove ukoliko bi se time premašio maksimalno dozvoljeni intenzitet utvrđen za regionalne potpore. Također, ministarstvo je zaduženo Agenciji dostaviti izvješće i dokaz o provedbi Operativnog programa, najkasnije do 31. siječnja 2012.

2.7. Državne potpore za brzi razvoj širokopojasnih mreža

Temeljem Odluke o objavljivanju pravila o državnim potporama koja se odnose na brzi razvoj širokopojasnih mreža¹⁴⁶, Agencija je u 2011. godini, na zahtjev Hrvatske agencije za poštu i telekomunikacija (HAKOM) odobrila potpore sadržane u **Programu razvoja interneta i širokopojasnog pristupa internetu na područjima od posebne državne skrbi, brdsko-planinskim područjima i otocima**, u obliku subvencije, u ukupnom iznosu od 50.000.000 kuna, u trajanju od 1. rujna 2011. do 31. kolovoza 2016.¹⁴⁷

Pri ocjeni navedenog programa Agencija je provela tzv. „test ravnoteže“ odnosno procjenu pozitivnih i negativnih učinaka predložene potpore, sukladno točkama 34. i 35. iz predmetne odluke. Radi se provedbi testa koji zahtijeva detaljnu analizu odnosno odgovore na sljedeća pitanja: je li mjera potpore usmjerena ka dobro definiranom cilju, tj. ispravlja li se predloženom potporom tržišni neuspjeh ili postiže neki drugi cilj, je li mjera primjereno oblikovana da ispuni cilj od zajedničkog interesa, i to naročito, je li državna potpora primjeren instrument politike brzog razvoja širokopojasnih mreža, tj. postoje li drugi, bolji načini i instrumenti za postizanje istih ciljeva, postoji li poticajni učinak, tj. mijenja li mjera ponašanje poduzetnika, je li mjera potpore proporcionalna, tj. bi li se ista promjena ponašanja mogla postići s manjim iznosom potpore, jesu li narušavanje tržišnog natjecanja i učinci na trgovinu ograničeni, tako da je krajnji rezultat potpore pozitivan – odnosno osigurava li se postizanje zadanih ciljeva uz minimalno narušavanje tržišnog natjecanja.

Odluka o državnim potporama za brzi razvoj širokopojasnih mreža, između ostalog, opisuje i područja na koja se mogu usmjeriti predložene mjere, ovisno o pokrivenosti širokopojasnih mreža, a koja se dijele na:

a) "Bijela" područja (poticanje teritorijalne kohezije i gospodarskog razvoja) su područja na kojima trenutno nije dostupan širokopojasni pristup internetu i gdje privatni ulagači ne planiraju uvoditi infrastrukturu u bliskoj budućnosti (pojam "bliske budućnosti" podrazumijeva razdoblje od tri godine).

b) "Crna" područja (intervencija države nije potrebna), ukoliko su u određenoj geografskoj zoni prisutna barem dva pružatelja širokopojasne mreže koji svoje

¹⁴⁶ „Narodne novine“, broj 64/2011.

¹⁴⁷ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-66/001 od 28. srpnja 2011., „Narodne novine“, broj: 94/2011.

usluge pružaju u konkurentnim uvjetima, odnosno gdje postoji tržište, pa stoga nema mjesta za državnu intervenciju.

c) "Siva" područja (potrebna je detaljna procjena), podrazumijevaju područja na kojima postoji jedan operator mreže, što nužno ne znači da nema tržišnog neuspjeha ili nedostatka kohezije.

Pri ocjeni ovog programa Agencije je utvrdila da je njegov cilj **podupiranje strukturne uravnoteženosti regionalnog razvoja informacijske i komunikacijske tehnologije**, pomoć razvoju ruralnih dijelova države („bijela područja“), a posebno udaljenim i slabo naseljenim područjima, omogućavanje uključivanja stanovništva spomenutih područja u informatičko društvo, pomoć razvoju obrazovanja, zdravstva, poljoprivrede i turizma u navedenim područjima, podupiranje razvoja sadržaja, aplikacija i usluga u sektoru elektroničkih komunikacija, poticanje dinamičnog razvoja slobodnog, neutralnog tržišnog natjecanja na svim elementima širokopojasnog sustava, te povećanje konkurentnosti i produktivnosti hrvatskog gospodarstva.

Prema programu, korisnici državne potpore mogu biti svi poduzetnici - operatori pokretnih i nepokretnih komunikacija na veleprodajnoj razini. U opravdane troškove državne potpore uključeni su troškovi kapitalnog ulaganja za izgradnju neophodne infrastrukture.

Agencija je provodeći ocjenu ovoga programa potpora utvrdila da postoji opravdana potreba za državnom intervencijom u obliku državne potpore, kojom se nastoji ispraviti tržišni neuspjeh, budući da pojedinačni ulagači nisu zainteresirani za ulaganja u širokopojasne mreže na ciljanim područjima, dok profitabilne širokopojasne mreže, tzv. "crna područja", pokrivaju isključivo područja s gustom naseljenošću u Republici Hrvatskoj i za njih se ne može dodijeliti državna potpora. Također, utvrđeno je da predmetna državna potpora predstavlja primjerenu intervenciju države kao instrument politike rješavanja konkretnog problema, te da ne postoje drugi pogodniji instrumenti. S obzirom da je navedeni program sadržavao i odredbe o javnom natječaju, Agencija smatrala da je time osigurana transparentnost i osigurana mogućnost pristupa svom potencijalnim investitorima koji se žele natjecati za realizaciju ovog, od države subvencioniranog projekta, što smanjuje i selektivnu prednost za korisnika potpore.

Agencija je u svojoj odluci utvrdila i da navedeni program sadrži odredbu o neutralnosti u pogledu tehnologije, čime se unaprijed ne daje prednost određenoj tehnologiji ili mrežnoj platformi, odnosno omogućava i drugim operaterima pristup infrastrukturi, a ne samo onima koji trenutno koriste tu infrastrukturu. U pogledu odredbe o veleprodajnom pristupu, utvrđeno je da se trećim operatorima dozvoljava veleprodajni pristup korištenja novoizgrađene širokopojasne infrastrukture u razdoblju koje ne smije biti kraće od 7 godina od dodjele državne potpore, te da su predviđene i posebne odredbe koje se odnose na usporednu analizu cijena, čime se izbjegavaju previsoke veleprodajne ili pak predatorske cijene od strane odabranog natjecatelja. Konačno, u pogledu narušavanja tržišnog natjecanja, utvrđeno je da je tržišno natjecanje isključivo ograničeno na ciljano područje i ciljanu skupinu. U tom

smislu, uzimajući u obzir predviđene mjere državne potpore u odnosu na posebnosti ciljanih područja, utvrđeno je da je konačan ishod pozitivnih i negativnih učinaka pozitivan, odnosno da su njezini učinci na tržišno natjecanje i trgovinu ograničeni.

Prilikom davanja odobrenja za spomenuti program Agencija je imala u vidu i podatke o državnim potporama dodijeljenim temeljem europskih Smjernica za razvoj širokopojasnih mreža u državama članicama EU. Iznos tih potpora u EU u 2010. dvostruko je porastao u odnosu na 2009., dok je u 2011. Europska komisija odobrila 1,8 milijardi eura u 15 odluka koje su se odnosile na pojedinačne države članice, primjerice Francusku, Poljsku, Grčku i Portugal.

2.8. Državne potpore za obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa

Propisi koji uređuju dodjelu potpora za obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa utvrđuju uvjete koji moraju biti ispunjeni kako bi se neka usluga smatrala uslugom od općeg gospodarskog interesa i kako bi pružatelj te usluge mogao primati državne potpore. Radi se o 4 temeljna kriterija:

1. određena usluga mora biti **jasno definirana** kao usluga od općeg gospodarskog interesa od strane nadležnog državnog tijela, pri čemu je potrebno propisati i trajanje obveze pružanja te usluge,
2. mora biti **utvrđena obveza određenog poduzetnika** vezano uz obavljanje te usluge kao i područje na koje se odnosi,
3. moraju biti unaprijed utvrđeni **parametri za obračun, nadzor i kontrolu naknade** za javnu uslugu,
4. mora se utvrditi način na koji će se **izbjeći ili osigurati povrat prekomjerne naknade**.

Nadležna tijela u Republici Hrvatskoj odlučuju koje se usluge obavljaju kao usluge od općeg gospodarskog interesa i kome će se povjeriti obavljanje tih usluga, pri čemu je važno naglasiti da prema EU pravilima (koje je preuzela i RH) povjeravanje obavljanja tih usluga nije vezano uz vlasništvo nad nekim poduzetnikom. Drugim riječima, obavljanje usluge od općeg gospodarskog interesa može biti povjereno poduzetniku u državnom vlasništvu, ali i onom u privatnom. Nadalje, kompenzacija (naknada) za obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa nije državna potpora ako su ispunjeni određeni uvjeti koji se odnose na način povjeravanja obavljanja te usluge, provedbe javnog natječaja za odabir pružatelja usluge. U svim drugim slučajevima ta kompenzacija predstavlja državnu potporu. Također, nadležno tijelo samostalno donosi odluku o subvencioniranju navedenih usluga poduzetnicima kojima je temeljem posebnih propisa povjereno obavljanje usluge od općeg gospodarskog interesa, a koji bi bez potpora bili onemogućeni u obavljanju i provedbi povjerenih im zadataka, no subvencija se može odnositi samo na obavljanje povjerenih im usluge. To znači, da ukoliko poduzetnik obavlja i neke druge komercijalne aktivnosti, a ne samo povjerene mu usluge od općeg gospodarskog interesa, takvom je poduzetniku moguće subvencionirati samo one javne usluge za koje ga je država obvezala. Pri odobravanju potpora za spomenute usluge Agencija

ocjenjuje ispunjenje navedenih kriterija i zahtijeva od davatelja potpore podatke i sve potrebne informacije kako bi mogla provjeriti iznos potpore, utvrditi da ne dolazi do prekomjernog financiranja odnosno do "prelijevanja" potpore i na obavljanje komercijalnih poslova.

Uobičajeno se uslugama od općeg gospodarskog interesa smatraju usluge koje se odnose na putnički kopneni, željeznički, pomorski i zračni promet, gradski prijevoz, poštanske usluge, energetiku, radiodifuziju (javna televizija) i telekomunikacije. Također, uobičajeno je te usluge nazivati i "javnim" uslugama ili službama.

Agencija je u 2011. odobrila državnu potporu za obavljanje usluge od općeg gospodarskog interesa u slučaju Zračne luke Rijeka na Krku i to na zahtjev Ministarstva mora, prometa i infrastrukture, u predmetu ***Odluka o obvezi otvorenosti Zračne luke Rijeka za javni zračni promet u razdoblju 2010. – 2014.***¹⁴⁸

Naime, u odnosu na spomenutu državnu potporu, utvrđeno je da je moguće primijeniti izuzeće iz članka 4. stavka 3. točke e) ZDP-a koje se odnosi na državne potpore namijenjene obavljanju usluga od općeg gospodarskog interesa, jer ista ispunjava sve uvjete za obavljanje javne službe sukladno kriterijima iz Odluke o objavljivanju pravila o državnoj potpori u obliku naknade za javne usluge¹⁴⁹.

Temeljem rješenja Agencije, poduzetnik Zračna luka Rijeka d.o.o., u obvezi je u razdoblju od 2010. do 2014. **voditi odvojeno interno knjigovodstvo** za prihode i rashode koji se odnose na obavljanje službe od općeg gospodarskog interesa, odnosno mora slijediti kriterije koji su zasnovani na općeprihvaćenim troškovno-računovodstvenim načelima. Iznos naknade troškova za svaku godinu u razdoblju od 2010. do 2014. nastalih obavljanjem službe od općeg gospodarskog interesa, procijenit će se temeljem poslovnih rezultata iz prethodne godine, dok će se konačni obračun naknade troškova izvršiti najkasnije do 31. ožujka tekuće godine za prethodnu godinu, uz uvjet da iznos naknade ne može biti viši od iznosa za pojedinu godinu. Obveza je Ministarstva, da Agenciji dostavi dokaze o vođenju odvojenog knjigovodstva poduzetnika Zračna luka Rijeka d.o.o., s konačnim obračunima, godišnja financijska izvješća poduzetnika i to najkasnije do 30. travnja tekuće godine za prethodnu godinu.

2.9. Državne potpore za kulturu

Potpore za kulturu mogu se dodijeliti za promicanje kulture i očuvanje baštine, audiovizualnu industriju, nakladništvo i sektoru pružanja javne radiodifuzijske usluge odnosno javnoj televiziji. U tipično kulturnim projektima potpore se mogu dodijeliti u visini od 50 %, do načelno 100 % opravdanih troškova ovisno o sektoru i važnosti projekata za razvoj hrvatske kulture odnosno u zakonski određenom iznosu radio-

¹⁴⁸ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2010-04/001 od 10. ožujka 2011., „Narodne novine“, broj: 42/2011.

¹⁴⁹ „Narodne novine“, broj: 39/2008.

televizijske pristojbe i sredstava koje je moguće dodijeliti za obavljanje usluge od općeg gospodarskog interesa.

U 2011. Agencija je odobrila 4 programa potpora za kulturu koje su predložili Ministarstvo kulture, Agencija za elektroničke medije i Grad Zagreb.

Jedno od odobrenja odnosilo se na potpore za kulturu odobrene na zahtjev Ministarstva kulture temeljem **Programa financiranja nakladništva u 2011. – 2013**¹⁵⁰.

Agencija je odobrila program koji predviđa državne potpore za kulturu u obliku subvencija za izdavanje knjiga, časopisa i elektroničkih publikacija, za književne manifestacije, te za književne programe u knjižarama. Planirana sredstva za njegovu provedbu osigurana su u državnom proračunu Republike Hrvatske u ukupnom iznosu od 57.500.000 kuna. Cilj programa je poticanje i promicanja kulture i kulturnih djelatnosti koje pridonose razvitku i unapređenju svekolikog kulturnog života u Republici Hrvatskoj. U slučaju potpora za poticanje nakladništva intenzitet državne potpore može iznositi do 100 % opravdanih troškova, ukoliko se dokaže da je projekt značajan za razvoj hrvatske kulture.

Agencija je, također, nakon višemjesečnog usuglašavanja i prilagodbi programa propisima o državnim potporama odobrila i **Program dodjele sredstava Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija**¹⁵¹ na prijedlog Agencije za elektroničke medije, dok je temeljem zahtjeva Grada Zagreba odobrila i potpore za audiovizualna djela sadržane u **Odluci o sufinanciranju proizvodnje i objave audiovizualnih ili radijskih programskih sadržaja u programima nakladnika televizije ili radija za 2011.**¹⁵²

Državne potpore za kinematografsku i audiovizualnu djelatnost dodjeljuju se sukladno uvjetima iz Odluke o objavljivanju pravila o državnoj potpori kinematografskoj i ostaloj audiovizualnoj djelatnosti¹⁵³ a mogu se dodijeliti u iznosu do, načelno, 50 % opravdanih troškova proizvodnje audiovizualnog djela, pri čemu se navedeni intenzitet potpore može povećati ako je riječ o teškom audiovizualnom djelu od posebne umjetničke i/ili kulturne vrijednosti koje iz bilo kojeg razloga nije komercijalno isplativo ili je otežan pristup financiranju takvog djela, tj. ako se radi o teškom djelu i/ili djelu niskog proračuna. Korisnik potpore ima pravo potrošiti najmanje 20 % filmskog proračuna u drugim državama članicama EU, a da se zbog toga ne smanji iznos državne potpore.

¹⁵⁰ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-03/001 od 10. veljače 2011., „Narodne novine“, broj: 23/2011.

¹⁵¹ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-101/001 od 19. svibnja 2011., „Narodne novine“, broj: 62/2011.

¹⁵² Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-34/001 od 5. srpnja 2011., „Narodne novine“, broj: 88/2011.

¹⁵³ „Narodne novine“, broj: 46/2008 i 144/2011.

Program dodjele sredstava Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija

Program dodjele sredstava Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija predviđa državne potpore za poticanje audiovizualnih djelatnosti sadržane u prijedlogu Programa Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, u obliku subvencije, u ukupnom iznosu od 17.200.00 kuna, u trajanju od 1. lipnja do 31. prosinca 2011. Navedena sredstava osigurana su iz ukupno mjesečno prikupljene pristojbe Hrvatske radiotelevizije u iznosu od 3 %. Cilj i namjena dodjele državne potpore je poticanje proizvodnje lokalnih i regionalnih audiovizualnih te audio programa koji potiču kulturnu i jezičnu raznolikost, unapređuju pluralizam medija, promiču prava manjina i osiguravaju pristup informacijama i pridonose jačanju društvenog dijaloga i tolerancije, pa su stoga od javnog interesa za zajednicu na području na kojem se emitiraju.

Korisnici državne potpore su pravne i fizičke osobe koje imaju ugovor o koncesiji na lokalnoj i regionalnoj razini ili ugovor za neprofitne televizije i/ili radija. Intenzitet državne potpore može iznositi do 50 % troškova proračuna za proizvodnju pojedinog audiovizualnog i audio djela, dok su opravdani troškovi neposredno vezani uz pojedini audiovizualni i radijski program (materijalni izdaci, izdaci za aktivnosti i za plaće i naknade, putni izdaci i sl.). Sredstva Fonda, između ostalog, ne mogu se dodijeliti za poticanje proizvodnje zabavnog programa, za audiovizualne i radijske programe koji se već sufinanciraju po bilo kojoj osnovi iz proračunskih sredstava svih razina, poduzetnicima u teškoćama, u stečaju ili u postupku likvidacije ili poduzetnicima od kojih je zatražen povrat potpore ili koji se nalaze u postupku povrata potpore.

Odluka o subvencioniranju proizvodnje i emitiranja audiovizualnih i/ili radijskih programskih sadržaja u programima nakladnika televizija ili radija za 2011. Grada Zagreba

U Odluci o subvencioniranju proizvodnje i emitiranja audiovizualnih i/ili radijskih programskih sadržaja u programima nakladnika televizija ili radija za 2011. Grada Zagreba, predviđene su potpore u ukupnom iznosu od 14 milijuna kuna. Agencija je ocijenila kako su u odluci navedeni cilj i uvjeti za dodjelu potpora iz ovog programa sukladni propisima o državnim potporama. Naime, cilj potpora je poticanje proizvodnje i emitiranje kvalitetnih programskih sadržaja od interesa za Grad Zagreb (informativnih, kulturnih, umjetničkih, stručnih, znanstvenih, kreativnih televizijskih formata i drugih) u programima nakladnika, kojima se promiču gradske teme od osobitog interesa za građane Grada Zagreba i promiču interesi Grada Zagreba.

Korisnici potpora su nakladnici koji pripadaju kategoriji malih i srednjih poduzetnika koji imaju koncesiju za područje Grada Zagreba, a koji nisu u teškoćama, u stečaju ili

likvidaciji, od kojih nije zatražen povrat potpore i ne nalaze se u postupku povrata potpore, odnosno koji nemaju nepodmirenih obveza prema Gradu Zagrebu i zaposlenicima. Intenzitet državne potpore iznosi do 50 % opravdanih troškova, a uključuje i ostale državne potpore i potpore male vrijednosti dobivene od ostalih davatelja državne potpore neovisno o njihovoj razini. Sukladno odluci Agencije, državna potpora ne može se dodijeliti za poticanje zabavnih programa i audiovizualnih programskih sadržaja neovisnih proizvođača te ostalih audiovizualnih programskih sadržaja koji se ne smatraju kulturnim proizvodom.

3. Državne potpore male vrijednosti

Iako se potpore male vrijednosti ne prijavljuju Agenciji, drugim riječima, za njihovu dodjelu nije potrebno odobrenje Agencije, značajan dio aktivnosti stručne službe Agencije i u 2011. odnosio se na intenzivnu, u nekim slučajevima i višegodišnju, suradnju s davateljima državnih potpora na izradi programa potpora neovisno o razini davatelja koji dodjeljuju potporu male vrijednosti (ministarstva, gradovi ili županije). Brojčani podaci s početka ovog izvješća obuhvaćaju naime 46 odluka Agencije u 2011. koje su se odnosile bilo na utvrđenja Agencije kako pojedinačni program potpore koji je prijavljen Agenciji ne sadrži državne potpore u smislu Zakona o državnim potporama, bilo na očitovanja, odgovore i mišljenja na upite davatelja i korisnika potpora o programima potpora koji se temelje na potporama male vrijednosti.

U pripremi programa državnih potpora koji su se odnosili na potpore male vrijednosti, na usklađivanju kriterija i iznosa za dodjelu takvih potpora temeljem programa potpora ili pak na širenje znanja o tome kako predmetne programe uskladiti s propisima o državnim potporama male vrijednosti¹⁵⁴, najbrojniji su bili upiti davatelja državnih potpora kao što su, primjerice, Ministarstvo financija, tadašnje Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva (*Operativni plan poticanja malog i srednjeg poduzetništva za 2011.*), Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti (*Program stručnog osposobljavanja i zapošljavanja hrvatskih branitelja*) te Ministarstvo pomorstva, mora i infrastrukture (*Potpore brodarima unutarnje plovidbe u nacionalnom prijevozu*), Agencija za elektroničke medije (*Program dodjele sredstava Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija*), ili pak Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Fond za obnovu i razvoj grada Vukovara, ali i jedinice lokalne samouprave (primjerice Grad Rijeka, Primorsko-goranska županija i.t.d.).¹⁵⁵

4. Povrat državne potpore

Agencija nalaže povrat državne potpore koja je dodijeljena bez njezinog odobrenja, ukoliko u postupku naknadnog odobrenja potpore ne utvrdi da se radi o potpori koja je sukladna propisima o potporama, kao i u slučaju ako u postupku nadzora dodijeljene potpore utvrdi nepravilnosti u njezinoj dodjeli ili korištenju. Osim povrata

¹⁵⁴ „Narodne novine“, broj: 45/07.

¹⁵⁵ Sukladno Odluci o objavljivanju pravila o potporama male vrijednosti, potporom male vrijednosti smatra se svaka potpora pojedinom poduzetniku, čiji ukupni iznos ne prelazi 200.000 eura u kunsnoj protuvrijednosti, u razdoblju od tri fiskalne godine, neovisno o razini davatelja koji dodjeljuje potporu male vrijednosti (ministarstva, gradovi, županije i sl.). Ukupna potpora male vrijednosti koja se dodjeljuje u sektoru cestovnog prometa ne smije premašivati 100.000 eura u kunsnoj protuvrijednosti tijekom bilo kojeg razdoblja od tri fiskalne godine. Potporu male vrijednosti ne mogu dobiti poduzetnici koji se nalaze u teškoćama. Također, potpore male vrijednosti ne smiju se dodjeljivati za aktivnosti vezane uz izvoz prema trećim zemljama ili državama članicama Europske unije, niti za nabavu vozila za cestovni prijevoz tereta poduzetnicima koji obavljaju cestovni prijevoz tereta za najamninu ili naknadu. Za dodjelu potpore male vrijednosti nije potrebno odobrenje Agencije, no prilikom dodjele takve potpore davatelj je u obvezi izvijestiti korisnika potpore da mu je dodijeljena potpora, a Agenciju izvijestiti o svakoj dodijeljenoj potpori male vrijednosti.

samog iznosa iskorištene potpore, dodijeljeni iznos državne potpore uvećava se za iznos kamate.

U 2011. Agencija je naložila povrat odobrene državne potpore **Željezari Split d.d.**¹⁵⁶ budući da u razdoblju restrukturiranja nisu provedene sve potrebne mjere restrukturiranja, te Željezara Split d.d. nije mogla postići dugoročnu održivost poslovanja, što je za posljedicu imalo otvaranje stečaja nad poduzetnikom¹⁵⁷.

Državne potpore odobrene u razdoblju od 1. ožujka 2002. do 28. veljače 2007. iznosile su ukupno 221.693.825,38 kuna i bile su sadržane su u državnim jamstvima, otpisu duga s osnove nepodmirenih obveza za porez na dodanu vrijednost i druge poreze, prireze i doprinose prema Ministarstvu financija, i zajmu pod povoljnijim uvjetima odobrenom od strane Hrvatskog fonda za privatizaciju.

U postupku povrata potpora je također utvrđeno da je Hrvatski fond za privatizaciju (HPF) poduzetniku Željezara Split d.d. odobrio pozajmice koji nisu bile uključene u plan održivosti. Zbog činjenice da poduzetnik Zlomrex S.A. nije izvršio potrebna ulaganja u Željezaru Split d.d. i otvaranja stečajnog postupka nad poduzetnikom Željezara Sisak d.d., razvidno je da nije ispunjen uvjet održivosti iz plana održivosti, te da su zbog toga nastupile nepravilnosti u provedbi odobrene državne potpore. Utvrđeno je da su nepravilnosti u provedbi odobrene državne potpore nastupile na dan isplate prve pozajmice od strane HFP-a poduzetniku Željezara Split d.d. „u stečaju“ odnosno 28. svibnja 2009.

U ovom slučaju, budući da nije bilo svrsishodno odrediti rokove za otklanjanje nepravilnosti davatelju i/ili korisniku državne potpore u smislu članka 15. stavka 2. ZDP-a, jer je nedvojbeno da utvrđene nepravilnosti poduzetnik Željezara Split d.d. ne može naknadno otkloniti budući da je nad njim otvoren stečajni postupak, Agencija nije postupila u smislu članka 15. stavka 2. ZDP-a, već je odmah naložen povrat državne potpore za restrukturiranje.

Budući da je člankom 15. stavkom 3. ZDP-a propisano da Agencija nalaže povrat iznosa dodijeljene državne potpore u dijelu u kojem je utvrđena nepravilnost uvećan za iznos zakonskih zatezних kamata koje teku od dana koji je utvrđen kao dan na koji je nepravilnost započela, naložen je povrat odobrene i utvrđene državne potpore za restrukturiranje u ukupnom iznosu od 289.015.862,65 kuna, koji se sastoji od državne potpore za restrukturiranje u iznosu od 221.693.825,38 kuna uvećanom za zakonske zatezne kamate u razdoblju od 28. svibnja 2009. do 11. ožujka 2011., u iznosu od 67.322.037,27 kuna (u tom razdoblju zakonska zatezna kamata bila je 17 %).

¹⁵⁶ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-02/004, od 11. svibnja 2011., „Narodne novine“, broj: 58/2011.

¹⁵⁷ Agencija je osim u prethodno navedenom slučaju naložila povrat državnih potpora u sljedećim slučajevima: rješenjem Agencije, klase UP/I 430-01/2007-02/022 od 14. svibnja 2010. povrat odobrene državne potpore poduzetniku *Sloga Tvornica obuće d.d., Koprivnica*, te rješenjem Agencije, klase: UP/I 430-01/2007-02/18 od 30. listopada 2008. povrat odobrene državne potpore poduzetniku *Elcon d.d., Zlatar-Bistrica*.

5. Odluke Agencije u kojima je utvrđeno da nije riječ o državnoj potpori

Kako bi se određena mjera smatrala državnom potporom, sukladno članku 3. Zakona o državnim potporama, mora biti riječ o državnim sredstvima koja predstavljaju stvarni i potencijalni rashod ili umanjeni prihod države, a tim sredstvima određenom poduzetniku dana ekonomska prednost na tržištu, koju korisnik potpore ne bi mogao ostvariti obavljanjem redovnog poslovanja, što znači da se radi o selektivnom pristupu odnosno stavljanju u povoljniji položaj korisnika potpore u odnosu na njegove konkurente, te u konačnici takva potpora utječe na ispunjenje međunarodno preuzetih obveza Republike Hrvatske iz SSP-a. Sva četiri uvjeta moraju biti kumulativno ispunjena, pa ako ocjena Agencije utvrdi da primjerice jedan o njih nije ispunjen, neće se raditi o državnoj potpori. Premda se na prvi pogled čini jednostavnim utvrditi radi li se u određenom slučaju dodjele državnih sredstava o potpori ili ne, postoje situacije u kojima se tek nakon provedenog postupka ocjene karaktera ili učinaka određene mjere može pouzdano utvrditi postojanje ili nepostojanje potpore. U EU praksi u velikom broju slučajeva konačnu odluku o tome donose europski sudovi (Opći sud i Europski sud), pri odlučivanju o tužbama protiv odluka Europske komisije.

Opće mjere koje se odnose na sve poduzetnike i sektore, primjerice smanjenje ili povećanje poreza za sve, ne smatraju se državnom potporom. To su primjerice i pomoć kućanstvima i invalidnim osobama, javnim tijelima koje obavljaju djelatnost koja nema ekonomski karakter, potpore socijalno ugroženim skupinama, javnim centrima za profesionalno usavršavanje, potpora za infrastrukturne projekte opće namjene, potpora koja udovoljava načelu ulaganja po tržišnim načelima.

U 2011. Agencija je u 7 predmeta, utvrdila da se ne radi o državnoj potpori iz Zakona o državnim potporama i to u slučajevima:

- *Naknadnog odobrenja državne potpore Petrokemiji d.d.*¹⁵⁸,
- *Prijedloga odluke o davanju državnog jamstva u korist EBRD-a za dugoročno kreditno zaduženje Hrvatske kontrole zračne plovidbe d.o.o. radi financiranja nadogradnje hrvatskog sustava za upravljanje zračnim prometom (CroATMS) i uz to vezanih projekata*¹⁵⁹,
- *Postupka preuzimanja temeljnog uloga temeljem ulaganja sredstava državnog proračuna u „Zračno pristanište Mali Lošinj“ d.o.o.*¹⁶⁰,
- *Prijedloga državnog jamstva poduzetniku Hrvatske ceste d.o.o. za kreditno zaduženje u iznosu od 155 mil. EUR*¹⁶¹,
- *Ulaganja RH u temeljni kapital Aerodrom Brač d.o.o.*¹⁶²,
- *Cesije potraživanja poduzetnika GIP Pionir d.o.o. po kreditu danom Županijskoj upravi za ceste Sisačko-moslavačke županije koji je osiguran državnim jamstvom*¹⁶³, te
- *Sunčanog Hvara d.d. – mjera restrukturiranja*¹⁶⁴.

¹⁵⁸ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-00/003 od 1. prosinca 2011.

¹⁵⁹ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-04/001 od 24. veljače 2011.

¹⁶⁰ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-04/002 od 2. lipnja 2011.

¹⁶¹ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-04/003 od 5. srpnja 2011.

¹⁶² Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-04/006 od 22. prosinca 2011., „Narodne novine“, broj: 13/2012.

¹⁶³ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-16/001 od 1. prosinca 2011., „Narodne novine“, broj: 6/2012.

¹⁶⁴ Rješenje Agencije, klase: UP/I 430-01/2011-120/001 od 13. listopada 2011., „Narodne novine“, broj 8/2012.

Inicijativa Europske udruge proizvođača umjetnih gnojiva za utvrđivanje zakonitosti državnih potpora Petrokemiji d.d., Kutina sadržanih u cijeni plina

U srpnju 2010. Agencija je zaprimila od Europske udruge proizvođača umjetnih gnojiva predstavku u svezi cijena plina za domaćeg proizvođača umjetnih gnojiva Petrokemiju d.d. tvornicu gnojiva iz Kutine u kojoj je navedeno kako bi se Petrokemija mogla smatrati korisnikom nezakonite državne potpore.

Europska udruga djeluje kao predstavnik proizvođača umjetnih gnojiva u Europskoj uniji, a jedna od njenih aktivnosti je zaštita proizvođača umjetnih gnojiva od nelojalne konkurencije.

Europska udruga u predstavlci je navela da Vlada Republike Hrvatske omogućuje ovom poduzetniku nabavu plina za proizvodnju umjetnih gnojiva po cijeni nižoj od tržišne, što ima značajni utjecaj na proizvođače umjetnih gnojiva u Europskoj uniji, a naročito u 2008. i 2009. kada je cijena uree značajno pala i kada je, posljedično, proizvođačima umjetnih gnojiva značajno smanjena dobit.

Udruga je navela da je u 2008. cijena plina za velike potrošače, kao što je Petrokemija, iznosila 1.320 kn/1.000m³, što je ekvivalent USD 8,45/MMBtu temeljem prosječnog tečaja kune od 4,94kn/USD i energetske vrijednosti od 31,59 MMBtu/1.000m³, sukladno izvješću nacionalnog regulatora plina, odnosno Hrvatske energetske regulatorne agencije (HERA). U inicijativi je nadalje bilo navedeno da je Petrokemija dobila posebnu pogodnost, čime joj je odobrena kupnja prirodnog plina s popustom u iznosu od 38 %, počevši od siječnja 2008. Dodavanjem naknade koja se odnosi na distribuciju plina, konačna cijena iznosila je USD 5,39/MMBtu. Popust se prvenstveno odnosio na 2008. koja se navodi kao prva godina iz trogodišnjeg ugovora o opskrbi plinom od poduzetnika INA - INDUSTRIJA NAFTE d.d. Međutim, predviđeno je da se daljnji popusti mogu odobriti i u kasnijim godinama, posebno ako dođe do daljnjeg smanjenja cijena mineralnih gnojiva. Europska udruga je navela da je navedena cijena niža od prethodne procjene odnosno od USD 6,40/MMBtu iz travnja 2009., a koja je izračunata temeljem dostupnih informacija u to vrijeme.

Agencija je temeljem spomenute inicijative provela postupak u kojem je bilo potrebno utvrditi istinitost navoda Europske udruge odnosno utvrditi sve činjenice i okolnosti vezane uz možebitno postojanje državne potpore sukladno Zakona o državnim potporama, a koja bi bila sadržana u razlici između tržišne cijene plina i stvarne cijene po kojoj je plin isporučivan Petrokemiji u razdoblju od 2008. do 2010. godine.

Prije svega, bilo je potrebno izvršiti analizu tržišta plina u Republici Hrvatskoj, polazeći od propisa koji uređuju to tržište ali i stvarnog stanja u opskrbi i potrošnji plina. Pritom, zatraženi su podaci i ostvarena suradnja s nadležnim ministarstvom i HEROM.

Naime, tržište plina u Hrvatskoj uređeno je prvenstveno Zakonom o tržištu plina, Zakonom o energiji i Zakonom o regulaciji energetske djelatnosti kao i nizom podzakonskih akata donesenih temeljem spomenutih zakona.

Sukladno prvom hrvatskom Zakonu o tržištu plina («Narodne novine», broj: 68/01), između ostalog, razlikuju se dvije vrste kupaca plina, odnosno povlašteni i tarifni kupci. Pritom, položaj povlaštenog kupca ima kupac koji kupuje plin samo za vlastite potrebe i čija je godišnja potrošnja veća od 100 milijuna m³. S obzirom da Petrokemija od 2002. troši više od 100 milijuna m³ plina, spada u kategoriju povlaštenih kupaca. Istim zakonom definirano je da povlašteni kupac samostalno ugovara cijenu plina s opskrbljivačem, a obavezan je sukladno tarifnom sustavu plaćati naknadu za korištenje mreže. Sklapanjem Ugovora o opskrbi plinom između INE i Petrokemije, Petrokemija je stekla status povlaštenog kupca još 1. siječnja 2002. Tarifni kupci nemaju mogućnost samostalnog ugovaranja cijene nego im se cijena određuje sukladno tarifnom sustavu.

Zakon o tržištu plina iz 2007. predviđa liberalizaciju tržišta plina na način da se tržište otvara postupno, odnosno status povlaštenoga kupca od 1. kolovoza 2007. stekli su kupci koji ne pripadaju kategoriji kućanstvo, a od 1. kolovoza 2008. status povlaštenoga kupca su stekli i sva kućanstva (tarifni kupci).

Cijena za transport plina određena je Tarifnim sustavom za transport prirodnog plina, odnosno odlukama za 2008., 2009. i 2010. godinu:

Tarifnim sustavom određene su tri tarifne stavke koje se odnose na transport plina u mjesecima vršnog, srednjeg i osnovnog opterećenja, a visinu tarifnih stavki određuje Vlada RH i ona je jednaka za sve korisnike transportnog sustava. Konkretno, cijena transporta plina utvrđuje se prema prethodno zakupljenom i stvarnom korištenju kapaciteta transportnog sustava pojedinog korisnika u godini. Ukupna prosječna cijena transporta prirodnog plina u 2008. za sve korisnike transportnog sustava iznosila je 0,168 kn/m³, što je 30,2 % više u odnosu na ukupnu prosječnu cijenu transporta prirodnog plina u 2007. Prosječna cijena transporta prirodnog plina u 2009. za 27 krajnjih kupaca izravno priključenih na transportni sustav iznosila je 0,180 kn/m³.

S obzirom da je Petrokemija kupac na transportnom sustavu, cijena plina koju plaća sastoji se od nabavne cijene za plin s uključenom cijenom za skladištenje plina i cijenom za transport plina.

INA je u promatranom razdoblju bila jedini dobavljač prirodnog plina u Republici Hrvatskoj, a time i jedini opskrbljivač povlaštenih kupaca iz kategorije industrijskih potrošača, pa tako i Petrokemije iz Kutine.

Ukupna nabavljena količina prirodnog plina koja predstavlja zbroj ukupne domaće proizvodnje i ukupnog uvoza prirodnog plina u RH, u 2009. iznosila je 2.945 milijuna m³. Prirodni plin za domaće tržište INA je osiguravala većim dijelom (64,5 %) iz domaće proizvodnje koja je iznosila 1.901 mil. m³.

Uvoz prirodnog plina ostvaren je iz Ruske Federacije (1.000 mil. m³), Italije (12,6 mil. m³), Slovenije (5,1 mil. m³), Njemačke (9,6 mil. m³), Francuske (4,3 mil. m³) i Švicarske (12,6 mil. m³).

Slična struktura nabave prirodnog plina bila je i u 2008. kada je uvoz prirodnog plina iznosio 39 %, a proizvodnja plina iz domaćih izvora 61 %.

Prilikom razmatranja je li u cijeni plina, koju je u razdoblju od 2008. do 2010. plaćala Petrokemija, sadržana državna potpora, utvrđeno je kako je od Glavne skupštine INE, održane 10. lipnja 2009., mađarski poduzetnik MOL stekao prevladavajući utjecaj nad INOM sukladno sklopljenom ugovoru između Vlade Republike Hrvatske i MOL-a odnosno Prvoj izmjeni i dopuni Ugovora o međusobnim odnosima dioničara koji se odnosi na INU od 30. siječnja 2009. godine. Tim je ugovorom MOL, između ostalog, stekao i kontrolu nad financijama kao najvažnijim dijelom njenog poslovanja.

Dakle, polazeći od navedenog, u slučaju određivanja cijene plina kojeg INA isporučuje svojim kupcima, pa tako i Petrokemiji, radi se o uvjetima koji se uređuju na ugovornoj osnovi i na koje Vlada Republike Hrvatske više nema dotadašnji utjecaj. Stoga se niti moguća razlika između tržišne i ugovorene cijene plina između INE i Petrokemije više ne bi mogla smatrati državnom potporom. Drugim riječima, ne radi se o stvarnim i potencijalnim rashodima ili umanjenim prihodima države iz članka 3. ZDP-a, odnosno o državnim sredstvima.

Naime, sukladno članku 3. stavku 1. ZDP-a, državne potpore su svi stvarni i potencijalni rashodi ili umanjeni prihodi države dodijeljeni od davatelja državne potpore koji narušavaju ili bi mogli narušiti tržišno natjecanje davanjem prednosti na tržištu korisniku državne potpore, bez obzira na oblik državne potpore, u mjeri u kojoj to može utjecati na ispunjenje međunarodno preuzetih obveza RH iz članka 1. ZDP-a.

U slijedećoj fazi postupka Agencija je utvrđivala ima li osnova pritužba odnosno tvrdnja Europske udruge proizvođača umjetnih gnojiva kako je cijena plina koju je plaćala Petrokemija do 10. lipnja 2009. godine bila ispod tržišne. Stoga je bilo potrebno izvršiti analizu i usporedbu cijena plina u RH i na vanjskim tržištima te obraditi sve posebnosti proizvodnje umjetnih gnojiva u RH.

Plin je osnovna sirovina za proizvodnju mineralnih gnojiva. Petrokemiji je prirodni plin najvažniji čimbenik u strukturi cijene koštanja proizvodnje dušičnih mineralnih gnojiva Urea i KAN.

Potrošnja plina ima sezonski karakter i nekoliko je puta veća zimi nego ljeti. RH nema dovoljno kapaciteta za skladištenje plina, a u promatranom razdoblju, 2008. – 2010., nije bilo niti dovoljno raspoloživih kapaciteta u transportnom sustavu za potrošnju kućanstava i gospodarstva u slučaju velikih hladnoća i povećane potrebe za plinom tijekom zimskih mjeseci. Kako bi se osigurala kontinuirana opskrba kućanstava u zimskom razdoblju, Petrokemija je redovito prekidala svoju proizvodnju u zimskim mjesecima, uglavnom u siječnju, što je utjecalo na poduzetnikovu cijenu plina, a isto tako imalo negativne posljedice na proizvodnju, jer je to razdoblje kada bi proizvodnja trebala biti najveća zbog isporuke gnojiva za proljetnu sjetvu. Dakle,

Petrokemija ima ulogu kontinuiranog potrošača i stabilizatora plinskog sustava u RH, pa je bilo potrebno cjelovito sagledati ekonomsku relaciju i međuzavisnost cijena plina i doprinosa koji Petrokemija daje uravnoteženju plinskog sustava RH.

Naime, ovisnost Petrokemije o opskrbi plinom uvjetovanom nedovoljnim skladišnim kapacitetom u RH dovodi ovog poduzetnika u nepovoljniji položaj na tržištu u odnosu na konkurenciju. Nesigurnost i neizvjesnost u pogledu opskrbe plinom u zimskom razdoblju, kada konkurencija realizira najpovoljnije prodajne cijene umjetnih gnojiva za proljetnu sjetvu, čini Petrokemiju manje konkurentnom na europskom tržištu. S druge strane, Petrokemija veći dio svoje proizvodnje ostvaruje u vrijeme smanjene potrošnje plina od strane tarifnih kupaca, a u to vrijeme potražnja za umjetnim gnojivima na tržištu je smanjena.

U naporima da se stvori održivo tržište plina u Hrvatskoj, postupno se stvaraju sigurniji uvjeti opskrbe, u kojima Petrokemija gubi ulogu stabilizatora plinskog sustava i virtualnog skladišta, koje je dopunjavalo nedostatne skladišne kapacitete plinskog sustava RH.

Nadalje, sukladno Uredbi o sigurnosti opskrbe prirodnim plinom, prioritet u opskrbi plinom u slučaju kriznog stanja koje je definirano kao poremećaj u opskrbi prirodnim plinom radi neočekivanog ili neprekidnog manjka prirodnog plina na tržištu RH (članak 2. Uredbe), dan je opskrbi zaštićenih kupaca, dok je Petrokemija svrstana u grupu poduzetnika kojima se opskrba smanjuje ovisno o težini (stupnju) problema u opskrbi.

Agencija je također pribavila i podatke o cijeni plina po kojoj je sukladno Ugovoru između INE i Petrokemije za razdoblje od 2008. – 2010. INA isporučivala plin Petrokemiji. Iz tog Ugovora bilo je razvidno kako je cijena prirodnog plina neprekidno bilježila rast te je u 2009. bila za 15 % viša (bez troškova transporta) u odnosu na 2008., a u 2010. za 9,5 % nego u 2009.

Temeljem podataka dostavljenih od nadležnog ministarstva i poduzetnika utvrđeno je kako je Petrokemija plaćala prosječnu cijenu plina u 2008. od 1,32 kn/m³, odnosno USD 8,46/MMBtu¹⁶⁵, što iznosi 41,70 kn/MMBtu. Iz toga proizlazi kako je poduzetnik jedino u prva dva tromjesečja plaćao cijenu plina nešto nižu od 41,70 kn/MMBtu (35,85 kuna odnosno 38,70 kn/MMBtu). U narednim godinama cijena plina kontinuirano je rasla, tako da je u 2009. prosjek iznosio 48,40 kn/MMBtu, a u 2010. 52,08 kn/MMBtu. Dakle, Petrokemija je plaćala plin u 2008. po cijeni koja je znatno viša od one koju u svom dopisu navodi Europska udruga (USD 5,39/MMBtu).

Kao što je već navedeno, na cijenu plina u RH utječe i struktura nabave plina budući da se oko dvije trećine isporučenog plina koristi iz domaćih izvora, koji je jeftiniji od uvoznog. To naravno utječe i na konačnu cijenu plina za krajnje kupce.

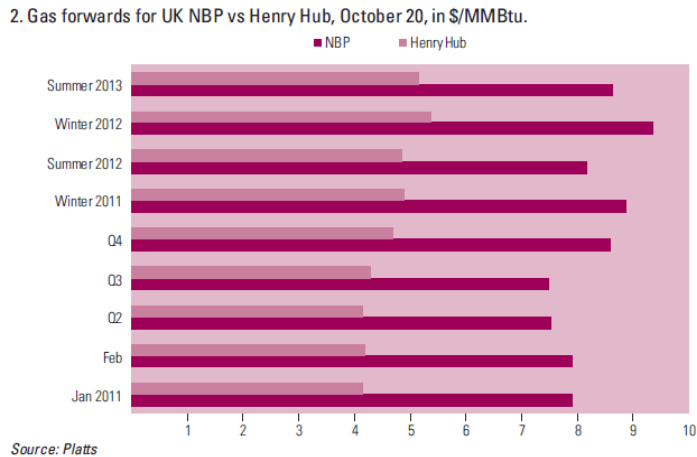
Na nabavnu cijenu plina dodaje se i trošak transporta plina, koji se obračunava na godišnjoj razini, a tijekom godine troškovi transporta obračunavaju se kao akontacija sukladno tarifnom sustavu.

¹⁶⁵ Srednji tečaj US dolara HNB-a po godinama je iznosio: za 2008. 4,93 kn/\$, za 2009. 5,28 kn/\$ i za 2010. 5,50 kn/\$.

Također, navedeno je da je nabavna cijena plina iz domaće proizvodnje u RH, bez poreza na dodanu vrijednost (kn/m³), u 2010. iznosila prosječno 1,61 kn/m³.

Za usporedbu, Slika 4. prikazuje cijenu plina na tržištu Ujedinjenog Kraljevstva.

Slika 4. Cijena plina na tržištu Ujedinjenog Kraljevstva

Izvor: <http://www.platts.com/IM.Platts.Content%5Caboutplatts%5Cmediacenter%5Cgaspricesgeainsight.pdf>

Razvidno je da je cijena plina predviđena na tržištu Ujedinjenog kraljevstva u siječnju 2011. nešto niža od 8 USD/MMBtu, a cijena koju plaća Petrokemija približno 10,9 USD/MMBtu, bez troškova transporta.

Zaključno, Vijeće je temeljem utvrđenog činjeničnog stanja utvrdilo da se u ovom slučaju ne radi o potpori u smislu članka 3. stavka 1. ZDP-a odnosno da nema dokaza iz kojih bi se moglo zaključiti kako je u cijeni plina, koju je u razdoblju od 2008. do 2010. plaćala Petrokemija sadržana državna potpora.

Temeljem činjenica utvrđenih u postupku, Vijeće je utvrdilo da je Petrokemija plaćala prosječnu cijenu plina u 2008. u iznosu od 1,32 kn/m³, odnosno USD 8,46 /MMBtu. Iz utvrđenih činjenica proizlazi da je ovaj poduzetnik samo u prva dva tromjesečja plaćao cijenu plina nešto nižu od 41,70 kn/MMBtu (35,85 odnosno 38,70 kn/MMBtu), što nije niti približno popust od 38 % kako je u svom podnesku navela Europska udruga, a u narednim godinama cijena plina je kontinuirano rasla i u 2009. iznosila je u prosjeku 48,40 kn/MMBtu, a u 2010. 52,08 kn/MMBtu.

U konkretnom slučaju, s obzirom da se inicijativa Europske udruge odnosila na moguće postojanje državne potpore sadržane u razlici između tržišne cijene plina i cijene plina koju je u razdoblju od 2008. do 2010. plaćala Petrokemija, postupak je pokrenut temeljem članka 14. stavka 2. ZDP-a koji propisuje da Agencija može donijeti naknadno odobrenje dodijeljene državne potpore ako utvrdi da je predmetna državna potpora sukladna propisima o državnim potporama. Međutim, s obzirom da je u provedenom postupku utvrđeno kako **plin nije isporučivan po cijeni koja bi predstavljala državnu potporu** iz članka 3. Zakona o državnim potporama, postupak naknadnog odobravanja državne potpore je obustavljen.

Ulaganja RH u temeljni kapital Aerodrom Brač d.o.o

U prethodno navedenom slučaju Aerodroma Brač d.o.o., Agencija je donijela rješenje kojim se utvrđuje da se kapitalno ulaganje države u iznosu od 1.091.400 kuna, u razdoblju od 2007. do 2010., nije državna potpora u smislu Zakona o državnim potporama.

Naime, u provedenom postupku ocjene dodjele spomenutih sredstava Agencija je, polazeći od Odluke o objavljivanju pravila o potporama u prometu¹⁶⁶ u kojoj su sadržane Smjernice Zajednice za financiranje zračnih luka i potpora za započinjanje poslovanja zračnih kompanija koje lete iz regionalnih zračnih luka, trebala utvrditi u kojoj se mjeri kapitalna ulaganja Republike Hrvatske u Aerodrom Brač odnose na aktivnosti koje se mogu smatrati gospodarskim aktivnostima, budući da operateri zračne luke ne obavljaju samo aktivnosti gospodarske prirode već i druge, kao što su one sigurnosne prirode ili kontrole leta i.t.d. Stoga je utvrđeno da se **aktivnosti koje uključuju sigurnost i zračnu kontrolu prometa ne smatraju gospodarskim aktivnostima** pa se na njih niti ne primjenjuju pravila o državnim potporama. S obzirom da se kod Aerodroma Brač radi o ulaganjima u zaštitne i sigurnosne mjere koje trebaju ispunjavati sve zračne luke ta ulaganja ne predstavljaju državnu potporu. Nadalje, Aerodrom Brač je mala zračna luka s godišnjim brojem prevezenih putnika manjim od jednog milijuna te je, sukladno točki 13. Odluke, ne predstavlja konkurenciju zračnim lukama smještenima u blizini, primjerice u Splitu i Dubrovniku.

Državnom potporom ne smatra se niti financijska intervencija države kod poduzetnika u slučaju kada se može dokazati da se pritom država ponaša na isti način kako bi se u konkretnom slučaju ponašao privatni poduzetnik odnosno privatni kreditor ili privatni ulagatelj. Drugim riječima, Agencija treba u takvom slučaju provesti **test ulaganja po tržišnim uvjetima** (MEIP – eng. market investor principle) koji se temelji na ocjeni je li država pojedinom poduzetniku osigurala sredstva pod istim uvjetima pod kojima bi to učinio i privatni ulagatelj, pa ga to čini neizbježnim načelom u odlučivanju radi li se u pojedinom slučaju o državnoj potpori ili ne. Privatni ulagatelj nastoji ostvariti maksimalno mogući povrat na uloženi kapital, čak i u slučajevima kada je već vlasnik poduzetnika. Također, privatni ulagatelj u načelu očekuje povrat uloženog kapitala na razini prosječnog povrata u pojedinom sektoru. Ukoliko se ocijeni da se država ponaša istovjetno kao privatni investitor, tada se neće raditi o državnoj potpori. Primjena načela privatnog ulagatelja može biti odlučujuća primjerice kod pretvaranja potraživanja države u udio u temeljnom kapitalu poduzetnika, otpisu kamata ili davanju kredita i sl.

¹⁶⁶ „Narodne novine“, broj 141/2008 i 31/2010.

Agencija za upravljanje državnom imovinom – Sunčani Hvar d.d. – Program restrukturiranja

Polazeći od navedenog načela i testa privatnog poduzetnika Agencija je 2011. ocijenila kako pretvaranje potraživanja u iznosu od 15 milijuna kuna i otpis neplaćenih kamata u iznosu od oko 3,9 milijuna kuna, kao i kredit u iznosu od 19,9 milijuna kuna uz kamatnu stopu od 9,5 % od strane Agencije za upravljanje državnom imovinom (AUDIO) poduzetniku *Sunčani Hvar d.d.* ne predstavljaju državnu potporu.

Naime, poduzetnik *Sunčani Hvar d.d.* započeo je provedbu procesa restrukturiranja zbog financijskih teškoća odnosno visokih troškova poslovanja te zaduženosti prema glavnim dioničarima Orco Property Group, AUDIU i komercijalnim bankama, Privrednoj banci Zagreb d.d., Societe Generale Splitskoj banci d.d. te Erste & Steiermarkische banci d.d.

Program restrukturiranja bio je usmjeren na poslovno restrukturiranje (povećanje broja sezonskih radnika, izradu plana zbrinjavanja viška zaposlenika te reviziju ugovora s turističkim agencijama) i financijsko restrukturiranje (pretvaranje potraživanja u temeljni kapital i otpis duga po pozajmicama Orco Property Group i HFP-a koji se odnose na kamate na davanje novih zajmova i smanjenje zaduženosti prema dioničarima).

U procesu restrukturiranja Orco Property Group i AUDIO izvršili su istovremeno pretvaranje potraživanja prema *Sunčanom Hvaru* u temeljni kapital društva, te istovremeno otpisali kamate.

Uzevši u obzir kriterije pravne stečevine Europske unije koji se odnose na **načelo privatnog ulagatelja/kreditora**, u ovom slučaju utvrđeno je da je ispunjen najvažniji uvjet načela tržišnog ulagatelja odnosno test „uzajamne obveze“ prema kojemu ulaganje državnih sredstava mora biti provedeno u isto vrijeme i pod jednakim uvjetima kao i značajno ulaganje tržišnog ulagatelja/privatnog vlasnika sukladno njegovoj financijskoj snazi i položaju.

Stoga, budući da su pretvaranje potraživanja po zajmovima i otpis kamata izvršili Orco Property Group i AUDIO pod istim uvjetima te da su nakon izvršenog pretvaranja potraživanja po danim zajmovima u temeljni kapital vlasnički udjeli u temeljenom kapitalu *Sunčanog Hvara* ostali nepromijenjeni, *Sunčanom Hvaru* nije dana prednost na tržištu.

6. Utvrđivanje referentne kamatne stope

Posao Agencije je i da sukladno propisima o potporama vrši izračun te objavljuje referentnu i diskontnu stopu. Referentna kamatna stopa odražava prosječnu tržišnu kamatnu stopu obračunatu na srednjoročne i dugoročne zajmove, osigurane uobičajenim instrumentima osiguranja, a sastoji se od dvije komponente: referentne osnovne stope (međubankarske stope) i referentne marže za rizik.

Referentna kamatna stopa primjenjuju se prilikom izračuna elementa državne potpore u tri slučaja:

- kao granična kamatna stopa za određivanje smatra li se zajam odobren od strane države državnom potporom,
- kao diskontna stopa za izračun sadašnje vrijednosti dodijeljene državne potpore, te
- za izračun buduće vrijednosti nezakonito dodijeljene državne potpore u trenutku povrata.

U odnosu na 2010., kamatne stope na trezorske zapise Ministarstva financija Republike Hrvatske u 2011. bilježile su značajan pad. Slijedom navedenog, i osnovna referentna stopa koja se primjenjivala od 1. siječnja 2011. iznosila je 4,10 posto, dok je privremena (umanjena) referentna stopa iznosila 3,54 posto. Naime, ukoliko prosječna kamatna stopa na trezorske zapise zabilježena u zadnja tri mjeseca odstupa više od ± 15 posto od zadnje utvrđenog prosjeka, Agencija je obvezna izmijeniti osnovnu referentnu stopu.

Sredinom 2011. kamatne stope na trezorske zapise pale su za više od 15 posto od zadnje utvrđene prosječne stope, te je Agencija izračunala novu osnovnu referentnu stopu u iznosu od 3,47 posto koja se primjenjivala od 1. srpnja 2011. Tijekom 2011. referentna i diskontna stopa kretala se kako je to prikazano u sljedećoj tablici .

Tablica 4. Osnovna referentna, diskontna i privremena osnovna referentna stopa u 2011.

Razdoblje		Osnovna referentna stopa (%)	Diskontna stopa (%)	Privremena (umanjena) osnovna referentna stopa (%)
Od	do			
14.10.2011.	31.12.2011.	3,47	4,47	2,88
1.7.2011.	13.10.2011.	3,47	4,47	2,88
1.4.2011.	30.6.2011.	4,10	5,10	3,54
1.1.2011.	31.3.2011.	4,10	5,10	3,54

Izvor: Podaci Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja

Također, usporedno sa smanjenjem osnovne referentne stope i privremena (umanjena) referentna stopa značajno se smanjivala prema kraju godine. Sukladno smanjenju razlike između osnovne i privremene referentne stope u euro-zoni, Agencija je u razdoblju od srpnja do kraja 2011. utvrdila privremenu (umanjenu) referentnu stopu u iznosu od 2,88 posto.

Obje izračunate stope, osnovna referentna stopa i privremena (umanjena) referentna stopa, uvećavaju se za referentnu maržu za rizik ovisno o kreditnom rejtingu poduzetnika i ponuđenim instrumentima osiguranja, a uvećana za fiksnu maržu od 100 baznih bodova primjenjuje se kao diskontna kamatna stopa prilikom izračuna sadašnje vrijednosti dodijeljene potpore.

7. Ostale aktivnosti i poslovi Agencije na području potpora

Pored navedenih aktivnosti i poslova koji se odnose na postupke odobravanja i nadzora nad dodjelom potpora u 2011., kao i u prethodnim godinama, veliki dio aktivnosti Agencije odnosio se na poslove u svezi praćenja, vođenja evidencije o državnim potporama odnosno prikupljanja podataka o dodijeljenim državnim potporama od svih stvarnih i potencijalnih davatelja potpora u Republici Hrvatskoj. Ti se podaci prikupljaju i obrađuju u Agenciji prema metodologiji EU radi izrade godišnjeg izvješća o državnim potporama kojeg je Agencija dužna dostaviti Hrvatskom saboru na usvajanje, a sukladno obvezama iz SSP-a i nadležnim EU institucijama. U 2011. podneseno je Godišnje izvješće o državnim potporama za 2010. koje je Hrvatski sabor usvojio na sjednici 16. ožujka 2012. Izvješće je objavljeno i na internetskoj stranici Agencije.

Vrlo važan aspekt rada Agencije je i suradnja s davateljima državnih potpora, kako onima iz jedinica lokalne i područne samouprave, tako i s ministarstvima, fondovima, agencijama i drugima na razini Republike Hrvatske. Radi se prvenstveno o suradnji s ciljem pružanja pomoći u izradi i pripremi programa potpora kako bi oni bili sukladni Zakonu o državnim potporama. Spomenuta suradnja u pripremi programa potpora od iznimne je važnosti jer je u tom slučaju potrebno manje vremena za ocjenu odnosno postupak odobravanja tih programa sukladno ZDP-u. Također, na taj način širi se znanje i razumijevanje o potporama, a davatelji pripremaju za članstvo u EU, gdje potpore više neće odobravati ova Agencija već Europska komisija. U 2011. godini, kao što je već navedeno, Agencija je nastojala na što konstruktivniji način sudjelovati u pripremi, izradi i dobivanju pozitivne ocjene EK na programe restrukturiranja hrvatskih brodogradilišta radi zatvaranja pregovora u poglavlju 8. Tržišno natjecanje te biti svojevrsan „most“ između nadležnih tijela EU i sudionika pregovora s hrvatske strane: ministarstva – potencijalni investitori – brodogradilišta.

Drugi važan dio aktivnosti Agencije vezan uz zaključenje pregovora bio je posao na izradi **liste postojećih potpora** (*Existing Aid List*). U izradi te liste Agencija je zajedno s davateljima potpora, na jednoj strani, i Europskom komisijom, na drugoj, usuglašavala programe potpora kako bi oni bili odobreni od strane Komisije, te na taj način kroz tu listu postali sastavni dio Ugovora o pristupanju EU.

Kako bi određeni programi odnosno mjere potpora postali dio ove liste, oni moraju ispuniti sljedeće uvjete:

- (i) moraju stupiti na snagu prije dana pristupanja Republike Hrvatske u Europsku uniju i biti u primjeni nakon toga datuma,
- (ii) moraju biti odobreni od strane Agencije,
- (iii) moraju biti sukladni s pravom stečevinom EU (*acquis*).

Mehanizam postojećih potpora sukladno pravnoj stečevini znači da se te potpore s liste mogu dodjeljivati i nakon članstva u EU bez potrebe ponovne prijave odnosno odobrenja Europske komisije i da te potpore koje se dodjeljuju korisnicima ne mogu biti predmet naloga za povrat potpora. Drugim riječima, svi programi potpora i pojedinačne potpore koje se nalaze na listi postojećih potpora zaštićene su od

naknadne kontrole od strane EU tijela sve do isteka roka koji je također naveden u listi, uz uvjet da se ne mijenjaju ni prije, a niti nakon stjecanja članstva u EU.

Za listu postojećih potpora prvobitno je bilo predloženo ukupno 11 programa i pojedinačnih mjera državnih potpora, a konačan broj na listi postojećih potpora koje su postale sastavni dio Ugovora o pristupanju od 11 predloženih sadrži 7 odobrenih programa, budući da ostali nisu dobili odobrenje od strane Europske komisije jer nisu u cijelosti usklađeni s pravilima o potporama EU.

Na listi postojećih državnih potpora prihvaćenih od strane Europske komisije, u trenutku izrade ovog izvješća, nalaze se sljedeći programi i pojedinačne državne potpore:

1. Zakon o slobodnim zonama – do 31. prosinca 2016.,
2. Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji – neograničenog trajanja,
3. Odluka o otvorenosti Zračne luke Osijek d.o.o. – do 31. prosinca 2013.,
4. Program financiranja nakladništva od 2011. do 2013. – do 31. prosinca 2013.,
5. Naknadno odobrenje državnih potpora poduzetniku *Rockwool Adriatic d.o.o.* – do 31. prosinca 2015.,
6. Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju – do 31. prosinca 2014., i
7. Odluka o obvezi otvorenosti Zračne luke Rijeka d.o.o. – do 31. prosinca 2014.

Ugovor o pristupanju u Prilogu IV detaljno uređuje uvjete pod kojima će i ostali programi i mjere potpora koje Agencija odobri u razdoblju do dana pristupanja Republike Hrvatske u Europsku uniju, moći postati dio mehanizma postojećih potpora, a temeljem kojih će se državne potpore moći dodjeljivati i nakon datuma pristupanja. Naime u tom razdoblju, koristit će se tzv. prijelazni mehanizam. To znači da nakon što Agencija odobri mjeru državne potpore koja će biti na snazi nakon 1. srpnja 2013., to odobrenje dostavlja Europskoj komisiji koja će polazeći od pravne stečevine EU (*acquisa*) ocijeniti jesu li u odnosu na konkretan program ili mjeru potpore potrebne eventualne izmjene ili dopune. Ukoliko Europska komisija nema primjedbi na konkretni program ili pojedinačnu potporu, tada takve mjere državne potpore smatra postojećim državnim potporama i davatelji državnih potpora mogu ih nastaviti dodjeljivati na istovjetan način kako je to predviđeno za državne potpore koje su sastavni dio Ugovora o pristupanju.

8. Sudska kontrola u području državnih potpora

Od 2003., od kada Agencija obavlja poslove koji su obuhvaćeni njezinim zakonskim ovlastima u području državnih potpora, Upravni sud Republike Hrvatske odlučivao je u dva upravna spora po tužbama protiv odluka Agencije te su u 2011. donesene odluke i u jednom i drugom slučaju.

U prvom slučaju, Agencija je dana 29. srpnja 2008., donijela je zaključak klase: UP/I 430-02/2007-02/16, kojim se prekida postupak odobravanja državne potpore za restrukturiranje poduzetnika **Uljanik Brodogradilište d.d.** sa sjedištem u Puli, pokrenut temeljem zahtjeva tadašnjeg Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva iz razloga što je u međuvremenu Vlada Republike Hrvatske donijela odluku o privatizaciji velikih brodogradilišta u teškoćama, pa i Uljanika. U navedenom zaključku, Agencija je obvezala Ministarstvo i Hrvatski fond za privatizaciju da slijedom Odluke Vlade Republike Hrvatske o namjeri privatizacije i načelima privatizacije poduzetnika *Uljanik d.d.*, od 21. svibnja 2008., bez odgode, a najkasnije u roku od 15 dana od dana sklapanja ugovora o prodaji, obavijeste Agenciju o završetku provedbe procesa privatizacije poduzetnika *Uljanik Brodogradilište d.d.*, te dostave Plan ulaganja i Poslovni plan investitora kao i drugu dokumentaciju potrebnu za nastavak postupka.

Međutim, *Uljanik Brodogradilište d.d.* je tužbom od 29. kolovoza 2008. pokrenuo upravni spor za poništenje navedenog zaključka Agencije. U međuvremenu, s obzirom da je *Uljanik Brodogradilište d.d.*, **18. veljače 2011.** povuklo svoju tužbu protiv pobijanog zaključka, Upravni sud Republike Hrvatske, dana **24. veljače 2011.** donio je rješenje (Broj: Us-8964/2008-5) kojim se postupak obustavlja.

U drugom slučaju, Upravni sud Republike Hrvatske uvažio je tužbu podnositelja¹⁶⁷. Riječ je o presudi Upravnog suda Republike Hrvatske kojom je poništeno rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/2004-01/42 od 4. travnja 2007., po tužbi poduzetnika **Varteks d.d.**, sa sjedištem u Varaždinu, kojim se daje suglasnost na Odluke Vlade Republike Hrvatske koje sadrže državna jamstva koja predstavljaju državnu potporu za restrukturiranje poduzetniku *Varteks d.d.*, jer su usklađene sa odredbama Zakona o državnim potporama¹⁶⁸. Konkretno, predmetnim rješenjem Agencija je odobrila državne potpore sadržane u Planu restrukturiranja poduzetnika *Varteks d.d.*, na temelju zahtjeva Ministarstva financija, u obliku državnih jamstava odnosno kredita sklopljenih pod uvjetima povoljnijim od tržišnih.

Rečenom presudom Upravni sud Republike Hrvatske naložio je Agenciji da donese novo rješenje, pridržavajući se pravnog shvaćanja Upravnog suda Republike Hrvatske i njegovih primjedaba u pogledu postupka i primjene prava. Agencija je postupila po nalogu Upravnog suda Republike Hrvatske, odnosno ponovno je

¹⁶⁷ Presuda Upravnog suda Republike Hrvatske, broj: Us-5362/2007-10, od 3. studenoga 2010. („Narodne novine“, broj 12/11), koju je Agencija zaprimila početkom 2011. godine.

¹⁶⁸ Upravni sud Republike Hrvatske je naložio Agenciji da prije donošenja rješenja provede poseban ispitni postupak te usmenu raspravu, odnosno glede primjene prava uputio je Agenciju da kriteriji, standardi i instrumenti tumačenja EU na koje se Agencija poziva, a koji nisu sadržani u tekstu SSP-a i Privremenog sporazuma o trgovinskim i s njima povezanim pitanjima između Republike Hrvatske i Europske zajednice, niti su preuzeti i objavljeni u bilo kojem drugom hrvatskom zakonu ili propisu, ne mogu biti izvor prava.

provela postupak ocjene Plana restrukturiranja poduzetnika *Varteks d.d.*, uvažavajući razloge zbog kojih je Upravni sud Republike Hrvatske poništio rješenje Agencije od 4. travnja 2007., održala je usmenu raspravu u koju su bile uključene sve stranke u postupku te je 19. svibnja 2011. donijela novo rješenje kojim se ponovno daje suglasnost na Odluke Vlade Republike Hrvatske koje sadrže državna jamstva koja predstavljaju državnu potporu za restrukturiranje poduzetniku *Varteks d.d.*, jer su usklađene sa odredbama Zakona o državnim potporama, ali i na ostale potpore za restrukturiranje, u ukupnom iznosu od 105.724.523,71 kunu¹⁶⁹. Protiv ovoga rješenja Agencije nije pokrenut upravni spor.

¹⁶⁹ Rješenje Agencije, klasa:UP/I 430-01/2004-01/42, od 19. svibnja 2011., „Narodne novine“, broj 89/2011.

III. Međunarodna suradnja

Multilateralna suradnja

1. ICN – Međunarodna mreža tijela za zaštitu tržišnog natjecanja

Tijekom 2011. Agencija je kao i ranijih godina bila aktivno uključena u rad Međunarodne mreže tijela za zaštitu tržišnog natjecanja (117 država članica).

U radnoj skupini za promicanje prava i politike tržišnog natjecanja Agencija je i dalje aktivno bila uključena sudjelovanjem na telekonferencijama i teleseminarima, npr. u rujnu 2011. sudjelovala je na telekonferenciji na kojoj se raspravljala tema «Pojašnjavanje prednosti tržišnog natjecanja vladi». Agencija je nastavila sudjelovati u radu ICN radne skupine za kartele prateći nove dokumente o promicanju znanja o kartelima koje su izradile države članice ICN i sudjelovanjem na telekonferencijama, u ožujku na temu «Javne nabave i karteli putem javnih natječaja» i u travnju na temu «*Ex-Officio* otkrivanje kartela». Također na zamolbu voditelja ICN radne skupine prosljeđene su poveznice na relevantne članke i propise o kartelima i programu pokajnika u RH. U listopadu 2011. u Brugesu, Belgiji održana je radionica o kartelima na kojoj je sudjelovao i predstavnik Odjela za suzbijanje kartela Agencije. Agencija je također pratila i rad radne skupine o učinkovitosti rada tijela za zaštitu tržišnog natjecanja koja se tijekom 2011. bavila pitanjima upravljanja znanjem i prenošenja znanja kao ključa za uspješan rad tijela za zaštitu tržišnog natjecanja.

ICN radna skupina za koncentracije u središte svog rada u 2011. stavila je **povećano korištenje ekonomskih alata za poboljšanje kvalitete ekonomske analize** kao glavnog kriterija ocjene koncentracija, kraće vrijeme za ocjenu koncentracija, te značaj pristupa informacijama tijekom postupka ocjene koncentracija. Agencija je pratila navedeni rad, te u studenom 2011. sudjelovala na telekonferenciji o «Ekonomske analize u predmetima koncentracija». Tijekom 2011. rad radne skupine za jednostrana postupanja usredotočio se na izradu priručnika o pitanjima analize i ocjena zlorabaz vladajućeg položaja i na izradu poglavlja o ekonomskim tehnikama. Uz to je održan i niz tzv. webinarima i telekonferencijama na kojima je sudjelovala i Agencija, n.p.r. 19. srpnja 2011. djelatnici Agencije sudjelovali su na telekonferenciji ove ICN radne skupine na temu: «Test cjenovnih troškova u predmetima jednostranog postupanja.»

Od 17. do 20. svibnja 2011. u Haagu je održana 10. ICN godišnja konferencija na kojoj su sudjelovali i predstavnici Agencije, uz tijela za zaštitu tržišnog natjecanja i privatnog sektora iz skoro stotinu zemalja. Svrha konferencije i ove godine sastojala se u cjelovitom pregledu rada pojedinih radnih skupina ICN-a tijekom 2010. i prvog dijela 2011. godine. Ujedno je obilježena desetogodišnjica rada ICN koja sada broji 117 članica, te se tijekom konferencije razmatrao način budućeg rada ICN-a, izbor voditelj pojedinih radnih skupina i predsjedništva ICN-a. Članice su imale priliku za razmjenu praktičnih iskustava i specifičnih praktičnih problema s kojima se tijela za zaštitu tržišnog natjecanja susreću u provedbi svojih nadležnosti. Osim rasprave o tekućem radu pojedinih radnih skupina na konferenciji je predstavljen poseban projekt odnosa između zaštite tržišnog natjecanja i dobrobiti za potrošače

("Consumer Welfare") koji je proveden tijekom 2011. uz koordinaciju nizozemskog tijela za zaštitu tržišnog natjecanja.

2. ECN - Europska mreža tijela za zaštitu tržišnog natjecanja

Od studenoga 2011. Agencija se u svojstvu promatrača uključila u rad pojedinih radnih grupa ECN. Prvi poziv za sudjelovanje na ECN sastanku šefova agencija stigao je u studenom 2011. Na navedenom sastanku sudjelovala je predsjednica Vijeća i voditeljica Odjela za međunarodnu suradnju. Uz navedeno, još u rujnu djelatnici Agencije uključili su se u rad ECN radne skupine za informatičku forenziku, a od prosinca i u rad radne skupine o suradnji i postupcima (*Cooperation issues and due process working group*).

Ovdje treba naglasiti da će se **pristupanjem Hrvatske u Europsku uniju 1. srpnja 2013. odnosno punopravnim sudjelovanjem u radu ECN-a od Agencije očekivati aktivan rad na predmetima tzv. EU dimenzije**, što će uključivati promptnu dostavu odgovora na upite drugih agencija, pripremu mišljenja, očitovanja i raznih drugih pisanih materijala, kao i sudjelovanje na brojnim sastancima radnih skupina i sektorskih podskupina, što će, pak, od Agencije zahtijevati ulaganje znatnih financijskih i ljudskih resursa. Određene posebne teme pratit će pojedini članovi stručne službe nadležni za to područje. U tu će svrhu svi voditelji postupaka imati pristup zajedničkoj informacijskoj mreži, uspostavljenoj radi olakšavanja praktične i svakodnevne suradnje država članica.

Pravnu osnovu takve suradnje predstavlja Uredba Vijeća 1/2003 koja predviđa sustav paralelne nadležnosti, u kojem i Komisija i nacionalna tijela za zaštitu tržišnog natjecanja mogu primjenjivati članke 101. i 102. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Ili, gledano s aspekta poduzetnika, sustav u kojem njegovo postupanje na tržištu može biti predmet preispitivanja i pred nacionalnim tijelom, ali i pred Europskom komisijom, ovisno o tome koje je tijelo „najmjerodavnije“ za vođenje postupka. Kako bi se osigurala učinkovita i dosljedna primjena pravila o tržišnom natjecanju, Europska komisija i nacionalna tijela oformili su mrežu za suradnju u primjeni spomenutih članaka – Europsku mrežu tijela za zaštitu tržišnog natjecanja (*European Competition Network – ECN*) u obliku foruma za raspravu i suradnju u primjeni i provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja vrijede u Europskoj uniji, te kao takva predstavlja temelj za stvaranje opće, zajedničke politike i kulture tržišnog natjecanja EU.

3. OECD

Deseti OECD Globalni forum koji je održan u Konferencijskom centru u Parizu od 17. do 18. veljače 2011. bavio se kontrolom prekograničnih koncentracija poduzetnika i kriznim kartelima. Teme obrađene na ovom OECD-ovu Forumu odnosile su se na područje prekogranične kontrole koncentracije te problematiku nastanka tzv. „kriznih kartela" u kontekstu globalne recesije. Predstavnica Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja, dr. sc. Mirna Pavletić Župić, članica Vijeća, sudjelovala je u radu OECD-a s referatima na temu kontrole prekograničnih koncentracija poduzetnika, te na temu utvrđivanja tzv. „kriznih kartela", te je iste radove predstavnica Agencije i usmeno izložila tijekom diskusije na sjednici OECD-a.

4. Europska energetska zajednica

Djelatnik Odjela za državne potpore sudjelovao je na radionici o državnim potporama koja je održana u ožujku 2011. u Beču u organizaciji Europske energetske zajednice koja je ujedno pokrila sve troškove.

Slijedom redovitog zahtjeva za dostavom ažuriranih podataka iz prakse Agencije, u srpnju 2011. tajništvu Europske energetske zajednice dostavljeni su zatraženi podaci o odlukama iz tržišnog natjecanja i državnih potpora usvojenim u 2010. i 2011.

5. EBRD-Istraživanje o tržišnom natjecanju

U srpnju je Agencija zaprimila zamolbu iz EBRD-a za pregled i dostavu ažuriranih podataka za tzv. *Competition Survey 2011*. 20. srpnja 2011. u EBRD je i dostavljen ažurirani sažetak o praksi Agencije i propisima u RH.

6. Suradnja u okviru mediteranskih zemalja

Tijekom 2011. nastavljena je i suradnja u području zaštite tržišnog natjecanja sa zemljama Mediterana pod vodstvom Europskog instituta Robert Schuman iz Firenze i Europske komisije. U srpnju 2011. pripremljen je i prihvaćen prijedlog stručnog članka na temu "Praksa Agencije u provedbi antikartelne politike" za novu publikaciju povodom 13. konferencije mediteranskih zemalja.

7. Objava sažetaka predmeta iz rada Agencije

Praćenje rada Agencije od stranih autora koji objavljuju komentare i članke u **međunarodnim stručnim časopisima i na internet stranicama specijaliziranih izdanja o tržišnom natjecanju** nastavilo se u 2011. godini. Tako su na internet stranicama *e-Competitions EU Competition Laws e-bulletin* objavljeni sažeci o odlukama Agencije kojima je utvrdila zabranjeni kartelni sporazum o dogovorima cijena udruge trgovaca uredskim materijalom, povredu propisa o tržišnom natjecanja u sektoru distribucije i servisiranja motornih vozila i odbacila zahtjeve u području navodnih zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika. Valja spomenuti i objavu komentara stranog autora o relevantnoj presudi Upravnog suda kojom je potvrđena ispravna primjena EU pravila u vođenju predmeta Agencije. Objavom komentara i

sažetaka relevantnih odluka Agencije međunarodna stručna javnost upoznaje se s radom Agencije, što doprinosi prepoznavanju njezinog rada i njezinih stručnjaka na međunarodnoj razini.

Bilateralna suradnja

Na inicijativu hrvatske Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja, tijekom sudjelovanja na već spomenutom OECD-ovom forumu o tržišnom natjecanju dr.sc. Mirna Pavletić Župić, članica Vijeća Agencije, i prof. dr. Nurettin Kaldirimci, predsjednik turske agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (Rekabet Kurumu), potpisali su **Sporazum o suradnji** 17. veljače 2011. u Parizu. Svrha navedenog sporazuma je promicanje suradnje na području provedbe prava i politike zaštite tržišnog natjecanja, kroz razmjenu stručnjaka, održavanje seminara i organizaciju studijskih posjeta, organizaciju sastanaka na stručnoj i visokoj razini, stručno usavršavanje, kao i razmjenu literature i informacija o konkretnim slučajevima iz prakse obaju tijela. Slične sporazume o suradnji Agencija već provodi s rumunjskim Vijećem za tržišno natjecanje, Vijećem za konkurenciju Bosne i Hercegovine, Komisijom za zaštitu tržišnog natjecanja Republike Makedonije, mađarskom Agencijom za tržišno natjecanje, bugarskom Komisijom za zaštitu tržišnog natjecanja, austrijskom Federalnom komisijom za zaštitu tržišnog natjecanja i kosovskom Komisijom za konkurenciju.

Stručno usavršavanje

Osim redovitog sudjelovanja na seminarima za stručnu službu (najvećim dijelom to su seminari OECD-ovog Regionalnog centra za tržišno natjecanje u Budimpešti koji pruža financijsku podršku edukaciji sudionika iz zemalja koje nisu članice OECD-a), svakako valja spomenuti i stažiranje u Općoj upravi za tržišno natjecanje Europske komisije. Naime, dvoje djelatnika AZTN-a, uz financijsku podršku twinning projekta, boravilo je u Bruxellesu na tromjesečnoj praksi i stručnom usavršavanju u odgovarajućim odjelima Opće uprave za tržišno natjecanje. Djelatnici AZTN-a upoznali su se s načinom rješavanja predmeta iz područja zaštite tržišnog natjecanja i državnih potpora u Europskoj komisiji, kako bi stečena znanja mogli kasnije primijeniti u svome radu.

IV. Agencija i EU

Tijekom 2011. rad Agencije uz poslove iz navedenog djelokruga, i to bilo da je riječ o stručnoj službi ili čelnicima Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, obilježio je intenzivno sudjelovanje u **dovršetku pregovora o pristupanju Republike Hrvatske EU**. U ispunjavanju mjerila za zatvaranje Poglavlja 8. Tržišno natjecanje Agencija je zajedno s državnim i pravosudnim tijelima u Hrvatskoj te Europskom komisijom nastavila s provedbom EU projekata te s međunarodnim aktivnostima vezanim za ispunjavanje zadaća iz svoga djelokruga. Navedeni posao obuhvatio je sljedeće aktivnosti:

Uz intenzivnu suradnju s Europskom komisijom **izrađena su rješenja kojima su odobrene državne potpore za restrukturiranje sadržane u programima restrukturiranja četiri hrvatska brodogradilišta** (*Brodosplit d.d. uključivo BSO, 3. Maj d.d., Brodotrogir d.d. i Kraljevicu d.d.*). Pritom su značajnu podršku u donošenju preliminarnih mišljenja koja su se odnosila na ocjenu planova restrukturiranja djelatnicima Agencije dali i stručnjaci iz EU projekta („Podrška procesu privatizacije i restrukturiranja hrvatske brodograđevne industrije“) koji je dovršen u lipnju 2011. Navedenim projektom bila je predviđena izrada analiza planova za svako pojedino brodogradilište i konačnih izvješća s ocjenom stručnjaka o tome osiguravaju li planovi dugoročnu održivost brodogradilišta, kao i prijenos znanja djelatnicima Agencije zaduženima za problematiku državnih potpora. U tu svrhu bilo je potrebno osigurati kvalitetne prijevode planova restrukturiranja, održati niz sastanaka s potencijalnim investitorima (*DIV Samobor i Jadranska ulaganja*), Ministarstvom gospodarstva i Europskom komisijom, te prikupiti niz podataka od investitora i samih brodogradilišta.

Također valja spomenuti i komunikaciju Agencije s Europskom komisijom u obliku **kontinuirane izrade izvješća o provedbi** iz područja zaštite tržišnog natjecanja i državnih potpora s kratkim opisom sadržaja predmeta (*eng. enforcement record*), kao i dostave sažetaka odluka Agencije. Od otvaranja pregovora, a posebno kako su se oni približavali kraju, Europska komisija je nadzirala rad Agencije, pravilnu primjenu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja i propisa o državnim potporama, te pratila i ocjenjivala promjene u razvoju novog zakonodavstva.

Za potrebe pripreme izvješća Europske komisije o napretku Republike Hrvatske 2011. redovito su pripremani i materijali za samoprocjenu napretka Republike Hrvatske u procesu pristupanja Europskoj uniji (*eng. self-assessment*) u dijelu nadležnosti Agencije s pregledom najznačajnijih zakonodavnih, provedbenih i administrativnih aktivnosti iz područja zaštite tržišnog natjecanja i državnih potpora. Agencija je bila uključena i u izradu Programa za preuzimanje i provedbu pravne stečevine EU za 2012.

U okviru izvršavanja svojih obveza u razdoblju do pristupanja Republike Hrvatske u EU, predstavnici Agencije redovito su sudjelovali na sastancima Odbora Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje EU-Hrvatska i Pododbora za unutarnje tržište, trgovinu, industriju, carine i poreze.

V. Projekti pomoći EU

Tijekom 2011. u Agenciji je dovršena provedba jednog od dvaju projekata iz EU programa pomoći IPA 2007 „**Provođenje hrvatskih politika tržišnog natjecanja i državnih potpora**“, a uspješno je dovršen i projekt IPA 2008 „**Podrška procesu privatizacije i restrukturiranja hrvatske brodograđevne industrije**“. Započela je i priprema novog projekta iz programa IPA 2011. Kao i svake godine, provedena je unutarnja revizija, koja se odnosi i na EU projekte dovršene u prethodnim godinama.

PHARE 2005

Temeljem dopisa nacionalne dužnosnice za ovjeravanje te Akcijskog plana Središnje harmonizacijske jedinice, Odjel za unutarnju reviziju Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva proveo je u razdoblju travanj – svibanj 2011. reviziju održivosti završenih projekata iz programa PHARE 2005 u Jedinici za provedbu projekata Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja. Revizija je uspješno provedena, te su određene svega četiri preporuke vezane uz administrativni kapacitet članova Jedinice, koje su već izvršene odnosno bit će izvršene u zadanom roku tijekom 2012.

Projekti iz programa IPA

Cro Compete

U prosincu je dovršena provedba dvogodišnjeg projekta nazvanog „**Cro Compete**“, usmjerenog poboljšanju uvjeta tržišnog natjecanja i politike državnih potpora u Republici Hrvatskoj. Projekt je ocijenjen iznimno uspješnim te je uvršten među najbolje prakse provedbe IPA projekata. Cilj ovog projekta tehničke pomoći bio je doprinos stvaranju svijesti o prednostima koje građanima donosi tržišno natjecanje, poštivanju propisa o zaštiti tržišnog natjecanja i ukupnom jačanju kulture tržišnog natjecanja. Taj se cilj sustavno ostvarivao informiranjem studenata, lokalnih vlasti i poslovne zajednice o prednostima koje učinkovito tržišno natjecanje donosi potrošačima i poreznim obveznicima. U okviru projekta Agencija je uz pomoć stranih stručnjaka, na tragu dugogodišnjeg pozitivnog iskustva, održavala seminare o zaštiti tržišnog natjecanja i državnim potporama u suradnji s Hrvatskom gospodarskom komorom i drugim institucijama, uključujući hrvatske pravne i ekonomske fakultete.

Projektni ciljevi i postignuti rezultati:

Komponenta 1 – Sveučilišna izobrazba o zakonodavnoj regulativi iz područja tržišnog natjecanja i državnih potpora – **515 studenata** sa šest hrvatskih sveučilišta sudjelovalo na predavanjima o tržišnom natjecanju i državnim potporama; 6 studenata prava i ekonomije posjetilo Bruxelles i Luxembourg u sklopu 4-dnevnog studijskog putovanja.

Komponenta 2 – Podizanje osviještenosti o politici tržišnog natjecanja i državnih potpora na lokalnoj razini – održano **17 seminara za predstavnike lokalne vlasti i**

poslovne zajednice diljem Hrvatske; **464 predstavnika** lokalne vlasti i poslovne zajednice prisustvovalo je seminarima.

Komponenta 3 – Promocija rada Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja – u 2010. **broj objava o AZTN-u povećan je za 60%** u usporedbi s prethodnom godinom a u 2011. objavljeno je 50 % članaka više nego 2010.; održane su **dvije međunarodne konferencije** o tržišnom natjecanju; izdan je „Vodič za poduzetnike o ovlastima i djelokrugu rada Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja“; postavljena je internetska stranica projekta; provedena su dva istraživanja javnog mnijenja o tržišnom natjecanju i državnim potporama; Agencija je zaposlila glasnogovornika.

Twinning

Usporedno s prethodnim projektom, u Agenciji je nastavljena i provedba (do ožujka 2012.) drugog projekta usmjerenog na jačanje kapaciteta same Agencije, kao i sektorskih regulatora i sudstva u provedbi pravila o tržišnom natjecanju i državnim potporama u razdoblju neposredno prije i nakon pristupanja Republike Hrvatske u članstvo EU, i to tzv. twinning ugovora s nadležnim tijelima država članica.

U jednom dijelu twinning priprema Agenciju za rad u već **spomenutoj Europskoj mreži tijela za zaštitu tržišnog natjecanja (ECN)**, pri čemu Agencija surađuje s talijanskim tijelom za tržišno natjecanje kao twinning partnerom. Već u studenom 2011., na poziv Opće uprave za tržišno natjecanje Europske komisije, Agencija je po prvi puta sudjelovala na redovitom sastanku šefova nacionalnih regulatora za tržišno natjecanje država članica. Iako Republika Hrvatska članicom Unije, pa tako i ECN-a, postaje tek u srpnju 2013. Agencija je pozvana da već sada u statusu promatrača sudjeluje na radnim sastancima država članica. Na taj način je odano veliko priznanje Agenciji za njezin dosadašnji rad, a istodobno je otvorena još jedna mogućnost da se do stjecanja punopravnog članstva predstavnici Agencije pripreme za aktivno sudjelovanje u budućem kreiranju i provedbi europskog prava i politike tržišnog natjecanja. Predstavnici Agencije će do ulaska Hrvatske u Uniju pratiti rad ECN-a, odnosno njegovih tematskih radnih skupina i podskupina.

U dijelu koji se odnosi na državne potpore, pomoć mjerodavnih institucija Velike Britanije kao twinning partnera usmjerena je na povećanje učinkovitosti, ažurnosti i transparentnosti donošenja odluka Agencije i unapređenje definiranja državnih potpora kod davatelja. Tijekom provedbe aktivnosti ove komponente, davatelji državnih potpora, koji će biti uključeni u provedbu projekata financiranih iz strukturnih fondova, iskazali su jasnu potrebu za dodatnim znanjem o interakciji problematike strukturnih fondova i pravila o državnim potporama. Kako bi se postigla maksimalna usklađenost prijedloga projekata, a time i što veća iskorištenost sredstava, Agencija nakon dovršetka tekućeg twinning projekta planira u 2012., uz pomoć sredstava iz IPA 2011, uspostaviti kontaktnu točku za savjetovanje mjerodavnih institucija o problematici državnih potpora u kontekstu konkretnih projektnih prijedloga strukturnih fondova.

Brodogradnja

Prethodno spomenuti Projekt IPA 2008 „**Podrška procesu privatizacije i restrukturiranja hrvatske brodograđevne industrije**“ trajao je od studenoga 2010. do lipnja 2011. U okviru projekta međunarodni stručnjaci s dugogodišnjim iskustvom rada u brodogradnji dali su podršku Agenciji prilikom ocjenjivanja programa restrukturiranja hrvatskih brodogradilišta u teškoćama (*Brodosplit d.d.* uključivo *BSO*, *3. Maj d.d.*, *Brodotrogir d.d.* i *Kraljevica d.d.*). Sveukupni je cilj projekta bio osnažiti sposobnost provedbe i primjene europskih pravila i standarda vezanih uz pretprijetne pregovore u Poglavlju 8. Tržišno natjecanje, konkretno kroz ocjenu i analizu svih pojedinačnih planova investitora koji budu izabrani u postupku privatizacije brodogradilišta kako bi se omogućilo Agenciji i Europskoj komisiji da izdaju svoja mišljenja o sukladnosti tih planova s pravilima o državnim potporama.

VI. Suradnja s ostalim regulatorima

Agencija je i u 2011. nastavila suradnju s mjerodavnim tijelima i sektorskim regulatorima, te tako utjecala na unaprjeđenje instituta zaštite tržišnog natjecanja u svim sektorima čiji je nadzor povjeren posebnim regulatorima. Tako se stalni, službeni i manje službeni, kontakti ostvaruju naročito s Hrvatskom narodnom bankom (HNB), Hrvatskom energetsom regulatornom agencijom (HERA), Agencijom za elektroničke medije (AEM), Hrvatskom agencijom za nadzor financijskih usluga (HANFA), Hrvatskom agencijom za poštu i elektroničke komunikacije (HAKOM), Agencijom za regulaciju tržišta željezničkih usluga (ARTZU) i.t.d. (pojedinačni primjeri suradnje prikazani su u odjeljku 5. Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja i poglavlju II. Državne potpore).

U okviru *twinning* projekta u suradnji s talijanskim stručnjacima u siječnju 2011. održan je seminar u HERI pod nazivom „Pitanja prava tržišnog natjecanja u sektoru opskrbe električnom energijom“. Također, u sklopu navedenog projekta, krajem ožujka 2011. u HNB-u je održan ciklus seminara o tržišnom natjecanju i regulaciji u sektoru bankarstva. Nadalje, u listopadu je, kao nastavak projektnih aktivnosti posvećenih sektorskim regulatorima, održan seminar u Hrvatskoj agenciji za poštu i elektroničke komunikacije na temu “Prava tržišnog natjecanja i regulacije u poštanskom sektoru”. U studenom 2011., u sklopu projekta „*Cro Compete*“, koji je između ostaloga bio posvećen širenju svijesti o provedbi novih propisa na području tržišnog natjecanja, održan je seminar u ARTZU-u koji se bavio liberalizacijom željezničkog sustava u Hrvatskoj te njegovim usklađivanjem s relevantnim direktivama Europske unije.

2011. bila je izrazito posvećena tržištu elektroničkih komunikacija i to u vidu suradnje Agencije s HAKOM-om kao regulatorom na tržištu elektroničkih komunikacija. S tim u vezi, Agencija je **na traženje HAKOM-a u okviru njegovih analiza mjerodavnih tržišta podložnih prethodnoj (*ex ante*) regulaciji, u 2011., dostavila 12 stručnih mišljenja** (vidi odjeljak 5.1. Mišljenja na zakone i ostale propise).

Suradnja HNB-a, sadašnjeg regulatora na području zaštite tržišnog natjecanja u bankarskom sektoru, i Agencije, nužna je kako bi se u financijskom sektoru osigurao istovjetan sustav zaštite tržišnog natjecanja kao i u ostalim sektorima. Suradnja se odvija temeljem Sporazuma o suradnji na području zaštite tržišnog natjecanja na tržištu bankarskih i financijskih usluga. Ovakav sustav zaštite tržišnog natjecanja koji se primjenjuje na banke i kreditne institucije bit će na snazi do ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju. Ulaskom u Europsku uniju nadležnost za zaštitu tržišnog natjecanja u bankarskom sektoru preuzet će Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja sukladno članku 373. Zakona o kreditnim institucijama¹⁷⁰.

Suradnja između HNB-a i Agencije u 2011. nastavila se u uvjetima postojećeg zakonskog okvira. Tako je primjerice Agencija na zahtjev HNB-a donijela 3 mišljenja na temelju kojih se koncentracija na tržištu bankarskog sektora može odobriti na I. razini.

¹⁷⁰ „Narodne novine“, broj 117/2008, 74/2009 i 153/2009.

Također, Agencija mora istaknuti dobru suradnju s HEROM i HZZO-om na razini stručnih službi u svezi pitanja iz nadležnosti Agencije, a koja se tiču specifičnih tržišta i problematike zabranjenih sporazuma u postupcima javne nabave.

VII. Javnost rada Agencije

Agencija podnosi redovita godišnja izvješća o radu i izvješća o državnim potporama Hrvatskom saboru. Za dvogodišnje razdoblje, iako to nije zakonska obveza, donosi program rada kojim utvrđuje strategiju i prioritete u svome radu. Svi navedeni dokumenti nalaze se na službenoj internetskoj stranici Agencije.

Stupanjem na snagu ZZTN-a iz 2009., u „Narodnim novinama“ se objavljuju samo **izreke rješenja** Agencije, dok se puni tekst odluka, odluke Upravnog suda RH odnosno Visokog upravnog suda RH te svi ostali akti Agencije objavljuju na internetskoj stranici Agencije. Podaci koji se smatraju poslovnom tajnom se ne objavljuju.

Istodobno, u cilju jačanja transparentnosti u području ocjene dopuštenosti koncentracija Agencija u skladu sa svojom zakonskom obvezom, na svojoj internetskoj stranici odmah po izdavanju potvrde o potpunosti prijave namjere koncentracije, objavljuje **javni poziv** za dostavljanje primjedaba i mišljenja o mogućim učincima predmetne koncentracije na tržišno natjecanje. Javni poziv odnosi se na sve zainteresirane, prvenstveno konkurente sudionika koncentracije, udruge poduzetnika i potrošača, ali i državna tijela i institucije i sve druge pravne i fizičke osobe na čije bi interese provedba koncentracije mogla utjecati. Primjedbe, stavovi i mišljenja dostavljaju se Agenciji u pisanom obliku u zadanom roku.

Sukladno Zakonu o pravu na pristup informacijama¹⁷¹ Agencija je kao tijelo javne vlasti obvezna putem otvorenosti i javnosti djelovanja, omogućiti i osigurati ostvarivanje prava na **pristup informacijama** koje posjeduje i kojima raspolaže. U tu svrhu Agencija je na svojoj internetskoj stranici objavila Odluku o ustroju kataloga informacija Agencije, Katalog informacija Agencije, Obrazac zahtjeva, Pregled sklopljenih ugovora o javnoj nabavi i njihovog izvršenja, te ime i kontakt adresu službenika za informiranje. Također, Agencija redovito nadležnom ministarstvu (danas Agenciji za zaštitu osobnih podataka) dostavlja izvješća o provedbi zakona za prethodnu godinu.

Prema Upisniku o zahtjevima, postupcima i odlukama o ostvarivanju prava na pristup informacijama, koji je obvezna voditi, Agencija je u 2011. zaprimila dva zahtjeva za pristup informacijama koja su i prihvaćena.

Komunikacijske aktivnosti Agencije tijekom 2011.

U 2011. ključni komunikacijski kanal Agencije postala je njezina službena **internetska stranica** www.aztn.hr. Naime, osim što je upravo preko internetske stranice, objavom svih najznačajnijih propisa o tržišnom natjecanju, rješenja, zaključaka i mišljenja te najvažnijih internih dokumenata, Agencija već prije nekoliko godina otvorila svoja vrata stručnoj i široj javnosti, ZZTN iz 2009. dodatno je pojačao važnost toga kanala u transparentnosti njezina rada, budući da je, kao što je naprijed

¹⁷¹ „Narodne novine“, broj 172/2003, 144/2010 i 77/2011.

spomenuto, propisao da se u „Narodnim novinama“ više ne objavljuju cjelovita rješenja Agencije nego samo izreke, a da se rješenja u cijelosti objavljuju na internetskoj stranici.

Na internetskoj stranici AZTN-a mogu se pronaći i cjeloviti tekstovi zaključaka i mišljenja te informacije o istraživanjima tržišta koja provodi Agencija. Također, na stranici su objavljeni i svi propisi o tržišnom natjecanju, uključivo i oni o državnim potporama doneseni u RH, pravna stečevina EU u prijevodu na hrvatski jezik kao i ostali akti Agencije. Javno su dostupna sva godišnja izvješća o radu i godišnja izvješća o potporama, kao i programi rada Agencije za dvogodišnje razdoblje. Na stranici se redovito objavljuju i odluke Upravnog suda RH odnosno Visokog upravnog suda RH povodom tužbi na rješenja Agencije kao i odluke Ustavnog suda RH.

Putem internetske stranice Agencija komunicira i s medijskom javnosti. Na njoj se objavljuju priopćenja za javnost o najvažnijim odlukama sa sjednica Vijeća, koja se ujedno šalju i direktno novinarima. Također, na istom mjestu se objavljuju sve značajne informacije vezane za rad Agencije i njezine domaće i međunarodne aktivnosti kao i druge aktualnosti iz prava tržišnog natjecanja važne za javnost.

Na internetskoj stranici Agencije u 2011. objavljeno je:

53 rješenja Agencije

24 zaključka Agencije o odbacivanju inicijative

27 mišljenja

30 priopćenja za javnost

56 vijesti iz prava tržišnog natjecanja i djelokruga rada Agencije.

Ipak, proaktivni pristup Agencije komunikaciji najviše se odražava u medijskom praćenju aktivnosti AZTN-a. Tako je u 2011. bilo oko **2000 medijskih objava** iz područja tržišnog natjecanja i državnih potpora i onih koje su se odnosile na rad Agencije. Toj statistici valja pribrojati i oko 200 pismenih i usmenih zahtjeva i upita stranaka i predstavnika medija s molbom za odgovor Agencije.

Većina objava imala je pozitivan predznak i predstavljala je korektan prijenos priopćenja Agencije o pojedinim rješenjima odnosno njezine stavove o pojedinim pitanjima/predmetima iz područja tržišnog natjecanja i državnih potpora. Najjači medijski odjek u 2011. imala su dva rješenja o zlouporabama koje je donijela Agencija – rješenje kojim je u srpnju 2011. utvrdila da su *Adris grupa i TDR* u razdoblju od 15. kolovoza 2004. do 31. prosinca 2010. ograničili tržišno natjecanje zlouporabom vladajućeg položaja na tržištu distribucije odnosno trgovine cigaretama na teritoriju Republike Hrvatske, i drugo rješenje koje se odnosilo na utvrđenje da je *INA*, kao jedini trgovac na veliko mlaznim gorivom i jedini pružatelj usluge opskrbe zrakoplova mlaznim gorivom JET A-1 u zračnim lukama u Hrvatskoj, ograničila tržišno natjecanje i zloupotrijebila vladajući položaj na tom tržištu u razdoblju od travnja 2008. do svibnja 2011. (oba predmeta opisana su u prvom dijelu ovoga izvješća).

Tek manji dio objava vezanih uz Agenciju odnosno šire – područje tržišnog natjecanja i državnih potpora – nije imao pozitivan predznak. Konkretno, dio je objava posredno reflektirao negativan odnos dijela javnosti prema obvezama Hrvatske u ispunjavanju mjerila za zatvaranje Poglavlja 8. Tržišno natjecanje (posebno ono koje se odnosilo na restrukturiranje hrvatskih brodogradilišta) i koje su, zbog njezine uloge u tom procesu, i samu Agenciju stavljale u negativan kontekst. Također, umanjenu pozitivne percepcije Agencije dijelom su pridonijele i objave koje su se odnosile na aktivnosti Agencije pri donošenju rješenja o uvjetno odobrenoj koncentraciji *INE i Mola* iz 2009., a koje su bile temeljene na pogrešnoj interpretaciji uloge i postupanja Agencije u tom predmetu. Neovisno o tome što je Agencija višekratno javno demantirala netočnosti putem tiskovnih konferencija, demantija te drugih javnih istupa čelnika Agencije, nije mogla utjecati na praksu pojedinih medija, kojom su se selektivno i bez prethodne provjere u Agenciji, i bez uzimanja u obzir objavljenih demantija, širili tendenciozni i netočni navodi. Stoga, Agencija i u ovom izvješću želi naglasiti kako je postupak ocjene te koncentracije vođen isključivo u skladu sa Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja te kako je ona bila prva i jedina institucija u Hrvatskoj koja je još u travnju 2009. nadležnim hrvatskim tijelima, Vladi RH i Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva i javnosti u cjelini, skrenula pozornost na to da je izmijenjenim Ugovorom o međusobnim odnosima dioničara od 30. siječnja 2009. *Mol* kroz upravljačka prava stekao kontrolu nad *INOM*, bez obzira što je njegov vlasnički udio manji od 50 %. O tome je Hrvatski sabor detaljno izvješten u Godišnjem izvješću o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2009. godinu.

Kada je riječ o rasponu tema i interesu medija za područje tržišnog natjecanja i državnih potpora, kao i godinu ranije, najveći dio objava i u 2011. odnosio se na djelokrug rada Agencije u području državnih potpora, konkretno brodogradnji te industriji čelika. Posebno visoki intenzitet objava iz tog područja zabilježen je u drugom i trećem tromjesečju, u razdoblju pred zaključenje pregovora s EU kada je Agencija privodila kraju ocjene programa restrukturiranja tri hrvatska brodogradilišta. Pozornost javnosti iz područja državnih potpora izazvalo je i rješenje Agencije iz svibnja 2011. kojim je *Željezari Split d.d. „u stečaju“* naložen povrat potpora za restrukturiranje u ukupnom iznosu nešto višem od 289 milijuna kuna zbog nepravilnosti u provedbi plana održivosti željezare.

Važno je istaknuti da su, svjesni važnosti promicanja kulture tržišnog natjecanja, i zaposlenici Agencije aktivni u sudjelovanju na konferencijama, okruglim stolovima, prezentacijama i seminarima na kojima je tema pravo tržišnog natjecanja. Osobito je to važno zbog edukacije poduzetnika kojima su nužna znanja uz pomoć kojih će izbjeći kršenje zakona, ali će im ujedno pomoći da ne postanu žrtve netržišnog ponašanja konkurenata. U prilog takvoj edukaciji, Agencija je u 2011. izdala ***Zbirku propisa o zaštiti tržišnog natjecanja u RH*** u kojoj je sadržan cjelokupni pravni okvir zaštite tržišnog natjecanja kojim se u RH uređuje ponašanje poduzetnika na tržištu. Također, u okviru projekta IPA 2007 „*Cro Compete - Jačanje politika tržišnog natjecanja i državnih potpora u RH*“ tiskan je i ***Praktični Vodič za poduzetnike o ovlastima i djelokrugu rada AZTN-a***.

U razdoblju od ožujka do svibnja 2011., u sklopu istoga projekta i u suradnji s Hrvatskom gospodarskom komorom, provedeno je istraživanje o informiranosti poduzetnika i drugih ciljnih skupina o zaštiti tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj. Cilj je bio otkriti razinu upoznatosti poduzetnika, građanstva, lokalne samouprave i studentske populacije s područjima djelovanja Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja, njihovim iskustvima u kontaktima s Agencijom kao i o njihovim stavovima o dodjeli državnih potpora¹⁷².

¹⁷² Kratak prikaz rezultata istraživanja nalazi se u Prilogu 5. ovoga izvješća.

VIII. Tržišno natjecanje i pristupanje Republike Hrvatske EU

1. srpnja 2013. Republika Hrvatska će postati dio jedinstvenog tržišta EU na kojem je politika tržišnog natjecanja, sukladno najnovijim strategijama razvoja EU, u službi pune afirmacije socijalnog tržišnog gospodarstva kakvo promiče ta integracija.

U procesu pregovora o pristupanju Republike Hrvatske EU, Agencija nije samo bila nositelj preuzimanja pravila i usklađenja, nego je morala i dokazati provedbenu i administrativnu sposobnost, u vjerodostojnom i transparentnom provođenju propisa o zaštiti tržišnog natjecanja na način usporediv s EU praksom. Propise iz područja zaštite tržišnog natjecanja u užem smislu Agencija je počela provoditi i prije potpisivanja SSP-a 2001., dakle, prije nego je za to postojala službena obveza, pa je potpisivanje toga sporazuma *de facto* omogućilo Hrvatskoj neograničen pristup tržištu za gotovo sve proizvode. Stvaranje jednakih uvjeta za sve koji sudjeluju u trgovini temeljem SSP-a bio je prvi razlog zbog kojeg je EU inzistirala na uključivanju propisa o zaštiti tržišnog natjecanja u ranoj fazi procesa pristupanja. Drugi je bio priprema svih sektora i poduzetnika na suočavanje s tržišnim natjecanjem na uskoro zajedničkom tržištu i jačanje njihove sposobnosti da podnesu konkurentski pritisak koji donosi ulazak na unutarnje tržište EU.

Kada je riječ o državnim potporama, jednako tako važan preokret u pristupanju Hrvatske EU bio je postupan prelazak na tržišno gospodarstvo, što ne znači potpuno ukidanje svih oblika potpora, nego njihovo ciljano korištenje za održavanje i razvoj sektora i ostvarenje selektivnih ciljeva kada je neuspjeh na tržištu potrebno dodatno regulirati, ali u skladu s propisima o državnim potporama koji omogućuju ponovno oživljavanje poduzetništva uz neprekidnu kontrolu dodjele i trošenja državnih sredstava. Agencija je još 2003. istakla važnost uspostavljanja zakonodavnog okvira koji će omogućiti prelazak na načela tržišnog gospodarstva i redefiniranje uloge države u gospodarskoj realnosti, a sve u cilju poštivanja osnovnog načela jednakog prava na uspjeh na tržištu za sve.

Nakon pristupanja Republike Hrvatske EU, hrvatska Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja će u poslovima tzv. *antitrusta* (zlouporebe vladajućeg položaja i ocjena sporazuma između poduzetnika) dobiti nove ovlasti, jer će se u postupcima pred Agencijom izravno primjenjivati pravo EU, članci 101. i 102. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, kao i nacionalno zakonodavstvo. To znači da će kao i do sada hrvatski slučajevi ostati pod kontrolom nacionalnog regulatora odnosno AZTN-a.

Opseg rada Agencije povećat će se i zbog obveze suradnje s ostalim nacionalnim tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja država članica i Europskom komisijom. Naime, oni se na razini EU dogovaraju o vođenju postupaka odnosno o „*najmjerodavnijem*“ tijelu koje postupak treba voditi te surađuju u vođenju postupaka u obliku obvezne razmjene informacija o predmetu. Sustav ECN-a (*European Competition Network*) obvezuje članice ne samo u odlučivanju i suradnji u pojedinim slučajevima, nego i u stvaranju zajedničke politike tržišnog natjecanja i približavanju praksi pojedinih nacionalnih tijela u primjeni i provedbi prava tržišnog natjecanja u svim njezinim članicama, dok Europska komisija odlučuje samo u slučajevima tzv. značajnih negativnih utjecaja na tržišno natjecanje s prekograničnim učincima, odnosno

isključivo u predmetima u kojima je negativni učinak na tržišno natjecanje izvjestan u tri ili više država članica EU (predmeti takozvane „europske dimenzije“).

Nadalje, u novim će se okolnostima svaka stranka moći pod određenim uvjetima obratiti bilo kojem tijelu za zaštitu tržišnog natjecanja, ili pak bilo kojem sudu ako se odluči za provedbu prava po privatnoj tužbi. To donosi i svojevrsnu konkurenciju sudovima, a nacionalni regulator nije više jedini koji odlučuje u takvim slučajevima. No, u drugim područjima, primjerice bankarskom sektoru, Agencija će imati sve ovlasti u odnosu na povrede propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

U području nadzora dodjele državnih potpora možda najbolje dolazi do izražaja odlučujući cilj stvaranja zajedničke politike tržišnog natjecanja EU i jedinstvenog tržišta Unije: nadležna za kontrolu njihove zakonitosti, nadzor i povrat postaje isključivo Europska komisija. Niti jedan drugi primjer iz područja tržišnog natjecanja bolje ne ukazuje na njihovu bit: prepuštanje kontrole nad dodjelom državnih potpora dovelo bi u pitanje samu politiku tržišnog natjecanja i nastanak jedinstvenog tržišta EU, jer bi se državama članicama dopustilo slobodno poticanje nacionalnih igrača i time omogućilo stanje koje se u EU popularno zove *"rat potpora"*. No, iako Komisija postaje jedina odgovorna u odlučivanju o državnim potporama, nacionalno znanje i iskustvo tijela za zaštitu tržišnog natjecanja ostaje nenadomjestivo za Komisiju kako bi na brz i učinkovit način uspješno kontrolirala potpore u svim državama članicama (to se prije svega odnosi na vođenje registra potpora, praćenje *de minimis* potpora i skupnih izuzeća, prikupljanje podataka, suradnju s Komisijom, evidentiranje i notifikaciju potpora Komisiji, pomoć davateljima u izradi programa državnih potpora, izradu godišnjeg izvješća o potporama i.t.d). U takvim okolnostima, zadaća Agencije posebno se u ovom razdoblju odnosi na pomoć davateljima potpora u upoznavanju s pravilima koja vrijede u EU (od 2005. i potpisivanja SSP-a i u Hrvatskoj), posebno onima koja se odnose na skupna izuzeća (drugim riječima, na potpore koje su sukladno pravilima dopuštene i stoga izuzete od primjene zabrane dodjele potpora). Druga joj je zadaća osigurati potpunu transparentnost, u smislu vođenja registra potpora i nadzora.

Uzimajući u obzir i reformski paket mjera Europske komisije iz 2004., najavljenju modernizaciju kontrole državnih potpora i pojednostavljenje pravila iz područja antitrusta, razvidno je da će bliskoj budućnosti jačati važnost uloge nacionalnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja paralelno s ulogom i radom Komisije, u cilju bolje i učinkovitije raspodjele poslova u provedbi. Sukladno tomu, nacionalna tijela ovlaštena su primjenjivati sve odredbe iz Ugovora o funkcioniranju Europske unije. To znači, nakon pristupanja, i za Hrvatsku će vrijediti ista pravila kao i za svaku drugu državu članicu: profunkcionirat će sustav skupnog izuzeća temeljem kojeg se Komisiji ne prijavljuju potpore koje se dodjeljuju sukladno pravilima, a postojat će i mogućnost podizanja privatnih tužbi pred nacionalnim sudovima. Upravo to su glavna pitanja s kojima Agencija mora upoznati hrvatske poduzetnike: promicanje prava i politike zaštite tržišnog natjecanja ne prestaje biti glavni zadatak Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja i drugih regulatora. Za to je potrebno osigurati i odgovarajuće obrazovanje sudaca koji propise o zaštiti tržišnog natjecanja već moraju primjenjivati u svojim presudama i odlukama. Tu je neizostavna pomoć iz projekata EU fondova.

IX. Zaključak

U Izvješću o radu za 2011. nastojali smo obuhvatiti sve one aktivnosti, poslove i postupke koje je Agencija obavljala tijekom 2011. u skladu s ovlastima i nadležnostima sadržanima u Zakonu o zaštiti tržišnog natjecanja i Zakonu o državnim potporama, kao i u više od četrdeset uredbi i drugih podzakonskih akata koji detaljnije uređuju pojedina pitanja iz područja prava tržišnog natjecanja.

Drugim riječima, rad Agencije i mogućnosti njezinog djelovanja na tržištu uređeni su nizom propisa koje je Republika Hrvatska od sklapanja SSP-a do okončanja pregovora o članstvu u EU postupno usklađivala s pravnom stečevinom EU. To znači da, unatoč nazivu ove institucije koji kod manje upućene javnosti stvara percepciju kako je Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja nadležna za sve negativne pojave na tržištu, tomu ipak nije tako. Njezine su ovlasti zakonski definirane i svako djelovanje izvan ovlasti značilo bi kršenje zakona odnosno nezakonito postupanje čime bi bila dovedena u pitanje njezina vjerodostojnost u zemlji i u inozemstvu. Naime, treba imati u vidu kako zakonitost odluka Agencije provjeravaju nadležni sudovi, pa i Ustavni sud Republike Hrvatske, a tijekom pregovora, rad Agencije i njezine odluke bili su predmet nadzora i nadležnih EU institucija. Također, naš rad prati stručna javnost u zemlji i inozemstvu, analizira naše odluke, a analize i mišljenja se objavljuju u specijaliziranim časopisima i publikacijama. Stoga, bez obzira na to što je Agencija vrlo često izložena raznim pritiscima i zahtjevima da reagira kad god netko smatra da je to njezina zadaća, a neovisno od utvrđenih joj zakonskih nadležnosti, ponekad čak i da „zažmiri“ kad je u pitanju davanje zelenog svjetla na primjerice neku potporu, i ovaj put naglašavamo da ćemo uvijek reagirati spremno, pokrenuti postupke, dati određeno mišljenje, donositi i nepopularne odluke, ali isključivo pod uvjetom da za to imamo uporište u zakonu. Vladavina prava i pravna država temeljni su postulat od kojih polazimo u našem radu. Populizam odnosno stjecanje „popularnosti“ kod šire javnosti na jednoj strani, a udovoljavanje zahtjevima politike na drugoj, nisu naš način rada niti mogu biti sredstvo kojim bismo nastojali promicati koristi i značaj tržišnog natjecanja za rast gospodarstva i dobrobit za potrošače. U tu svrhu koristimo druge metode od kojih najvažnijima smatramo stalnu edukaciju i širenje znanja među poduzetnicima, njihovim udruženjima, akademskom zajednicom, ali i građanima i najširoj javnosti o tome da propisi o zaštiti tržišnog natjecanja štite slobodu tržišnog natjecanja sve dok se ona ne zloupotrijebi na način na koji ih ti propisi zabranjuju - dogovorima o cijenama i podjeli tržišta, nametanjem nepravednih uvjeta kupnje ili prodaje proizvoda i usluga, zluporabom vladajućeg položaja ili ulaskom u spajanja i preuzimanja koja ukidaju ili bitno smanjuju tržišno natjecanje.

Dakle, zaštita tržišnog natjecanja ostvaruje se sustavom kontrole državnih potpora koje određene poduzetnike stavljaju u tržišno povoljniji položaj u odnosu na njihove konkurente, kontrolom koncentracija kako one ne bi imale značajne negativne učinke na tržištu, zabranom sporazuma koji imaju protutržišne učinke i zabranom zluporaba vladajućeg položaja koje za posljedicu imaju isključivanje ostalih konkurenata s tržišta.

S druge strane, provedba propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, zajedno s aktivnostima kojima se zagovara više tržišnog natjecanja i u djelatnostima koje su zakonima i propisima zaštićene od tržišta, a time često i od mogućnosti djelovanja Agencije odnosno uključivanje politike tržišnog natjecanja u međuovisnost s ostalim politikama, trebaju osigurati da privatna i javna ograničenja ne budu prepreka stvaranju dinamičnih tržišta i konkurencije i – posljedično – gospodarskog rasta, povećanja izvozne konkurentnosti i rasta zaposlenosti. Jer, ma koliko se mnogi u našoj zemlji tomu protivili, ipak ne treba zaboraviti da samo tržište i tržišno natjecanje, kao što dokazuje i razvoj danas najdinamičnijih svjetskih gospodarstava, omogućuju najefikasniju alokaciju resursa i potiču tehnološki razvoj i inovacije, koje, pak, donose povećanje proizvodnosti i gospodarski rast što se, uz vođenje politike održivog razvoja, pretače i u cjelokupan društveni napredak.

U ovom smo izvješću nastojali vjerno pokazati kakve smo postupke vodili i koje smo odluke donosili kako bi prekinuli prakse i ponašanja na tržištu za koje smo utvrdili da nisu sukladne propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, kako smo nastojali potaknuti promjene drugih zakona i propisa za koje smo utvrdili da sadrže odredbe koje sprječavaju tržišno natjecanje, kako smo pomagali u procesu pregovora, osobito kada se radi o restrukturiranju hrvatske brodogradnje, kako smo davatelje državnih potpora usmjeravali da potpore gospodarstvu dodjeljuju transparentno i u skladu s propisima i pravilima za dodjelu potpora s ciljem da se njima u što manjoj mjeri narušava tržišno natjecanje. Također, u izvješću smo obuhvatili i suradnju s drugim institucijama koje imaju iznimno značajnu ulogu u regulaciji pojedinih tržišta, primjerice telekomunikacijskog. Nismo zaboravili upoznati Hrvatski sabor ni s aktivnostima u međunarodnoj suradnji, osobito s EU institucijama, a niti o tome kako smo koristili sredstva europskih predpristupnih fondova. Ipak, nije moguće opisati sve aktivnosti - sastanke, odgovore na upite, sudjelovanje u radu mnogih skupova i foruma, koje su naši djelatnici, zaposlenici jedne od najmanjih agencija u Europi (i po proračunu i broju zaposlenika), odradili u prethodnoj godini.

U narednim godinama želimo da se još više podigne razina svijesti o značaju tržišnog natjecanja, otvorenosti tržišta i ulozi ove Agencije u reformskim i strukturnim promjenama s ciljem izlaska iz krize i recesije i stvaranju uvjeta za gospodarski rast. Stoga smo donijeli i Program rada Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2012. – 2013., kako bismo naglasili prioritete u svom radu, na vrijeme upoznali poslovnu zajednicu s promjenama koje na ovom području donosi članstvo u EU, te ukazali na potrebu daljnjeg financijskog i administrativnog jačanja ove Agencije s obzirom na nove zadaće i nadležnosti koje ona dobiva tim članstvom¹⁷³.

Konkretno, u slijedećem razdoblju prioritete u našem radu bit će usmjereni na jačanje aktivnosti provedbe odnosno izvršne uloge Agencije u slučajevima gdje njezine odluke imaju izrazito značajne tržišne učinke, mijenjanje ponašanja poduzetnika i postizanje usklađenosti njihovih poslovnih strategija s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, jačanje kulture tržišnog natjecanja kod potrošača, nositelja drugih politika i tijela javne vlasti i pripremu na promjene sustava kontrole državnih potpora i

¹⁷³ Program rada Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2012. i 2013. godinu dostupan je na internetskoj stranici Agencije www.aztn.hr.

suradnju s tijelima i institucijama EU na funkcioniranje u uvjetima nakon pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji 1. srpnja 2013.

Kritični faktori uspjeha ostvarenja ciljeva u radu Agencije tiču se zaposlenih i proračunskog financiranja, političkog okruženja i ostalih politika, te pravnog sustava. Jasno je da ključ uspjeha ostvarenja zadaća i učinkovitosti Agencije ovisi i o zaposlenima kao njezinom najvažnijem resursu. S obzirom na politiku zapošljavanja u javnom sektoru, izgledi za novo zapošljavanje i napredovanje u Agenciji ograničeni su. Usprkos tome, smatramo da postojeći zaposleni imaju znanje i profesionalno iskustvo za ostvarenje ciljeva, a izazov za nas predstavlja zadržavanje tog stručnog kadra i u slijedećim godinama. Proračun Agencije, iskustvo koje u uvjetima krize prolaze mnoga tijela slična Agenciji, ne dopušta ostvarivanje ciljeva koji bi bili povezani s većim izdacima, bilo za zaposlene, bilo za korištenje vanjskih usluga.

Na stvaranje optimalnih uvjeta čitavog okruženja rame uz rame sudjeluju i otvoreno tržišno natjecanje i zakonski okvir. Zapreke koje ukine određeno zakonsko rješenje, ne smiju se ponovno podizati od strane poduzetnika. Otvorena tržišta i dobro zakonski uređena zaštita tržišnog natjecanja u onome što bi se moglo zvati moderna industrijska politika (tržišno natjecanje, regulativa i javna podrška) zajednički pridonose stvaranju efikasnijeg gospodarskog okruženja za sve poduzetnike i sektore. A s obzirom na skori ulazak Republike Hrvatske u društvo zemalja članica EU, još je jednom važno naglasiti da je ono što stvorimo sada, kod kuće, naročito u odnosu na promjenu ponašanja poduzetnika i unaprjeđenja poslovnog okruženja, od neprocjenjive važnosti za budućnost i u svjetlu povećanog konkurentskog pritiska i ulaska na tržište od 500 milijuna potrošača, 220 milijuna radnika i preko 20 milijuna poduzetnika.

X. Prilozi

Prilog 1. Propisi temeljem kojih Agencija provodi zaštitu tržišnog natjecanja u RH

Propisi o zaštiti tržišnog natjecanja u užem smislu

Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja (NN, broj 79/2009) - za postupke pokrenute prije 1. listopada 2010. primjenjuje se Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja (NN, broj 122/03)

Uredba o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere (NN, broj 129/2010)

Uredba o kriterijima za oslobođenje ili umanjenje upravno-kaznene mjere (NN, broj 129/2010)

Uredba o načinu i kriterijima utvrđivanja mjerodavnog tržišta (NN, broj 9/2011)

Uredba o sporazumima male vrijednosti (NN, broj 9/2011)

Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije (NN, broj 9/2011)

Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika (NN, broj 37/2011)

Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila (NN, broj 37/2011)

Uredba o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika (NN, broj 38/2011)

Uredba o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika (NN, broj 72/2011)

Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju (NN, broj 78/2011)

Uredba o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru prometa (NN, broj 78/2011)

Popis pravne stečevine EU s kojom su usklađeni hrvatski propisi u području zaštite tržišnog natjecanja

Ugovor o funkcioniranju Europske unije, članci 101., 102. i 106. Ugovora, (Službeni list, C 83, 30.3.2010.)¹⁷⁴

Uredba Vijeća br.1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila tržišnog natjecanja temeljem članaka 81. i 82. Ugovora o osnivanju Europske zajednice, (Službeni list L 1, 04.01.2003.)

Obavijest Komisije o utvrđivanju mjerodavnog tržišta u svrhu prava tržišnog natjecanja, (Službeni list, C 372, 9.12.1997.)

Obavijest Komisije o sporazumima male vrijednosti koji značajno ne ograničavaju tržišno natjecanje sukladno članku 81. stavku 1. Ugovora o osnivanju Europske Zajednice (de minimis), (Službeni list C 368, 22.12.2001.)

Uredba Komisije (EU) br. 330/2010 od 20. travnja 2010. o primjeni članka 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju Europske Unije na kategorije vertikalnih sporazuma i usklađena djelovanja (Službeni list L 102 , 23.04.2010.)

Uredba Komisije (EU) br. 461/2010 od 27. svibnja 2010. o primjeni članka 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na kategorije vertikalnih sporazuma i usklađena djelovanja u sektoru motornih vozila (Službeni list L 129, 28.05.2010.)

Uredba Komisije (EU) br. 1217/2010 od 14. prosinca 2010. o primjeni članka 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na određene kategorije sporazuma o istraživanju i razvoju (Službeni list L 335, 18.12.2010.) i Uredba Komisije (EU) br. 1218/2010 od 14. prosinca 2010. o primjeni članka 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na određene kategorije sporazuma o specijalizaciji (Službeni list L 335, 18.12.2010.)

Uredba Europske komisije br. 772/2004 od 27. travnja 2004. o primjeni članka 81. stavka 3. Ugovora na kategorije sporazuma o transferu tehnologije (Službeni list L 123, 27.04.2004.)

Uredba Komisije (EU) br. 267/2010 od 24. ožujka 2010. o primjeni članka 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na određene kategorije sporazuma, odluke i usklađena djelovanja u sektoru osiguranja (Službeni list L 083 , 30.03.2010.)

Uredba Komisije (EZ) br. 906/2009 od 28. rujna 2009. o primjeni članka 81. stavka 3. Ugovora na određene kategorije sporazuma, odluke i usklađeno djelovanje između brodara u linijskom pomorskom prometu (konzorcije) (Službeni list L 256, 29.09.2009.)

Uredba Vijeća (EZ) br. 169/2009 od 26. veljače 2009. kojom se pravila tržišnog natjecanja primjenjuju na željeznički i cestovni promet te promet unutarnjim vodama (Službeni list L 061, 05.03.2009.)

¹⁷⁴ Prethodno članci 81., 82. i 86. Ugovora o EZ-u.

Prilog 2. Propisi o državnim potporama u RH

Zakon o državnim potporama (NN 140/05 i 49/11)

Uredba o državnim potporama (NN 50/06)

Pravilnik o obliku i sadržaju, te načinu prikupljanja podataka i vođenja evidencije državnih potpora (NN 2/10, 47/2012)

Odluka o objavljivanju pravila o državnim potporama koja se odnose na brzi razvoj širokopojasnih mreža (NN, broj 64/2011)

Odluka o objavljivanju pravila o provedbi prava državnih potpora od strane nacionalnih sudova (NN, broj 89/2010)

Zaključak o prihvaćanju Smjernica za pomoć poduzetnicima u teškoćama (NN, broj 46/2010)

Odluka o izmjeni i dopunama odluke o objavljivanju pravila o potpori u prometu (NN, broj 31/2010)

Odluka o izmjenama i dopunama odluke o objavljivanju popisa pravila o državnim potporama (NN, broj 31/2010)

Odluka o objavljivanju pravila o državnim potporama za javne radiodifuzijske usluge (NN, broj 31/2010)

Odluka o objavljivanju pravila privremenog okvira za mjere državnih potpora kojima se podupire pristup financiranju u trenutnoj financijskoj i gospodarskoj krizi (NN, broj 56/2009)

Odluka o objavljivanju pravila o državnoj potpori u obliku jamstva (NN, broj 39/2009)

Odluka o objavljivanju općih pravila o skupnim izuzećima u području državnih potpora (NN, broj 37/2009)

Odluka o objavljivanju popisa pravila o državnim potporama (NN, broj 12/2009)

Odluka o objavljivanju pravila o državnim potporama sektoru brodogradnje (NN, broj 154/2008)

Odluka o objavljivanju pravila o državnim potporama za zaštitu okoliša (NN, broj 154/2008)

Odluka o objavljivanju pravila o državnim potporama za naknadu troškova uslijed liberalizacije tržišta električne energije (NN, broj 150/2008)

Odluka o objavljivanju pravila o potpori u prometu (NN, broj 141/2008)

Odluka o objavljivanju pravila o državnoj potpori sektoru čelika (NN, broj 134/2008)

Odluka o objavljivanju pravila o utvrđivanju referentne i diskontne stope (NN, broj 114/2008)

Odluka o objavljivanju pravila o udjelu potpora kod prodaje zemljišta i zgrada od strane tijela javne vlasti (NN, broj 106/2008)

Odluka o objavljivanju pravila o državnim potporama za poticanje ulaganja rizičnog kapitala u male i srednje poduzetnike (NN, broj 91/2008)

Odluka o objavljivanju pravila o državnim potporama za javne radiodifuzijske usluge (NN, broj 68/2008)

Odluka o objavljivanju pravila o državnim potporama za zapošljavanje (NN, broj 68/2008)

Odluka o objavljivanju pravila o potporama za usavršavanje (NN, broj 68/2008)

Odluka o objavljivanju pravila o potporama u obliku financijskih transfera javnim poduzetnicima (NN, broj 58/2008)

Odluka o objavljivanju pravila o regionalnim potporama (NN, broj 58/2008)

Odluka o objavljivanju pravila o državnoj potpori kinematografskoj i ostaloj audiovizualnoj djelatnosti (NN, broj 46/2008)

Odluka o objavljivanju pravila o primjeni propisa o državnim potporama na mjere koje se odnose na izravno oporezivanje poduzetnika (NN, broj 46/2008)

Odluka o objavljivanju pravila o državnoj potpori u poštanskim uslugama (NN, broj 46/2008)

Odluka o karti regionalnih potpora (NN, broj 42/2008)

Odluka o objavljivanju pravila o državnoj potpori za osiguranje kratkoročnih izvoznih kredita (NN, broj 39/2008)

Odluka o objavljivanju pravila o državnim potporama za male i srednje poduzetnike (NN, broj 39/2008)

Odluka o objavljivanju pravila o državnoj potpori u obliku naknade za javne usluge (NN, broj 39/2008)

Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o objavljivanju popisa pravila o državnim potporama (NN, broj 13/2008)

Odluka o objavljivanju pravila o državnoj potpori u obliku jamstva (NN, broj 13/2008)

Odluka o objavljivanju pravila o potporama za zaštitu okoliša (NN, broj 98/2007)

Odluka o objavljivanju pravila o potporama za istraživanje i razvoj i inovacije (NN, broj 84/2007)

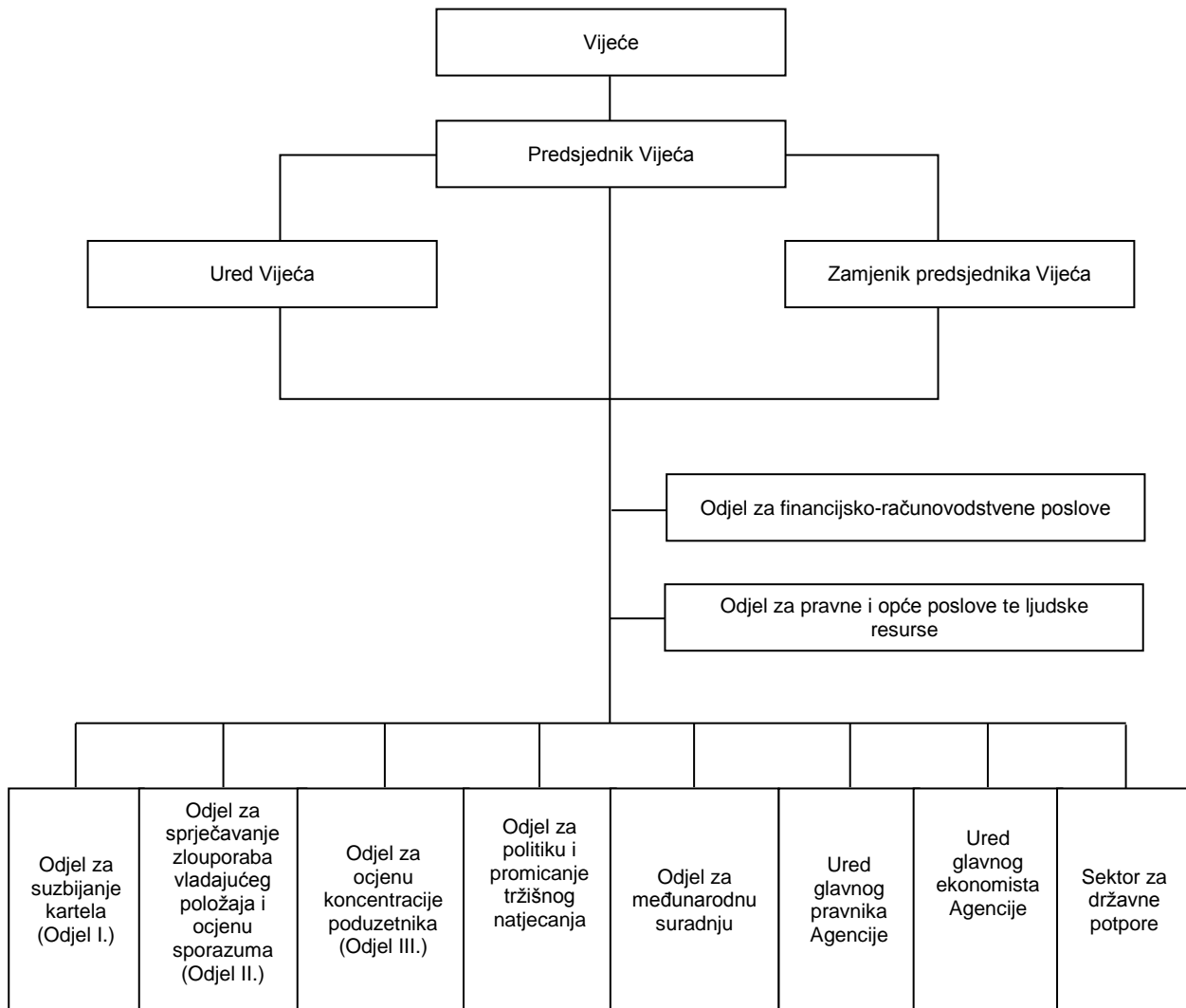
Odluka o izmjenama Odluke o objavljivanju popisa pravila o državnim potporama (NN, broj 45/2007)

Odluka o objavljivanju pravila o potporama male vrijednosti (NN, broj 45/2007)

Odluka o objavljivanju pravila o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje (NN, broj 20/2007)

Odluka o objavljivanju popisa pravila o državnim potporama (NN, broj 121/2006)

Prilog 3. Shematski prikaz unutarnje organizacije AZTN-a i kvalifikacijska struktura zaposlenika

Kvalifikacijska struktura djelatnika Agencije uključivo i članove Vijeća

Kvalifikacija	Pravnici	Ekonomisti	Ostali	Ukupno
1. VSS	22	24	2	48
2. VŠS	-	4	2	6
3. SSS	-	-	3	3
Ukupno	22	28	7	57
Dr.sc., Mr.sc., MBA	2	6	1	9
Pravosudni ispit	18	-	-	18
Revizorski ispit	-	4	-	4

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (stanje na dan 31. prosinca 2011.)

Prilog 4. Tabelarni prikaz proračuna Agencije

	2011		
	Planirano	Izvršeno	Postotak izvršenja
SREDSTVA IZ IZVORA 1 OPĆIH PRIHODA I PRIMITAKA	13.740.035,00	13.310.128,07	96,87
A507008 Administracija i upravljanje	13.370.470,00	13.003.074,43	97,25
K507005 Informatizacija	307.637,00	307.053,64	99,81
T 507012 IPA 2008 Podrška procesu privatizacije brodogradnje u RH (sredstva učešća RH)	61.928,00	-	-
SREDSTVA IZ IZVORA 5 POMOĆI	6.163.835,00	3.544.478,84	57,51
T507012 IPA 2007 Provođenje politike tržišnog natjecanja i državnih potpora	5.763.987,00	3.544.478,84	61,49
T507013 IPA 2008 Podrška procesu privatizacije brodogradnje u RH	399.848,00	-	-
UKUPNO:	19.903.870,00	16.854.606,91	84,68

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Prilog 5. Istraživanje o poznatosti Agencije i djelokruga njezina rada

U razdoblju od ožujka do svibnja 2011., u sklopu projekta IPA 2007 "Cro Compete - Jačanje politika tržišnog natjecanja i državnih potpora u RH" i u suradnji s Hrvatskom gospodarskom komorom, provedeno je istraživanje o informiranosti poduzetnika i drugih ciljnih skupina o zaštiti tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj. Cilj je bio otkriti razinu upoznatosti poduzetnika, građanstva, lokalne samouprave i studentske populacije s područjima djelovanja Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja, njihovim iskustvima u kontaktima s Agencijom kao i o njihovim stavovima o dodjeli državnih potpora.

Usporedba s rezultatima istog istraživanja koje je u sklopu *Cro compete* projekta provedeno godinu dana ranije na nešto većem uzorku, pokazala je kako se u 12 mjeseci **povećala razina informiranosti svih ciljnih skupina o djelokrugu rada Agencije** i njezinim ovlastima kao i da je **poraslo povjerenje** u rad Agencije. Stoga se može zaključiti da je u godinu dana koordiniranih aktivnosti kroz projekt, ali i izvan njega, postignut kvalitativni pomak u razini informiranosti o tržišnom natjecanju te državnim potporama u RH.

U istraživanju je sudjelovalo **220 poslovnih subjekata te 553 ispitanika** – predstavnika lokalne uprave i studentske populacije, a rezultati su javnosti predstavljeni u rujnu 2011. i dostupni su na internetskoj stranici Agencije.

Primjerice, u ciljnoj skupini gospodarstvenika upoznatost s Agencijom proporcionalna je veličini tvrtke, pa **poduzeća s više od 250 zaposlenika imaju najveći postotak znanja o radu Agencije**.

Također, za **5 do 10 % narastao je broj poduzetnika koji znaju da Agencija kontrolira nedopuštene dogovore i ponašanje poduzetnika u vladajućem položaju te da kontrolira koncentracije i dodjelu državnih potpora**. Također, za razliku od 2010., kada je 49 % ispitanika znalo da ih, prema novom Zakonu, AZTN ima ovlasti direktno kazniti ako djeluju protivno pravilima tržišnog natjecanja, u 2011. je taj broj narastao čak za 22 %. Tako sada ukupno 71 % ispitanih poduzetnika zna za tu ovlast Agencije iz novoga ZZTN-a. Također, 11 % više ispitanika u 2011. je znalo da prema Zakonu o državnim potporama AZTN ima ovlasti naložiti povrat državne potpore koje nisu dodijeljene sukladno propisima.

Od svih regulatora koji djeluju na hrvatskom tržištu, uključujući i Hrvatsku narodnu banku, upravo AZTN bilježi najveći porast povjerenja poduzetnika u svoj rad. Naime, u odnosu na rezultate iz 2010., povjerenje poslovne zajednice u rad AZTN naraslo je za 8 %.

Oko tri četvrtine poslovnih subjekata ili 10 % više nego u 2010. iznijelo je vrijednosni sud kojim smatra da davanje državnih potpora privatnim poduzećima koja se nalaze u poteškoćama nije opravdano. Jedini sektor za kojeg poslovna zajednica smatra da bi mu trebalo znatnije povećati subvencije jesu željeznice, 27 % u 2011. u odnosu na 20 % u 2010.). Za razliku od njih, većina

ispitanika iz lokalne samouprave smatra da bi iznose subvencija trebalo povećati u prerađivačkoj industriji i turizmu, a smanjiti u brodogradnji te posebice trgovini.

I među **studentima** je visok udio onih koji su čuli za AZTN – njih čak 79 % ili 15 % više nego 2010. Velika većina studenata – **92 % smatra da veća konkurentnost dovodi do sniženja cijena**, a čak **65 % studenata se slaže kako se u Hrvatskoj država previše miješa u gospodarstvo**.

Želimo li se usporediti sa zemljama članicama EU, izvori **Eurobarometra iz 2009.** pak govore o više od 80 % građana EU koji smatraju da tržišno natjecanje između poduzetnika za posljedicu ima bolje cijene i više izbora, dok više od 70 % građana smatra da se poduzetnici ne bi trebali dogovarati o cijenama. Konačno, dvije trećine građana EU slaže se da poduzetnici koji primaju državnu potporu mogu time ostvariti nepravednu prednost u odnosu na svoje konkurente.

S druge strane, u *Istraživanju informiranosti poduzetnika i drugih ciljnih skupina o zaštiti tržišnog natjecanja u RH* koje je provedeno 2010. i u kojem je sudjelovao doduše relativno malen uzorak od 1000 građana iz cijele Hrvatske, njih samo 36 % je čulo za Agenciju – najmanju upoznatost su pokazali stanovnici ruralnih područja, a najveću menadžeri i osobe slobodnih zanimanja. Istodobno, 36 % ispitanika smatralo je da će se ulaskom Hrvatske u EU povećati razina tržišnog natjecanja, 18 % da će se smanjiti, dok je 19 % smatralo da će ostati na istoj razini.

Umjesto komentara, a s obzirom da su pravo i zaštita tržišnog natjecanja u Hrvatskoj mlada disciplina, Agencija u ovom trenutku smatra kako su provedena istraživanja **potvrdila važnost stalnog podizanja razine svijesti i znanja o efikasnom tržišnom natjecanju i kontroli državnih potpora**. Osobito se to odnosi na poduzetničku i studentsku populaciju. Iskustva pritom pokazuju da se najbolji sinergijski učinak u poboljšavanju saznanja o tržišnom natjecanju i percepciji institucije postiže upravo kroz poticanje sveučilišta da šire informacije o djelokrugu rada AZTN-a odnosno da se u direktnim kontaktima s poduzetnicima na seminarima i prezentacijama odgovara na konkretna pitanja i pojašnjavaju stavovi Agencije u pojedinim predmetima. Stoga to ostaje jedna od važnih zadaća djelatnika Agencije, da aktivno šire znanja o koristima koje donosi poštivanje propisa o zaštiti tržišnog natjecanja poduzetnicima ali i društvu i krajnjim potrošačima.

Prilog 6. Odluke Agencije iz 2011. godine objavljene na internetskim stranicama AZTN-a

	Datum odluke	Klasa	Predmet	Područje	Vrsta odluke	Narodne novine
1	13. siječanj 2011.	UP/I 030-02/2010-01/037	MOL protiv AZ d.o.o., PBZ Croatia osiguranje d.d., Raifeissen d.d. i Erste d.o.o - društva za upravljanje obveznim mirovinskim fondovima	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative za pokretanje postupka	
2	13. siječanj 2011.	UP/I 030-02/2010-02/013	Expres radio d.o.o., Zagreb / Radio Velika Gorica d.o.o., Velika Gorica	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
3	28. siječanj 2011.	UP/I 430-01/2011-09/001	HBOR – Program kreditiranja trajnih obrtnih sredstava za osnaženje poslovanja	Državne potpore	Rješenje o odobrenju potpore	30/2011
4	28. siječanj 2011.	UP/I 430-01/2011-09/002	HBOR – Program kreditiranja za poboljšanje likvidnosti	Državne potpore	Rješenje o odobrenju potpore	30/2011
5	28. siječanj 2011.	UP/I 430-01/2011-09/003	HBOR – Program kreditiranja trajnih obrtnih sredstava – Model A	Državne potpore	Rješenje o odobrenju potpore	30/2011
6	28. siječanj 2011.	UP/I 430-01/2011-09/004	HBOR – Program kreditiranja financijskog restrukturiranja	Državne potpore	Rješenje o odobrenju potpore	30/2011
7	28. siječanj 2011.	UP/I 430-01/2011-09/005	HBOR – produljenje roka primjene privremeno umanjene referentne kamatne stope	Državne potpore	Rješenje o odobrenju potpore	30/2011
8	10. veljača 2011.	UP/I 430-01/2010-07/001	Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva – Operativni program razvoja prerade drva i proizvodnje namještaja 2011. - 2015.	Državne potpore	Rješenje o odobrenju potpore	41/2011
9	10. veljača 2011.	031-02/2010-01/144	Mišljenje na Zakon o zaštiti od požara - stručno mišljenje	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
10	10. veljača 2011.	UP/I 430-01/2011-03/001	Ministarstvo kulture - Program financiranja nakladništva od 2011. do 2013. godine.	Državne potpore	Rješenje o odobrenju potpore	23/2011
11	24. veljača 2011.	UP/I 030-02/2008-01/080	KINO ZADAR FILM d.d., Zadar protiv BLITZ d.o.o., Zagreb i DUPLICATO MEDIA d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbijanju zahtjeva	88/2011
12	10. ožujak 2011.	UP/I 430-01/2010-04/001	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture – Država potpora u obliku subvencije za obavljanje usluge od općeg gospodarskog interesa sadržana u Odluci o obvezi otvorenosti Zračne luke Rijeka d.o.o., za javni zračni promet u razdoblju od 2010. do 2014.	Državne potpore	Rješenje o odobrenju potpore	42/2011
13	10. ožujak 2011.	UP/I 030-02/2010-01/013	Tomsan d.o.o. Matulji protiv Energo d.o.o. Rijeka	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju zahtjeva	

14	24. ožujak 2011.	UP/I 030-02/2010-02/015	Media Holding, Švicarska / Naxos, Austrija	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
15	24. ožujak 2011.	UP/I 430-01/2011-02/001	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva - Nacionalni plan za poticanje zapošljavanja za 2011. i 2012. godinu	Državne potpore	Rješenje o naknadnom odobrenju potpore	42/2011
16	24. ožujak 2011.	UP/I 030-02/2010-01/036	AZTN protiv Grada Rijeke, Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost i Energo d.o.o.	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
17	24. ožujak 2011.	UP/I 030-02/2011-01/010	Creogen d.o.o., Zagreb protiv GS1 Croatia, Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju zahtjeva	
18	24. ožujak 2011.	UP/I 030-02/2011-01/009	Hosni-compitel d.o.o., Sveti Ivan Žabno protiv Nikole Andričića, vlasnika obrta «Andričić», Bjelovar	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju zahtjeva	
19	7. travanj 2011.	UP/I 030-02/2011-01/011	AZTN protiv INA d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
20	7. travanj 2011.	UP/I 030-02/2010-02/014	Totalni radio d.o.o., Zagreb / Zagrebački radio d.o.o., Zagreb, Primorski radio d.o.o., Rijeka, Morski zvuk d.o.o., Split, Novi radio d.o.o., Osijek, Vanga d.o.o., Pula, Mea Media d.o.o., Varaždin, Radio Sisak d.o.o., Sisak	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 2. razini	54/2011
21	7. travanj 2011.	UP/I 030-02/2011-01/012	AZTN protiv Hrvatskih Šuma d.o.o., Zagreb po inicijativi HUP-Udruga poslodavaca u šumarstvu, lovstvu i pratećim djelatnostima	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
22	7. travanj 2011.	UP/I 030-02/2010-01/035	AZTN protiv I.S. d.o.o. i MEDIKAL INTERTRADE d.o.o.	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
23	13. travanj 2011.	430-01/2010-04/010	Ministarstvo mora, prometa i razvitka - Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika s konačnim prijedlogom Zakona	Državne potpore	Prethodno obvezujuće mišljenje	53/2011
24	21. travanj 2011.	UP/I 030-02/2010-02/011	Tisak d.d., Zagreb / Slobodna Dalmacija - Trgovina d.o.o., Dugopolje	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
25	21. travanj 2011.	UP/I 030-02/2011-01/013	AZTN protiv Croatia bus d.d. u stečaju, Zagreb	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
26	21. travanj 2011.	UP/I 030-02/2009-01/030	Termoplin d.d., Varaždin protiv Gradska plinara Krapina d.o.o., Krapina	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju zahtjeva	51/2011

27	21. travanj 2011.	UP/I 030-02/2010-01/030	AZTN protiv Croatia osiguranje d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o obustavi postupka	
28	21. travanj 2011.	031-02/2011-01/078	HRVATSKA NARODNA BANKA - zahtjev za davanjem mišljenja o namjeri provedbe koncentracije poduzetnika Fonda za razvoj autonomne pokrajine Vojvodine i A štedne banke malog poduzetništva d.d.	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
29	6. svibanj 2011.	UP/I 030-02/2011-01/017	AZTN protiv Croatia bus d.d. u stečaju, Zagreb	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
30	6. svibanj 2011.	031-02/2011-01/062	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture - zahtjev za davanjem mišljenja o sukladnosti odredbe o davanju koncesije s ZZTN-om	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
31	11. svibanj 2011.	UP/I 430-01/2011-02/004	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva – zahtjev povrat državnih potpora za restrukturiranje dodijeljenih Željezari Split d.d. „u stečaju“	Državne potpore	Rješenje o povratu	58/2011
32	19. svibanj 2011.	011-01/2011-01/003	Prijedlog Zakona o uslugama s Konačnim prijedlogom Zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
33	19. svibanj 2011.	011-01/2011-01/005	Prijedlog Uredbe o sastavljanju i predaji Izjave o fiskalnoj odgovornosti i izvještaja o primjeni fiskalnih pravila	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
34	19. svibanj 2011.	UP/I 430-01/2011-101/001	Prijedlog Programa dodjele sredstava Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija	Državne potpore	Rješenje o odobrenju potpore	62/2011
35	19. svibanj 2011.	UP/I 030-02/2011-01/005	AZTN protiv KD KOZALA d.o.o., Rijeka	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
36	19. svibanj 2011.	UP/I 030-02/2011-01/030	Udruga pogrebnika Hrvatske, Samobor protiv Udruge „Posmrtna pomoć“, Zagreb, zahtjev za utvrđivanje zlorabe vladajućeg položaja	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju zahtjeva	
37	19. svibanj 2011.	UP/I 030-02/2009-01/035	Dubrovnik Airline d.o.o., Dubrovnik protiv INA – Industrija nafte d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o zlorabi vladajućeg položaja	79/2011
38	19. svibanj 2011.	UP/I 030-02/2011-01/001	AZTN protiv DDL d.o.o., Zagreb; Inicijativa ZOO CITY d.o.o. za pokretanje postupka utvrđivanja zlorabe vladajućeg položaja	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
39	19. svibanj 2011.	UP/I 430-01/2004-01/042	Ministarstvo financija – restrukturiranje poduzetnika Varteks d.d.	Državne potpore	Rješenje o odobrenju državne potpore	89/2011
40	2. lipanj 2011.	011-01/2011-01/004	Zakon o osiguranju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju	Tržišno natjecanje	Mišljenje	

41	2. lipanj 2011.	UP/I 430-01/2011-57/001	Hrvatska agencija za malo gospodarstvo – Prijedlog Pravilnika izdavanju jamstava Hrvatske agencije za malo gospodarstvo	Državne potpore	Rješenje o odobrenju potpore	69/2011
42	2. lipanj 2011.	UP/I 030-02/2011-01/015	AZTN protiv KD KOZALA d.o.o., Rijeka	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
43	10. lipanj 2011.	011-01/2011-01/006	Nacrt prijedloga Kaznenog zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
44	16. lipanj 2011.	UP/I 030-02/2010-01/017	AZTN protiv TM ZAGREB d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o obustavi postupka	
45	16. lipanj 2011.	UP/I 030-02/2011-01/015	AZTN protiv KD KOZALA d.o.o., Rijeka	Tržišno natjecanje	Rješenje o ispravku pogreške	
46	16. lipanj 2011.	UP/I 030-02/2006-01/082	AZTN protiv ADRIS GRUPA d.d. i TDR d.o.o.	Tržišno natjecanje	Rješenje o zlouporabi vladajućeg položaja	103/2011
47	5. srpanj 2011.	030-02/2011-01/008	AZTN protiv HDS-ZAMP po inicijativi poduzetnika Gilja Latena d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
48	5. srpanj 2011.	UP/I 030-02/2011-01/014	AZTN protiv Čišćenje i njega putničkih vagona d.o.o., Zagreb, po inicijativi poduzetnika Sakpak d.o.o., Šibenik	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
49	5. srpanj 2011.	UP/I 430-01/2011-34/001	Grad Zagreb - prijedlog Odluke o subvencioniranju proizvodnje i emitiranja audiovizualnih i/ili radijskih programskih sadržaja u programima nakladnika televizija ili radija za 2011.	Državne potpore	Rješenje o odobrenju državne potpore	88/2011
50	5. srpanj 2011.	011-01/2011-009	Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o medijima s Konačnim prijedlogom Zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
51	5. srpanj 2011.	011-01/2011-010	Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovini s Konačnim prijedlogom Zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
52	5. srpanj 2011.	011-01/2011-007	Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkim komunikacijama s Konačnim prijedlogom Zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
53	5. srpanj 2011.	011-01/2011-008	Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkim medijima s Konačnim prijedlogom Zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	

54	5. srpanj 2011.	031-01/2011-01/100	Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije - zahtjev za davanjem mišljenja na analizu tržišta javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
55	5. srpanj 2011.	031-01/2011-01/095	Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije - zahtjev za davanjem mišljenja na analizu tržišta javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne korisnike	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
56	14. srpanj 2011.	UP/I 030-02/2011-02/003	Narodni trgovački lanac d.o.o., Sesvete	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
57	14. srpanj 2011.	031-01/2011-01/099	Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije - zahtjev za davanjem mišljenja na utvrđeno mjerodavno tržište veleprodajnih prijenosnih segmenata iznajmljenih vodova podložnih prethodnoj (ex ante) regulaciji	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
58	14. srpanj 2011.	031-01/2011-01/098	Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije - zahtjev za davanjem mišljenja na analizu tržišta veleprodajnih zaključnih segmenata iznajmljenih vodova, bez obzira na tehnologiju korištenu za pružanje iznajmljenog ili namijenjenog kapaciteta	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
59	21. srpanj 2011.	031-02/2011-01/086	Post d.o.o., Hrvatski Leskovac	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
60	21. srpanj 2011.	UP/I 030-02/2010-01/018	AZTN protiv Udruge trgovaca uredskim materijalom i njezinih članova	Tržišno natjecanje	Rješenje o zabranjenom sporazumu	111/2011
61	21. srpanj 2011.	031-02/2011-01/103	Hrvatska gospodarska komora - Upit o dozvoljenosti osnivanja konzorcija hrvatskih građevinskih tvrtki	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
62	21. srpanj 2011.	031-02/2011-01/118	Hrvatska narodna banka - zahtjev za davanjem mišljenja o namjeri provedbe koncentracije EKSEN HOLDING Anonim Sirketi, Republika Turska i Banke Brod d.d., Republika Hrvatska	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
63	21. srpanj 2011.	031-02/2011-01/082	Tehnomont marina Veruda d.o.o., Pula	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
64	28. srpanj 2011.	UP/I 030-02/2011-01/020	AZTN protiv Hrvatske šume d.o.o., UŠP Karlovac	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	

65	28. srpanj 2011.	UP/I 030-02/2011-02/005	VIPnet d.o.o, Zagreb / B.net Hrvatska d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
66	28. srpanj 2011.	UP/I 430-01/2011-66/001	Prijedlog Programa razvoja interneta i širokopojasnog pristupa internetu na područjima od posebne državne skrbi, brdsko-planinskim područjima i otocima	Državne potpore	Rješenje o odobrenju	94/2011
67	28. srpanj 2011.	UP/I 430-01/2011-02/005	Prijedlog Programa novčanog poticaja za proizvodnju biogoriva za prijevoz	Državne potpore	Rješenje o odobrenju državne potpore	101/2011
68	31. kolovoz 2011.	UP/I-030-02/2011-01/046	AZTN protiv Intereuropa logističke usluge d.o.o., Zagreb, Podružnica Varaždin	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
69	31. kolovoz 2011.	UP/I 030-02/2011-02/004	Mexival Anstalt, Lihtenštajn / Grupa Jadranski luksuzni hoteli d.o.o., Dubrovnik	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
70	31. kolovoz 2011.	UP/I 030-02/2011-02/006	Volkswagen AG, Njemačka / MAN SE, Njemačka	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
71	31. kolovoz 2011.	UP/I 430-01/2011-81/001	Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva -Prijedlog Operativnog programa razvoja prerade drva i proizvodnje namještaja 2011.-2013.	Državne potpore	Rješenje o odobrenju	101/2011
72	31. kolovoz 2011.	UP/I 030-02/2011-01/019	AZTN protiv HDS-ZAMP	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
73	31. kolovoz 2011.	UP/I 030-02/2011-01/041	AZTN protiv Grada Dubrovnika	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
74	31. kolovoz 2011.	UP/I 030-02/2011-01/006	AZTN protiv Luke Vukovar d.o.o., Vukovar i Nautica Vukovar d.o.o., Vukovar	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
75	31. kolovoz 2011.	UP/I 030-02/2010-01/023	AZTN protiv HZZO, Zagreb	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
76	15. rujan 2011.	031-02/2011-01/127	Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije - mišljenje na prijedlog Odluke o mjerodavnom tržištu maloprodaje širokopojasnog pristupa Internetu	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
77	15. rujan 2011.	UP/I 430-01/2011-02/007	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva- Operativni program poticanja konkurentnosti i inovativnosti u maloj brodogradnji za 2011.	Državne potpore	Rješenje o odobrenju	110/2011
78	15. rujan 2011.	UP/I 030-02/2011-01/034	AZTN protiv Vitaminka, Prilep	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	

79	15. rujan 2011.	UP/I 030-02/2011-01/016	AZTN protiv Maziva-Zagreb d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
80	15. rujan 2011.	UP/I 430-01/2011-02/008	Prijedlog Operativnog programa potpora sektorima prerađivačke industrije za 2011. godinu	Državne potpore	Rješenje o odobrenju	112/2011
81	27. rujan 2011.	031-02/2011-01/124	Ured za središnju javnu nabavu - mišljenje u svezi javne nabave (zajednica ponuditelja)	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
82	27. rujan 2011.	UP/I 430-01/2011-04/004	Ministarstvo mora, prometa i razvitka – državna potpora u obliku državnog jamstva za kredit namijenjen provedbi sanacije poduzetnika Croatia Airlines	Državne potpore	Rješenje o odobrenju	142/2011
83	27. rujan 2011.	UP/I 430-01/2007-002/014	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Program restrukturiranja društva u grupi Brodotrogir d.d.	Državne potpore	Rješenje o odobrenju državne potpore	21/2012
84	13. listopada 2011.	UP/I 030-02/2011-01/044	AZTN protiv Čistoća d.o.o., Zadar	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
85	13. listopada 2011.	UP/I 030-02/2010-01/024	Auto Teskera d.o.o., Velika Mlaka, Autokuća Horvat, Zagreb i Morić d.o.o., Velika Mlaka protiv Euro rent sport d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o zabranenom sporazumu	145/2011
86	13. listopada 2011.	UP/I 030-02/2011-01/031	AZTN protiv Instituta IGH d.d., Zagreb po inicijativi poduzetnika	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
87	13. listopada 2011.	UP/I 030-02/2011-01/003	AZTN protiv TDR d.o.o., Rovinj-inicijativa Udruge trgovaca Međimurja, TO "Buba", Zagreb, Smoking d.o.o., Zagreb i Kaerotrade d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
88	13. listopada 2011.	UP/I 430-01/2007-02/015	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva- Program restrukturiranja Brodogradilišta Kraljevica d.d., Kraljevica	Državne potpore	Rješenje o odobrenju	013/2012
89	13. listopada 2011.	UP/I 430-01/2007-02/013	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva – restrukturiranje Brodograđevne industrije Split d.d.	Državne potpore	Rješenje o odobrenju	17/2012
90	13. listopada 2011.	UP/I 430-01/2007-02/012	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva – restrukturiranje Brodograđevne industrije 3. Maj d.d.	Državne potpore	Rješenje o odobrenju državne potpore	34/2012
91	13. listopada 2011.	UP/I 430-01/2011-02/009	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva - Prijedlog programa potpora za poticanje razvoja i proizvodnje opreme za primjenu obnovljivih izvora energije u prerađivačkoj industriji	Državne potpore	Rješenje o odobrenju	119/2011

92	13. listopada 2011.	011-01/2011-01/014	Hrvatski centar za razminiranje - Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o humanitarnom razminiranju, s Konačnim prijedlogom Zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
93	13. listopada 2011.	011-01/2011-01/013	Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkoj trgovini s Nacrtom konačnog prijedloga Zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
94	13. listopada 2011.	UP/I 030-02/2011-02/008	AGRANA Beteiligungs-AG, Austrija / RWA AG, Austrija	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
95	20. listopada 2011.	UP/I 430-01/2011-04/004	Ministarstvo mora, prometa i razvitka – državna potpora u obliku državnog jamstva za kredit namijenjen provedbi sanacije poduzetnika Croatia Airlines	Državne potpore	Rješenje o ispravku pogreške	141/2011
96	20. listopada 2011.	UP/I 430-01/11-115/001	Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi – Zahtjev za izdavanje financijskog državnog jamstva za poduzetnika Imunološki zavod d.d., Zagreb	Državne potpore	Rješenje o odobrenju državne potpore	014/2012
97	3. studeni 2011.	031-02/2011-01/137	HAKOM - mišljenje na Prijedlog odluke o mjerodavnom tržištu veleprodajnih prijenosnih segmenata iznajmljenih vodova – nekonkurentne relacije	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
98	3. studeni 2011.	UP/I 430-01/2011-09/006	Hrvatska banka za obnovu i razvitak – poslovi izvozno kreditnog osiguranja	Državne potpore	Rješenje kojim se utvrđuje da nije riječ o državnoj potpori u smislu ZDP-a	133/2011
99	3. studeni 2011.	UP/I 030-02/2011-01/033	AZTN protiv HT d.d., Zagreb - inicijativa poduzetnika VOX MUNDI d.o.o., Samobor za pokretanje postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja	Tržišno natjecanje	Zaključak kojim se odbacuje inicijativa	
100	17. studeni 2011.	UP/I 030-02/2011-01/053	Inicijativa poljoprivrednog gospodarstva "Sršen", Ploče protiv Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju zbog nenadležnosti	
101	17. studeni 2011.	UP/I 030-02/2010-01/002	Akton d.o.o., Buzin protiv VIPnet d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju zahtjeva	
102	1. prosinac 2011.	UP/I 430-01/2011-00/003	Naknadno odobrenje državne potpore Petrokemiji d.d.	Državne potpore	Rješenje o obustavi postupka	

103	1. prosinac 2011.	UP/I 030-02/2011-01/055	Predmet: AZTN protiv HAK - narušavanje tržišnog natjecanja	Tržišno natjecanje	Rješenjem kojim se odbacuje inicijativa zbog nenadležnosti	
104	1. prosinac 2011.	UP/I 430-01/2011-16/001	Sisačko-moslavačka županija - prijedlog ustupa potraživanja poduzetnika GIP Pionir d.o.o. po kreditu odobrenom Županijskoj upravi za ceste Sisačko-moslavačke županije, pokrivenim jamstvom, odnosno bjanko zadužnicama Sisačko-moslavačke županije, na Privrednu banku Zagreb d.d.	Državne potpore	Rješenje kojim se utvrđuje da nije riječ o državnoj potpori	006/2012
105	1. prosinac 2011.	UP/I 030-02/2011-01/007	AZTN protiv Blitz d.o.o., Zagreb, Blitz-Cinestar d.o.o., Zagreb, Blitz-Cinestar Adria d.o.o., Zagreb i Duplicato media d.o.o., Zagreb, po inicijativi poduzetnika Continental film d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
106	1. prosinac 2011.	UP/I 030-02/2011-01/027	AZTN protiv Hrvatske komore inženjera građevinarstva	Tržišno natjecanje	Rješenje o obustavi postupka	
107	1. prosinac 2011.	UP/I 030-02/2011-01/035	AZTN protiv Hrvatske komore arhitekata	Tržišno natjecanje	Rješenje o obustavi postupka	
108	1. prosinac 2011.	UP/I 030-02/2011-01/036	AZTN protiv Hrvatske komore inženjera strojarstva	Tržišno natjecanje	Rješenje o obustavi postupka	
109	1. prosinac 2011.	UP/I 030-02/2011-01/037	AZTN protiv Hrvatske komore inženjera elektrotehnike	Tržišno natjecanje	Rješenje o obustavi postupka	
110	15. prosinac 2011.	031-02/2011-01/149	Hrvatska narodna banka - zahtjev za davanjem mišljenja o namjeri provedbe koncentracije Sberbank Rossii, Moskva, Ruska Federacija i Volksbank International AG, Beč, Republika Austrija	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
111	15. prosinac 2011.	031-02/2011-01/148	HAKOM - Mišljenje na Prijedlog odluke o određivanju regulatornih obveza operatorima sa značajnom tržišnom snagom na mjerodavnom tržištu maloprodaje širokopojsnog pristupa internetu	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
112	15. prosinac 2011.	UP/I 030-02/2011-01/047	AZTN protiv Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, po inicijativi Hrvatskog ureda za osiguranje	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
113	15. prosinac 2011.	UP/I 030-02/2011-01/048	AZTN protiv Inel – medicinske tehnike d.o.o., Zagreb i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Zagreb po inicijativi Biosistema d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	

114	15. prosinac 2011.	UP/I 030-02/2011-01/022	AZTN protiv Discovery d.o.o., po inicijativi poduzetnika Movieplex d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju inicijative	
115	15. prosinac 2011.	UP/I-030-02/2009-01/034	OT-Optima Telekom d.d., Zagreb protiv HT-Hrvatskih telekomunikacija d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Zaključak o odbacivanju zahtjeva	
116	22. prosinac 2011.	UP/I 430-01/2011-04/006	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture- Ulaganje RH u temeljni kapital „Aerodrom Brač“ d.o.o.	Državne potpore	Rješenje kojim se utvrđuje da nije riječ o državnoj potpori	013/2012
117	22. prosinac 2011.	UP/I 430-01/2007-02/013	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva – restrukturiranje Brodograđevne industrije Split d.d.	Državne potpore	Rješenje o ispravku rješenja od 13.10.2011.	17/2012
118	29. prosinac 2011.	UP/I 030-02/2011-02/010	Čakovečki mlinovi d.d., Čakovec, METSS d.o.o., Čakovec i Trgovina Krk d.d., Malinska / Trgocentar d.d., Virovitica	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
119	29. prosinac 2011.	031-02/2010-01/171	Mišljenje o sukladnosti Zakona o šumama i podzakonskih akata sa ZZTN-om	Tržišno natjecanje	Mišljenje	